

Quaestiones in libros Regnorum et Paralipomenon

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ΕΙΣ ΤΑ ΖΗΤΟΥΜΕΝΑ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΩΝ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Ἐπειδὴ τῆς θείας χάριτος ἀπολαύσαντες, Μωσέως τοῦ νομοθέτου βιβλίον, καὶ Ἰησοῦ τοῦ προφήτου, καὶ τῶν Κριτῶν, καὶ τῆς Ῥουθ ἡρμηνεύσαμεν, φέρε πάλιν τοῦδε τοῦ φωτὸς τὴν αἴγλην λαβεῖν ἰκετεύσαντες, τὰς τῶν Βασιλειῶν ἀναπτύξωμεν ἱστορίας· τὰ μὲν σαφῆ παριόντες, τὰ δὲ σαφηνείας δεόμενα δῆλα τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἀποφαίνοντες· ἵνα σου τὴν αἴτησιν, ἐρασμιώτατε παίδων Ὑπάτιε, μὴ 80.529 καταλείπωμεν ἀτελεῖ. Αἴτιον δέ γε τῆς ἀσαφείας, καὶ τὸ σπουδάσαι τοὺς ἐρμηνεύσαντας περὶ πόδα τὴν ἐρμηνείαν ποιήσασθαι· ταυτὸ δὲ τοῦτο πάσχουσι καὶ οἱ τὴν Ἰταλῶν φωνὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα μεταφέροντες γλῶτταν. Πολλῆς γὰρ ἀσαφείας ἐκεῖνα μεστά. Πρῶτον δὲ τῆς ἱστορίας ἐρῶ τὴν ὑπόθεσιν. Πλείστοι προφητῆται γεγένηται, ὧν τὰς μὲν βίβλους οὐχ εὔρομεν, τὰς δὲ προσηγορίας ἐκ τῆς τῶν Παραλειπομένων μεμαθήκαμεν ἱστορίας. Τούτων ἕκαστος εἰώθει συγγράφειν ὅσα συνέβαινε γίνεσθαι κατὰ τὸν οἰκείον καιρὸν. Αὐτίκα γοῦν καὶ ἡ πρώτη τῶν Βασιλειῶν, καὶ παρ' Ἑβραίοις, καὶ παρὰ Σύροις, προφητεία Σαμουὴλ ὀνομάζεται. Ἀλλὰ τοῦτο γινώμηναι ῥᾶδιον τῷ βουλομένῳ τὸ προειρημένον ἀναγνῶναι βιβλίον. Οἱ τοίνυν τῶν Βασιλειῶν τὴν βίβλον συγγεγραφότες, ἐξ ἐκείνων τῶν βιβλίων τὰς ἀφορμὰς εἰληφότες, μετὰ πλείστον συνέγραψαν χρόνον. Πῶς γὰρ οἶόν τε ἦν τῷ Σαούλ, ἢ τῷ Δαβὶδ συνηκμακότι τὰ ἐπὶ Ἐζεκίου καὶ Ἰωσίου γεγονότα συγγράφαι· καὶ τὴν τοῦ Ναβουχοδονόσορ στρατιάν, καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ τὴν πολιορκίαν, καὶ τοῦ λαοῦ τὸν ἀνδραποδισμόν, καὶ τὴν εἰς Βαβυλῶνα μετὰ στασιν, καὶ τοῦ Ναβουχοδονόσορ τὴν τελευτήν; Δὴ λον τοίνυν, ὡς τῶν προφητῶν ἕκαστος συνέγραψε τὰ ἐν τοῖς οἰκείοις πεπραγμένα καιροῖς. Ἄλλοι δὲ τινες ἐκεῖνα συναγαγόντες, τὴν τῶν Βασιλειῶν συνθεθεῖκασι βίβλον. Καὶ αὖ πάλιν, τῶν ὑπὸ τούτων παραλειφθέντων ἕτεροί τινες ἱστοριογράφοι γεγένηται· καὶ τὴν παρὰ σφῶν συγγραφεῖσαν Παραλειπομένων προσηγόρευσαν βίβλον· ὡς τὰ παρὰ τῶν προτέρων παραλειφθέντα διδάσκουσαν.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗΝ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ Α'. Ὁ Σαμουὴλ ἱερεὺς ἦν, ἢ Λευίτης; ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ. Τριῶν ὁ Λευὶ γεγένηται παίδων πατὴρ· τοῦ Γηρῶν, τοῦ Καὰθ, καὶ τοῦ Μεραρή. Τοῦ δὲ Καὰθ ἐγένοντο παῖδες Ἀμβράμ, καὶ Ἰσαὰρ, καὶ Χεβρῶμ, 80.532 καὶ Ὀζιήλ· τοῦ δὲ Ἀμβράμ Ἀαρῶν, Μωσῆς, καὶ Μαριάμ. Τοῦ δὲ Ἰσαὰρ ἕκγονος μὲν ὁ Κορὲ, ἀπόγονος δὲ Ἐλκανὰ τοῦ Σαμουὴλ ὁ πατήρ. Ὁ τοίνυν Σαμουὴλ πέμπτος καὶ δέκατος μὲν ἀπὸ Λευί· τῆς δὲ Καὰθ ἦν πατριᾶς· ἢ τῶν ἄλλων προεκέκριτο, τῷ τοὺς ἀρχιερέας ἐξ αὐτῆς ἠνθηκέναι· διὸ δὴ καὶ φέρειν αὐτοῖς ἀπενεμήθη τὰ σκεύη τὰ ἅγια. ΕΡΩΤ. Β'. Διὰ τί ὁ Ἐλκανὰ δύο εἶχε γυναῖκας; Οὔτε ἐπέτρεψεν ὁ νόμος δυσὶν ἢ πλείοσι γυναιξὶν ἐννόμως συναφθῆναι, οὔτε μὴν ἐκώλυσε· συγχωρῶν τὸ ἔλαττον, ἵνα κωλύσῃ τὸ μείζον. Τῇ δυνάμει γὰρ τῶν δεχομένων ἐμέτρει τοὺς νόμους. Τοῦτό φησι καὶ ὁ θεῖος Ἀπόστολος· "Οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος." ΕΡΩΤ. Γ'. Τί ἐστὶ τὸ, "Ἀπέκλεισε Κύριος τὰ περὶ τὴν μήτραν αὐτῆς;" Διδάσκει τοὺς ἐντυγχάνοντας οὗτος ὁ λόγος, μὴ τῷ γάμῳ θαρρῆναι, ἀλλὰ τὸν ποιητὴν εἰς ἐπικουρίαν καλεῖν. Ὡσπερ γὰρ ἴδιον μὲν τοῦ γεωργοῦ τὸ καταβάλλειν τὰ σπέρματα, τοῦ δὲ Θεοῦ τὸ τελεσιουργεῖν τὰ

σπειρόμενα· οὕτως ἴδιον τοῦ γάμου μὲν ἢ κοινω νία, τοῦ δὲ Θεοῦ τὸ νεῦσαι τῇ φύσει, καὶ διαπλάσαι τὸ ζῶον. Τοῦτο ἢ Ἄννα σαφῶς ἐπισταμένη (πολὺν γὰρ τῷ ἀνδρὶ συνοικήσασα χρόνον, καρπὸν οὐκ ἐβλάστησε), πρὸς αὐτὸν ἔδραμε τὸν Δημιουργὸν, καὶ τῇ σπουδαίᾳ προσευχῇ, καὶ τοῖς δάκρυσι, τὴν πε πηρωμένην ἐθεράπευσε μήτραν, καὶ κεκλεισμένην ἀνώωξεν. Ἄξιον δὲ αὐτῆς θαυμάσαι καὶ τὴν τῶν ἡθῶν μετριότητα. Παροινουμένη γὰρ ὡς μεθύουσα πράως ἤνεγκε, καὶ τὴν ὑποψίαν ἀποσκευασαμένη τὴν ἐψευσμένην, τὸ πάθος ἐδίδαξε, καὶ τῆς ἀρχιερατικῆς ἔτυχεν εὐλογίας. Ἦκουσε γὰρ, "Πο ρεύου ἐν εἰρήνῃ, Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ δῶη σοι πᾶν αἴτημά σου, οὗ ἡτήσω παρ' αὐτοῦ." Οὕτω δὲ πιστῶς τῆς εὐλογίας ἐπήκουσεν, ὡς πᾶσαν ἀπορὸ ρίψαι ἀχθηδόνα, καὶ μετὰ θάρσους ἐπανελθεῖν πρὸς τὸν ἄνδρα, καὶ παραυτικά συνελθεῖν, καὶ κυῆσαι. Καὶ τεκοῦσα δὲ πεπλήρωκε τὴν ὑπόσχεσιν. Ἐφύλαξε γὰρ αὐτοῦ τὴν κόμην, καὶ τὴν ὑδροποσίαν ἐδίδαξε. Οὗτος γὰρ τῶν Ναζιραίων ὁ νόμος. Εὐθὺς δὲ μετὰ τὴν θηλὴν αὐτὸν προσενήνοχε τῷ Θεῷ, 80.533 καὶ σὺν αὐτῷ μόσχον ὁμόχρονον, τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ σφαγὴν καὶ ἱεουργίαν δεξάμενον. Ἀντέλαβε δὲ παρὰ τοῦ Θεοῦ παῖδας ἑτέρους· τρεῖς μὲν υἱοὺς, θυγατέρας δύο. Φιλότιμος γὰρ καὶ μεγαλόδωρος ὁ Κύριος περὶ τοὺς μεμνημένους τῶν προτέρων χαρίτων. Ἀξιάγαστος δὲ αὐτῆς καὶ ἡ ὑμνωδία. Οὐ γὰρ μόνον ἐφ' οἷς ἔλαβεν ἀνύμνησε τὸν δοτῆρα, ἀλλὰ καὶ προφητεία τὸν ὕμνον ἐκέρασε, καὶ τῆς τοῦ παιδὸς μετ' ἔλαχε χάριτος. Κυῆσασα γὰρ προφήτην, προφητεύει μετὰ τὸν τόκον. Τὸ γὰρ, "Κύριος ἀσθενῆ ποιήσει τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ," προδηλοῖ τὴν τοῦ διαβόλου κατάλυσιν· καὶ τὸ, "Κύριος ἀνέβη εἰς οὐρανοὺς, καὶ ἐβρόντησε," τὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἀνάληψιν προθεσπίζει, καὶ τὴν τοῦ παναγίου Πνεύματος ἐπιφοίτησιν, καὶ τῶν ἀποστολικῶν κηρυγμάτων τὸ μεγαλόφωνον. Καὶ μέντοι καὶ τὴν δευτέραν ἐπιφάνειαν τοῦ Δεσπότη προαγορεύει Χριστοῦ· "Αὐτὸς γὰρ, φησὶ, κρινεῖ ἄκρα γῆς δίκαιος ὢν." Προλέγει δὲ αὐτοῦ καὶ τοὺς κατὰ σάρκα γεγεννημένους προγόνους, οἱ ἀπὸ Δαβὶδ μέχρι τῆς αἰχμαλωσίας διήρκεσαν. "Δώσει γὰρ, φησὶν, ἰσχὺν τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν." Καὶ διδάσκουσα τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἐκεῖνοι τῆς θείας ἀπήλαυσαν προμηθείας, ἐπήγαγε· "Καὶ ὑψώσει κέρας Χριστοῦ αὐτοῦ." Πρὸς δὲ τούτοις, ἐδίδαξε μὴ πλούτῳ θαρρῆναι, μὴ σοφίᾳ, μὴ δυναστείᾳ, ἀλλὰ μόνῳ τῷ δυναμένῳ καὶ ζῶνι χορηγεῖν, καὶ θάνατον ἐπάγειν, καὶ τὴν εὐπραξίαν μεταβάλλειν εἰς δυσπραξίαν, καὶ τὴν εὐκληρίαν εἰς δυσκληρίαν. Καὶ μέντοι καὶ τὸ, "Στεῖρα ἔτεκεν ἑπτὰ," τὴν τῆς Ἐκκλησίας προκηρύττει πολυγονίαν. Ὁ γὰρ ἑπτὰ ἀριθμὸς τοῦ πλήθους δηλωτικὸς. Ἐν ἑπτὰ γὰρ ἡμέραις ἅπας χρόνος ἀνακυκλεῖται, καὶ τῆς Ἐκκλησίας οἱ παῖδες τὴν οἰκουμένην ἐπλήρωσαν. "Ἡ δὲ πολλὴ ἐν τέκνοις ἡσθένησε." Πολύπαις γὰρ οὖσα ἡ Ἰουδαία, καὶ πολλοὺς προφήτας καὶ δικαίους γεγεννηκυῖα, νῦν ἀκαρπίαν νοσεῖ. ΕΡΩΤ. Δ'. Ἡλεὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἐκ ποίας ἦν πατριᾶς; Ἐκ τῆς τοῦ Ἰθάμαρ· ἀλλὰ διὰ τὴν τῶν παίδων πονηρίαν, ἅπαν αὐτοῦ τὸ γένος τῆς ἀρχιερατικῆς ἐστερήθη τιμῆς. Ἡλικας γὰρ ἐτόλμων παρανομίας, ἡ ἱστορία διδάσκει. ΕΡΩΤ. Ε'. Τί ἐστὶν Ἐφοῦδ, ὁ Ἀκύλας ἐπένδυμα ἐξαίρετον τοῦτο κέκληκεν. Εἰρήκαμεν δὲ ἤδη, καὶ τὴν Ἐξοδὸν ἐρμηνεύοντες, καὶ μέντοι καὶ τοὺς Κριτὰς, ὡς διὰ τούτου πλεῖστα προεδήλου τῶν ἀγνοουμένων ὁ Δεσπότης Θεός. 80.536 ΕΡΩΤ. ζ'. Τί δήποτε Λευίτης ὢν ὁ Σαμουὴλ τῷ Ἐφοῦδ ἐκέχρητο; μόνῳ γὰρ ἀφώριστο τῷ ἀρχιερεῖ. Εἶκος τὸν Ἡλεὶ, τὴν θείαν αὐτῷ χάριν ἐπανθοῦσαν ἔωρακότα, καὶ παραδόξως τεχθέντα, καὶ πρὸ ὠδίνων ἐπαγγελθέντα, καὶ ἔνδον τρεφόμενον ἐν τῇ θείᾳ σκηνῇ, ὡς ἀγίῳ καὶ Ναζιραίῳ, καὶ θεαίτητῳ· τοῦτο γὰρ ἐρμηνεύει τοῦ Σαμουὴλ τοῦνομα· καὶ κομιδῇ νέῳ μεταδοῦναι ταύτης τῆς τιμῆς. [Διοδώρου.] Οἰκονομίας δὲ Θεοῦ ἦν, τὸ τὸν Σαμουὴλ καλούμενον ὑπ' αὐτοῦ, ἀπιέναι πρὸς Ἡλεὶ οἰόμενον ὑπ' αὐτοῦ καλεῖσθαι, καὶ ἅπαξ, καὶ δις, καὶ τρίτον. Ἐπειδὴ γὰρ ἤμελλεν ὁ Θεὸς τῷ Ἡλεὶ κακὰ προλέγειν διὰ τοῦ Σαμουὴλ, ἵνα μὴ νομισθῇ πλάσαι ὁ Σαμουὴλ τὴν ἀποκάλυψιν, ὠκονόμει ὁ Θεὸς ἐκεῖνον οἰθηθέντα ὑπὸ τοῦ Ἡλεὶ καλεῖσθαι πρὸς αὐτὸν ἀπιέναι· ἵνα

ὅτ' ἂν ὁ μὲν Ἥλει νοήσῃ ὅτι Θεὸς ἐστὶν ὁ καλῶν τὸν Σαμουὴλ, ἐκεῖνος δὲ μετὰ ταῦτα τὰ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διαγγέλλων, μὴ ὑποπτευθῆ, ὡς πλασάμενος τὴν ἀποκάλυψιν· ἀλλὰ πιστευθῆ, ὅτι ἀληθῶς ὁ Θεὸς ἀπο κάλυψιν ἀνήγγειλεν. ΕΡΩΤ. Ζ'. Τίνος χάριν ὁ Ἥλει δίκας ὑπὲρ τῶν παίδων ἔτισε, καὶ ταῦτα παραινέσας αὐτοὺς τὰ προσ ἦκοντα; Οὐκ ἠπίων ἐδεῖτο φαρμάκων ἢ τῶν παίδων παρα νομία, ἀλλ' αὐστηροτάτων καὶ δριμυτάτων. Ἔδει τοίνυν μετὰ τὴν πρώτην καὶ δευτέραν παραίνεσιν τῇ πονηρίᾳ προσμείναντας ἐξελάσαι τῶν ἱερῶν περιβόλων. Οὐ γὰρ μόνον αὐτοὶ παρηνόμουν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐγίνοντο παρανομίας ἀρχέτυπον. Ἐπειδὴ δὲ προτετίμηκε τοῦ πεποηκότος τὴν φύσιν, τῆς θεοσδότου χάριτος ἐγυμνώθη. Τοῦτο γὰρ αὐτῷ καὶ διὰ τοῦ προφήτου δεδήλωκεν ὁ Θεός· "Ἴνα τί γὰρ, φησὶν, ἐπέβλεψας ἐπὶ τὸ θυμίαμά μου, καὶ ἐπὶ τὴν θυσίαν μου ἀναιδεῖ ὀφθαλμῶ, καὶ ἐδόξασας τοὺς υἱούς σου ὑπὲρ ἐμὲ, ἐν εὐλογεῖσθαι ἀπαρχὴν πάσης θυσίας Ἰσραὴλ ἔμπροσθέν μου; Διὰ τοῦτο τάδε λέγει Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ· Εἶπον, Ὁ οἶκός σου, καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου, διελεύσονται ἐνώπιόν μου ἕως αἰῶνος. Καὶ νῦν οὐχ οὕτω, φησὶ Κύριος, μηδαμῶς ἐμοὶ, ἀλλ' ἢ τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω, καὶ οἱ ἐξουθενούντές με ἐξουθενωθήσονται." Καὶ δοκεῖ μὲν ἡ πρόρρησις τὸ τούτου γένος τῆς ἀρχιερωσύνης γυμνοῦν· αἰνίττεται δὲ πά σης τῆς Ἰουδαϊκῆς ἱερωσύνης τὴν παῦλαν. "Εἶ 80.537 πον γὰρ, φησὶν, Ὁ οἶκός σου, καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου, διελεύσονται ἐνώπιόν μου ἕως αἰῶνος." Τοῦτο δὲ οὐ τῷ Ἰθάμαρ ὑπέσχετο, ἀλλὰ τῷ Ἀαρών. Οὐκοῦν κατὰ πάσης αὐτῶν ἀπεφίνατο τῆς φυλῆς. Καὶ μαρτυρεῖ τὰ ὀρώμενα. Ἐξ οὗ γὰρ ὁ Δεσπότης ἔσταυ ρώθη Χριστὸς, καθηρέθη μὲν αὐτῶν ὁ ναὸς, ἔρημα δὲ γεγένηται τῶν ἁγίων τὰ Ἅγια, καὶ ἀρχιερωσύνης καὶ προφητείας ἐστέρηται. Τοῦτο δηλοῖ καὶ τὰ ἐπ αγόμενα. "Ἴδου γὰρ ἡμέραι ἔρχονται, καὶ ἐξολο θρεύσω τὸ σπέρμα σου, καὶ τὸ σπέρμα τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου, καὶ οὐκ ἔσται σου πρεσβύτης ἐν οἴκῳ. Καὶ ἐπιβλέψει κραταίωμα ὃν ἐν πᾶσιν οἷς ἀγαθύνει τὸν Ἰσραὴλ. Καὶ οὐκ ἔσται πρεσβύ της πάσας τὰς ἡμέρας ἐν τῷ οἴκῳ σου." -"Κρα ταίωμα δὲ ὄν" τοῦ ὄντος λέγει Θεοῦ. "Ἐγὼ γὰρ εἶμι, φησὶν, ὁ ὦν." Καὶ Ἰερεμίας, "Ὁ ὦν, Δέσποτα Κύριε." Τούτου κραταίωμα κέκληκε τὴν ἱε ρωσύνην, τὴν κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. Τοῦτο δὲ σαφέστερον μετ' ὀλίγα δεδήλωκεν. "Ἀναστήσω γὰρ, ἔφη, ἐμαυτῷ ἱερέα πιστὸν, ὃς πάντα τὰ ἐν τῇ καρ δία μου, καὶ τὰ ἐν τῇ ψυχῇ μου ποιήσει· καὶ οἶκο δομήσω αὐτῷ οἶκον πιστὸν, καὶ διελεύσεται ἐνώπιον τῶν χριστῶν μου πάσας τὰς ἡμέρας." Ταῦτα δὲ ἀρμόττει ἀνθρώπων μὲν οὐδενὶ, μόνῳ δὲ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, ὃς ἀρχιερεὺς ἡμῶν κατὰ τὸ ἀνθρώπινον ὠνομάσθη. "Ἐχοντες γὰρ, φησὶν, ἀρχ ἱερέα μέγαν διεληλυθότα τοὺς οὐρανοὺς, Ἰησοῦν τὸν Κύριον ἡμῶν." Καὶ πάλιν· "Οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιε ρέα μὴ δυνάμενον συμπαθῆσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν· πεπειρασμένον δὲ κατὰ πάντα καθ' ὁμοίότητα χω ρὶς ἁμαρτίας." Καὶ τὸ "πάσας τὰς ἡμέρας," οὐ προσῆκεν ἀνθρώποις θνητοῖς ὀλίγον βιοτεύουσι χρό νον. Χριστοὺς δὲ αὐτοὺς κέκληκε τοὺς ἱερούς ἀπο στόλους, καὶ τοὺς τὴν ἐκείνων διαδεξαμένους δι δασκαλίαν. Οὐκοῦν ἡ πρόρρησις κυρίως μὲν ἀρμόττει τῷ Σωτῆρι Χριστῷ· κατὰ δὲ ἱστορίαν τῷ Σα δοῦκ, ὃς ἐκ τοῦ Ἐλεάζαρ κατάγων τὸ γένος, τὴν ἀρχ ἱερωσύνην διὰ τοῦ Σολομῶντος ἐδέξατο. ΕΡΩΤ. Η'. Πῶς νοητέον τὸ, "Ὁ λύχνος τοῦ Θεοῦ πρὶν ἢ κατασκευασθῆναι;" Αἰνίττεται ὁ λόγος, ὡς εὐθὺς μετὰ τὴν ἐσπέραν, ἀρξαμένων τῶν ἀνθρώπων καθεύδειν, ἐπεφάνη τῷ Σαμουὴλ ὁ Δεσπότης Θεός· Ἐν ἐσπέρα γὰρ τὸν ἱε 80.540 ρὸν λύχνον ἄπτειν εἰώθασι· περὶ μέσας δὲ τὰς νύ κτας ἐπέβαλλον ἔλαιον. Τὸν καιρὸν τοίνυν ὁ συγ γραφεὺς δηλώσαι θελήσας, ἔφη μηδέπω κατασκευα σθῆναι τὸν λύχνον. ΕΡΩΤ. Θ'. Τί δήποτε κοιμηθῆ νέῳ ὄντι τῷ Σαμουὴλ ὁ τῶν ὄλων ὠφθη Θεός; Εἰς ἔλεγχον τοῦ γεγηρακότος ἀρχιερέως τὸ μαι ράκιον ἠξιώθη τῆς θείας ἐπιφανείας. Οὕτω γὰρ ἦν ἄγαν νέος, ὡς τὴν περὶ τοῦ Θεοῦ διδασκαλίαν μηδέπω δύνασθαι δέξασθαι. Αὐτίκα γοῦν ὁ Ἥλει μετὰ τὴν τρίτην κλῆσιν συνεῖς ὡς ὁ Θεός ἐστιν ὁ κα

λῶν, περιττὸν μὲν εἶπειν, καὶ ὑπέλαβεν ὡς ὁ Θεὸς ἐστὶν ὁ καλῶν· ἔφη δέ· "Ἐὰν καλέσῃ σε ὁ καλῶν, ἔρεῖς, Λάλει, Κύριέ μου, ὅτι ἀκούει ὁ δοῦλός σου." Ἄλλ' ὅμως καὶ τὴν τοιαύτην ἡλικίαν τῆς πολιᾶς προτετίμηκεν ὁ Θεός· καὶ τὸν ὀκτῶ καὶ ἑνενηκόντα ἔτη βεβιωκότα, καὶ τεσσαράκοντα ἔτη ἀρχῆς ἀξιωθέντα διπλῆς (καὶ κριτῆς γὰρ ἦν, καὶ ἀρχιερέυς) καταλιπὼν, τῷ σμικροτάτῳ διειλέχθη παιδίῳ· διδάσκων ὅσῳ πολιᾶς ἀμείνων νεότης ἀρετῆ κοσμουμένη. Ὁ μέντοι Ἥλει δῆλός ἐστιν οἰκείος μὲν κοσμούμενος κατορθώμασι· διὰ δὲ τὴν τῶν πατρῶν πονηρίαν τῆς πανωλεθρίας τὴν ψῆφον δεξάμενος. Δηλοῖ δὲ αὐτοῦ τὴν εὐσέβειαν καὶ τὰ ῥήματα. Πρῶτον μὲν γὰρ οὐκ ἠσχύνθη παρακαλέσαι τὸν νέον μνηῦσαι τὰ θεόθεν ἀπαγγελθέντα· ἀλλὰ καὶ ὄρκους αὐτὸν κατέδρασε καὶ ἀραῖς, ὥστε μηδὲν ἀποκρύψαι τῶν δηλωθέντων. Εἶτα τὴν ἐξενεχθεῖσαν ψῆφον μαθὼν, τὴν ἀξίειν ἀφῆκε φωνήν· "Κύριός ἐστι, τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιον αὐτοῦ ποιήσει." Καὶ μέντοι καὶ τῶν υἱῶν τὴν σφαγὴν ἐγνωκώς, οὐκ ἄγεν νῶς ἠνεγκεν ὁ πατὴρ καὶ πρεσβύτης· τὴν δὲ γε κιβωτὸν δορυάλωτον γεγενῆσθαι μαθὼν, κατέπεσε μὲν ἀπὸ τοῦ δίφρου, τῇ δὲ τῆς ἀθυμίας ὑπερβολῇ τοῦ βίου τὸ τέλος ἐδέξατο. ΕΡΩΤ. Γ'. Τί δήποτε συνεχώρησεν ὁ Θεὸς δορυάλωτον γενέσθαι τὴν κιβωτόν; Διπλῆν τὸ γεγονός ὠφέλειαν ἐβλάστησε. Τοὺς 80.541 μὲν γὰρ Ἑβραῖους ἐδίδαξεν, ἐννόμως μὲν βιοῦντας τῇ τοῦ Θεοῦ προμηθείᾳ θαρρῆναι· παρανομοῦντας δὲ μήτ' αὐτῷ, μήτε τῇ ἀψαύστῳ κιβωτῷ πεποιθέναι· τί δήποτε γὰρ εἰς ἐπικουρίαν ἔλαβον παρανομοῦντες τὴν τὸν νόμον ἔνδον ἔχουσαν ἀποκείμενον; Οὗτοι μὲν οὖν ταύτην ἐντεῦθεν τὴν ὠφέλειαν ἐδέχοντο. Οἱ δὲ γε ἀλλόφυλοι, δείσαντες μὲν ἠνίκα φανείσης τῆς κιβωτοῦ ἠλάλαξαν οἱ Ἑβραῖοι· καταφρονήσαντες δὲ μετὰ τὴν νίκην, καὶ οἶονεῖ ἀκροθίνιον ταύτην τοῖς οἰκείοις ἀνατεθεικότας εἰδῶλοις, ἔμαθον τῇ πείρᾳ τοῦ Θεοῦ τὴν ἰσχύν. Πρῶτον μὲν γὰρ εἶδον πρὸ τῆς κιβωτοῦ πεπτωκότα τὸν οἰκείον θεόν, καὶ τῆς προσκυνήσεως ἐπιδεικνύντα τὸ σχῆμα. Εἶτα τοῦτον ἀναστήσαντες εὔρον τῇ ὑστεραίᾳ συντετριμμένον, καὶ τῶν ἄκρων πάντων ἑστερημένον. Ἐπειτα τὸ διάφορον γινώσκειν μὴ βουληθέντες, καὶ τῇ κιβωτῷ τὸ προσῆκον μὴ ἀπονεύσαντες σέβας, ποικίλοις νοσήμασι περιέπεσον. Ὡς μὲν γὰρ οἱ ἑβδομήκοντα ἡρμήνευσαν, "Εἰς τὰς ἔδρας ἐπλήγησαν·" ὡς δὲ ὁ Ἀκύλας, "τὸ τῆς φαγεδαίνης ἐσχίκασιν ἔλκος." Ὁ δὲ γε Ἰώσηπος τὸ τῆς δυσεντερίας αὐτοῖς ἐγγενέσθαι πάθος ἐδίδαξεν· ἀλλὰ μηδεὶς διαφωνίαν νομιζέτω τὰς διαφορὰς ἐκδόσεις. Τὴν γὰρ δυσεντερίαν τὸ τῆς ἔδρας διεδέξατο πάθος. Τὸ γὰρ συχνὸν τῆς ἐκκρίσεως τὸ τῆς ἐκκρίσεως κατέκαυσε μόριον· εἰς φαγεδαίναν δὲ τῷ χρόνῳ τὸ ἔλκος μετέπεσε. Τὸ δὲ τῆς ἔδρας ὑπέμειναν πάθος, ὡς δυσσεβῶς τὴν κιβωτὸν τὴν θεῖαν ἐδράσαντες παρὰ τὸν θεὸν τὸν ψευδώνυμον. Ταύτην οἱ Ἀζώτιοι πρῶτον τὴν τιμωρίαν ἐδέξαντο. Τοπάσαντες γὰρ οἱ Γετθαῖοι, μὴ θεήλατον εἶναι τὴν πληγὴν, ἀλλὰ νόσον ἐκ λοιμικῆς τινος καταστάσεως γενομένην, μετέθεσαν εἰς τὴν Γέθ τὴν τοῦ Θεοῦ κιβωτόν· ἀλλὰ παραυτίκα ταῖς αὐταῖς ὑπεβλήθησαν συμφοραῖς. Τὸ δὲ, "Ἐποίησαν ἑαυτοῖς οἱ Γετθαῖοι ἔδρας χρυσοῦς," οἱ λοιποὶ οὕτως ἡρμήνευσαν, "Καὶ περιελύθησαν αὐτῶν αἱ ἔδραι." Τῶν δὲ Γετθαίων εἰς Ἀσκάλωνα μεταθεῖναι τὴν κιβωτὸν πειραθέντων, ἀντεῖπον ἐκεῖνοι, δείσαντες τὰς θεηλάτους πληγὰς. Εἶτα μηδεμιᾶς πόλεως δέξασθαι τολμώσης τὴν κιβωτὸν, ἐν ὑπαίθρῳ ταύτην ἔξω κατέλιπον τόπῳ. Τοῦτο γὰρ ὁ ἱστοριογράφος ἐδίδαξεν· "Ἐγένετο γὰρ, φησὶν, ἡ κιβωτὸς τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ πεδίῳ τῶν ἀλ. 80.544 λοφύλων μῆνας ἑπτὰ." Ἐπειδὴ δὲ ὠήθησαν ἔξω μενούσης τῆς κιβωτοῦ τῶν θεηλάτων ἀπηλλάχθαι πληγῶν, ἐπήγαγεν ὁ Θεὸς καὶ Δεσπότης, καὶ τοῖς ἀψύχοις τὰς τιμωρίας. Μυῶν γὰρ τι πλῆθος καὶ ταῖς ἀμπέλοις, καὶ τοῖς ληϊοῖς ἐπέπεμψεν, οἱ πάντας αὐτῶν ἐλυμήναντο τοὺς καρπούς. Ἐδίδαξε δὲ διὰ τούτων, ὡς αὐτὸς καὶ τοῖς Αἰγυπτίοις τὰς διαφορὰς ἐπενήνοχε πληγὰς. Ὅτι γὰρ ἑναυλον εἶχον ἐκείνων τὴν μνήμην, μαρτυρεῖ τὰ παρ' αὐτῶν εἰρημένα. Καὶ γὰρ ἐν τῷ πολέμῳ τὴν κιβωτὸν θεοσάμενοι, δέους ἐπλήσθησαν, καὶ

θρηνοῦντες ἐβόων· "Οὐαὶ ἡμῖν, τίς ἐξέληται ἡμᾶς ἐκ χειρὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ στερεοῦ τούτου; Οὗτος ὁ Θεὸς ὁ πατάξας τὴν Αἴγυπτον ἐν πάσῃ πληγῇ." Καὶ μετὰ τὴν πεῖραν δὲ τῶν κακῶν, οἱ ἱερεῖς αὐτῶν καὶ οἱ χρησμῳδοὶ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγον, μετὰ δῶρων ἐκπέμψαι τὴν κιβωτὸν, "Ὅπως κουφίσῃ Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἀφ' ὑμῶν, καὶ ἀπὸ τῶν θεῶν ὑμῶν," καὶ ἀπὸ τῆς γῆς ὑμῶν· καὶ ἵνα τί βαρύνετε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐβάρυνεν Αἴγυπτος καὶ Φαραὼ τὰς καρδίας αὐτῶν; Οὐχὶ ὅτε ἐνέπαιξεν αὐτοῖς, ἐξαπέστειλε τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἀπήλθον;" Ἄλλὰ ταῦτα συμβεβουλεῦ κότες οἱ ἀσεβεῖς, καὶ δείξαντες τῶν οἰκείων θεῶν τὴν ἀσθένειαν (πρῶτον γὰρ αὐτοὺς συνέτριψεν ὁ Θεός, εἶτα τοὺς προσκυνοῦντας ἐπαίδευσεν· καὶ τότε τοὺς μῦς κατὰ τῶν τῆς γῆς βλαστημάτων ἐξέπεμψε), πείρα μαθεῖν ἠβουλήθησαν, εἴτε θεήλατος ἢ πληγῇ, εἴτε κατὰ τι συμβεβηκὸς γενομένη. Καινὴν γὰρ κατασκευάσαντες ἅμαξαν, καὶ βοῦς ἀρτιτόκους ὑπόζευ ξαντες τῶν μόσχων κεχωρισμένας, ἐπέθεσαν τὴν κιβωτὸν, καὶ τῶν πέντε πόλεων ἰσαριθμούς μῦς τε καὶ ἔδρας ἐκ χρυσοῦ κατεσκευασμένας, δῶρα τῷ πεπαιδευκότι Θεῷ. Ἐνέθεσαν δὲ ταῦτα σκεύει τινὶ, ὃ οἱ μὲν Ἑβδομήκοντα προσηγόρευσαν βοερ γὰς, Ἰώσηπος δὲ γλωσσόκομον. Ἐν τριόδῳ δὲ ἠνιόχου δίχα τὰς βοῦς ἀπολύσαντες, ἀνέμενον ἰδεῖν, εἴτε πρὸς τὸν τῶν μόσχων μυκηθμὸν ἀποστρέφονται, εἴτε πρὸς ἄλλην ὁδὸν ἀποκλίνουσι, τὴν πρὸς Ἑβραίους φέρουσαν καταλιποῦσαι· ἵνα εἰ μὲν τούτων δυοῖν θάτερον γένοιτο, ὡς ἀσθενοῦς καὶ ταγνῶσι τῆς κιβωτοῦ. Εἰ δὲ τὰς ἄλλας ὁδοὺς αἰ 80.545 βόες καταλιποῦσαι, καὶ τῶν οἰκείων καταφρονήσασαι μόσχων, πρὸς τὴν Ἰσραηλῆτιν ἀπίωσι γῆν, γνῶσιν ἀληθῶς θεηλάτους εἶναι καὶ τὰς γεγενημένας πληγὰς. Οὗ δὴ χάριν, καὶ πόρρωθεν εἶποντο, καὶ οὐ πρότερον ἀπέστησαν, ἕως τῶν Ἑβραίων οἱ ἀγχιτέρμονες τὸ ξένον θεασάμενοι πρᾶγμα, ἅμαξαν ὑπ' οὐδενὸς ἀνθρώπων ἰθυνομένην, φορτίον δὲ καὶ ἠνιόχον τὴν κιβωτὸν ἔχουσαν, προσέδραμον ἄσμενοι, καὶ τοῦ Θεοῦ τὴν νίκην ἐθαύμασαν. ΕΡΩΤ. ΙΑ'. Διατί τὸν λαὸν ἐπάταξεν ὁ Θεὸς ἐπανελθούσης τῆς κιβωτοῦ; Σαφῶς ἐδίδαξεν ἡ ἱστορία. "Οὐκ ἠσμένισαν γὰρ, φησὶν, υἱοὶ Ἰεχονίου ἐν τοῖς ἀνδράσι Βεθσάμοις, ὅτι εἶδον τὴν κιβωτὸν τοῦ Κυρίου· καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐτοῖς ἑβδομήκοντα ἄνδρας, καὶ πεντήκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν ἐκ τοῦ λαοῦ." Ἄλλ' οἱ μὲν Ἰεχονίου παῖδες, ὡς δυσσεβεῖς, καὶ τοῖς εἰδώλοις λατρεύοντες, ἐδυσφόρησαν ἰδόντες τὴν κιβωτὸν, καὶ μάλα εἰ κότως τὴν τιμωρίαν ἐδέξαντο· ὁ δὲ λαὸς ἐπαιδεύθη, ὡς τῆς κιβωτοῦ προκινδυνεῦσαι μὴ βουληθεῖς, καὶ ἑπτὰ μῆνας αὐτὴν παρὰ τοῖς ἄλλοφύλοις καταλιπὼν, καὶ τὸν ὑπὲρ αὐτῆς οὐκ ἀναδεξάμενος πόλεμον. Δείξας τοίνυν ὁ Δεσπότης Θεός, ὡς τῆς αὐτῶν συμμαχίας οὐ δεῖται· καὶ δείξας ὅσον ἔσχε σέβας παρὰ τῶν δυσσεβῶν ἄλλοφύλων, ἐκόλασεν αὐτοὺς ὡς τῶν ἄλλοφύλων δυσσεβεστέρους. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἐν Βεθσάμοις δέισαντες τὴν κιβωτὸν ἀπέπεψαν, εἰρηκότες, "Τίς δυνήσεται παραστήναι ἐνώπιον Κυρίου τοῦ ἁγίου τούτου; προθύμως δὲ ταύτην ὁ Ἀμιναδάβ ἀπεδέξατο· πάσης αὐτοῦ τὴν οἰκίαν εὐλογίας ἐνέπλησεν. Ὅτι δὲ ἀσεβῶς ὁ λαὸς τῆς κιβωτοῦ κατεφρόνησε, τὰ ἐξῆς μαρτυρεῖ. Ὁ γὰρ θειότατος Σαμουὴλ παρήνευσεν αὐτοῖς ἐπιστρέψαι πρὸς Κύριον ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐξᾶραι τοὺς θεοὺς τοὺς ἄλλοτρίους ἐκ μέσου αὐτῶν, καὶ τὰ ἄλλα. Τὰ δὲ ἄλλα Ἀσταρῶθ ὁ Ἀκύλας ἠρμήνευσε, τουτέστι τὰ τῆς Ἀστάρτης ἀγάλματα. Ἀστάρτην δὲ καλοῦσι τὴν Ἀφροδίτην, ἐκ τοῦ ἄστρου τὴν ἐπωνυμίαν πεποιηκότες. Αὐτῆς γὰρ εἶναι τὸν Ἐωσφόρον μυθολογοῦσι. ΕΡΩΤ. ΙΒ'. Τί δήποτε τοῦ Θεοῦ κελεύσαντος διὰ τοῦ νόμου ἐν ἐνὶ τόπῳ λατρεύειν, θυσιαστήριον ὁ Σαμουὴλ ὠκοδόμησεν; Οὐδέπω ὁ θεῖος ναὸς ὠκοδόμητο, καὶ ἐν διαφόροις 80.548 τόποις ἐλάτρευον τῷ Θεῷ. Πλὴν καὶ ἐντεῦθεν μανθάνομεν, ὡς τοῦ λαοῦ τὸ πρόχειρον εἰς ἀσέβειαν ἐπιστάμενος ὁ Θεός, ἐνὶ τὴν θείαν λατρείαν περιώρισε τόπῳ. Τοῖς γὰρ εὐσεβεῖσι, καὶ τὸν τοῦ νόμου σκοπὸν ἐπισταμένοις, ἅπας εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ λατρείαν καθ' ἰέρωτο τόπος. Καὶ γὰρ Ἥλιος ὁ πάνυ, τοῦ θείου νεῶ πρὸς ἑαυτὸν ἅπαντας κατὰ

τὸν νόμον καλοῦντος, ἐν τῷ Καρμήλω θυσιαστήριον ὠκοδόμησε, καὶ θυσίαν προσήνεγκε. ΕΡΩΤ. ΙΓ'. Τίνος χάριν Σαμουήλ διὰ τὰς τῶν παίδων παρανομίας οὐκ ἔτισε δίκας; Ἄδικήματα ἦν, οὐκ ἀσεβήματα, τὰ παρὰ τούτων γινόμενα. Οὔτε γὰρ γάμους διέρρηξαν, καὶ ταῖς τοιαύταις λαγνεῖαις καθύβρισαν τὴν θεῖαν σκηνήν· οὔτε τῇ γαστρὶ τὰ πρωτεῖα τῶν ἱερείων ἀπένειμαν, τὴν τῶν θυσιῶν ἀναστρέψαντες τάξιν. Δωροδοκίαν δὲ μόνον αὐτῶν ἡ ἱστορία κατηγορεῖ. Καὶ οὐδὲ ταύτην ὁ προφήτης ἠπίστατο. Πόρρωθεν γὰρ αὐτῶν διῆγεν. Αὐτὸς μὲν γὰρ ὤκει τὴν Ἄρμαθὲμ, ἐκεῖνοι δὲ τὴν Βερσαβεέ. ΕΡΩΤ. ΙΔ'. Τίνος ἔνεκεν ἤλγησεν αἰτήσαντος τοῦ λαοῦ βασιλέα; Ἐπειδὴ παρὰ τὸν θεῖον νόμον ἡ αἴτησις ἦν. Ὁ Δεσπότης γὰρ Θεὸς καὶ Θεοῦ καὶ βασιλέως ἐπλήρου τὴν χρεῖαν· ὁ δὲ προφήτης ὑπουργὸς ἦν, οἷόν τις ὑπαρχος, ἢ στρατηγός, ἢ δημαγωγός. Καὶ τοῦτο δεδήλωκεν ὁ Θεὸς εἰπὼν πρὸς αὐτόν· "Ἄκουε τῆς φωνῆς τοῦ λαοῦ· διότι οὐ σὲ ἐξουθενήκασιν, ἀλλ' ἐμὲ ἐξουθένησαν, τοῦ μὴ βασιλεύειν ἐπ' αὐτούς, κατὰ πάντα τὰ ἔργα αὐτῶν, ἃ ἐποίησάν μοι, ἀφ' ἧς ἡμεῖς ἡμεῖς ἐξήγαγον αὐτούς ἐξ Αἰγύπτου, καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης," καὶ τὰ ἐξῆς. ΕΡΩΤ. ΙΕ'. Ἄγαθόν πῶς ὠνόμασε τὸν Σαούλ; Οὐ ψυχῆς ἀρετὴν αὐτῷ μεμαρτύρηκεν, ἀλλ' εἶδος καὶ μέγεθος. Τοῦτο γὰρ λέγει· "Οὐκ ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς οὐδεὶς ἐν υἱοῖς Ἰσραὴλ ὑπὲρ αὐτόν· ὑπερωμίαν καὶ ἐπάνω ὑψηλὸς ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν." 80.549 ΕΡΩΤ. ΙΖ'. Τινὲς φασὶ τὸν Σαμουήλ ἐπὶ χρήμασι προφητεῦσαι, τῷ εἰπεῖν τὸν Σαούλ, "Ἴδου πορευόμεθα, καὶ τί ἀποίσομεν τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ Θεοῦ, ὅτι οἱ ἄρτοι ἡμῶν ἐκλελοίπασι;" Τοῦτο τῆς τοῦ Σαούλ ὑποψίας, οὐ τῆς τοῦ προφήτου δωροδοκίας τεκμήριον. Ἐτόπασε γὰρ χρῆναί τι αὐτῷ προσενεχθῆναι, ὡς ἄρχοντι καὶ προφήτῃ· ἀλλ' οὐδὲν προσενήνοχεν· ἀλλὰ τὸναντίον φιλοφροσύνης παμπόλλης ἀπήλαυσε. Τοῦ δὲ προφήτου τὸ ἄδωρο δόκητον διδάσκουσιν αὐτοῦ οἱ λόγοι ἐπὶ τοῦ λαοῦ παντὸς εἰρημένοι. "Μόσχον γὰρ, φησὶ, τίνος ὑμῶν εἴληφα; ἢ τίνα ὑμῶν καταδεδυνάστευκα; ἢ τίνα ἐξεπίεσα ὑμῶν; ἢ ἐκ χειρὸς τίνος ὑμῶν εἴληφα ἐξ ἰλάσματος, ἢ ὑπόδημα, καὶ ἀπέκρυσσα τοὺς ὀφθαλμούς μου ἐν αὐτῷ; εἶπατε κάμοι, καὶ ἀποδώσω ὑμῖν." Καὶ ἐβεβαίωσε τοῦ προφήτου τοὺς λόγους ἢ τοῦ λαοῦ μαρτυρία. ΕΡΩΤ. ΙΖ'. Διὰ τί βλέποντα τὸν προφήτην ἐκάλουν; Ὡς τὰ μέλλοντα προορῶντα. Οὐ γὰρ τῶν τοῦ σώματος ὀφθαλμῶν τοῦτο τὸ ὄνομα· ἀλλὰ τῆς πνευματικῆς θεωρίας. Τὴν μέντοι βαμὰ, ὑψηλὴν ὁ Ἀκύλας ἠρμήνευσε· γαβαὰ δὲ, τὸν βουνόν· ξένοὺς δὲ, τοὺς κεκλημένους· τὴν δὲ κωλέαν, κνήμην. Ταύτην δὲ αὐτῷ παρατέθεικεν, ὡς μέλλοντι βασιλεύειν καὶ τοῦ λαοῦ προκινδυνεύειν. Τοῦτο γὰρ ἐπήγαγεν· "Ἴδου μαρτύριον, παράθεσ αὐτὸ ἐν ὠπιόν σου, καὶ φάγε, ὅτι εἰς μαρτύριον τέθειταί σοι παρὰ τοῦ λαοῦ. ΕΡΩΤ. ΙΗ'. Τίνος χάριν χρίσας αὐτὸν κατεφίλησε; Τῆς ἐνούσης αὐτῷ χάριτος μεταδέδωκε. Καὶ γὰρ καὶ ὁ Κύριος ἐμφυσήσας τοῖς ἀποστόλοις ἔφη· "Λάβετε Πνεῦμα ἅγιον." –"Ἐκ γὰρ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν." Οὕτως ὁ προφήτης τὸν χειροτονηθέντα κατεφίλησε βασιλέα, ἵνα τῆς ἐνοικουμένης αὐτῷ χάριτος μεταδῷ. ΕΡΩΤ. ΙΘ'. Τί δήποτε πολλὰ δέδωκεν αὐτῷ σημεῖα; Εἶδεν αὐτὸν ἀμφιβάλλοντα, καὶ τὴν οἰκείαν ὁμολογοῦντα πενίαν. "Οὐχ υἱὸς γὰρ, φησὶν, Ἰεμινάιου 80.552 ἀνδρὸς ἐγώ εἰμι, τοῦ μικροτέρου σκῆπτρου ἐκ τῶν φυλῶν τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ ἡ πατριά μου ὀλιγοστή παρὰ πάσας τὰς πατριάς τοῦ Βενιαμίν;" Τούτου χάριν βεβαίωσεν τὴν τῆς βασιλείας ἐπαγγελίαν ταῖς περὶ τῶν ἀπάντων προρρήσεσι. Καὶ πρῶτον τοὺς τὰ περὶ τῶν ὄνων αὐτῷ κομίζοντας εὐαγγέλια. Εἶτα τοὺς εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ προσκύνησιν εἰς Βαιθήλ ἀπιόντας, καὶ ἐκ τῶν τῷ Θεῷ κομιζομένων ἀπαρχὰς αὐτῷ προσκομίζοντας. "Ἐρωτήσουσι γὰρ σε, φησὶ, τὰ εἰς εἰρήνην, καὶ δώσουσί σοι ἀπαρχὰς ἄρτων, καὶ λήψῃ ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῶν." Ἐπειτα τῶν προφητῶν τὸν χορὸν, καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς χορευόντων τὸν θίασον, αὐλοῖς καὶ κινύρα κεκρημένων, καὶ ναύλαις, καὶ τυμπάνοις, καὶ τὴν ἐκεῖθεν ἐκπηδῶσαν τοῦ Πνεύματος χάριν, καὶ αὐτὸν προφητεῦσαι παρασκευάζουσαν. ΕΡΩΤ. Κ'. Τί ἐστὶ, "Μετέστρεψεν αὐτῷ ὁ Θεός

καρδίαν ἐτέραν;" Ἐπειδὴ ἄγροικος ἦν, γεωργεῖν ἐπιστάμενος μὴ νον, χειροτονήσας αὐτὸν βασιλέα, βασιλικὸν αὐτῷ φρόνημα δέδωκε. ΕΡΩΤ. ΚΑ΄. Τί ἐστι, "Συνετέλεσε προφητεύων;" Οὐκ ἔσχε διηνεκὲς τῆς προφητείας τὸ χάρισμα. Εἰς ἔμφασιν δὲ καὶ δήλωσιν τῆς πνευματικῆς δωρεᾶς κατ' ἐκείνον προεφήτευσεν τὸν καιρὸν. Οὕτω καὶ οἱ ἑβδομήκοντα πρεσβύτεροι, οὓς ὁ μέγας ἐξελέξατο Μωσῆς, εὐθύς μὲν ἐκλεγέντες προφητικῆς ἠξιώθησαν ἐνεργείας. Μετὰ δὲ ταῦτα προεφήτευσεν μὲν ἡκιστα· ὑπὸ δὲ τῆς θείας σοφιζόμενοι δωρεᾶς, τοῦ λαοῦ τὰς ἀμφισβητήσεις διέλυον. ΕΡΩΤ. ΚΒ΄. Τί δήποτε χρίσας ὁ Σαμουὴλ τὸν Σαοὺλ, καὶ παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων ἀκούσας, ὡς αὐτὸν προσήκει βασιλέα χειροτονεῖν, κλήρους βαλεῖν ἐκέλευσε τὰς φυλάς, οὐδὲ τοῖς θείοις προφήταις ἐπίστευσεν οἱ πονηρία συζῶντες. Ἵνα τοίνυν μὴ τοπάσῃ χάριτος ἀνθρώπου πίνης εἶναι τὴν ψῆφον, κλήρους βληθῆναι προσέτα ξεν. Εἶτα τῆς Βενιαμίτιδος κατακληρωθείσης φυλῆς, καὶ πάλιν εἰς πατρίαν, καὶ οἴκους, καὶ ἄνδρας διαιρεθείσης, τῷ Σαοὺλ ψῆφος ἀπεκληρώθη. Πειραθεὶς δὲ λαθεῖν (ἑώρα γὰρ τὴν ἐξουσίαν ὑπερβαίνοσαν αὐτοῦ τὴν ἀξίαν), ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τῷ προφήτῃ κατεμηνύθη, καὶ τὴν ἐπὶ παντὸς τοῦ λαοῦ χειροτονίαν ἐδέξατο. 80.553 ΕΡΩΤ. ΚΓ΄. Τίνος χάριν Ναὰς ὁ Ἀμμανίτης τῶν Ἰσραηλιτῶν τοὺς δεξιούς ἐξέκοπτεν ὀφθαλμούς; Ἀχρήστους αὐτοὺς εἰς πόλεμον ἀποφῆναι βουλόμενος. Ὁ γὰρ τὴν ἀσπίδα τῆς εὐωνύμου χειρὸς προβαλλόμενος, συγκαλύπτει ταύτην τὸν εὐώνυμον ὀφθαλμὸν, τῷ δεξιῷ δὲ τοὺς πολεμίους ὄρα. Ὁ τοίνυν τὸν δεξιὸν ἀφηρημένος εὐάλωτος ἐγένετο πολεμῶν. ΕΡΩΤ. ΚΔ΄. Διατί τὸν Σαοὺλ πρῶτον αὐτοῖς ἔδωκε βασιλέα; Ἐπειδὴ τῆς ἐν πολέμοις ἀνδραγαθίας ἕνεκα χειροτονηθῆναι αὐτοῖς ἤτησαν βασιλέα, καὶ οὐκ εὐσεβείας χάριν, ὥστε καὶ παρ' αὐτοῦ τὰ θεῖα παιδεύεσθαι τὸν πάντων μέγιστον ἐξελέξατο, ἐπειδήπερ οὐ ψυχῆς ἀρετὴν, ἀλλὰ σώματος ἐθαύμαζον μέγεθος. ΕΡΩΤ. ΚΕ΄. Τίνος ἕνεκα συναθροίσας τὸν λαὸν ὁ προφήτης, τῆς οἰκείας αὐτοῦ πολιτείας ἀνέμνησεν; Κριτὴς ὢν ἐξίστατο τῆς ἐξουσίας, καὶ ταύτην παρεδίδου τῷ βασιλεῖ. Μάλα τοίνυν εἰκότως τὰ καθ' ἑαυτὸν διηγῆσατο, καὶ τῆς ἀξιεπαίνου πολιτείας σύμψηφον ἐποίησατο τὸν λαὸν, τὴν ἔννομον ἐκείνον ἐξουσίαν διδάσκων. ΕΡΩΤ. ΚΖ΄. Πῶς νοητέον τὸ, "Υἱὸς ἐνιαυτοῦ Σαοὺλ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν; Ὁ Σύμμαχος οὕτως ἐξέδωκεν· "Υἱὸς ὢν ἐνιαυτοῦ Σαοὺλ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν." Δηλοῖ δὲ τοῦτο τὴν ἀπλότητα τῆς ψυχῆς, ἣν εἶχεν ὁ Σαοὺλ, ἠνίκα τῆς βασιλείας τὴν χειροτονίαν ἐδέξατο. Ταύτην δὲ οὐκ ἐπὶ πλεῖστον ἐχρήσατο. Ὅθεν ὁ ἱστοριογράφος ἐπήγαγε· "Καὶ δύο ἔτη ἐπὶ Ἰσραὴλ ἐβασίλευσεν," ἀντὶ τοῦ, Μετὰ τῆς ἀπλότητος ταύτης δύο ἔτη ἐβασίλευσεν· εἶτα εἰς πονηρίαν ἀποκλίνας, τῆς θείας χάριτος ἐγυμνώθη. Ὅθεν ὁ λοιπὸς χρόνος, ὃν βασιλεύων διετέλεσε, τῆ τοῦ Σαμουὴλ δημαγωγία λεγέσθαι. ΕΡΩΤ. ΚΖ΄. Πῶς νοητέον τὸ· "Ἐπάταξεν Ἰωνάθαν τὸ ὑπόστημα τῶν ἀλλοφύλων, τὸ ἐν τῷ βουνῷ;" Οἱ ἀλλόφυλοι τοὺς Ἑβραίους νενικηκότεροι ἐν τοῖς ὀχυρωτέροις χωρίοις φρουρὰς ἐγκατέστησαν, ὑπὸ 80.556 σημειώσας τοίνυν ἐκάλεσε τὴν φρουράν. Ταύτην ἄρδην ὁ Ἰωνάθαν κατηκόντισε. Τὸ μὲντοι, "Ἡθετήκασιν οἱ δούλοι," ὁ Ἀκύλας, Ἀκουσάτωσαν οἱ Ἑβραῖοι, ἠρμήνευσεν. ΕΡΩΤ. ΚΗ΄. Τί ἐστι, "Καὶ διέλιπεν ἑπτὰ ἡμέρας τῷ μαρτυρίῳ, ὡς εἶπε Σαμουὴλ;" Παρηγγύησεν ὁ Σαμουὴλ τῷ Σαοὺλ ἑπτὰ αὐτὸν προσμεῖναι ἡμέρας, εἴθ' οὕτω καλλιερησάμενον παρατάξασθαι. Ὁ τοίνυν Σαοὺλ τοὺς ἀλλοφύλους ἄθροι σθέντας ἰδὼν, οὐκ ἀνέμεινε κατὰ τὰς ἐντολὰς τὸν προφήτην. Ὅθεν αὐτὸν θύοντα καταλαβὼν ὁ προφήτης, σφόδρα χαλεπῶς ἐπετίμησε, καὶ τῆς βασιλείας αὐτῷ τὴν στέρησιν προεμήνυσε. "Ζητήσῃ γὰρ, φησὶν, ἑαυτῷ Κύριος ἄνθρωπον κατὰ τὴν καρδίαν αὐτοῦ· καὶ ἐντελεῖ αὐτὸν Κύριος εἰς ἄρχοντα ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ, ὅτι οὐκ ἐφύλαξας ὅσα ἐνετείλατό σοι Κύριος." Ἐντεῦθεν ὁ καλλίνικος Στέφανος τέθεικε τὸ, "Εὗρον Δαβὶδ τὸν τοῦ Ἰεσσαὶ, ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς ποιήσει πάντα τὰ θελήματά μου." Προφητικῶς γὰρ ταῦτα προειρήκει ὁ θειότατος Σαμουὴλ. Γαβαὰ δὲ τὴν ἐν Σαβαῖν γῆν, τὴν ἐν τῇ κοιλάδι

τῶν δορκάδων ὁ Ἀκύλας ἠρμήνευ σεν. ΕΡΩΤ. ΚΘ'. Διὰ ποίαν αἰτίαν σίδηρον οὐκ εἶχεν ὁ Ἰσραήλ; Νενικηκότες αὐτοὺς οἱ ἀλλόφυλοι πάντα τὸν σίδηρον ἔλαβον, καὶ κτήσασθαι ἕτερον διεκώλυσαν· ὅθεν παρ' αὐτοῖς τὰ γεωργικὰ κατεσκευάζον ὄργανα. Ὀδόντα δὲ ὁ μὲν Σύμμαχος ὕνιν, ὁ δὲ Ἀκύλας τὸ ἄροτρον ἠρμήνευσαν. Τὸν δὲ σίκλον στα τῆρα ἐκάλεσαν. Ἐπὶ δὲ σταθμοῦ ὁ σίκλος λαμβανόμενος, ἡμιόγκιον εἶλκεν· ἐπὶ δὲ ἀργυρίου, εἴκοσιν ὀβολούς. ΕΡΩΤ. Λ'. Τί δήποτε ὁ Ἰωνάθαν προσβαλεῖν τοῖς πολεμίοις βουλόμενος, σημεῖα τινα δέδωκε τῷ ὄπλοφόρῳ; Οὐ συμβολικῶς δέδωκεν, ἀλλ' ὡς πιστὸς γινῶναι ἠθέλησε τὸ βούλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ σημεῖα ἑαυτῷ δέδωκε τοῦ θείου θελήματος· ἵνα εἰ μὲν κληθεῖεν 80.557 ὑπ' αὐτῶν προσβάλωσιν, ὡς τοῦ Θεοῦ προφανῶς συνεργούντος. Τοῦτο γὰρ ἔφη· "Καὶ ἀναβησόμεθα, ὅτι παρέδωκεν αὐτοὺς Κύριος εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν· τοῦτο ἡμῖν τὸ σημεῖον." – "Ἐὰν δὲ, φησὶν, εἴπωσιν ἡμῖν, Ἀπόστητε ἐκεῖ, οὐκ ἀναβησόμεθα ἐπ' αὐτούς." "Ὅτι δὲ τῷ Θεῷ θαρρήσας εἰς προὔπτον ἑαυτὸν ἐξέδωκε κίνδυνον, μαρτυροῦσιν οἱ λόγοι. "Δεῦρο γὰρ, φησὶ, διαβῶμεν εἰς τὴν ὑπόστασιν τῶν ἀπεριτμητῶν τούτων, εἴπως ποιήσει τι Κύριος ἡμῖν, ὅτι οὐκ ἔστι τῷ Κυρίῳ συνεχόμενον σώζειν ἐν πολλοῖς ἢ ἐν ὀλίγοις." Ταῦτα δὲ τὰ ῥήματα ψυχῆς ἐστὶ τῷ Θεῷ πεποιθυίας. Οὕτω δὲ θαρρήσας οὐκ ἐψεύσθη τῆς ἐλπίδος. Εὐθύς γὰρ προσβαλὼν, καὶ βέλος ἀφίεις, καὶ λίθους ἀκοντίσας, συνέχεε τὴν τῶν πολεμίων παρεμβολήν. Ἄγνοοῦντες γὰρ ἀλλήλους ἀνήρουν ἐκεῖνοι, ἐκ διαφορῶν συνειλεγμένοι πόλεων ὄντες, καὶ ἀλλήλοις ὡς πολεμίοις ἐκέχρητο. Τοῦτο πόρρωθεν ὁ Σαοὺλ θεασάμενος, καὶ διὰ τῆς ἱερατικῆς στολῆς τὴν νίκην μεμαθηκῶς, ὥρμησε καὶ αὐτὸς κατὰ τῶν ἀλλοφύλων· εἶτα τραπέντας ἐκείνους ἰδὼν, ἀνοήτως καὶ ἄγαν ἠλιθίως ἀνεθεμάτισε τὸν τροφῆς ἢ ποτοῦ πρὸ τῆς ἐσπέρας μεταλαμβάνοντα. ΕΡΩΤ. ΛΑ'. Εἰ ἀνοήτως ἀνεθεμάτισε, τί δήποτε ὁ Θεὸς τὸν ἀναθεματισμὸν ἐβεβαίωσεν; Ἐρομένῳ γὰρ, εἰ πολεμητέον, οὐκ ἀπεκρίνατο. Πρῶτον αὐτὸν διελέγχει παραλόγως ἐπαρασάμενον. Ἐπειτα διδάσκει μηδὲ τῶν τοιούτων ἀναθεμάτων καταφρονεῖν. Ἐνταῦθα δὲ ὁ μὲν σκοπὸς εὐσεβῆς ἦν· εἰς Θεοῦ γὰρ ὠρίσθη τιμὴν. Ἄλλ' ἔδει σκοπεῖσθαι τῶν πολεμούντων τὸν πόνον, καὶ ὡς εἰκὸς ἦν τινὰς τῷ πόνῳ τρυχομένους πιεσθῆναι δίψει, καὶ βιασθῆναι παραβῆναι τὸν ὄρον. Τοῦτο γὰρ πέπονθε καὶ Ἰωνάθαν ὁ θαυμάσιος· ἀλλ' ἀγνοῶν παρέβη τὸν τοῦ ἀναθέματος ὄρον. Μετὰ γὰρ δὴ τὴν τοῦ μέλιτος γεῦσιν, ἤκουσε τοῦ πατρὸς τὴν ἄρὰν, ἐτέρων ἀπαγγεῖ λάντων. Ἄλλ' ὅμως καὶ τὴν τῆς ἀγνοίας ἔχων ἀπολογίαν, ἄχρις αὐτῆς ἐκινδύνευσε τῆς ζωῆς. Ἀπὸ λάγῃ δὲ τῆς σφαγῆς διὰ τὴν τοῦ λαοῦ δικαίαν συνηγορίαν καὶ ἰκετείαν σπουδαίαν. ΕΡΩΤ. ΛΒ'. Πῶς νοητέον τὸ, Μεταμέλημαί ἐστιν ὅτι ἔχρισαν τὸν Σαοὺλ εἰς βασιλείαν; Πολλάκις εἰρήκαμεν, ὅτι μεταμέλεια Θεοῦ ἢ τῆς 80.560 οἰκονομίας μεταβολή. Οἷον χειροτονηθῆναι προσέταξε τὸν Σαοὺλ διὰ τὸ τοῦ σώματος ἀξιοθέατον· οὐκ ἐπειδὴ μεγίστοις αὐτὸς ἐπιτέρεται σώμασιν· αὐτὸς γὰρ ἐστὶ καὶ τῶν μεγάλων, καὶ τῶν μικρῶν δημιουργός· ἀλλὰ τῷ λαῷ χαριζόμενος, τοῖς αἰσθητοῖς μόνοις ὀφθαλμοῖς κεχρημένῳ. Ὅτι γὰρ προτιμᾷ πολλάκις καὶ μικρὰ σώματα μεγάλων, καὶ νέους γεγηρακῶν, μάρτυς ὁ Ζακχαῖος μικρὸς ὢν, καὶ τὸν Δεσπότην ὑποδεξάμενος. Μάρτυς ὁ Σαμουὴλ νέος ὢν, καὶ τῆς θείας ἐπιφανείας ἀξιωθεῖς. Μάρτυς ὁ Δαβὶδ τῶν μειζόνων καὶ πρεσβυτέρων προτιμηθεῖς ἀδελφῶν. Τοῦτον ἐθέλησας βασιλεῖα χειροτονῆσαι, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ φυλάξαι τὴν βασιλείαν, διὰ τὸν ἐξ αὐτοῦ τεχνησόμενον κατὰ σάρκα βασιλεῖα τῆς κτίσεως, ἀνθρώποις ἐχρήσατο ῥήμασιν ἀνθρώποις διαλεγόμενος, καὶ εἶπε· "Μεταμέλημαί ἐστιν ὅτι ἔχρισαν τὸν Σαοὺλ εἰς βασιλείαν," ἀντὶ τοῦ, Ἐτέρῳ βούλομαι δοῦναι τῆς βασιλείας τὴν ἐξουσίαν, τοῦτον δὲ παῦσαι τῆς δυναστείας. ΕΡΩΤ. ΛΓ'. Καὶ τί δήποτε διὰ φιλανθρωπίαν αὐτὸν τῆς βασιλείας ἐγύμνωσεν; Προήδει μὲν αὐτοῦ καὶ τὰς ἐσομένας παρανομίας, τὰς κατὰ τῶν εὐεργετούντων ἐπιβουλάς, τὰς τῶν ἰερέων σφαγὰς, τῶν ὄρκων τὰς παραβάσεις, τὸν πρὸς τὴν ἐγγαστρίμυθον δρόμον. Ἀπόχρη δὲ

καὶ μόνη τῆς περὶ τοῦ Ἀμαλήκ ἐντολῆς ἢ παράβασις ἐσχάτην αὐτῶ τιμωρίαν ἐπενεγκεῖν. Ἔδει γὰρ συνιδεῖν τὸν ἡλίθιον, ὡς μία σταγὼν τῆς θείας φιλανθρωπίας πᾶσαν τὴν ἀγαθότητα τῶν ἀνθρώπων νικᾷ. Ἄλλ' ὁ δαίμων τοῦ Θεοῦ κολάσαι κελεύσαντος ῥέπει, καὶ τοῦ Θεοῦ καταψηφισαμένου θάνατον, αὐτὸς ἀπένειμεν, ὡς ἐνόμιζε, τὴν ζωὴν· καὶ τοῦ Θεοῦ κελεύσαντος μηδὲν ἐκ τῆς λείας κερδᾶναι, αὐτὸς τὰ πίονα τῶν ποιμνίων, καὶ τῶν βουκολίων, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων τὰ κάλιστα κομισάμενος ἐπανῆκε. Καὶ αὐτὸς μὲν ἀναθεματίσας μηδένα τροφῆς μεταβαλεῖν, ἢ ποτοῦ, τὸν ἐξ ἀγνοίας παραβάντα τὸν ὄρον ἀνελεῖν ἠβουλήθη· τοῦ δὲ τῶν ὄλων Θεοῦ τὸν Ἀμαλήκ ἀναθεματίσαντος, οὐ διὰ τὴν εἰς αὐτὸν ἀσέβειαν, ἀλλὰ διὰ τὴν περὶ τὸν λαὸν δυσμένειαν, οὐ μικρά τινα, ἀλλὰ τὰ πλεῖστα τοῦ ἀναθήματος ἔλαβε. Καὶ οὐδὲ τοῦ Ἀχαρ αὐτὸν ἐσωφρόνισε τὸ ὑπόδειγμα. Οὐ τοίνυν μικρὸν, ἀλλὰ μέγιστον τὸ ἀμάρτημα. Ἀνέμνησε δὲ αὐτὸν ὁ προφήτης τῶν πρὸ τῆς βασιλείας λόγων. οὕτως εἰπὼν· "Οὐχὶ μικρὸς σὺ ἐνώπιον αὐτοῦ εἰς ἡγούμενον ἐκ 80.561 σκήπτρου Βενιαμὴν, τῆς ἐλαχιστοτέρας φυλῆς τοῦ Ἰσραήλ;" Οὐ ταῦτα, φησὶν, ἔλεγε, ὅτι "Ἀνὴρ Ἰεμιναιὸς ἐγὼ εἰμι, τῆς μικροτέρας φυλῆς παρὰ πάσας τὰς φυλάς τοῦ Ἰσραήλ;" Ἄλλ' ὅμως ἔχρισέ σε Κύριος εἰς βασιλέα ἐπὶ πάντα Ἰσραήλ· καὶ ἀπ' ἐστειλέ σε Κύριος ἐν ὁδῶ. Εἶτα λέγει, ὅσας μὲν αὐτῶ δέδωκεν ἐντολάς, ὅπως δὲ ταύτας παρέβη ὁρμήσας ἐπὶ τὰ σκῦλα. Οὐ τοσοῦτον γὰρ αὐτὸν ὁ παράνομος κατέκρινεν ἔλεος, ὅσον ἡ ἀπληστία, καὶ ἡ πλεονεξία, καὶ τῆς φιλοχρηματίας τὸ πάθος, ὃ δουλεύσας παρέβη τὴν ἐντολήν. Ἄλλ' ὁ Σαοὺλ τοῖς τοῦ Ἀδὰμ ἐχρήσατο ῥήμασιν. Ἔφη γάρ· "Διὰ τὸ ἀκοῦσαί με τῆς φωνῆς τοῦ λαοῦ." Οὕτω γὰρ κάκεῖνος εἶπεν· "Ἡ γυνὴ, ἣν ἔδωκας μετ' ἐμοῦ, αὕτη μοι ἔδωκεν ἀπὸ τοῦ ξύλου, καὶ ἔφαγον." Καὶ ἐπειδὴ εἶπεν εἰς θυσίαν ἐνηνοχέειν τὰ βουκόλια καὶ τὰ ποιμνία, ἤκουσε παρὰ τοῦ προφήτου· "Ἴδου οὐ θέλει Κύριος ὀλοκαυτώσεις καὶ θυσίας, ὡς τὸ ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς αὐτοῦ. Ἴδου γὰρ ἀκοὴ ἀγαθὴ ὑπὲρ θυσίαν, καὶ ἀκρόασις ὑπὲρ στέαρ κριῶν· ὅτι οἰώνισμα ἀμαρτιᾶς ἐστὶ, παραπικρασμὸς ἀδικίας· καὶ θεραπεῖα ὀδύνης καὶ πόνους ἐπάγουσιν. Ἀνθ' ὧν ἐξουδένωσας τὸ ῥῆμα Κυρίου, ἐξουδένωσέ σε Κύριος, τοῦ μὴ βασιλεύειν ἐπὶ Ἰσραήλ." Τὸ δὲ θεραπεῖα ὁ Ἀκύλας θεραπείαν καὶ ἀνθυφαίρεσιν ἠρμήνευσεν. Τὸ δὲ οἰώνισμα αἰνίττεται, ὡς οἶμαι, τὴν ἐνίων ἀνοιαν. Εἰκὸς γὰρ τινὰς οἰωνὸν ὑποπεῦσαι κακόν, τὸ νενικηκότα μὴ κερδᾶναι τὴν λείαν. Καὶ τὸ θεραπεῖα δὲ ἀντὶ τῆς ἐπιτηρήσεως τέθεικεν. Ὡσπερ γὰρ τὸ ἐφοῦδ' ἀνέκειτο τῷ Θεῷ, καὶ δι' αὐτοῦ τοῖς ἔρω τῶσιν ἐσημαίνετο τὸ πρακτέον· οὕτω διὰ τοῦ θεραφίμου αἰ τῶν εἰδώλων ἐδηλοῦντο προῤῥήσεις. Κατὰ γὰρ μίμησιν ἐκείνου τοῦτο τούτοις ἀνέκειτο. Καὶ τοῦτο σαφέστερον ἐν τῇ τῶν Κριτῶν ἐδηλώσαμεν βίβλῳ. Κατὰ δὲ τὴν τοῦ Ἀκύλα ἔκδοσιν, ἔστι καὶ ἐτέρως νοῆσαι Θεραπεύει γὰρ, φησὶ, τὸν Θεὸν τὸ τὰ προστεταγμένα πληροῦν, οὐ τὸ δῶρα προσφέρειν. Ἄδεκτος γὰρ ἢ παρὰ τὴν αὐτοῦ βουλήν γενομένη θεραπεία, καὶ πρόξενος συμφορῶν. Διδάσκων δὲ ἄλλο τον τοῦ Θεοῦ τὴν ἀπόφασιν ὁ προφήτης ἐπήγαγεν· "Οὐκ ἐπιστρέψει, οὐδὲ μετανοήσει ὁ ἅγιος τοῦ Ἰσραήλ, ὅτι οὐχ ὡς ἄνθρωπος ἐστὶ τοῦ μετα 80.564 νοῆσαι." Ἐντεῦθεν καὶ τὸ Μεταμεμέλημα νοητέον. ΕΡΩΤ. ΛΔ'. Διατί τὸν Ἀγὰγ ἔσφαξεν ὁ προφήτης; Ὡς ὁ Φινεὲς τὸν Ζαμβρί. Πᾶν γὰρ τὸ παρὰ τοῦ Θεοῦ κελεύόμενον εὐσεβές. ΕΡΩΤ. ΛΕ'. Διατί ἔδειξεν ὁ προφήτης, χρίσαι τὸν Δαβὶδ κελευσθεῖς; Ἐπειδὴ οὐ μόνον προφήτης, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωπος ἦν. Εἰ γὰρ ὁ τοῦ προφήτου Δεσπότης, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, τὸ σωτήριον καταδεξάμενος πάθος, τῇ δειλίᾳ τὴν ἀνθρωπείαν ἔδειξε φύσιν, τίς οὕτω παθῶν ἐλεύθερος, ὡς τῷ προφήτῃ δείσαντι νεμεσῆσαι; ΕΡΩΤ. ΛΖ'. Τολμῶσί τινες ἐπιμέμφεσθαι τῷ Θεῷ, ὡς ψεῦδος τὸν προφήτην διδάξαντι. "Λάβε γὰρ, φησὶν, εἰς τὴν χεῖρά σου δάμαλιν βοῶν, καὶ ἐρεῖς, Θῦσαι τῷ Κυρίῳ ἤκω." Ἀλλὰ τοῦτο οὐ ψεῦδος. Ἀληθῶς γὰρ ἐπετέλεσε τὴν θυσίαν. Ἐρρέθη τοίνυν αὐτῷ, κρύψαι μὲν τὸ ἔργον, εἰπεῖν δὲ τὸ πάρεργον. ΕΡΩΤ. ΛΖ'. Τίνος χάριν τὸν ψηφισθέντα ὁ προφήτης

ἠγγνόησεν; Ὅτι οὐ Θεὸς ἦν, ἀλλ' ἄνθρωπος. Θεοῦ γὰρ τὸ πάντα εἰδέναι· προφήτου δὲ, τὸ τὰ παρὰ τοῦ Θεοῦ δεικνύμενα. Ἄλλως τε καὶ τοῦ προφήτου ἡ ἄγνοια τὴν θείαν ἀπεκάλυπτε ψῆφον. Εἰ γὰρ εὐθύς ὥρμη σεν ἐπὶ τὸν Δαβίδ, ὑποπτεύθη ἂν ἐκ προλήψεως τινος τοῦτο πεποιηκέναι. Ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ τὸν πρῶτον ἦλθε, καὶ τὸν δεύτερον, καὶ τὸν τρίτον, καὶ τοὺς ἑπτὰ, ἔγνωσαν ὡς ὁ Θεὸς ἦν ὁ τούτους μὲν ἀποκρίνων, ἐκείνων δὲ ψηφίζόμενος. Εἰ γὰρ καὶ τῆς χειροτονίας οὕτω γεγενημένης, ἐγύμνωσαν οἱ ἀδελφοὶ τὸν φθόνον, ἐν τῇ παρατάξει τὸν Δαβίδ θεασάμενοι, τί οὐκ ἂν ἔπαθον, εἰ μὴ τοῦτον ἐγεγόνει τὸν τρόπον· ΕΡΩΤ. ΛΗ'. Πῶς νοητέον τὸ, "Πνεῦμα πονηρὸν παρὰ Κυρίου ἔπνιγε τὸν Σαούλ;" Τοῦ θείου Πνεύματος ἀποστάντος, χώραν ἔλαβε τὸ παμπόνηρον πνεῦμα. Διδασκόμεθα δὲ ἐντεῦθεν μετὰ τοῦ Δαβίδ βοᾶν· "Τὸ Πνεῦμά σου τὸ ἅγιον μὴ ἀντ' ἀνέλης ἀπ' ἐμοῦ." Οὕτω τῆς ἀποστολικῆς χάριτος τὸν Ἰούδαν καταλιπούσης, εἰσελήλυθεν εἰς αὐτὸν ὁ διάβολος. 80.565 ΕΡΩΤ. ΛΘ'. Πῶς τοῦ Δαβίδ ψάλλοντος τὸ πονηρὸν ἠσύχαζε πνεῦμα; Τοῦ θείου Πνεύματος ὁ Δαβίδ τὴν χάριν ἐδέδεκτο. Τούτου τοίνυν διὰ τοῦ Δαβίδ ἐνεργούντος, τὸ πονηρὸν ἠσύχαζε πνεῦμα. ΕΡΩΤ. Μ'. Τί ἐστι τὸ, "Ἐρσουβὰ αὐτῶν λήψη;" Ὁ Σύμμαχος ἠρμήνευσεν· Ὅσα χρήζουσι γνώσῃ· τὸν σκοπὸν αὐτῶν μάθης. ΕΡΩΤ. ΜΑ'. Διατί ὁ Σαούλ, πάντων τὴν πρὸς τὸν Γολιάθ μονομαχίαν παραιτησάντων, ἀποτρέπει τὸν Δαβίδ τοῦτο προθυμούμενον δρᾶσαι; Μειράκιον ἦν πεντεκαίδεκα ἐτῶν, ἢ ἑκκαίδεκα. Ἐβδομηκοντούτης μὲν γὰρ ἐτελεύτησε, τεσσαρὰ κοντα δὲ ἐβασίλευσεν ἔτη. Τοιγάρτοι τριακοντούτης ἦν, ἠνίκα Σαούλ ἀνηρέθη. Προεῖρηται δὲ, ὡς δύο ἔτη ὁ Σαούλ βασιλεύσας ἐνόμως, τῆς θείας χάριτος ἐγυμνώθη. Τὸν ἄλλον τοίνυν ἅπαντα χρόνον πολεμῶν τῷ Δαβίδ διετέλεσε· πείθει δ' ὅμως ὁ Δαβίδ τὸν Σαούλ θαρρήσαι τὴν νίκην. Ἦναγκάσθη γὰρ ἐξειπεῖν, ὅπως ποιμαίνων λέοντα καὶ ἄρκτον ἐπιούσαν ἀπέπνιξεν· "Καὶ ἔσται, φησὶν, ὁ ἀλλόφυλος οὗτος ὁ ἀπερίτμητος, ὡς ἐν τούτων· οὐχὶ πορεύσομαι καὶ πατάξω αὐτὸν, καὶ ἀφελῶ σήμερον ὄνειδος ἀπὸ Ἰσραήλ; Ὅτι τίς ἐστιν ὁ ἀπερίτμητος οὗτος, ὅτι ὠνείδισε παράταξιν Θεοῦ ζώντος;" Οὐδὲν, φησὶν, θηρίων διενήνοχεν ὁ δυσσεβεία συζῶν, καὶ τῆς θείας ἐπικουρίας γεγυμνωμένος. Ἐγὼ δὲ ἐκείνη πέποιθα τῇ ῥοπῇ. Τοῦτο γὰρ ἐπήγαγε. "Κύριος, ὃς ἐξείλετό με ἐκ στόματος λέοντος, καὶ ἐκ χειρὸς τῆς ἄρκτου, αὐτὸς ἐξελεῖταί με ἐκ χειρὸς τοῦ ἀλλοφύλου τοῦ ἀπεριτμήτου τούτου." Μετὰ ταύτης ὀρμήσας τῆς πίστεως, οὐ διήμαρτε τῆς ἐλπίδος· ἀλλὰ γυμνὸς ὢν τὸν καθωπλισμένον ἐνὶ 80.568 κησε· καὶ ὁ πρόβατα νέμων τὸν ἐν πολέμοις καὶ τροπαιοῖς γεγυμνασμένον· καὶ ὁ σμικρὸς ὢν καὶ νέος, τὸν ἐπὶ τοσοῦτω γαυριῶντα μεγέθει. "Εἶδε γὰρ αὐτὸν, φησὶ, Γολιάθ, καὶ ἐξουδένωσεν αὐτὸν, ὅτι ἦν παιδάριον· καὶ αὐτὸς πυρρᾶκης μετὰ κάλλους ὀφθαλμῶν." Ἐμιμοῦντο γὰρ τοὺς τῆς ψυχῆς οἱ τοῦ σώματος. Ὅξυ γὰρ ἐώρων ἐκείνοι, καὶ τὸν ἀόρατον ἐθεώρουν· ὅθεν ἔλεγεν· "Ἐγὼ ἔρχομαι πρὸς σὲ ἐν ὀνόματι Κυρίου Σαβαώθ, Θεοῦ παρ' ἀτάξεως Ἰσραὴλ, ὃν ὠνείδισας σήμερον· καὶ συγκλείσει σε Κύριος σήμερον εἰς τὰς χεῖράς μου, καὶ ἀποκτενῶ σε, καὶ ἀφελῶ τὴν κεφαλὴν σου ἀπὸ σοῦ· καὶ δώσω τὰ κῶλά σου, καὶ τὰ κῶλα τῆς παρ' ἐμβολῆς τῶν ἀλλοφύλων, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τοῖς θηρίοις τῆς γῆς· καὶ γινώσεται πᾶσα ἡ ἐκκλησία αὕτη, ὅτι οὐκ ἐν δόρατι, οὐδὲ ἐν μαχαίρᾳ σώζει Κύριος· ὅτι τοῦ Κυρίου ὁ πόλεμος, καὶ παραδώσει ὑμᾶς εἰς χεῖρας ἡμῶν." Προφητεύει δὲ παρατασσόμενος, καὶ προαγορεύει τὴν τῆς οἰκουμένης θεογνωσίαν· "Γινώσεται γὰρ, φησὶ, πᾶσα ἡ γῆ, ὅτι ἐστι Θεὸς ἐν Ἰσραὴλ." Καὶ τὸ μὲν στόμα χρησιμολογεῖ, ἡ δὲ χεὶρ ἀριστεύει, καὶ λίθω τὸν ἀλλόφυλον ἀναιρεῖ. Ἐπειδὴ τὸν ἐξ αὐτοῦ κατὰ σάρκα τμηθέντα λίθον ὑμνεῖ. "Λίθον γὰρ, φησὶν, ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας." Καὶ τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ ἀλλοφύλου χρησάμενος, ἀπέτεμεν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν, τοῦ ἐξ αὐτοῦ κατὰ σάρκα βλαστήσαντος προδιαγράφων τὴν νίκην. Σταυρῷ γὰρ ὁ διάβολος τὸν ἡμέτερον προσηλώσας

Δεσπότην, διὰ σταυροῦ τῆς τυραννίδος ἐξέπεσε. Καὶ ὡσπερ τοῦ Δαβὶδ νενικηκότος, ἡ τοῦ Ἰσραὴλ στρατιὰ τὸ τῶν ἄλλοφύλων κατηκόντισε στίφος, οὕτω τοῦ ἡμετέρου Θεοῦ, καὶ Σωτῆρος τὸν διάβολον καταλύσαντος, οἱ πε πιστευκότες εἰς αὐτὸν τὴν τῶν δαιμόνων ἐτρέψαντο φάλαγγα ΕΡΩΤ. ΜΒ'. Μηδέπω τὴν Ἱερουσαλήμ οἰκῆσας, πῶς εἰς ἐκόμισεν εἰς αὐτὴν τὴν τοῦ ἄλλοφύλου κε φαλήν; Οἱ Ἰεβουσαῖοι μὲν ἔτι κατώκουν αὐτήν. Δεδίττε σθαι δὲ αὐτοὺς ἐθελήσας, ἐπέδειξεν αὐτοῖς τοῦ μεγάλου ἀριστέως τὴν κεφαλήν. ΕΡΩΤ. ΜΓ'. Πῶς ἠγνόησεν ὁ Σαοὺλ τὸν Δαβίδ; Δυοῖν θάτερον νοητέον· ἢ ὅτι κορυβαντιῶν οὐκ 80.569 ἠσθάνετο τῆ κινύρα χρωμένου· ἢ ὅτι ὁ φθόνος αὐτὸν παρεκίνησεν ἀκριβῶς μανθάνειν ὅθεν ἐστίν. ΕΡΩΤ. ΜΔ'. Τί ἐστὶ μανδύας; Εἶδός ἐστὶν ἐφεστρίδος. Οἶμαι δὲ ἢ ἀρκαδίκιν εἶναι, ἢ τὸ παρὰ πολλῶν μαντίον ὀνομαζόμενον. Καὶ γὰρ τῶν ἑβδομήκοντα εἰρηκότων περὶ τοῦ μεμνηυκότος τῷ Ἠλεὶ τῶν υἰῶν τὴν ἀναίρεσιν, ὅτι διεβῆγγμένα τὰ ἱμάτια εἶχεν, ὁ Ἀκύλας ἔφη "μαν δύναν διεβῆγγμένον." Καὶ τῶν Ἀμμανιτῶν ὁ βασιλεὺς τῶν πρὸς αὐτὸν ἀποσταλέντων παρὰ τοῦ μακαρίου Δαβίδ τοὺς πώγωνας ἐξύρισε, καὶ τῶν μανδυῶν ἀφεῖλε τὸ ἥμισυ, ἕως τῆς ἀναβολῆς τῶν ἰσχύων αὐτῶν. ΕΡΩΤ. ΜΕ'. Τί ἐστὶν, "Ἠγάπησεν αὐτὸν ψυχὴν ἀγαπῶν τος αὐτόν; Ὁ Ἀκύλας ἔφη· "Κατὰ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ." Τοῦτο καὶ ὁ θεὸς νόμος παρεγγυᾷ· "Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου, ὡς σεαυτόν." ΕΡΩΤ. ΜΖ'. Πῶς νοητέον τὸ, "Πνεῦμα πονηρὸν ἔπαισε τὸν Σαοὺλ, καὶ προεφήτευσεν ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου αὐτοῦ;" Οἱ ψευδοπροφήται ὑπὸ τοῦ πονηροῦ πνεύματος ἐνεργούμενοι τοῖς Κορυβαντιῶσιν ἐοίκασι. Τοῦτο καὶ ὁ Σαοὺλ ὑπέμεινεν ὑπὸ τοῦ δαίμονος ἐνοχλούμενος. Τὸ δὲ προεφήτευσεν ὁμωνύμως τέθεικεν. Καὶ γὰρ τοὺς ψευδοπροφήτας προφήτας ὠνόμαζον, καὶ θεοὺς τοὺς ψευδωνύμους θεοὺς. Ἄλλ' ἐκεῖνος μὲν τῆς θείας χάριτος ἐγυμνώθη· ὁ δὲ Δαβίδ ταύτης φιλοτίμως ἀπήλαυε· καὶ ψάλλων τὴν μὲν τοῦ δαίμονος ἐκείνου μανίαν ἐπράυνε, τὸν δὲ τοῦ Σαοὺλ οὐκ ἔπαυε φθόνον. Ὅσω δὲ πλέον εὐηργέτητο, τοσοῦτω πλέον κατασφάττειν ἠπέιγετο. Καὶ τὴν αἰχμὴν ἀφείλε κατ' αὐτοῦ, καὶ διαμαρτῶν, ἔγνω μὲν ὅτι Κύριος ἦν μετ' αὐτοῦ, διετέλει δὲ πολεμῶν. Περὶ δὲ τοῦ Δαβίδ ἡ θεία λέγει Γραφή, ὅτι "Ἦν συνιών ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ. Καὶ Κύριος παν τοκράτωρ μετ' αὐτοῦ. Οὕτω δὲ τὸ πανάγιον ὠνόμασε Πνεῦμα. Ταύτης γὰρ ἦν ἠξιωμένος τῆς χάριτος. 80.572 ΕΡΩΤ. ΜΖ'. Τί δήποτε καὶ φθονῶν τῷ Δαβίδ, καὶ λίαν αὐτῷ ἐχθραίνων, τὴν θυγατέρα αὐτῷ κατηγύησεν; Ἐδίδαξεν ἡ ἱστορία τὸν ἐκείνου σκοπόν. Εἶπε γὰρ, φησὶ, Σαοὺλ· "Μὴ ἔστω ἡ χεὶρ μου ἐπ' αὐτόν, ἀλλ' ἔστω ἐν αὐτῷ ἡ χεὶρ τῶν ἄλλοφύλων." Καὶ πάλιν· "Δώσω αὐτὴν αὐτῷ, καὶ ἔσται αὐτῷ εἰς σκάνδαλον, καὶ ἔσται ἐπ' αὐτόν ἡ χεὶρ τῶν ἄλλοφύλων." Τοιγαροῦν ἐπιβουλής ἦν, οὐκ εὐεργεσίας ὁ γάμος. ΕΡΩΤ. ΜΗ'. Τίνος χάριν οὐ κεφαλὰς, ἀλλ' ἀκροβυστίας ἤτησεν; Πονηροῖς χρησάμενος λογισμοῖς, ἐτόπασεν ὅτι τῶν ὁμοφύλων τινὰς ἀνελῶν, οἴσει τούτων τὰς κεφαλὰς· τούτου χάριν ἀκροβυστίας κομισθῆναι προσέταξεν. Ἡ γὰρ ἀκροβυστία δηλοῖ τὸ ἀλλόφυλον. Πάντα δὲ πόρον ἐκίνει, τὴν τοῦ εὐεργέτου καττύων σφαγὴν· καὶ οὔτε τὰς εὐεργεσίας ἠδεῖτο, οὔτε τοὺς ὄρκους ἠύλαβεῖτο. Καὶ γὰρ τῷ Ἰωνάθαν ὁμωνόμει, ὅτι δὴ αὐτὸν οὐκ ἀποκτενεῖ. "Ἦμοσε γὰρ, φησὶ, Σαοὺλ λέγων· Ζῆ Κύριος, εἰ ἀποθανεῖται." ΕΡΩΤ. ΜΘ'. Πῶς νοητέον τὰ κενοτάφια, καὶ τὸ ἦπαρ τῶν αἰγῶν. Ὁ Ἀκύλας τὰ κενοτάφια "μορφώματα" ἠρμήνευσε, καὶ τὸ ἦπαρ τῶν αἰγῶν, "ἱματίων πλῆθος, καὶ στοργγύλωμα τριχῶν." Ἐπειδὴ γὰρ ὁμωνοκῶς ὁ Σαοὺλ παρέβη τὸν ὄρκον, καὶ τὴν αἰχμὴν τῷ Δαβίδ ἐπαφήκεν· ἐκκλίνας δὲ ἐκεῖνος τὴν τοῦ δόρατος ῥύμην εἰς οἰκίαν ἀνεχώρησεν· γνοῦσα δὲ τοῦ πατρὸς ἡ Μελχὼλ τὰς ἐπιβουλάς, τούτω μὲν συνεβούλευσεν ἀποδράσαι· καὶ δὴ καὶ καθῆκεν αὐτὸν διὰ τῆς φωταγωγοῦ· αὐτοῦ δὲ τὴν κλίνην εἰς ἀβρῶστοῦντος ἐσχημάτισε τύπον, ἱματίων μὲν πλῆθος ἐπιβαλοῦσα, στοργγύλωμα δὲ τριχῶν ὑποθεῖσα τοῖς ἱματίοις, ὥστε μιμεῖσθαι τὴν κεφαλήν. Τινὲς δὲ μορφώματα τοῦ Δαβίδ νενοήκασιν τὴν εἰκόνα· καὶ ταύτην

ἔφασαν τοῖς ἱματίοις συγκαλυφθῆναι, πλὴν ἐνίων τοῦ προσώπου μορίων· τὸ δὲ τῶν αἰγῶν ἦπαρ ὑποτεθῆναι, ἵνα κινούμενον τὸ σχῆμα πιθανὸν ἀπεργάσῃται. Καὶ γὰρ φασὶ τῶν αἰγῶν τὸ ἦπαρ κινεῖσθαι μέχρι πολλοῦ. Οὕτω 80.573 μέντοι διετέλει φονῶν, ὅτι καὶ ἀρῥωστοῦντα μεμαθηκῶς ἀχθῆναι προσέταξεν αὐτὸν, ὥστε δεξασθαι τὴν σφαγὴν. Ἐπειδὴ δὲ ἔγνω τὴν φυγὴν, κατὰ τοὺς θηρευτὰς κύνας ἰχνηλατῶν αὐτὸν διέτελει. ΕΡΩΤ. Ν΄. Τί δήποτε οἱ παρ' αὐτοῦ πεμφθέντες πρὸς τὸν Δαβὶδ καὶ τὸν Σαμουὴλ, προεφήτευσαν ὅσ τερον δὲ καὶ αὐτός; Διάφορα τοῦ Δεσπότη τὰ θήρατρα. Τοὺς μὲν γὰρ δι' ἀνθρώπων ἀγρεύει, τοὺς δὲ ἀορασίᾳ θηρεύει. Τοῦτο γὰρ ἐπὶ τοῦ Ἐλισαίου γεγένηται. Τούτους δὲ διὰ προφητικῆς ἐζώγρησε χάριτος· καὶ τὸν Δαβὶδ ἀποκτεῖναι κεκώλυκεν. Ἄλλ' οὐδὲ τοῦτο τὴν φωνικὴν αὐτοῦ κατεπράυνε γνώμην. Ἀπέστειλε γὰρ καὶ δις ἐπ' αὐτόν· καὶ πάλιν μεμαθηκῶς τὰ θεῖα δεσμὰ, προσέθετο, φησὶν, ἀποστεῖλαι καὶ ἄλλους· καὶ τούτων δὲ ὡσαύτως ἐπισχεθέντων ὑπὸ τῆς χάριτος, ὕστερον αὐτὸς ἀπελήλυθε, καὶ τετύχηκε καὶ αὐτὸς τῶν τῆς φιλανθρωπίας δεσμῶν. Ἀλλὰ προεφήτευσεν μὲν, οὐχ ὁμοίως δὲ τοῖς ἄλλοις. Ἀνάξιος γὰρ τῆς χάριτος ἦν. Οὐδὲ γὰρ χάριν γυμνωθεὶς τῆς ἐσθῆτος πανημέριον ἔκειτο· ἐδήλου δὲ τὸ σχῆμα τὴν τῆς βασιλείας ἀφαίρεσιν. ΕΡΩΤ. ΝΑ΄. Τί δήποτε μηνύσαι βουλόμενος τῷ Δαβὶδ ὁ Ἰωνάθαν τὰς τοῦ πατρὸς ἐπιβουλάς, διὰ τῶν βελῶν, ἤγουν τῶν ἀκοντίων, ἐμήνυσεν; Τινὲς φασὶ διὰ τὸν συνόντα οἰκέτην, ἵνα μὴ τὰ μηνυόμενα γνῶ. Ἄλλ' εὐπετέες ἦν αὐτῷ καὶ μόνῳ παρὰ γενέσθαι. Οὐκοῦν ἕτερον ἔχει τὸ γεγενημένον σκοπὸν. Ἴνα γὰρ μὴ δήλος γένηται τοῦ πατρὸς τὴν μαιφόνον γνώμην καταμηνύων τῷ φίλῳ, τὴν τῆς τοξείας ὑποκρίνεται γυμνασίαν. Καὶ τοῖς μὲν πρὸς τὸν οἰκέτην λόγοις αἰνιγματωδῶς τῷ Δαβὶδ παραδὲχθὲν τὴν σφαγὴν. Τὸν ὄπλοφόρον δὲ μετὰ τῶν ὄπλων εἰς τὴν πόλιν προπέμψας, καὶ τὰ εἰρημένα δεδήλωκε, καὶ φυγεῖν συνεβούλευσε, καὶ τὸ τῆς βασιλείας αὐτῷ προηγόρευσε κράτος, καὶ τὰς τῆς φιλίας συνθήκας ἐκράτυνεν ὄρκους. Τὸ δὲ Τρισσεύσεις, ἀντὶ τοῦ, "Τρεῖς ἡμέρας ἀναμενεῖς." Τῇ γὰρ νομηνία τοπάσας ὁ Σαοὺλ, ὡς μὴ κεκαθαμένον, μηδὲ ἠγνισμένον τὸν Δαβὶδ παραιτῆσαι τὸ συμπόσιον, ἐσίγησεν· "Οὐκ ἐλάλησε γὰρ, φησὶ, Σαοὺλ οὐδὲν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ· ὅτι εἶπε· Σύμπτωμά τι φαίνεται, μὴ καθαρὸς εἶναι, διότι οὐ κεκάθαρται." Τῇ δὲ δευτέρᾳ ἤρητο· "Τί ὅτι οὐ παρεγένετο υἱὸς Ἰεσσαὶ καὶ χθὲς, καὶ σήμερον ἐπὶ τὴν τράπεζαν;" Τῇ δὲ τρίτῃ πρὸς τοῦ ἄστεος ὁ Ἰωνάθαν τὰ εἰρημένα μεμήνυκεν. Τὸ δὲ τρισσεύσω ἀντὶ τοῦ "τρεῖς ἀφήσω σχίζας." Τὰς δὲ σχίζας βέλη ὁ Ἀκύλας ἠρμήνευσεν. Τὴν δὲ ἀματὰ 80.576 ραν ἐν τῇ τῶν Ἑβραϊκῶν ὀνομάτων ἐρμηνείᾳ οὕτως εὔρον κειμένην, παρὰ μὲν τοῖς Ἑλλησι τὰ φρον, παρὰ δὲ Ῥωμαίοις φοσσάτον, παρὰ δὲ τῷ Σύρῳ σκοπὸν, εἰς ὃν οἱ γυμναζόμενοι τὰ βέλη πέμπειν εἰώθασιν. Τὸ δὲ Ἀργοῦν ὁ Ἀκύλας "Ἐχόμενα τοῦ νοτίου" ἠρμήνευσεν. Ἐγὼ δὲ οἶμαι κοῖλόν τινα οὕτω κεκληθῆσθαι τόπον. Ἐφη γὰρ ἡ ἱστορία, "Καὶ Δαβὶδ ἀνέστη ἀπὸ τοῦ Ἀργοῦν, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν." ΕΡΩΤ. ΝΒ΄. Πῶς ἠνέσχετο τῶν ἀφιερωμένων ἄρτων μετὰ λαβεῖν ὁ Δαβὶδ; Οὐτε τότε μέμψιν ὑπέμεινε, ἀλλὰ καὶ ὁ Κύριος ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις ἔδειξεν αὐτὸν κατηγορίας ἐλεύθερον· εἰς γὰρ τὴν ὑπὲρ τῶν μαθητῶν ἀπολογίαν τοῦτο εἶρηκε τὸ διήγημα. Προδηλοῖ μέντοι, τῶν μόνους τοῖς ἱερεῦσιν ἀπονενεμημένων μεταλαβῶν, τὴν πᾶσι προτεθεισομένην τοῖς εὐσεβέσι τράπεζαν μυστικὴν. Οὐ γὰρ οἱ ἱερωμένοι μόνοι μεταλαμβάνουσι τοῦ Δεσποτικοῦ σώματος τε καὶ αἵματος, ἀλλὰ πάντες οἱ τετυχηκότες τοῦ ἁγίου βαπτίσματος. ΕΡΩΤ. ΝΓ΄. Τί ἐστὶ, "Εἰ βέβηλος ἡ ὁδὸς αὕτη, σήμερον ἁγιασθήσεται διὰ τὰ σκεύη μου." Ἐρομένου τοῦ ἱερέως, εἴ γε κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἠγνεύκει, τρεῖς ἔφη ἡμέρας ἠγνευκέναι· καὶ προστέθεικεν, ὅτι διὰ τὴν προκειμένην ὁδὸν ἀναγκαίως τῆς ἱεραῆς τροφῆς μεταλήψεται, ἵν' ὑπ' αὐτῆς κρατυνηθεὶς τὰ προκείμενα κατορθώσῃ. Τὸ δὲ βέβηλον οὐκ ἐπὶ τοῦ ἀκαθάρτου τέθεικεν, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ μὴ ἱεροῦ. Ἀβέβηλον γὰρ καὶ ἅγιον, τὸ τοῖς ἱερεῦσιν

ἀφωρισμένον· βέβηλον δὲ, τὸ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀπονενεμημένον. Ὅθεν καὶ ὁ Ἀκύλας οὐ βέβηλον εἶπεν, ἀλλὰ λαϊκόν. Τουτέστιν, εἰ καὶ ἱερεὺς οὐκ εἰμι, ἀλλὰ προφητικῆς τετύχηκα χάριτος. Οἶμαι γὰρ τοῦτο παραδηλοῦν τό· "Ἀγιασθήσεται διὰ τὰ σκευή μου." Σκευή γὰρ αὐτοῦ καὶ πανοπλία, ἡ πνευματικὴ δωρεά. ΕΡΩΤ. ΝΔ'. Τί ἐστὶν, συνεχόμενος νεασὰρ ἐνώπιον Κυρίου; Τοῦτο τὸ ὄνομα "πειρασμὸν ἀπαλὸν συνοχῆς ἐρμηνευόμενον εὖρον ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν Ἑβραϊκῶν 80.577 ὀνομάτων. Δῆλος τοίνυν ἐστὶν ὁ Δωὴκ ὑπὸ τινος ἐνοχλούμενος δαίμονος, ἢ νόσω κατεχόμενος, καὶ τούτου χάριν τῇ θεῖᾳ προσεδρεύσας σκηνη. Ἄλλ' ὁ παμπόνηρος οὐ μόνον κατεμήνυσε τῷ Σαούλ τὰ παρὰ τοῦ Ἀβιμέλεχ εἰρημένα καὶ δεδομένα, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἱερεῖς κατέκτεινεν. Αὕτη τοῦ Σαούλ ἡ μαιφονία πασῶν τῶν ἄλλων ἀμαρτᾶδων δυσσεβεστέρα. Τοῦ μὲν γὰρ Θεοῦ προσεταχότος ἄρδην διολέσαι τὸν Ἀμαλήκ, οὐ μόνον τὸν Ἀγάγ διέσωσεν, ἀλλὰ καὶ ποιμνία, καὶ βουκόλια, καὶ τοὺς ἀμπελώνας, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ἦν ἀξιοκτῆτα. Τοῦ θυμοῦ δὲ μόνου κεκινηκόςτος, οὐ μόνον τοὺς ἱερεῖς κατέκτεινεν, ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν διώλεσεν αὐτανδρον· οὐ μαιράκιον, οὐ βρέφος, οὐ γύναιον διασωθῆναι κελεύσας. Ἀξιάπαινοι δὲ τοῦ Σαούλ οἱ δορυφόροι· οὐδὲ γὰρ τοῦ βασιλέως προσεταχότος ἠνέσχοντο τῇ κατὰ τῶν ἱερέων μαιφονία μιᾶναι τὰς χεῖρας· ὁ δὲ Δωὴκ τὸν δυσσεβῆ τοῦτον ἐτόλμησε φόνον, καὶ τοὺς πεντήκοντα καὶ τριακοσίους ἱερεῖς κατέσφαξεν. Πρόσκειται δὲ τό· "Πάντας αἶροντας ἐφοῦδ," εἰς κατηγορίαν πλείονα τοῦ τολμήματος. Οὐ γὰρ Λευῖται ἦσαν, ἀλλ' ἐξ ἀρχιερατικῆς ρίζης κατήγον τὸ γένος. ΕΡΩΤ. ΝΕ'. Τί δήποτε τὴν ἐπίληψιν ὁ Δαβὶδ ὑπεκρίνετο; Τοῦ Σαούλ ἀποδιδράσκων κατέφυγεν εἰς τὴν Γέθ. Οὐ γὰρ ὑπέλαβε δῆλος ἔσεσθαι. Ἐπειδὴ δὲ ἦσθετο ἐγνωκότας ἐκείνους, ὡς αὐτὸς αὐτῶν ἀνηρήκει τὸν πρόμαχον, μανίαν ὑποκρινάμενος διέφυγε τοῦ θανάτου τὸν κίνδυνον. Δηλοῖ δὲ αὐτοῦ τὴν εὐσέβειαν ἡ θεῖα Γραφή. Ἄει γὰρ τοῦ Θεοῦ πυνθανόμενος, καὶ παρετάττετο, καὶ ἠσύχαζεν. Αὐτίκα γοῦν μαθῶν, ὡς ἔπεισι Σαούλ, ἐν τῇ Κεῖλᾳ διάγειν αὐτὸν ἐγνω κῶς, ἦρετο εἰ ἐκδώσουσιν αὐτὸν οἱ δι' αὐτοῦ τῆς σωτηρίας τετυχηκότες· καὶ μαθῶν ὡς ἐκδώσουσιν, εἰς ἕτερον μετέστη χωρίον. Τὸ δὲ, "Ἐπορεύοντο οὐ ἔὰν ἐπορεύοντο," τὸν πλάνον δηλοῖ· ποτὲ μὲν γὰρ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, ποτὲ δὲ ἐν τῇ ἐρήμῳ διῆγον. Τὸ δὲ "Ἐκάθισε Δαβὶδ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν Μεσεράμ," οἱ λοιποὶ ἐρμηνευταὶ "Ἐν τοῖς σπηλαίοις τοῖς ὄχυροῖς" ἐκδεδώκασιν. Ὁ μέντοι Ἰωνάθαν δῆλος ἦν θερμότερον περὶ τὸν Δαβὶδ διακείμενος. Καὶ γὰρ τοῦ πατρὸς κατ' αὐτοῦ φονοῦντος, καὶ θηρεῦσαι ποθοῦντος, οὐκ ἠνεγκε τοῦ πόθου τὰ κέντρα· ἀλλ' ἔνθα διῆγεν ἀφίκετο, καὶ παραθάρρυνας τῇ τῆς βασιλείας προρρήσει, τὰς γεγενημένας συνθήκας αὐθις 80.580 ἐκράτυνε. Τὴν δὲ καινὴν, δρυμὸν ὁ Ἀκύλας ἠρμήνευσεν τὴν Γαβαὰδ δὲ, βουνόν· τὸ δὲ ἐν τῇ ἐρήμῳ τῇ ἐπηκῶ, ἐν τοῖς ὄμαλοις. Ἐδειξε δὲ καὶ ὁ Κύριος τὴν οἰκίαν κηδεμονίαν. Μέλλοντος γὰρ θηρεῦσθαι τοῦ Δαβὶδ, τῇ τῶν ἄλλο φύλων ἐφόδῳ τὸν κατὰ τοῦ Δαβὶδ ἐπέδησε δρόμον. Τοῦτο γὰρ ἐγνωκῶς ἀνέστρεψεν ὁ Σαούλ. ΕΡΩΤ. ΝΖ'. Πῶς νοητέον τὸ, "Εἰσηλθε Σαούλ ἀνασκευάσασθαι εἰς τὸ σπήλαιον; Σεμνῶς ἠρμηνεύθη παρὰ τῶν Ἑβδομήκοντα. Ὁ δὲ Ἀκύλας αὐτὸ σαφέστερον εἶρηκεν. "Εἰσηλθε γὰρ, φησὶν, ἀποκενῶσαι. Ὁ δὲ Ἰώσηπος, "τὰς φυσικὰς ἐκκρίσεις ποιήσασθαι." Μέγιστον μέντοι τὸ σπήλαιον ἦν. Εἶχε γὰρ ἔνδον καὶ τὸν Δαβὶδ, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ κεκρυμμένους. Ἐγύμνωσε δὲ κᾶν ταῦθα τὴν οἰκίαν φιλοσοφίαν ὁ θεῖος Δαβὶδ. Τῶν γὰρ σὺν αὐτῷ ἀνελεῖν τὸν Σαούλ πειραθέντων, τὴν μὲν σφαγὴν διεκώλυσε, εἰρηκῶς· "Μηδαμῶς ἐμοὶ παρὰ Κυρίου, εἰ ποιήσω τὸ ῥῆμα τοῦτο τῷ κυρίῳ μου, τῷ χριστῷ Κυρίου· ἐπενεγκεῖν τὴν χεῖρά μου ἐπ' αὐτὸν, ὅτι χριστὸς Κυρίου ἐστίν." Τῆς διπλοῖδος δὲ τὸ πτερύγιον ἔτεμεν· εἰς ἔλεγχον μὲν τῆς ἐκείνου πονηρίας, ἀπόδειξιν δὲ τῆς οἰκείας φιλοσοφίας. Ἐδίδαξε δὲ ἡμᾶς ἡ ἱστορία τοῦ σώφρονος λογισμοῦ τὴν ἰσχύν. "Ἐπάταξε γὰρ, φησὶ, τὸν Δαβὶδ ἡ καρδιά αὐτοῦ, ὅτι ἀφείλε τὸ πτερύγιον τῆς διπλοῖδος" ἀντὶ τοῦ, Μέχρι τούτου τὴν

ἐπιχείρη σιν συνεχώρησε, περαιτέρω δὲ παραβῆναι κεκώλυκεν. Ἐπειράθη δὲ τοῖς ἡπίοις λόγοις τὸν φθόνον ἰάσασθαι, καὶ τὸν θυμὸν κατασβέσαι· "Ἴνα τί γάρ, φησὶν, ἀκούεις τῶν λόγων τοῦ λαοῦ λεγόντων, Ἰδοὺ ὁ Δαβὶδ ζητεῖ τὴν ψυχὴν σου; Καί γε ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἐωράκασιν οἱ ὀφθαλμοί σου, ὡς παρέδωκέ σε Κύριος ὁ Θεὸς εἰς τὰς χεῖράς μου· καὶ οὐκ ἠβουλήθην ἀποκτεῖναί σε, καὶ ἐφείσάμην σου, καὶ εἶπον, Οὐκ ἐποίσω τὴν χεῖρά μου ἐπὶ τὸν κύριόν μου, ὅτι χριστὸς Κυρίου ἐστὶν οὗτος, καὶ πατήρ μου." Τίς οὐκ ἂν ἀγασθεῖη τοῦ προφήτου τὴν ἀρετὴν; Πατέρα κέκληκε τὸν ἐπίβουλον, καὶ κύριον ὁ τῆς βασιλείας τὴν χειροτονίαν δεξάμενος· καὶ χριστὸν Κυρίου τὸν ἐστερημένον τῆς χάριτος· ἠσχύνετο 80.581 γὰρ καὶ λυθεῖσαν τὴν τοῦ Θεοῦ χειροτονίαν. Εἰς βεβαίωσιν δὲ τῶν λόγων ἐπέδειξε τὸ πτερύγιον ἵνα γνοῦς τὴν φιλοσοφίαν αἰδεσθῆναι τὴν εὐεργεσίαν. Τοῦτο γὰρ καὶ εἶπε· "Γνωθὶ καὶ ἴδε σήμερον, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῇ χειρὶ μου κακία, οὐδὲ ἀθέτησις, οὐδὲ ἀσέβεια· καὶ οὐχ ἡμαρτον εἰς σέ." ΕΡΩΤ. ΝΖ'. Πῶς νοητέον, "Ἐξ ἀνόμων ἐξελεύσεται πλημμέλεια, καὶ ἡ χεὶρ μου οὐκ ἔσται ἐπὶ σέ;" Τὰ καθ' ἑαυτὸν τῆς θείας ἐξήρτησε κρίσεως. Εἶπε γὰρ, "Κρίναι Κύριος ἀνά μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ· ἡ δὲ χεὶρ μου οὐκ ἔσται ἐπὶ σέ. Εἶτα προσέθηκε τὴν παραβολὴν. Δηλοῖ δὲ αὕτη, ὡς τῶν παρανόμων τὸ ἀμαρτάνειν, τῶν δὲ φιλοσοφεῖν πεπαιδευμένων τὸ φέρειν τὰ πλημμελόμενα. Ἀμέτρῳ δὲ κεχρημένος μετριότητι, "τεθνηκότα κύνα, καὶ ψὺλ λαν" ἑαυτὸν ὀνομάζει· ὅπως τῇ τῆς ταπεινότητος ὑπερβολῇ τὴν ἀτεράμονα καταμαλάξῃ καρδίαν. Αὐτίκα γοῦν πληγεὶς ἐκεῖνος ὠμολόγησε τὴν εὐεργεσίαν. Εἶπε γὰρ πρὸς Δαβὶδ, "Δίκαιος σὺ ὑπὲρ ἐμέ· ὅτι σὺ μὲν ἀνταπέδωκάς μοι ἀγαθὰ· ἐγὼ δὲ ἀνταπέδωκά σοι κακά." Καὶ τὰ ἐξῆς δὲ τοὺς ἐπαίνους ἔχει, καὶ μετὰ τοὺς ἐπαίνους, τῆς βασιλείας αὐτῷ προσημαίνει τὸ κράτος. "Γινώσκω γὰρ, ἔφη, ὅτι βασιλεύων βασιλεύσεις, καὶ στήσεται ἡ βασιλεία Ἰσραὴλ ἐν χειρὶ σου." Ἠξίωσε δὲ ἡς ἀπήλαυσε κηδεμονίας καὶ τὸ γένος τυχεῖν. "Ὅμοσον γὰρ μοι, φησὶ, κατὰ τοῦ Κυρίου, ἵνα μὴ ἐξολοθρευθῆς τὸ σπέρμα μου ὀπίσω μου· καὶ μὴ ἀφανιεῖς τὸ ὄνομά μου ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου. Καὶ ὥμοσε Δαβὶδ τῷ Σαούλ." Τοσαύτη ἡ τῆς κακίας ἀσθένεια. Ὁ τοσοῦτων μυριάδων ἡγούμενος, καὶ φυγάδα παρεκάλει, καὶ ὁ μετὰ πλήθους στρατευῶν τὸν ἀποδιδράσκοντα μεταδοῦναι οἱ φίλοι ἀνθρωπίας ἰκέτευσεν. ΕΡΩΤ. ΝΗ'. Ὁ τοσαύτην ἐν τοῖς κατὰ τὸν Σαούλ ἐπιδείξας μακροθυμίαν, τί δήποτε τὸν Νάβαλ ἀνελεῖν ἐπειράθη; Πολλῆς καὶ οὗτος εὐεργεσίας ἀπήλαυσε. Συνδια τρίβων γὰρ τοῖς τούτου ποιμέσιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὐ μόνον τοὺς οἰκείους ἀφελεῖν τι τῶν ἐκείνῳ προσηκόντων ἐκώλυσεν· ἀλλὰ καὶ τὰς ἐτέρωθεν ἐπιγινόμενας διεσκέδασεν βλάβας. Τοῦτο γὰρ οἱ ποιμένες τὴν Ἀβιγαίαν ἐδίδαξαν, ὅτι "Ἀγαθοὶ ἡμῖν οἱ ἄνδρες 80.584 σφόδρα, καὶ οὐκ ἀπεκώλυσαν ἡμᾶς, οὐδὲ ἐπιτετάχασιν ἡμῖν πάσας τὰς ἡμέρας, ἃς ἤμεν παρ' αὐτοῖς· καὶ ἐν τῷ εἶναι ἡμᾶς ἐν ἀγρῷ, ὡσεὶ τεῖχος ἦσαν περὶ ἡμᾶς, καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα, πάσας τὰς ἡμέρας ὄντων ἡμῶν μετ' αὐτῶν, καὶ ποι μαινόντων τὰ ποίμνια ἡμῶν." Ἡ μὲν οὖν εὐεργεσία τοσαύτη· ἡ δὲ αἴτησις μετρία, καὶ τὴν σπάνιν τῶν ἀναγκαίων μηνύουσα· "Εὐρέτω γὰρ, φησὶ, τὰ παιδάκια χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου, ὅτι ἐφ' ἡμέραν ἀγαθὴν ἡμεῖς ἤκομεν. Δὸς δὲ ὁ ἂν εὖρη ἡ χεὶρ σου τοῖς παισὶ τοῦ υἱοῦ σου Δαβὶδ." Τί διαφέρει ταῦτα τὰ ῥήματα τῶν παρὰ τῶν προσαιτούντων προσφερομένων λόγων; Ἀλλὰ ὁ θηριώδης ἀνὴρ οὐ μόνον οὐκ ἔδωκεν, ἀλλὰ καὶ προσεπαροίνησε. "Τίς γὰρ, φησὶ, Δαβὶδ, καὶ τίς υἱὸς Ἰεσσαί; Σήμερον πεπληθυσμένοι εἰσὶν οἱ δούλοι, οἱ ἀποδιδράσκοντες ἕκαστος ἀπὸ προσώπου τῶν κυρίων αὐτῶν." Τῶν εὐεργεσιῶν τοίνυν ἐκείνων ὁ Δαβὶδ μεμνημένος, καὶ τῆς παροινίας ἀκούσας ὠρμησεν ὀπλισάμενος. Ἐλογίσαστο γὰρ, ὡς ὁ μὲν Σαούλ εἶχεν ἀφορμὴν τῆς ἀδικίας τὴν δυναστείαν, καὶ τὸν φθόνον τῆς βασιλείας· οὗτος δὲ οὐδεμίαν πρόφασιν ἔχων ἀλαζονείας, ταῖς ἐσχάταις κατ' αὐτοῦ λοιδορίαις ἐχρήσατο. ΕΡΩΤ. ΝΘ'. Τί δήποτε ὁμωμοκῶς καὶ αὐτὸν, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ κτείνειν, παρέβη τὸν ὄρκον; Ὁ μὲν γὰρ

ὄρκος τοῦ δικαίου θυμοῦ, ἡ δὲ φειδῶ τοῦ σώφρονος λογιζοῦ. Δεξάμενος γὰρ τῆς Ἀβιγαίας τὴν ἰκετείαν, ἔσβεσε τὸν θυμόν. Ἄμεινον γὰρ ἦν παραβῆναι τῆς ἀπειλῆς τὸν ὄρκον, ἢ τοσοῦτον ἔργα σασθαι φόνον. Τὸ δὲ ὑφεί, σάτα ὁ Ἀκύλας ἠρμήνευσε· τὸ δὲ γόμορ ἰσόμετρον εἶναι τῷ ὑφεί μεμαθήκαμεν ἐκ τῆς τοῦ θεσπεσίου Ἐζεκιὴλ προφητείας. Τὸ δὲ Νάβαλ ὄνομα εἰς τὴν Ἑλλάδα φωνὴν μεταβαλλόμενον, τὴν ἀφροσύνην σημαίνει. Τοῦτο γὰρ καὶ ἡ Ἀβιγαία δεδήλωκε, καὶ τῆς τῶν Ἑβραϊκῶν ὀνομάτων ἑρμηνείας ἡ βίβλος. Ὁ δὲ Ἀκύλας οὕτως ἔφη, "Νάβαλ ὄνομα αὐτῷ, καὶ ἀπόρρευσις μετ' αὐτοῦ." Τὴν αὐτὴν δὲ ἔχει διάνοιαν· ἀπορρέοντος γὰρ τοῦ λογικοῦ, καὶ σβεννυμένου, τὸ τῆς ἀφροσύνης ἐπιγίνεται πάθος. Τὸ δὲ, "Καθὼς ἐκώλυσέ σε Κύριος τοῦ μὴ εἰσελθεῖν σε 80.585 εἰς αἷμα ἀθῶν, καὶ σώζειν τὰς χεῖράς σου σοι" ὁ Ἀκύλας "Τοῦ μὴ μυσάζειν" εἶρηκεν, ἀντὶ τοῦ· "Ἴνα μὴ μύσους ἐκ τῆς μαιφονίας ἀναπλησθῆς." Καὶ τὸ, "Οὐκ ἔσται σοι βδελυγμὸς καὶ σκάνδαλον καρδίας, τῷ κυρίῳ μου" ἀντὶ τοῦ βδε λυγμὸς, νυγμὸς ὁ Ἀκύλας εἶρηκεν· αἰνίττεται δὲ τὰς τοῦ συνειδότος ἀκίδας. Τὸ δὲ Βαροῦχ, Κύριος εὐλογητός. Τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ Δαβὶδ εἰρημέ νον· "Εὐλογημένη σὺ εἶ, ἀποκωλύσασά με σήμερον ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ μὴ εἰσελθεῖν εἰς αἷματα, καὶ σῶσαι τὴν χεῖρά μου ἐμοί," ἀμάρτημα γὰρ φικὸν εἶναι ὑπολαμβάνω. Οἱ γὰρ ἄλλοι ἑρμηνευταὶ "μὴ μυσῶσαι" εἰρήκασιν, ἀντὶ τοῦ, "μὴ μύσους μεταλαχεῖν." Τὸν μέντοι Κάρμηλον ἐνταῦθα Εὐσέβιος ὁ Καισαρεὺς οὐ τὸ ὄρος εἶρηκεν, ἀλλὰ κώ μιν τινὰ μέχρι τοῦ νῦν οὕτως ὀνομαζομένην, νοτόθεν τῆς Ἱερουσαλήμ κειμένην, ἐν ἣ φασιν ὠκηκεῖν τὸν Νάβαλ. ΕΡΩΤ. Ξ'. Πῶς νοητέον τὸ "Σαοὺλ ἐκάθευδεν ἐν τῇ λαμπίνῃ; Λαμπίνη μὲν ἐστὶν εἶδος ἀρμαμάξης, ὡσπερ αὐτὴ καὶ ἀπήνη. Ὁ δὲ Ἀκύλας οὐκ εἶπε λαμπίνη, ἀλλὰ τῇ στρογγυλώσει· δηλοῖ δὲ ὁ λόγος, τὸ ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ κατακεκλῖσθαι τὸν βασιλέα, καὶ πανταχόθεν ὑπὸ τῶν ὀπλοφόρων τειχίζεσθαι· καὶ τοῦτο μᾶλλον ἀληθέστερον εἶναι νομίζω· "Εἶπε γὰρ, φησὶ, Δαβὶδ πρὸς Ἀχιμέλεχ τὸν Χετταῖον, καὶ πρὸς Ἀβεσᾶ υἱὸν Σαρουῖα, ἀδελφὸν Ἰωάβ, λέγων· Τίς εἰσελεύσεται μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν παρεμβολὴν πρὸς Σαοὺλ." Τοιγάρτοι δεδήλωκεν ὁ λόγος, ὡς μεταξὺ τῆς στρατιᾶς ἐκάθευδεν ὁ βασιλεύς. Ἄλλ' εἰσῆλθε μὲν θαρράλως, ἐφείσατο δὲ σωφρόνως, καὶ πεπεδημένον ὑπὸ λαβῶν οὐκ ἀπέκτεινεν· ἀλλὰ καὶ τὸν Ἀβεσᾶ τοῦτο δρᾶσαι βουληθέντα κεκώλυκεν. "Εἶπε γὰρ, φησὶν, πρὸς αὐτόν· Μὴ διαφθίρησιν αὐτόν, ὅτι τίς ἐποίησε χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ χριστὸν Κυρίου, καὶ ἀθωωθήσεται; 80.588 ΕΡΩΤ. ΞΑ'. Πῶς νοητέον· "Ἐὰν μὴ Κύριος παῖσι αὐτόν, ἢ ἡ ἡμέρα αὐτοῦ ἔλθῃ καὶ ἀποθάνῃ;" καὶ τὰ ἐξῆς. Τὸ, "Κύριος παῖσι αὐτόν, τὴν θεήλατον σημαίνει πληγὴν, ἣν καὶ τὰ πρωτότοκα τῶν Αἰγυπτίων ὑπέμεινε, καὶ ὁ λαὸς ἐν τῇ ἐρήμῳ πολλάκις, καὶ Νάβαλ ὁ Καρμήλιος. Τὸ δὲ, "ἢ ἡμέρα αὐτοῦ ἔλθῃ," τὸν κατὰ φύσιν ἐπαγόμενον θάνατον, ὃς γίνεσθαι πέφυκεν, ἢ ἐκ πλησμονῆς, ἢ ἐξ ἐνδείας, ἢ τινος τῶν ἐν ἡμῖν χυμῶν πλεονάσαντος. Ὁ δ' ἐν πολέμῳ γινόμενος βίαιος μᾶλλον ἐστίν· ἐρρωμένοι γὰρ τὰ σώματα κατακτείνονται. Τὸ μέντοι δόρυ, καὶ τοῦ ὕδατος τὸν φακὸν εἴληφεν ὁ Δαβὶδ ὁ θαυμάσιος, ἵνα τὴν γεγενημένην πάλιν εὐεργεσίαν ἐπιδείξῃ. Πανταχῆ δὲ ὁ συγγραφεὺς τὴν θεῖαν κηρύττει προμῆθειαν. Εἰρηκῶς γὰρ ὅτι πάντες ἐκάθευδον, ἐπήγαγεν, ὅτι "Θάμβος Κυρίου ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτούς." Ἀξιά γαστα δὲ καὶ αὐτὰ τοῦ προφήτου τὰ ῥήματα. Δηλοῖ γὰρ ἦν πεποιήται τοῦ δυσμενοῦς βασιλέως κηδεμονίαν· "Ζῆ γὰρ Κύριος, φησὶν, ὅτι υἱοὶ θανάτου ὑμεῖς, οἱ μὴ φυλάττοντες τὸν κύριον ὑμῶν τὸν βασιλέα τὸν χριστὸν Κυρίου." Καὶ πρὸς τούτους εἰπὼν, ὡς "εἰσῆλθέ τις τοῦ λαοῦ ἀποκτεῖναι τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα," ὑπέδειξε τὸ δόρυ καὶ τὸν φακόν. Ἐπειδὴ δὲ Σαοὺλ ὁ παλίμβουλος, καὶ παμπόνηρος, τὴν φωνὴν ἐπιγνοὺς εἶρηκεν, "Ἡ φωνὴ σου αὕτη, τέκνον Δαβίδ;" ὑπολαβὼν ὁ θεὸς εἶπεν ἀνὴρ, "Φωνὴ μου, Κύριέ μου· δοῦλος σὸς, Κύριέ μου βασιλεῦ." Καὶ τῆς βασιλικῆς χειροτονίας γεγενημένης, καὶ τῆς πνευματικῆς χάριτος μεταστάσης, δοῦλον ἑαυτὸν ὠνόμαζε τοῦ γεγυμνωμένου τῆς χάριτος, καὶ τοῦ

διψῶντος τοῦ αἵματος. Εἶτα πράως τῷ τῆς σφαγῆς ἐπιμέμφεται πόθῳ· "Ἴνα τί τοῦτο καταδιώκει ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς ὀπίσω τοῦ δούλου αὐτοῦ; Τί ἤμαρτον, ἢ τίς ἐν ἔμοι κακία εὐρέθη; Καὶ νῦν ἀκουσάτω δὴ ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς τὰ ῥήματα τοῦ δούλου αὐτοῦ. Εἰ ὁ Θεὸς ἐπι σείει σε ἐπ' ἐμέ, ὀσφρανθείη ἡ θυσία σου. Εἰ δὲ υἱοὶ ἀνθρώπων, ἐπικατάρατοι οὗτοι ἐνώπιον Κυρίου." Ἔφη δὲ καὶ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν αὐτοῖς ἐπηράσατο· ὅτι "Ἐξέβαλόν με σήμερον, μὴ ἔστη ρίχθαι ἐν κληρονομίᾳ Κυρίου, λέγοντες, Πορεύου καὶ δούλευε θεοῖς ἑτέροις." Τοῦτο δὲ οὐ διὰ ῥημά 80.589 των ἔλεγον, ἀλλὰ διὰ πραγμάτων ἠνάγκαζον δρᾶν. Πάντοθεν γὰρ αὐτὸν ἐξελαύνοντες, ἀνάγκην ἐπήγον εἰς τὰς τῶν ἀλλοφύλων πόλεις ὡς ὄχυράς καταφεύγειν. Ἀπέδωκε δὲ καὶ τὸ δόρυ, καὶ τὸν φακόν, καὶ τῷ δικαίῳ κριτῇ τὴν οἰκείαν κρίσιν ἀνέθηκεν. ΕΡΩΤ. ΞΒ'. Τί δήποτε τὰ περὶ τῆς τελευτῆς τοῦ Σαμουὴλ συγγράφας ἔμπροσθεν, πάλιν αὐτῆς ἐμνήσθη; Μέλλων τὰ κατὰ τὴν ἐγγαστρίμυθον διηγεῖσθαι, ἠναγκάσθη μνησθῆναι Σαμουὴλ τελευτῆς. ΕΡΩΤ. ΞΓ'. Πῶς τὰ κατὰ τὴν ἐγγαστρίμυθον νοητέον; Τινὲς φασιν, ἀληθῶς αὐτὴν ἀνενηνοχένοι τὸν Σαμουὴλ. Τινὲς δὲ τοῦτον μὲν τὸν λόγον ἀνέτρεψαν, δαίμονα δὲ τινα λαοπλάνον ἔφησαν δεῖξαι τὸ σχῆμα τοῦ Σαμουὴλ, καὶ εἰπεῖν ἃ πολλάκις ἀκήκοε τοῦ Σαμουὴλ εἰρηκότος, ἀγνοῆσαι δὲ τὸν χρόνον τῆς τοῦ Σαοὺλ τελευτῆς. Ἐγὼ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἀνόσιον ἠγοῦμαι καὶ δυσσεβές. Οὐ πείθομαι γὰρ τὰς νέκυας, οὐδὲ τὴν τυχοῦσαν ἀνάγειν ψυχὴν, μήτιγε προφήτου, καὶ τοσοῦτου προφήτου. Δῆλον γὰρ, ὡς ἐν ἄλλῳ τινὶ χωρίῳ διάγουσιν αἱ ψυχαὶ, προσμένουσαι τὴν τῶν σωμάτων ἀνάστασιν. Τοιγάρτοι κομιδῇ δυσσεβές τὸ πιστεύειν τοσαύτην ἔχειν τὰς ἐγγαστριμύθους ἰσχύν. Τὸ δὲ γε δεύτερον ἀνοίας μᾶλλον, ἢ δυσσεβείας ἐστί. Τὸν ἀνόσιον γὰρ ἐκεῖνον ἀνατρέψαι πειραθέντες λόγον, ψευδῆ τὴν γεγενημένην ὑπέλαβον πρόρρησιν, καὶ τούτου χάριν αὐτὴν τοῖς τοῦ ψεύδους διδασκάλοις ἀνέθεσαν δαίμοσιν· ἐγὼ δὲ ἀναγνοὺς τῶν Παραλειπομένων τὴν βίβλον, εὗρον οὕτως εἰρηκότα τὸν τὴν ἱστορίαν συγγεγραφότα· "Καὶ ἀπέθανε Σαοὺλ ἐν ταῖς ἀνομίαις αὐτοῦ, αἷς ἠνόμησεν ἐν Κυρίῳ κατὰ τὸν λόγον Κυρίου· διότι οὐκ ἐφύλαξεν αὐτὸν, καὶ ὅτι ἐπηρώτησε Σαοὺλ ἐν τῇ ἐγγαστριμύθῳ τοῦ ἐκζητῆσαι· καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ Σαμουὴλ ὁ προφήτης. Καὶ οὐκ ἐξεζήτησεν ἐν Κυρίῳ· καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν." Δῆλον τοίνυν ἐντεῦθεν, ὡς αὐτὸς ὁ τῶν ὄλων Θεὸς, σχηματίσας ὡς ἠβουλήθη τὸ εἶδος τοῦ Σαμουὴλ, ἐξήνεγκε τὴν ἀπόφασιν, οὐ τῆς ἐγγαστριμύθου δρᾶσαι τοῦτο δυνηθείσης, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τῶν ἐναντίων ἐξενεγκόντος τὴν ψῆφον. Ἀκούομεν γὰρ αὐτοῦ λέγοντος, "Κὰν ἀπέλθῃ πρὸς τὸν ψευδοπροφήτην, ἐγὼ Κύριος ἀποκριθήσομαι αὐτῷ." Οὕτω καὶ διὰ 80.592 τοῦ Βαλαάμ ἠλόγησε τὸν λαόν, καὶ διὰ τοῦ δυσσεβοῦς μάντεως προηγόρευσε τὰ ἐσόμμενα, καὶ τὴν τῆς οἰκουμένης προεθέσπισε σωτηρίαν, οὐ τοῦ μίαιροῦ πνεύματος φθεγξαμένου, ἀλλὰ τοῦ θεοῦ καὶ παναγίου Πνεύματος ἐνεργήσαντος. Ἐπειδὴ δὲ τινες ψευδῆ τὴν πρόρρησιν ὑπελήφασιν, πούργου νομίζω καὶ περὶ τούτου βραχέα διεξελθεῖν. Προεῖπεν ὁ συγγραφεὺς, ὅτι "Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις συναθροίζουσιν οἱ ἀλλόφυλοι τὰς παρεμβολὰς αὐτῶν, τοῦ ἐξελθεῖν εἰς πόλεμον ἐπὶ Ἰσραὴλ· καὶ ἐξέρχονται, καὶ παρεμβάλλουσιν εἰς Σωνάμ. Καὶ συναθροίξει Σαοὺλ πάντα ἄνδρα Ἰσραὴλ, καὶ παρεμβάλλουσιν εἰς Γελβουέ. Καὶ εἶδε Σαοὺλ τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἐφοβήθη, καὶ ἐξέστη ἡ καρδία αὐτοῦ σφόδρα, καὶ ἐπηρώτησε Σαοὺλ διὰ τοῦ Κυρίου, καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ Κύριος, καὶ ἐν τοῖς ὕπνοις, καὶ ἐν τοῖς δῆλοις, καὶ ἐν τοῖς προφήταις·" Δήλους δὲ ἐκάλεσε τὰ διὰ τοῦ ἐφοῦδ σημαινόμενα· "καὶ εἶπε Σαοὺλ τοῖς παισὶν αὐτοῦ, Ζητήσατέ μοι γυναικὰ ἐγγαστριμύθον." Δῆλον τοίνυν, ὡς τῶν Ἑβραίων καὶ τῶν ἀλλοφύλων ἐστρατοπεδευκότων, ἐπεζήτησε τὴν ἐγγαστριμύθον ὁ Σαοὺλ· "εἶδε γὰρ, φησὶ, τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἐφοβήθη. καὶ ἐξέστη ἡ καρδία αὐτοῦ σφόδρα." Ἀπελθὼν δὲ πρὸς τὴν ἐγγαστριμύθον, καὶ θεόθεν δεξάμενος τὴν ἀπόφασιν, ἔπεσε παραυτίκα, οὔτε νύκτωρ φαγῶν, ἠνίκα

λάθρα καταλιπὼν τὸ στρατόπεδον, τῆς ἔγγα στριμύθου πεισόμενος παρεγένετο· οὔτε διὰ πά σης τῆς ἡμέρας ἐκείνης. Δεξάμενος δὲ τῆς γυναικὸς τὴν παράκλησιν ἐδειπνήσε, καὶ διανυκτερεύσας κατέλαβε τὴν παράταξιν. Τοῦτο γὰρ ἐδίδαξεν ἡ ἱστορία· "Καὶ προσήνεγκεν ἐνώπιον Σαοῦλ, καὶ ἐν ὧπιον τῶν παίδων αὐτοῦ, καὶ ἔφαγον, καὶ ἀναστάντες ἀπῆλθον τὴν νύκτα ἐκείνην." Εἶτα τοῦ φωτὸς ἀνασχόντος γέγονεν ἡ παράταξις. Ἀληθῆς τοίνυν ἡ πρόρρησις, ὅτι "Ἀὔριον σὺ ἀποθανῆ, καὶ Ἰωνάθαν υἱὸς σου μετὰ σοῦ, καὶ τὴν παρεμβολὴν Ἰσραὴλ, καὶ σὲ δώσει Κύριος εἰς χεῖρας τῶν ἀλλοφύλων." Τούτων δὲ οὐδὲν ἔτι περιῶν ὁ θεῖος Σαμουὴλ προειρήκει, ἀλλὰ μόνην τῆς βασιλείας τὴν στέρησιν· τοῦ δέ γε Ἰωνάθαν οὐδεμίαν ἐποίησατο μνήμην. Ἐνταῦθα δὲ καὶ αὐτοῦ, καὶ τοῦ Ἰωνάθαν προεῖπε τὸν ὄλεθρον, καὶ τοῦ λαοῦ τὴν ἥτταν, καὶ τῶν ἄλλο φύλων τὴν νίκην. Ἄλλ' ὑποπτεύουσι πλείους ἐν τῷ μεταξὺ διεληλυθέναι ἡμέρας· καὶ τὸν συγγρα 80.593 φέα, κατὰ τὸ ἰδίωμα τῆς Γραφῆς, ἀναλαβεῖν τὴν περὶ τοῦ πολέμου διήγησιν. Καὶ συνιδεῖν οὐκ ἐθέλουσιν, ὅτι καὶ τοῦ Σαμουὴλ τὴν τελευταίαν προειπὼν ὁ ἱστοριογράφος, πάλιν μετὰ πολλὰ ἔφη διηγήματα· "Καὶ Σαμουὴλ ἀπέθανε, καὶ ἐκόψατο αὐτὸν πᾶς Ἰσραὴλ, καὶ θάπτουσιν αὐτὸν ἐν Ἀρμαθὲμ τῇ πόλει αὐτοῦ." Ἀνέλαβε δὲ τουτὶ τὸ διήγημα, ἴν' ὡς ἔφην, τὰ κατὰ τὴν ἔγγαστρίμυθον διηγήσεται. Οὕτω καὶ τὰ κατὰ τὸν πόλεμον ἀνέλαβεν, ἵνα διδάξῃ ὅπως οἱ σατράπαι τῶν ἀλλοφύλων συμπαρατάξασθαι σφίσι τὸν Δαβίδ διεκώλυσαν· ὅπως δὲ τὴν Κεῖλάν καταλαβὼν ἀνάστατον εὔρε γε γεννημένην, καὶ ὅτι διώξας τοὺς Ἀμαληκίτας κατὰ κράτος ἐνίκησε, καὶ πλὴν ὀλίγων κατηκόντισεν ἅπαντας, καὶ τὴν λείαν ἅπασαν ἐπανήγαγε, τὴν τε οἱ κείαν καὶ τὴν ἐκείνων. Αὐτίκα γοῦν τοῦτο πεπληρωκῶς τὸ διήγημα, ἀνέλαβε τὸν περὶ τοῦ πολέμου τῶν ἀλλοφύλων λόγον· καὶ ἐδίδαξεν ὅπως Ἰωνάθαν καὶ Σαοῦλ ἀνηρέθησαν. Μαρτυρεῖ δὲ τῷ χρόνῳ καὶ ἡ τῆς δευτέρας ἱστορίας τῶν Βασιλείων ἀρχή. "Ἐγένετο γὰρ, φησὶ, μετὰ τὸ ἀποθανεῖν Σαοῦλ, καὶ Δαβίδ ἀνέστρεψε τύπτων τὸν Ἀμαλήκ, καὶ ἐκάθισε Δαβίδ ἐν Σεκελὰ ἡμέρας δύο. Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἦλθεν ἐκ τῆς παρεμβολῆς τοῦ λαοῦ τοῦ μετὰ Σαοῦλ, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ διερρώγῳτα, καὶ γῆ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ." Ἄλλὰ γὰρ ἀναγκαῖον οἶμαι πάλιν ἐν κεφαλαίῳ θεῖναι τὰ ῥήματα. Τῆς στρατιᾶς τῶν ἄλλο φύλων ἀθροισομένης, εἶδον οἱ σατράπαι σὺν τῷ Ἀγχοῦς τὸν Δαβίδ, καὶ δυσχεράναντες ἔπεισαν ὡς πολέμιον ἀπολύσαι τὸν Δαβίδ. Ἀναστρέψας δὲ εὔρε πορθηθεῖσαν τὴν Κεῖλάν. Εὐθύς οὖν ὀρμήσας καὶ τοὺς Ἀμαληκίτας εὐρὼν τοῖς σκύλοις ἐντροφῶντας, κατὰ κράτος ἐνίκησε, καὶ σὺν τοῖς οἰκείοις τὸν ἐκεῖνων ἐκομίσατο πλοῦτον. Τούτων γινομένων, καταλιπὼν ὁ Σαοῦλ τὸ στρατόπεδον, πρὸς τὴν ἔγγαστρίμυθον ἦκε. Δεξάμενος δὲ τὴν ἀπόφασιν, καὶ μετ' ὀδύνης δεδειπνηκῶς, διὰ πάσης μὲν τῆς νυκτὸς ἐποίησατο τὴν πορείαν, ἔωθεν δὲ κατέλαβε τὸ στρατόπεδον. Εἶτα τῆς συμπλοκῆς γενομένης ἐσφάγη. Ἀληθῆς τοίνυν ἡ πρόρρησις· θεία γὰρ ἦν· οὐ διὰ τοῦ Σαμουὴλ, ὡς οἶμαι, γεγεννημένη. Ἐκείνη μὲν γὰρ εἶρηκεν ὃ ἐθεάσατο σχῆμα· ὃ δὲ Σαοῦλ ἐκ τοῦ σχήματος 80.596 ματος ἐτόπασεν εἶναι τὸν Σαμουὴλ· ἡ δὲ ἱστορία τὸ ὀφθέν Σαμουὴλ ὀνομάζει, διὰ τὸ οὕτω ἐκείνον πεπιστευκέναι. Οὕτω τοὺς ὀφθέντας τῷ Ἀβραάμ ἀγγέλους, καὶ τὸν ἐκείνων δεσπότην, ἄνδρα ὡνόμασεν· ἐπειδὴ τοῦτο νενομικῶς ὁ πατριάρχης παρατέθεικε τράπεζαν. Οὕτω τοὺς οὐκ ὄντας θεοὺς ὀνομάζει θεοὺς καὶ ὁ Κύριος γὰρ ἡμῶν παρὰ πάντας τοὺς θεοὺς· οὕτω κἀνταῦθα τὸν ὀφθέντα ἐν σχήματι τοῦ Σαμουὴλ, εἶτε ἄγγελον, εἶτε φάσμα τοῦ Σαμουὴλ τὸ σχῆμα δεικνύον, ὡνόμασε Σαμουὴλ. ἵνα πιστῶς δεξάμενος τὴν ἀπόφασιν στένων ἐξέλθῃ τὸν βίον. ΕΡΩΤ. ΕΔ'. Καὶ πόθεν ἦ ἔγγαστρίμυθος τὸν Σαοῦλ ἐπέγνω; Εὐπετές ἦν τῷ λαοπλάνῳ δαίμονι διδάξαι τίς ὁ διαλεγόμενος. Τὸ μέντοι τὸν Δαβίδ μὴ συμπαρατάξασθαι τοῖς ἀλλοφύλοις, θείας οἰκονομίας εἶναι ὑπέληφα. Οὐ γὰρ ἂν περιεῖδε τὸν λαὸν διολλύμενον· ἀλλὰ πᾶσαν καὶ τοῦ λαοῦ, καὶ τοῦ Σαοῦλ ἐποίησατο πρόνοιαν. ΕΡΩΤ. ΕΕ'. Τί δήποτε

συνεχώρησεν ὁ Θεός, καὶ τὰς γυναικάς αὐτῶν ἐξανδραποδισθῆναι, καὶ τὰ παιδιά; Ἴν' ἀλοῦντες τοὺς Ἀμαληκίταις ἐπιστρατεύσωσι, καὶ τὴν πανωλεθρίαν αὐτοῖς κατὰ τὴν θείαν ἐπενέγκωσι πρόβρησιν· πρὸς δὲ τούτοις, καὶ ἵνα λείαν πλείστην λαβῶν πέμψῃ τοῖς ἄλλοφύλοις, καὶ εἰς εὐνοίαν αὐτοὺς ἀφελκύσῃται πλείονα. Τὸ δὲ σύστημα γαδδούρ ὃ Ἑβραῖος καλεῖ, ὃ ἐτέρωθι ἐρμηνεύεται πειρατήριον. Καλεῖται δὲ οὕτω τὸ ληστρικὸν σύστημα. Τοὺς δὲ διακοσίους ἄνδρας, ἀτονήσαντας ἐκ τοῦ δρόμου, μεμενηκέναι φησὶν ὁ Ἀκύλας· οἷς πονηροὶ τινες οὐκ ἤβου λήθησαν ἀπονεῖμαι τὴν προσήκουσαν μοῖραν. Ἄλλ' ὁ δικαιοτάτος βασιλεὺς οὐ μόνον τότε δέδωκεν, ἀλλὰ καὶ νόμον τέθεικεν, ὥστε τοὺς σκευοφόρους τῶν ἴσων τοῖς παραταττομένοις μεταλαγχάνειν. Ἰστέον μέντοι, ὡς ὁ Ἀκύλας τῷ Ἑβραίῳ ἐπόμενος οὐ διεῖλεν ἀπὸ τῆς πρώτης τὴν δευτέραν τῶν Βασιλειῶν ἱστορίαν, ἀλλὰ μίαν τὰς δύο πεποίηκεν. 80.597

Εἰς τὴν Δευτέραν τῶν Βασιλειῶν.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ Α'. Τινὲς ἐπιμέμφομαι τῷ Δαβίδ, ὡς πεφονεὺς κότε τὸν μεμνηκότεν τὸν θάνατον τοῦ Σαούλ; ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ. Θαυμάζειν οὖν, ἀλλ' οὐ ψέγειν, καὶ διὰ τοῦτο προσήκει, τὸν προφήτην καὶ βασιλέα. Δυσμενοῦς γὰρ ἄνδρος ἀκούσας σφαγὴν ἐθρήνησεν· καὶ οὐ μόνον ἐθρήνησεν, ἀλλὰ καὶ πικρῶς ὠλοφύρατο· ὁ δὲ μεμνηκὸς οὐδὲν ἠδικημένος ἐπετώθαζε τῷ θανάτῳ· καὶ ταῦτα οὐ μόνον τοῦ Σαούλ πεπτωκός, ἀλλὰ καὶ τοῦ Ἰωνάθαν, ὃς ἀξίεπαινος ἦν, καὶ πλείστου στρατοῦ σὺν ἐκείνοις. Ἐπειτα καὶ ψεῦδος τοῖς λόγοις προσέθηκεν, ἑαυτὸν σφαγέα τοῦ Σαούλ ὀνομάσας. Πρὸς δὲ τούτοις, καὶ Ἀμαληκίτης ἦν, καθ' οὗ ὁ τῶν ὄλων Κύριος πάλαι τοῦ θανάτου τὴν ψῆφον ἐξενήνοχε. Ἀξιάγαστα δὲ καὶ αὐτὰ τοῦ προφήτου τὰ ῥήματα· "Πῶς γὰρ, φησὶν, οὐκ ἐφοβήθης ἐπενεγκεῖν τὴν χεῖρά σου διαφθεῖραι τὸν χριστὸν Κυρίου; Τὸ αἷμά σου ἐπὶ τὴν κεφαλὴν σου· ὅτι τὸ στόμα σου ἀπεκρίθη κατὰ σοῦ, λέγον, Ἐγὼ τεθανάτωκα τὸν χριστὸν Κυρίου." ΕΡΩΤ. Β'. Τί ἐστὶ χλιδῶν; Κόσμος ἐστὶ χρυσοῦς, ἢ τοῖς βραχίονσι περιτιθέμενος, ἢ τοῖς καρποῖς τῶν χειρῶν. Τοῦτο κὰν ταῦθα δεδήλωκε, καὶ τὸν χλιδῶνα, τὸν ἐπὶ τοῦ βραχίονος αὐτοῦ. Ὅθεν ὁ Ἀκύλας βραχιάλιον αὐτὸ κέκληκεν. ΕΡΩΤ. Γ'. Τίνος χάριν ὁ προφήτης ἐπένθησεν; Πολλὰ τὸν θρήνον εἰργάσατο. Τοῦ Ἰωνάθαν ὁ πόθος, ἢ περὶ τὸν λαὸν φιλοστοργία, τῶν δυσσεβῶν ἀλλοφύλων ἢ νίκη· καὶ πρὸς τούτοις, τοῦ Σαούλ ἢ σφαγὴ. Ὅν γὰρ ἠδεῖτο ζῶντα, πολλῶ μᾶλλον ἠλέει τεθνηκότα. Τοῦτο δὲ καὶ ἡ ἱστορία διδάσκει· "Καὶ ἐκόψαντο, καὶ ἔκλασαν, καὶ ἐνήστευσαν ἕως δαίλης, ἐπὶ Σαούλ, καὶ ἐπὶ Ἰωνάθαν τὸν υἱὸν αὐτοῦ 80.600 τοῦ, καὶ ἐπὶ τὸν λαὸν Ἰούδα, καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ, ὅτι ἐπλήγησαν ἐν ῥομφαίᾳ." ΕΡΩΤ. Δ'. Ποῖόν ἐστὶ τὸ βιβλίον τὸ εὐθέως, Δηλὸν ἐστὶ κἀντεῦθεν, ὡς ἐκ πολλῶν προφητικῶν βιβλίων ἢ τῶν Βασιλειῶν ἱστορία συνεγράφη. Εἰ πῶν γὰρ ὁ συγγραφεὺς τὰ περὶ τοῦ θρήνου, προσέθηκεν· "Ἴδου γέγραπται ἐπὶ τοῦ βιβλίου τοῦ εὐθέως." ΕΡΩΤ. Ε'. Πῶς νοητέον, "Ἀκρίβασαι, Ἰσραὴλ, περὶ τῶν τεθνηκόντων σου τραυματιῶν;" Μὴ σμικρὰν τινα, φησὶ, καὶ τὴν τυχοῦσαν ὑπολάβῃς εἶναι τὴν γεγενημένην πληγὴν· ἀλλὰ λόγισαι τίνες οἱ πεπτωκότες, ὅτι βασιλεὺς, καὶ βασιλέως υἱός, καὶ τῶν ὁμοφύλων οἱ ἄριστοι. Ὅτι δὲ σφόδρα αὐτὸν ἠνία τὸ πάθος, μαρτυρεῖ τὰ ἐξῆς· "Μὴ ἀπέλθετε γὰρ, φησὶν, εἰς Γεθ, μηδὲ εὐαγγελίσησθε ἐν ταῖς ὁδοῖς Ἀσκάλωνος, ὅπως μὴ εὐφρανθῶσι θυγατέρες ἄλλοφύλων, μηδὲ γαυριάσωσι θυγατέρες ἀπεριτμητῶν." ΕΡΩΤ. Ζ'. Τί δήποτε τοῖς ὄρεσιν ἐπηράσατο τοῖς Γελβουέ; Δηλοῖ καὶ τοῦτο τὴν τῆς ὀδύνης ὑπερβολὴν. Καθ' ἄπερ γὰρ οἱ μόριόν τι τοῦ σώματος κακῶς διακεῖμενοι, ἢ τοῖς τοίχοις, ἢ τῇ κλίνῃ προσαράσσουσι τὰς χεῖρας, διὰ τὰς τῆς ἀλγηδόνος ἀκίδας· οὕτως ὁ θεῖος ἐκεῖνος

άνηρ, ὑπὸ τῆς πολλῆς ἀθυμίας φλεγόμενος, τοῖς ἀψύχοις ὄρεσιν ἐπηράσατο. ΕΡΩΤ. Ζ'. Τινὲς κωμωδοῦσι τὸ περὶ τοῦ Ἰωνάθαν εἰρημέ νον, "Ἐπέπεσεν ἡ ἀγάπη σου ἐπ' ἐμὲ, ὡς ἡ ἀγάπη τῶν γυναικῶν." Ὡς ἠλίθιοι τοῦτο πάσχουσιν. Ἔδει γὰρ αὐτοὺς συνιδεῖν, ὡς δεῖξαι βουλευθεῖς τῆς φιλοστοργίας τὸ θερμόν τε καὶ γνήσιον, τὴν εἰκόνα παρήγαγε. Το σάυτη γὰρ ἐστὶ τοῦ ἀνδρὸς ἡ περὶ τὴν γυναῖκα διὰ θεοῖς, ὡς τὸν περὶ τοῦ γάμου νόμον εἰπεῖν· "Ἀντὶ τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν." Τοῦτο καὶ ὁ Ἐλκανᾶ δεδήλωκε τὴν Ἄνναν ψυχαγωγῶν· "Οὐκ ἀγαθὸς σοι γὰρ ἐγὼ, ἔφη, ὑπὲρ δέκα 80.601 τέκνα;" Ὡσπερ τοίνυν τοὺς νόμῳ γάμου συνελθόντας ἡ συνάφεια σάρκα μίαν ἀποτελεῖ, οὕτω τῶν εἰλικρινῶς ἀγαπώντων ἐνοῖ τὰς ψυχὰς ἡ διὰ θεοῖς. ΕΡΩΤ. Η'. Τίνος χάριν ὁ Θεὸς τὸν Δαβὶδ πρῶτον εἰς τὴν Χεβρῶν ἀνελθεῖν προσέταξεν; Τὸ μὲν ἀληθὲς αὐτὸς ὁ κελεύσας ἐπίσταται· ἐγὼ δὲ οἶμαι διὰ τὸ τοὺς πατριάρχας κατ' ἐκείνην τὴν πόλιν καὶ ζῶντας οἰκῆσαι, καὶ τελευτήσαντας ἀξίω θῆναι ταφῆς. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ δι' ἕτερον, ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς ὁ θειότατος Δαβὶδ· ταύτης δὲ τῆς φυλῆς κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν μητρόπολις ἦν ἡ Χεβρῶν· ἔτι γὰρ τὴν Ἱερουσαλήμ οἱ Ἰεβουσαῖοι κατεῖχον. Ἡ δὲ τοῦ Ἰούδα φυλὴ τὸν Δαβὶδ, ὡς φυλῆτην, πλέον τῶν ἄλλων ἠγάπα. Ὅτι δὲ τῶν ἄλλων ἐπρώτευσεν ἡ Χεβρῶν, ἡ ἱστορία διδάσκει. "Ἀνῆλθον γὰρ, φησὶ, καὶ κατώκησαν ἐν ταῖς πόλεσι Χεβρῶν." Ὅτι δὲ καὶ τὸ ἕτερον ἀληθὲς, δηλοῖ τὰ ἐξῆς· "Καὶ ἔρχονται οἱ ἄνδρες Ἰούδα, καὶ χρίουσιν ἐκεῖ τὸν Δαβὶδ, τοῦ βασιλεύειν ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰούδα." Τὸ δὲ, χρίουσιν ἀντὶ τοῦ χειροτονοῦσι τέθεικεν. Ἐκεχρίκει γὰρ αὐτὸν τῷ θείῳ ἐλαίῳ Σαμουὴλ ὁ προφήτης. Ὁ δὲ Ἀβεννήρ ἀντεχειροτόνησε τὸν Μεμ-φιβοσθὲ, τὸν υἱὸν τοῦ Σαοῦλ, ὃν οἱ ἄλλοι ἐρμηνευταὶ Ἰσραὴλ ὀνομάζουσι· καὶ καταλιπὼν τὴν Ῥαμὰ καὶ τὴν Γαβαὼν, τὰ τοῦ Σαοῦλ οἰκητήρια, διέβη τὸν Ἰορδάνην, καὶ τὰς καλουμένας παρεμβολὰς βασιλικὴν ἀπέφηνε πόλιν. ΕΡΩΤ. Θ'. Πῶς νοητέον τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀβεννήρ εἰρημένον, "Ἀναστήτω δὴ παιδάρια ἐνώπιον ἡμῶν, καὶ παιζάτωσαν;" Ἀγῶνα πολεμικὸν τοῖς τῶν νέων ἀρίστοις προτέθεικε. Παίγνιον δὲ καὶ Παιδιὰν τὴν τούτων προσηγόρευσε συμπλοκὴν, τῇ κοινῇ καὶ μεγίστη παρατάξει παρεξετάζων τὴν μερικὴν. Ἰσάριθμοι δὲ τῶν φυλῶν ἐξ ἑκατέρας συνελέγησαν φάλαγγος. Ἡ σφαγὴ δὲ τούτων οὐκ ἔπαυσε τὴν συμπλοκὴν, ἀλλ' ἠρέτισε. Τῆς δὲ τροπῆς γενομένης, καὶ τῆς μὲν τοῦ Ἀβεννήρ στρατιᾶς κατατάχος φευγούσης, τοῦ δὲ Ἰωάβ κατακράτος διώκοντος, ὁ Ἀσαήλ ὁ νεώτατος τοῦ Ἰωάβ ἀδελφός, ὠκύτατος ὢν, καὶ τοῖς ὄξυτάτοις ἀμιλλώμενος ζώοις, οὐδένα μὲν τῶν ἄλλων ἐδίωκεν, ἐγλίχετο δὲ μόνον κατακοντίσαι τὸν Ἄβεν νήρ. Ὁ δὲ καὶ διωκόμενος πράως ἄγαν καὶ φιλικῶς 80.604 παρήνευσε τὸν θυμὸν εἰς ἄλλον τινὰ κατακενῶσαι τῶν φευγόντων στρατιωτῶν, καὶ οὐδὲ τοῦτον ἀνελεῖν, ἀλλὰ μόνον λαβεῖν τὴν σκευὴν παρηγγύησεν, ἵνα ἔχη τινὰ τοῦ πόνου καρπὸν. Ἀπειθοῦντα δὲ ἰδὼν, ἡμέρωσ ἠπέλιπεν, "Ἀπόστηθι ἀπ' ἐμοῦ, ἵνα μὴ πατάξω σε εἰς τὴν γῆν· καὶ πῶς ἀρῶ τὸ πρόσωπόν μου πρὸς Ἰωάβ τὸν ἀδελφόν σου;" Ἐπειδὴ δὲ εἶδε τῆς αὐτοῦ σφαγῆς ὀρεγόμενον, τῷ σαυρῶ τῆρι πλήξας, καὶ τὸν δρόμον ἔπαυσε, καὶ τὴν ζωὴν προσαφείλετο. ΕΡΩΤ. Ι' Πῶς νοητέον, "Μὴ εἰς νῆκος καταφάγεται ἡ ῥομφαία;" Οἱ τοῦ Ἀβεννήρ στρατιῶται φεύγοντες εἰς τινὰ λόφον κατέφυγον. Ὁ δὲ Ἰωάβ σὺν τοῖς ὑπηκόοις προσβαλεῖν ἐπεχείρει. Πάλιν τοίνυν συνετῶς καὶ πράως ὁ Ἀβεννήρ ἀνέμνησε τὸν ἀρχιστράτηγον τῶν τοῦ πολέμου μεταβολῶν. Τοῦτο γὰρ δηλοῖ, "Μὴ εἰς νῆκος καταφάγεται ἡ ῥομφαία; οὐκ οἶδας, ὅτι πικρὰ τὰ ἔσχατα, καὶ ἕως πότε οὐ μὴ εἴπης τῷ λαῷ ἀποστρέφειν ἀπὸ ὀπισθεν τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν;" Καὶ τῆς συγγενείας ἀνέμνησεν, ἵνα τὴν δυσμένειαν παύσῃ, καὶ τῶν πολέμων ἐδήλωσε μεταβολὰς· πολλάκις γὰρ οἱ νικῶντες ἠττῶνται, καὶ οἱ διώκοντες φεύγουσιν. Ἄλλως τε οὐδὲ δίκαιόν φησι τοὺς νικῶντας θεασαμένους τροπὴν πανωλεθρίαν ἐπαγαγεῖν τοῖς ἠττημένοις ζητεῖν· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ "Μὴ εἰς νῆκος

καταφάγεται ἡ ῥομφαία;" Τούτοις εἶξε τοῖς λόγοις ὁ Ἰωάβ· καὶ τῆ σάλπιγγι σημάνας, τὴν δῖωξιν ἔπαυσεν. ΕΡΩΤ. ΙΑ΄. Τοῦ νόμου διαγορευόντος, τὴν ἀφισταμένην τοῦ ἀνδρὸς γυναῖκα, καὶ ἐτέρῳ συναπτομένην, μὴ ἐπανιέναι πρὸς τὸν πρότερον ἄνδρα, πῶς ὁ μακάριος Δαβὶδ ἠνέσχετο τὴν Μελχὸλ πάλιν λαβεῖν γηραμένην ἐτέρῳ; Ὁ νόμος ἐκέλευσε τὴν παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ἀπολυθεῖσαν, καὶ συναφθεῖσαν ἐτέρῳ, μὴ ἀναστρέφειν πρὸς τὸν πρότερον ἄνδρα. Τοῦτο γὰρ καὶ διὰ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου δεδηλώκεν ὁ Θεός. Ἔφη δὲ οὕτως· "Ἐὰν ἀπολύσῃ ἀνὴρ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ πορευθῆ, καὶ γένηται ἀνδρὶ ἐτέρῳ, μὴ ἀνακάμπτουσα ἀνακάμψῃ πρὸς αὐτὸν ἔτι; οὐ μαινομένη μιανθὴ σεται ἡ γυνὴ ἐκείνη; Σὺ δὲ ἐξεπόρνευσας εἰς ποιμένας πολλοὺς, καὶ ἀνέκαμπτες πρὸς με, λέγει Κύριος." Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς Δαβὶδ οὐκ ἀπολελύκει τὴν Μελχὸλ· ὁ δὲ ἐκείνης πατὴρ παρανόμως αὐτὴν τοῦ 80.605 ὁμοζύγου ἀποστήσας, ἐδεδώκει ἐτέρῳ. Βία τοίνυν, οὐ γάμος ἦν ἢ πρὸς ἐκεῖνον συνάφεια. Τοῦτο γὰρ καὶ ὁ θεὸς Ἀπόστολος ἔφη· "Ἄρα οὖν ζῶντος τοῦ ἀνδρὸς μοιχαλὶς χρηματίζει, ἐὰν γένηται ἀνδρὶ ἐτέρῳ." Ἄκουσα δὲ αὕτη συνήφθη ἐτέρῳ. Οὐ τοί νυν Δαβὶδ παρέβη τὸν νόμον, ἀλλ' ὁ ταύτην ἐτέρῳ συνάψας. Οὐδὲ γὰρ γάμος ὁ παρανόμως γεγενημένος· τῆ δὲ τοῦ πατρὸς βία συγγνοὺς ὁ Δαβὶδ ἀνέλαβε τὴν γυναῖκα. ΕΡΩΤ. ΙΒ΄. Τίνος ἔνεκα τὸν Ἀβεννήρ ἀνεῖλεν ὁ Ἰωάβ; Πρόφασιν μὲν ἔσχε τοῦ Ἀσαήλ τὴν σφαγὴν· ἀληθὴ δὲ αἰτίαν, τὸν φθόνον. Ἦδει γὰρ ὡς τῆς στρατηγίας ἐκείνης ἀξιωθήσεται, πάντα τῷ βασιλεὶ προσάγων τὸν Ἰσραήλ. Ἡ φιλαρχία τοίνυν αὐτὸν εἰς τὴν μαιφονίαν καθώπλισεν· ὁ δὲ τὰ πάντα ἄριστος βασιλεὺς, καὶ τὸν ἀδίκως ἀνηρημένον ἐθρήνησε, καὶ τὸν ἀδίκως ἀνηρηκότα πολλαῖς ὑπὲρ ἔβαλε καὶ παντοδαπαῖς ἀραῖς. "Ἀθῶος γὰρ, φησὶν, ἐγὼ, καὶ ἡ βασιλεία μου ἀπὸ Κυρίου, ἀπὸ τοῦ νῦν, καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος. Αἷμα Ἀβεννήρ υἱοῦ Νῆρ ἐπὶ κεφαλὴν Ἰωάβ, καὶ ἐπὶ πάντα τὸν οἶκον αὐτοῦ· καὶ μὴ ἐκλίπη ἐκ τοῦ οἴκου Ἰωάβ γονορρύης, καὶ λεπρὸς, καὶ κρατῶν σκυτάλην, καὶ πίπτων ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ἐλαττούμενος ἄρτων." Γονορρύης δὲ καὶ λεπρὸς κατὰ τὸν νόμον ἀκάθαρτος, καὶ τῆς κοινῆς πολιτείας κεχωρισμένος. Σκυτάλη δὲ χρῶνται οἱ σῶμα πεπηρωμένοι. Ὅθεν ὁ Ἀκύλας τυφλὸν τὸν τοιοῦτον ὠνόμασεν. Ἐπηράσατο τοίνυν τῷ ἐκείνου γένει, παντοδαπὴν ἀσθένειαν σώματος, πενίαν ἐσχάτην, τὴν διὰ ξίφους σφαγὴν· καὶ μέντοι καὶ τελευτῶν αὐτὸν ἀναιρεθῆναι προσέταξεν. ΕΡΩΤ. ΙΓ΄. Τί ἐστίν· "Εἰ κατὰ θάνατον Νάβαλ ἀποθανεῖται Ἀβεννήρ;" Ἐκεῖνος, φησὶν, ὡς ἀπηνῆς, καὶ ἄδικος, καὶ ἀχάριστος, μάλα δικαίως ὑπεβλήθη θεηλάτῳ πληγῇ. Ὁ δὲ Ἀβεννήρ, καὶ ἐν συμβουλαῖς ἴσος, καὶ ἐν πολέμοις ἀνδρείος. Τοῦτο γὰρ ἐπήγαγεν· "Αἱ χεῖρές σου οὐκ ἐδέθησαν, οὐδὲ οἱ πόδες σου ἐν πέδαις· ἐνώπιον υἱοῦ ἀδικίας ἔπεσας." Οὐ παραταττόμενος, φησὶν, ἠττήθης, καὶ ὡς δορυάλωτος ἐπεδήθης· ἀλλ' ὑπὸ κρισίς σοι φιλίας ἐπήνεγκε τὴν πληγὴν. Ὁ μὲν οὖν 80.608 βασιλεὺς ἀλγήσας ἐθρήνησεν· ὁ δὲ θρῆνος τοῦ λαοῦ τὴν εὐνοίαν ἠῤῥησεν. ΕΡΩΤ. ΙΔ΄. Τί δήποτε μετὰ τὴν ἄδικον σφαγὴν οὐκ ἀνεῖλε τὸν Ἰωάβ; Αὐτὸς ἐν τοῖς λόγοις δεδηλώκεν· "Οὗτοι γὰρ, φησὶν, οἱ ἄνδρες οἱ υἱοὶ Σαρουΐα σκληρότεροί μου εἰσίν." Ὅθεν αὐτοὺς τῷ Θεῷ παραδέδωκεν· "Ἄνταποδῶ Κύριος τῷ ποιοῦντι πονηρὰ κατὰ τὴν κακίαν αὐτοῦ." Ἐνθα γὰρ αὐτῷ ῥάδιον χρήσασθαι τῷ δι καίῳ θυμῷ, οὐδεμίαν ποιεῖται φειδῶ. Αὐτίκα γοῦν τοὺς τὸν Μεμφιβοσθὲ πεφονευκότας, καὶ τὴν ἐκείνου κομίσαντας κεφαλὴν, ἀκροτηριάσας ἐσταύρωσε, καὶ τοὶ νενομικότας πᾶσαν αὐτῷ προσάγειν τοῦ Ἰσραήλ τὴν βασιλείαν τῆ τοῦ βασιλεύσαντος ἐκείνων σφαγῇ. Ἄλλ' ἐκείνους μὲν οὕτως ἀνεῖλε· τὴν δὲ τοῦ δυσμενοῦς κεφαλὴν ἐντίμως ταφῇ παρέδωκεν. ΕΡΩΤ. ΙΕ΄. Τίνος χάριν ὁ Δαβὶδ τρίτον ἐχρίσθη, τῆς μὲν βασιλικῆς χρίσεως διὰ τοῦ Σαμουὴλ ἠξιώθη· τὰς δὲ τοῦ λαοῦ χειροτονίας χρίσεις ἢ ἴστο ρία καλεῖ. Προτέρα μὲν γὰρ αὐτὸν ἐχειροτόνησεν ἡ Ἰούδα φυλὴ. Ἐπτά δὲ ἔτεσιν ὕστερον καὶ ἄλλαι φυλαὶ κατεδέξαντο βασιλέα. Τοῦτο δὲ καὶ ἡ ἴστο ρία δεδήλωκε· "Καὶ χρίουσι τὸν Δαβὶδ εἰς βασιλέα ἐπὶ πάντα τὸν Ἰσραήλ." Εἶτα ἐπήγαγε· "Τριάκοντα

ἐτῶν Δαβίδ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτὸν, καὶ τες σαράκοντα ἔτη ἐβασίλευσεν· ἐν Χεβρών καὶ ἐπὶ Ἰούδαν ἔτη ἑπτὰ μῆνας ἕξ· καὶ ἐν Ἱερουσαλήμ τριάκοντα καὶ δύο ἔτη καὶ μῆνας ἕξ, ἐπὶ πάντα Ἰσραὴλ καὶ Ἰούδαν." ΕΡΩΤ. Ιζ'. Πῶς νοητέον τὸ, "Πᾶς ὁ τύπτων Ἱεβουσαῖον ἀπτέσθω ἐν παραξιφίδι." Ἐβραῖός τις εἶπε τὸ, "Πᾶς τύπτων Ἱεβουσαῖον ἀπτέσθω ἐν παραξιφίδι," ἐκδεδωκέναι τὸν Ἀκύλαν, "Ἀπτόμενος ἐν τῷ κρουνῶ." τοῦτο λέγων, ὅτι φειδόμενος ὁ Δαβὶδ τοῦ τείχους τῆς πόλεως, διὰ τοῦ ὄλκοῦ τοῦ ὕδατος ἐπέταττε τοῖς ὀπλίταις εἶσω παρ ελθεῖν τῆς πόλεως. Οἱ γὰρ Ἱεβουσαῖοι μέχρις ἐκεῖ νου τοῦ καιροῦ κατεῖχον τὴν Ἱερουσαλήμ. Παραυ τίκα γοῦν τοῦ ἐμφυλίου πολέμου παυσαμένου, κατὰ τούτων ἐστράτευσε πρῶτον ὁ βασιλεύς. Ἐκεῖνοι δὲ καταφρονούντες τῆς στρατιᾶς, τοὺς τὸ σῶμα πε 80.609 πηρωμένους ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀναβιβάσαντες ἐπιτωθὰ ζεῖν ἐκέλευον, καὶ λέγειν, ὡς οὐκ εἰσελεύσεται Δαβὶδ εἰς τὴν πόλιν. Ἐλὼν τοιγαροῦν τὴν ἀκρόπολιν· ταῦτην γὰρ λέγει περιοχὴν· ἤλαυνε κατακράτος τοὺς πολεμίους, εἰς ἀνδρείαν παραθήγων τοὺς στρατιώτας, καὶ πάντας ἄρδην κατακοντίζειν κελεύων, κατὰ τὴν ἀρχῆθεν τοῦ Θεοῦ γεγενημένην ἀπόφασιν. Νενι κηκῶς δὲ, καὶ τῶν ἀλλογενῶν ἐλευθέρωσας τὴν πόλιν, Δαβὶδ αὐτὴν προσηγόρευσε πόλιν. Οὕτω δὲ τὴν Σιών ὀνομάζει, τουτέστι τὴν ἄνω πόλιν. Τοῦτο γὰρ καὶ ἡ ἱστορία φησί· "Καὶ ἐκάθισε Δαβὶδ ἐν τῇ περιοχῇ, καὶ ἐκλήθη αὕτη ἡ πόλις Δαβίδ. Καὶ ὦκο δόμησε τὴν πόλιν κύκλῳ ἀπὸ τῆς ἄκρας, καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ." Εἶτα διδάσκει καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ συμμαχίαν· "Καὶ ἐπορεύετο Δαβὶδ πορευόμενος, καὶ μεγαλυνόμενος, καὶ Κύριος παντοκράτωρ μετ' αὐτοῦ." Οὗτος δὲ ὁ λόγος τῶν τὸ πανάγιον Πνεῦμα σμικρύνειν πειρωμένων ἐλέγχει τὴν βλασφημίαν. Κύριος γὰρ παντοκράτωρ ὀνομάσθη πολλάκις. ΕΡΩΤ. ΙΖ'. Κοιλιάδα Τιτάνων τίνα λέγει; Τοὺς γίγαντας καὶ Τιτᾶνας ὀνόμαζον· ὁ δὲ Ἐβραῖος Ῥαφαῖμ αὐτοὺς κέκληκεν. Ἔσχε δέτοιμους ἄνδρας καὶ ἡ Χεβρών, καὶ ἡ Γέθ· καὶ ἐκ τούτων ἦν καὶ ὁ Γολιάθ, καὶ ἄλλοι τινές, ὧν ὁ συγγραφεὺς ἐμνήσθη τῶν ἀριστέων, τοῦ Δαβὶδ τὰς ἀνδραγαθίας συγγράφων. Εἰκὸς τοίνυν ἐν τῷδε τῷ χωρίῳ πάλαι τινὰ τούτων γενέσθαι παράταξιν, καὶ λαβεῖν ἐκ τούτων τὴν ἐπωνυμίαν τὸν τόπον. ΕΡΩΤ. ΙΗ'. Τί δήποτε ποτὲ μὲν κελεύει τῷ Δαβίδ ὁ Θεὸς συμπλακῆναι τοῖς ἀλλοφύλοις, ποτὲ δὲ κωλύει; Ὡς πάνσοφος παιδοτρίβης αὐτὸν γυμνάζει πρὸς ἀρετὴν, καὶ πείθει μὴ τῇ οἰκείᾳ δυνάμει θάρρειν, ἀλλὰ τὴν αὐτοῦ προσμένειν ἐπικουρίαν. Ὅθεν αὐτῷ καὶ σημεῖα δίδωσι τῆς οἰκείας ἐπιφανείας. "Ὅταν γὰρ ἴδῃς, φησὶν, αὐτομάτως ἀνέμου δίχα τὰ ἄλση κινούμενα, τότε κατάβηθι εἰς τὸν πόλεμον· ὅτι τότε ἐξελεύσεται Κύριος ἔμπροσθέν σου τύπτειν ἐν τῷ πολέμῳ τοὺς ἀλλοφύλους." ΕΡΩΤ. ΙΘ'. Τίνος ἔνεκεν ὁ Ὁζᾶν θεηλάτῳ πληγῇ ἐτελεύτησεν; Τινές μὲν προπετείας αὐτὸν δοῦναι δίκας εἶπον, 80.612 ὡς ἐπαμῦναι πειραθέντα τῇ κιβωτῷ, ἢ παντὸς τοῦ λαοῦ προστατεύουσα, τῆς ἐτέρων ἐπικουρίας οὐκ ἔχρηζεν. Ἰώσηπος δὲ φησὶν, ἐπειδὴ Λευίτης οὐκ ὦν ἐτόλμησεν ἄψασθαι τῆς κιβωτοῦ, τὴν τιμωρίαν ἐδέξατο· τοῦτο δὲ ψευδὲς ἀντικρυς· τοῦ γὰρ Ἀμιναδάβ ἦν υἱὸς, ὃν παρέδοσαν τὴν κιβωτὸν οἱ ἐν Βεθσάμοις, ἀφρεθεῖσαν ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων· τῆς δὲ Λευιτικῆς ἦν οὗτος φυλῆς· καὶ τοῦτο ἡ ἱστορία διδάσκει· "Καὶ ἡγίασε γὰρ, φησὶ, τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἐλεάζαρ, φυλάσσειν τὴν κιβωτὸν διαθήκης Κυρίου." Ὅτι δὲ καὶ οὗτος τοῦ Ἀμιναδάβ ἦν υἱὸς, ἡ ἱστορία διδάσκει· "Καὶ ἐπεβίβασαν τὴν κιβωτὸν τοῦ Θεοῦ ἐπὶ ἄμαξαν καινὴν, καὶ ἦσαν αὐτὴν ἐκ τοῦ οἴκου Ἀμιναδάβ τοῦ ἐν τῷ βουνῷ· καὶ Ὁζᾶν, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, οἱ υἱοὶ Ἀμιναδάβ, ἦγον τὴν ἄμαξαν σὺν τῇ κιβωτῷ τοῦ Θεοῦ." Καὶ Ὁζᾶν, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπορεύοντο ἔμπροσθεν, καὶ ἐκ πλαγίων τῆς κιβωτοῦ." Οὐκ ἐξ ἄλλης τοιγαροῦν ἦν φυλῆς, ὡς ὁ Ἰώσηπος ἔφη, ἀλλὰ καὶ Λευίτης ἦν. Οὔτε μὴν διὰ προπέτειαν τὴν τιμωρίαν ἐδέξατο. Κλιθείσης γὰρ τῆς ἀμάξης, ἐχρῆν προσερεῖσαι τὴν χειρᾶ· ἀλλ' ἐτέρας παρανομίας ἔτισε δίκας. Τοῦ γὰρ Θεοῦ προστεταχότος τοὺς ἱερεῖς ἐπ' ὤμων φέρειν τὴν κιβωτὸν, παρὰ τὸν νόμον ἐφ' ἀμάξης ἐκόμισαν. Ἐξηπάτησε δὲ αὐτοὺς τὸ παρὰ τῶν

ἄλλοφύλων οὕτως ἐκπεμφθεῖσαν μηδένα λυμήνασθαι. Ἄλλ' ἐχρῆν συνιδεῖν, ὡς οὔτε τὸν νόμον ἤδεισαν οἱ ἀλλόφυλοι, καὶ ἱερεῖς οὐ παρῆσαν, ἵνα κατὰ τὸν νόμον αὐτὴν μετενέγκωσιν. Ὅτι δὲ τοῦτο ἀληθές, τὰ ἐξῆς διδάσκει. Τοῦ γὰρ Ὀζᾶν πεπτωκότος, δεῖσας ὁ βασιλεὺς οὐκ εἰς τὰ βασίλεια τὴν κιβωτὸν ἐξενήνοχεν, ἔνθα καὶ τὴν θείαν κατεσκευάκει σκηνήν, ἀλλ' εἰς τὸν οἶκον Ἀβεδδαρα. Ἐπειδὴ δὲ εἶδε παντοδαπῆς εὐλογίας ἐν τρισὶ μῆσὶ τὴν οἰκίαν πλησθεῖσαν ἐκείνην, εὐθὺς αὐτὴν εἰς τὰ βασίλεια μετεκόμισεν, οὐχ ἀμάξῃ χρησάμενος, ἀλλὰ τοῖς ἱερεῦσι κατὰ τὸν νόμον. "Ἦσαν γὰρ, φησὶ, μετ' αὐτῶν οἱ αἵροντες τὴν κιβωτὸν Κυρίου ἑπτὰ χοροὶ, καὶ θῦμα μόσχου καὶ ἄρνός· καὶ Δαβὶδ ἂν εκρούετο ἐν ὀργάνοις ἡρμουςμένοις ἐνώπιον Κυρίου· καὶ αὐτὸς ἐνδεδυμένος στολὴν ἕξαλλον·" οὕτω δὲ τὴν ποικίλην ὠνόμασε. Σαφέστερον δὲ τοῦτο ἐδίδαξεν ἡ βίβλος τῶν Παραλειπομένων. "Ἦσαν γὰρ, φησὶ, τὴν κιβωτὸν, ὡς ἐνετείλατο Μωσῆς ἐν λόγῳ Κυρίου Θεοῦ Ἰσραὴλ, ἐπ' ἀναφορεῦσι, κατὰ τὴν γραφὴν, ἐν ὧμοις αὐτῶν." 80.613 ΕΡΩΤ. Κ'. Διατί κατεγέλασεν ἡ Μελχὼλ τοῦ Δαβίδ; Ὡθήθη βασιλέως ἀλλότριον τὸ δημοσίᾳ χορεύειν· οὐ γὰρ ἤδει τοῦ θείου πόθου τὰ κέντρα. Ὅθεν ὁ βασιλεὺς σφοδρότερον ἐπετίμησεν αὐτῇ· "Ἐναντίον γὰρ, φησὶ, Κυρίου ὀρχήσομαι καὶ παίξομαι· ζῆ Κύριος, ὃς ἐξελέξατό με ὑπὲρ τὸν πατέρα σου καὶ ὑπὲρ πάντα τὸν οἶκον αὐτοῦ, τοῦ καταστήσάι με εἰς ἡγούμενον ἐπὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ τὸν Ἰσραὴλ." Καὶ τὰ ἐξῆς δὲ τὴν αὐτὴν ἔχει διάνοιαν. Εἶτα ἐδίδαξεν ἡ ἱστορία, ὅτι τῆς Μελχὼλ θυγατρὶ Σαοὺλ οὐκ ἐγένετο παιδίον, ἕως τῆς ἡμέρας τοῦ ἀποθανεῖν αὐτὴν. Ἄλλ' οὐ μόνον διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν στεῖρα μεμένηκεν· ἀλλ' ὥστε μηδένα ἐξ ἐκείνου βασιλεῦσαι τοῦ σπέρματος. Εἰκὸς γὰρ ἦν, τὸν λαὸν τὸν ἐκατέρωθεν εὐγενεῖα λάμποντα προτιμῆσαι τῶν ἄλλων. ΕΡΩΤ. ΚΑ'. Προφήτης ὢν ὁ Νάθαν πῶς ἠγνόησε τὸ βούλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ τῷ Δαβίδ οἰκοδομήσαι τὸν θεῖον οἶκον προσέταξεν; Καὶ ἤδη ἔφη, ὡς οὐκ ἤδεισαν ἅπαντα οἱ προφῆται, ἀλλ' ὡσπερ ἡ θεία χάρις αὐτοῖς ἀπεκάλυπτεν. Οὕτως ὁ Σαμουὴλ ἠγνόει τίνα χρῆσαι προσήκει· οὕτως ὁ Ἐλισσαῖος τὸ τῆς Σωμανίτιδος πάθος· "Ἄφες γὰρ αὐτὴν, ἔφη, ὅτι κατώδυνος ἡ ψυχὴ αὐτῆς, καὶ Κύριος ἀπέκρυψεν ἀπ' ἐμοῦ." Οὕτω καὶ ὁ Νάθαν ἐπαινέσας τὸν τοῦ βασιλέως σκοπὸν, ἐνόμισεν ἀρέσκειν τῷ τῶν ὄλων Θεῷ. Ὅθεν εἶπε· "Πάντα ὅσα ἐν τῇ καρδίᾳ σου βιάδιζε καὶ ποίει, ὅτι ὁ Θεὸς μετὰ σοῦ." Ἀλλὰ νύκτωρ ἐπιφανεῖς ὁ Δεσπότης Θεὸς ταῦτα ἔφη πρὸς τὸν Νάθαν· "Πορεύου, καὶ εἰπὲ τῷ δούλῳ μου Δαβίδ· Τάδε λέγει Κύριος· Οὐ σὺ οἰκοδομήσεις οἶκον τοῦ κατοικῆσαί με, ὅτι οὐ κατώκηκα ἐν οἴκῳ, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀνήγαγον τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου, ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης." Καὶ πρῶτον μὲν ἐψυχαγώγησεν αὐτὸν τῆς δουλείας προσηγορίᾳ· "Εἰπὲ γὰρ, φησὶ, τῷ Δαβίδ τῷ δούλῳ μου·" ἄκρα δὲ τιμὴ τὸ δοῦλον ὀνομασθῆναι Θεοῦ. Ἐπειτα τὸ ἀνευδὲς τῆς οἰκειᾶς ἐδίδαξε φύσεως· "Οὐ κατώκηκα γὰρ, φησὶν, ἐν οἴκῳ." Τὸ δὲ, "Ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀνήγαγον τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου," ἀντὶ τοῦ, πάντα χρόνον ὃν συνεγενόμην ὑμῖν, ἔν τε τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἐν 80.616 ταύτῃ τῇ γῆ. Ὅτι γὰρ οὐδὲ πρὸ τούτου τοῦ χρόνου νεῶν ἔσχεν, αἱ πάσαι διδάσκουσιν ἱστορίαι. Εἶτα τὴν ἄπειρον δύναμιν καὶ φιλανθρωπίαν δεικνύς, ἐπήγαγε· "Καὶ ἤμην ἐμπεριπατῶν ἐν καταλύματι, καὶ ἐν σκηνῇ, ἐν πᾶσιν οἷς διῆλθον ἐν παντὶ Ἰσραὴλ." Καὶ προστέθεικεν, ὡς οὐδενὶ τῶν κριτῶν, οἱ ἐκ διαφορῶν ἦσαν φυλῶν, ἢ προσέταξεν οἰκοδομήσαι ναὸν, ἢ ἐνεκάλεσεν ὡς τοῦτο μὴ δεδρακότι. Τοῦτο γὰρ εἶπεν· "Εἰ λαλῶν ἐλάλησα πρὸς μίαν φυλὴν τοῦ Ἰσραὴλ, ὧς ἐνετείλαμην ποιμαίνειν τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραὴλ λέγων· Τί ὅτι οὐκ οἰκοδομήσατέ μοι οἶκον κέδρινον;" Ἐπειτα τῷ τῆς εὐνοίας χρησάμενος ὀνόματι, καὶ δοῦλον αὐτοῦ προσαγορεύσας, ἀνέμνησε τῆς προβατείας, καὶ τῆς ἄλλης πενίας· ἐπέδειξε δὲ τῆς βασιλείας τὸ ὕψος, καὶ τὴν τῆς ἄλλης κηδεμονίας φιλοτιμίαν. "Ἦμην γὰρ, φησὶ, μετὰ σοῦ ἐν πᾶσιν οἷς ἐπορεύου· καὶ ἐξωλόθρευσα πάντας τοὺς ἐχθρούς σου ἀπὸ προσώπου σου, καὶ ἐποίησά σοι ὄνομα μέγα, κατὰ τὸ ὄνομα τῶν μεγάλων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς." Ταῦτα δὲ εἰς τὴν τῆς εὐσεβείας

καὶ εὐνομίας βεβαίωσιν εἶρηκεν, ἵνα τῶν εὐεργεσιῶν μεμνημένος θεραπεύῃ τὸν εὐεργέτην. Ὑπέσχετο δὲ καὶ τοῦ λαοῦ προμηθεῖσθαι. "Θήσομαι γὰρ, φησὶ, τόπον τῷ λαῷ μου Ἰσραὴλ, καὶ καταφυτεύσω αὐτὸν, καὶ κατασκηνώσει καθ' ἑαυτόν." Κατὰ τὸν θεῖον γὰρ πολιτευόμενος νόμον, τῶν ἄλλων ἔθνων ἔκε χώριστο. Τὸ δὲ, "Οὐ προσθήσει υἱὸς ἀδικίας τοῦ ταπεινῶσαι αὐτόν," τὰ ἐξῆς ἐρμηνεύει. "καθὼς ἀπ' ἀρχῆς, φησὶ, καὶ ἀπὸ τῶν ἡμερῶν ὧν ἔταξα κριτὰς ἐπὶ τὸν λαόν μου Ἰσραὴλ." Ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῷ καιρῷ τῶν κριτῶν, ποτὲ μὲν Ἀμμανίταις καὶ Μωαβίταις, ποτὲ δὲ Μαδιηνίταις καὶ ἄλλοφύλοις ἐδούλευσαν, ὑπέσχετο αὐτοῖς ἀκεραίαν σῶζειν τὴν βασιλείαν, καὶ τῶν συχνῶν τούτων ἀπαλλάξειν μετα βολῶν. Εἶτα τὸν λογικόν, καὶ θεῖον, καὶ σωτήριον αὐτοῖς οἰκοδομήσειν ναὸν ἐπηγγείλατο. "Καὶ ἀπαγ γελεῖ σοι γὰρ, φησὶ, Κύριος, ὅτι οἰκοδομήσει οἶκον ἑαυτῷ. Ὅτι δὲ τὴν ἐκ τῆς ἀγίας Παρθένου σάρκα καὶ αὐτὸς ὠκοδόμησε, καὶ αὐτὴν ναὸν προσηγόρευσε, ὁ εὐαγγελιστὴς ἡμᾶς Ἰωάννης ἐδίδαξε, τὴν Ἰουδαίων ἐρώτησιν καὶ τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ τὴν ἀπόκρισιν τῇ συγγραφῇ τῶν ἱερῶν Εὐαγγελίων ἐντεθεικώς. Τῶν γὰρ Ἰουδαίων εἰρηκότων. "Τί ση μείον δεικνύεις ἡμῖν ὅτι ταῦτα ποιεῖς;" ὑπολαβὼν ὁ Κύριος ἔφη. "Λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρι 80.617 σὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν." Τοπασάντων δὲ τῶν Ἰουδαίων περὶ τοῦ ἀψύχου ταῦτα εἰρησθαι ναοῦ, ὁ εὐαγγελιστὴς ἐπήγαγεν. "Αὐτὸς δὲ ἔλεγε περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος αὐτοῦ. Καὶ ὅτε ἠγέρθη ἐκ τῶν νεκρῶν, ἔγνωσαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ὅτι τοῦτο εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐπίστευσαν τῇ Γραφῇ, καὶ τῷ λόγῳ ᾧ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς." Ὁ δὲ θεῖος Ἀπόστολος καὶ τῶν πιστῶν τὸν σύλλογον οἶκον Θεοῦ προσηγόρευσε. "Χριστὸς γὰρ, φησὶν, ὡς υἱὸς ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, οὗ ὁ οἶκός ἐσμεν ἡμεῖς." Ταῦτα προηγόρευσε ὁ προφήτης. "Καὶ ἀπαγγελεῖ σοι Κύριος, ὅτι οἶκον οἰκοδομήσει ἑαυτῷ." Περὶ δὲ τοῦ χειροποιήτου νεῶ οὕτως ἔφη. "Καὶ ἔσται ὡς ἂν πληρωθῶσιν αἱ ἡμέραι σου, καὶ κοιμηθῆς μετὰ τῶν πατέρων σου, καὶ ἀναστήσω τὸ σπέρμα σου μετὰ σέ. ὃς ἔσται ἐκ τῆς κοιλίας σου. καὶ ἐτοιμάσω τὴν βασιλείαν αὐτοῦ. Οὗτος οἰκοδομήσει οἶκον τῷ ὀνόματί μου." Ταῦτα περὶ τοῦ Σολομώντος εἰπὼν ἀναμίγνυσι τῇ προῤῥήσει τὰ περὶ τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ. "Ἀνορθώσω γὰρ, ἔφη, τὸν θρόνον αὐτοῦ ἕως εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν." Ὅτι δὲ ταῦτα περὶ τοῦ Δεσπότη ἐρρήθη Χριστοῦ, μάρτυς ὁ θεῖος Ἀπόστολος, οὕτως εἰπὼν ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολῇ. "Τίνι γὰρ ποτε τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ εἶπεν, Υἱός μου εἶ σὺ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε;" καὶ πάλιν, "Εγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν;" Εἶτα διδάσκει πόσης διὰ τοῦτον τὸν υἱὸν οἱ κατὰ σάρκα πρόγονοι, καὶ παρανομοῦντες, ἀπολαύουσι προμηθείας. "Ἀμαρτάνοντας γὰρ, φησὶν, ἐλέγξω μὲν καὶ παι δεύσω. τὸν δὲ ἔλεόν μου οὐκ ἀποστήσω ἀπ' αὐτῶν, καθὼς ἀπέστησα ἀφ' ὧν ἀπέστησα." Τὸ δὲ, "Ἐν ἀφαῖς υἱῶν ἀνθρώπων," ἀντὶ τοῦ, Ταῖς δι' ἀνθρώπων παιδείαις, τέθεικεν. ἐπειδὴ διὰ χειρῶν καὶ ἡ ἀφή, καὶ ἡ ἀνθρωπίνη σφαγή. Καὶ τὰ ἐξῆς δὲ πάλιν ἠκιστα μὲν τοῖς τοῦ Ἰσραὴλ βασιλεῦσιν ἀρμόττει. ἐπὶ δὲ μόνου τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ τὸ ἀληθὲς αὐτῶν δείκνυται. "Πιστωθήσεται γὰρ, φησὶν, ὁ οἶκος αὐτοῦ, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἕως αἰῶνος ἐνώπιόν μου, καὶ ὁ θρόνος αὐτοῦ ἔσται ἀνωρθωμένος εἰς τὸν αἰῶνα." Ὁ δὲ Σολομών οὐδὲ τὸ μακρόβιον τῶν ἄλλων ἔσχεν ἀνθρώπων, οὐδὲ εἰς τὸ τοῦ πατρὸς ἔφθασε γῆρας. καὶ τοὺς ἐκ τούτου δὲ ἅπαντας κοινὸν διεδέξατο τέλος. Δυοῖν τοί νυν θάτερον ἀνάγκη. ἢ τῷ Δεσπότη ταῦτα ἀρμό 80.620 σαι Χριστῷ, ἢ ψευδῇ φάναι τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων τὴν προῤῥήσιν. ἀλλὰ τοῦτο δυσσεβὲς καὶ ἀνόσιον. Ἀνάγκη τοίνυν, κἂν μὴ θέλωσιν Ἰουδαῖοι, τὸ ἕτερον δέξασθαι. Τούτων ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, τὸν μεγαλόδωρον ὕμνησε Κύριον. καὶ πρῶτον ὠμολόγησε τὴν οἰκείαν εὐτέλειαν. "Τίς εἰμι ἐγὼ, Κύριέ μου, Κύριε, καὶ τίς ὁ οἶκος τοῦ πατρός μου, ὅτι ἠγάπησάς με ἕως τούτου;" Δηλοῖ δὲ ὁ λόγος τῶν δωρεῶν τὸ μέγεθος. Εἶτα τὸ παντοδύναμον τοῦ Δεσπότη διδάσκων ἐπήγαγε. "Καὶ κατεσμίκρυνται σμικρὰ ταῦτα ἐνώπιόν σου, Κύριέ μου,

Κύριε." Ἐθαύμασα, φησὶ, τὴν τῶν ἐπηγγελμένων ὑπερβολὴν, εἰς ἑμαυτὸν ἀποβλέψας· σμικρὰ δὲ ταῦτα τῇ σῆ δυνάμει παραβαλλόμενα. Ἔπειτα τὸν ὕμνον ἐκτείννας, καὶ βεβαιωθῆναι τὰς ἐπαγγελίας ἀντιβολήσας, ἐπήγαγε· "Καὶ νῦν, Κύριέ μου, Κύριε, τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησας ὑπὲρ τοῦ δούλου σου, καὶ ὑπὲρ τοῦ οἴκου αὐτοῦ πιστωθήτω ἕως αἰῶνος." Καὶ ὅτι τὴν ἐπαγγελίαν ἐκείνην ἰκέτευε βεβαιωθῆναι, τὰ ἐπαγόμενα μαρτυρεῖ· "Ὅτι σὺ, Κύριε παντοκράτωρ ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ, ἀπεκάλυψας τὸ ὠτίον τοῦ δούλου σου λέγων, Οἶκον ἐκείνον οἰκοδομήσω σοι." Σὺ, φησὶν, ἀγνοοῦντα ἐδίδαξας, ὅτι τὸν οἶκον ἐκείνον οἰκοδομήσεις, δι' οὗ περίβλεπτος ἔσομαι πᾶσιν ἀνθρώποις· ταύτην ἐμπεδωθῆναι τὴν ἐπαγγελίαν παρακαλῶ. ΕΡΩΤ. ΚΒ'. Πῶς νοητέον τὸ, "Ἐπάταξε Δαβὶδ τὴν Μωᾶβ, καὶ διεμέτρησεν αὐτούς ἐν σχοινίῳ, κοιμίσας αὐτούς ἐπὶ τὴν γῆν;" Τοσοῦτον ἦν τῆς νίκης τὸ κράτος, καὶ τοσοῦτον τῶν ζωγρηθέντων τὸ πλῆθος, ὡς μὴ ἀνασχέσθαι τούτους ὑποβαλεῖν ἀριθμῶ. Ἐκέλευσε γὰρ αὐτούς ἐπὶ τῆς γῆς καταβληθῆναι πρηνεῖς, τριχῆ διελών· καὶ τὰς μὲν δύο μοίρας κατέκτεινε· τὴν δὲ μίαν ἐζώγησε, καὶ φόρον φέρειν ἐκέλευσε. Τοὺς μὲν τοι χλιδῶνας τῶν Σύρων τοὺς χρυσοῦς κλοιοὺς ὁ Ἀκύλας ἡρμήνευσε· Ἐμὰθ δὲ τὴν Ἐπιφάνειαν τῆς Συρίας. ΕΡΩΤ. ΚΓ'. Τί δήποτε τὰ ἄρματα τῶν Σύρων τὰ πλεῖστα διέλυσε; Ὁ θεῖος παρακελεύεται νόμος, μὴ πολλοῖς ἵπποις 80.621 κεχρῆσθαι τοὺς βασιλέας, ἵνα μὴ αὐτοῖς, ἀλλὰ τῇ θεῖα δυνάμει θαρρῶσι. Τοῦτον τηρῶν τὸν νόμον, τὰ πλεῖστα τῶν ἁρμάτων διέλυσε. Ἔστι δὲ αὐτοῦ ἀκοῦσαι καὶ ἐν τοῖς Ψαλμοῖς μελωδοῦντος, καὶ λέγοντος· "Οὐ σώζεται βασιλεὺς διὰ πολλὴν δύναμιν, καὶ γίγας οὐ σωθήσεται ἐν πλήθει ἰσχύος αὐτοῦ. Ψευδὴς ἵππος εἰς σωτηρίαν, ἐν δὲ πλήθει δυνάμεως αὐτοῦ οὐ σωθήσεται." Πεπλήρωκε δὲ καὶ Ἰσαὰκ τοῦ πατριάρχου τὴν εὐλογίαν τὴν τῷ Ἰακώβ δοθεῖσαν· "Γίνου γὰρ, ἔφη, κύριος τοῦ ἀδελφοῦ σου." Αὐτὸς δὲ τὴν Ἰδουμαίαν ἐπάταξε, καὶ ἔθετο φρουρὰν ἐν αὐτῇ. Τὸ δὲ, "Πάση τῇ Ἰδουμαίᾳ ἔθηκεν ἐστηλωμένους," δηλοῖ ὡς ἐν ἐκάστη πόλει κατέστησε τοὺς φρουρούς. Οὓς γὰρ τινες καλοῦσιν ἐγκαθέτους, ἐστηλωμένους ὠνόμασεν. Εἶτα ἐπήγαγε· "Καὶ ἐγένοντο, φησὶ, πάντες οἱ Ἰδουμαῖοι δούλοι τῷ Δαβίδ." Ἐπέθηκε τοίνυν τῇ προγονικῇ προῤῥήσει τὸ τέλος. Ὁ δὲ συγγραφεὺς διηγεῖσθαι μέλλων τὴν παρανομίαν, ἣ περιπέπτωκεν ὁ θεῖος ἀνὴρ, ἀναγκαῖον ὤθησε πρῶτον ἐπιδειξάμενος τὴν τοῦ ἀνδρός ἀρετὴν· ἵνα γινώσκοντες ὡς οὐ γνώμης ἦν, ἀλλὰ περιστάσεως τὸ πλημμέλημα. "Ἦν γὰρ, φησὶ, Δαβὶδ ποιῶν κρίμα καὶ δικαιοσύνην εἰς πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ." Εἶτα λέγει τοὺς ἄρχοντας, ὅτι ὁ δεῖνα μὲν τήνδε τὴν ἀρχὴν, ὁ δεῖνα δὲ τήνδε ἐπιστεύθη. Ἐμνήσθη δὲ καὶ τῶν ἱερέων, τοῦ Σαδὼκ καὶ τοῦ Ἀβιάθαρ. Ἐνταῦθα δὲ οἶμαι γραφικὸν εἶναι ἀμάρτημα. Οὐ γὰρ ὁ Ἀχιμέλεχ υἱὸς Ἀβιάθαρ, ἀλλ' ὁ Ἀβιάθαρ υἱὸς Ἀχιμέλεχ. Τὸν δὲ Φελεθὶ καὶ τὸν Χερεθὶ, τοὺς σφενδονήτας καὶ τοὺς τοξότας καλεῖ. Ὁ δὲ περὶ τοὺς ἐχθροὺς φιλόανθρωπος, οὐκ ἄρα ἤμελλεν ἀμνημονῆσαι τῶν φίλων. Ὅθεν ἤρετο, "Εἰ ἔστι τις ἔτι ὑπολειμμένος τῷ οἴκῳ Σαοὺλ, καὶ ποιήσω μετ' αὐτοῦ ἔλεος ἕνεκεν Ἰωνάθαν;" Διὰ γὰρ τὴν περὶ τοῦτον εὐνοίαν παρεώρα τὴν ἐκείνου δυσμένειαν. Εἶτα ἀξιοῖ τὸν Μεμφὶ βαάλ θεραπείας, πάντων μὲν αὐτὸν ἀποφύνας εἶναι τῶν τοῦ Σαοὺλ κτημάτων δεσπότην· συνεῖναι δὲ αὐτῷ κελεύσας, καὶ ὁμοδίαιτον εἶναι διηνεκῶς. 80.624 ΕΡΩΤ. ΚΔ'. Πῶς τοῦ Ἀδρααζάρ τὴν πανωλεθρίαν προειρηκῶς, πάλιν αὐτὸν εἶπεν εἰς συμμαχίαν τῶν Ἀμμανιτῶν ἀφικέσθαι; Τοῦ Ἀδρααζάρ ἦτταν εἶπε, σφαγὴν οὐκ εἶπε. Συνάδει δὲ καὶ τὰ νῦν εἰρημένα τοῖς ἔμπροσθεν. "Ἀπέστειλε γὰρ, φησὶν, Ἀδρααζάρ, καὶ ἐξήγαγε τὸν Σύρον, τὸν ἐν τῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ Χαλαμά." Εἰ δὲ δύναμιν εἶχεν οἰκείαν, οὐκ ἂν ἐτέρας προσεδεῖθη. Ὅσον μέντοι ὀνίνησι συμφορὰ, καὶ θλίψις, καὶ μέριμνα, καὶ ἐκ τῆσδε τῆς ἱστορίας μανθάνομεν. Διωκόμενος γὰρ, φησὶν, ὑπὸ τοῦ Σαοὺλ ὁ θεῖος Δαβίδ, πᾶσαν κατῶρθου φιλοσοφίαν· καὶ παραταττόμενος δὲ, καὶ ταῖς φροντίσι τῶν πολέμων ἐνασχολῶν τὴν διάνοιαν, κατὰ τοὺς θεῖους ἐπολιτεύετο νόμους.

Ἐνακωχῆς δὲ ὀλίγης τυχῶν, τὸν ὄλισθον ἐκεῖνον ὑπέμεινεν· "Ἐγένετο γὰρ, φησὶν, ἐν τῷ καιρῷ τῆς δειλῆς, καὶ ἀνέστη Δαβὶδ ἀπὸ τῆς κοίτης αὐτοῦ, καὶ περιεπάτει ἐπὶ τοῦ δώματος τοῦ οἴκου τῶν βασιλείων, καὶ εἶδεν ἀπὸ τοῦ δώματος γυναῖκα λουομένην, καὶ ἡ γυνὴ καλὴ τῇ ὄψει σφόδρα." Πολὺς ὁ πόλεμος καὶ σφοδρὸς, ἄνεσις καὶ τρυφή, καὶ βασιλεία, καὶ ἐξ οὐσίας, καὶ σώματος ὥρα, καὶ μετὰ τροφῆς κόρον ἢ προσβολή· ὅτε καὶ τοῖς ἀσκοῦσιν ὁ σπινθὴρ ὑποτύφεται, οἷον ἀρδεῖαν ἐλαίου δεχόμενος τὴν τροφήν. Δῆλος δὲ ἐστὶ καὶ σφοδρότερον [ἢ] κατὰ φύσιν ἐσχηκὸς τῆς ἐπιθυμίας τὸ πάθος. Οὐ γὰρ ἂν πλείοσιν ἐχρήσατο τὸ γυναιξί, μὴ τῆς φύσεως τοῦτο δρᾶσαι βιασαμένης. Ἄλλ' ἐκεῖνο μὲν οὐδεὶς ἐκώλυσε νόμος· τοῦτο δὲ γε ἄντικρυς ὁ θεῖος ἀπηγόρευσε νόμος. Διακύψας τοίνυν ἀπλοϊκῶς, οὐ περιέργως, "εἶδε τὸ γύναιον λουόμενον·" ἄλλ' οὐκ ἔφυγε τὴν θέαν, ὡς ὀλεθρίαν· ἀλλὰ καταθελχθεὶς τῷ τῆς ὥρας δελέατι, τὸ τῆς ἀμαρτίας κατέπιεν ἄγκιστρον. Καὶ ταύτην μὲν αὐτῷ τὴν ἀμαρτίαν ἢ ἐπιθυμίαν προὔξενησεν· τὴν δὲ ἐτέραν αἰδώς. Κύειν γὰρ τὴν γυναῖκα μεμαθηκῶς, ὑπέιδετο μὲν τὸν ἔλεγχον, πᾶσαν δὲ μηχανὴν ἐκίνησεν, ὥστε τῇ 80.625 δευτέρᾳ μὴ περιπεσεῖν ἀδικία. Μετεπέμψατο γὰρ τὸν Οὐρίαν, ὑπολαβὼν ὅτι διὰ χρόνου τὴν πόλιν καταλαβὼν συνελθεῖν ἐπιθυμήσει τῇ γυναικί. Ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος τὴν σωφροσύνην, καὶ τὴν ἀνδρείαν, καὶ τὴν περὶ αὐτὸν εὐνοίαν ἔδειξεν (ἐν γὰρ τοῖς προδόμοις τῶν βασιλείων μετὰ τῶν σωματοφυλάκων τὸν ὕπνον ἐδέξατο), μετεπέμψατο μὲν αὐτὸν τῇ ὑστεραία· ἐμέμψατο δὲ ὅτι τὸ σῶμα τῆς προσηκούσης οὐκ ἠξίωσε παραμυθίας. Ὁ δὲ, οὐ δίκαιον ὑπολαμβάνω, φησὶ, τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῆς στρατιᾶς ἀπάσης ἐν πολέμῳ καὶ πολιορκίᾳ ταλαιπωρούντων, ἐμέ τινα τῷ σώματι προσενεγκεῖν θεραπείαν καὶ τόνδε τὸν λόγον ἐβεβαίωσεν ὄρκῳ. Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς πάλιν ἐπιμεῖναι αὐτὸν προστάξας ἐστίασε, καὶ ταῖς συχναῖς φιλοτησίαις πέραν τοῦ μέτρου πιεῖν κατηνάγκασεν, ἵνα τὴν ἐπιθυμίαν ἀρδεύσας ὁ οἶνος αὐτὸν ἐρεθίσῃ πρὸς κοινωनीαν. Ἐπεὶ δὲ ἅπαντα εἶδεν ἀσθενῆ τὰ σοφίσματα (πάλιν γὰρ ἐκεῖνος ἐν τῷ προδόμῳ τῶν βασιλείων σὺν τοῖς βασιλικοῖς ἐκαθεύδησε δορυφόροις), ὑπὸ τῆς αἰσχύνης κεντούμενός τε καὶ βιαζόμενος, τὰ πρὸς τὸν στρατηγὸν ὑπηγόρευσε γράμματα. Ὁ δὲ τῶν γε γραμμένων οὐδὲν ἐπιστάμενος ἀπήει, τὸ ξίφος φέρων τῆς οἰκείας σφαγῆς. Εἶτα μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτήν, καὶ τὸ πένθος τῆς γυναικὸς, ὁ γάμος ἐγένετο· Ἄλλ' οὐκ εἶασε τὸ πάθος ἀνίατον ὁ τῶν ψυχῶν ἰατρὸς, οὐδὲ τὴν ἀδικὸν τελευτὴν περιεῖδεν· οὐδὲ διὰ τὴν ἄλλην τοῦ Δαβὶδ ἀρετὴν τὸν ἠδίκημένον εἶασεν ἀνεκδίκητον. "Ἐφάνη γὰρ, φησὶ, πονηρὸν τὸ πρᾶγμα ἐνώπιον Κυρίου." Ἐπέμψθη τοίνυν Νάθαν ὁ προφήτης κατηγορία περιθεὶς εὐπρεπὲς προσωπεῖον. Ἐτέρως γὰρ ἐν ἄλλοις θεωροῦμεν τὴν ἀμαρτίαν, καὶ ἄλλως θεωροῦμεν τὰ οἰκεῖα κακά. Ὅθεν οὐχ ὁμοίως ἡμῖν αὐτοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις διακάζομεν. Ἐπὶ μὲν γὰρ ἄλλων δικαίαν τὴν ψῆφον ἐκφέρομεν· πολλάκις δὲ καὶ ὠμότεραν τὴν πληγὴν ἐπιφέρομεν. Αὐτοὶ δὲ πλημμελοῦντες, ἢ παντάπασι τὴν αἴσθησιν τῆς διανοίας ἐκβάλλομεν, ἢ ὀρῶντες τὴν ἀμαρτίαν, συγγνώμην ὀρέγομεν. Τούτου χάριν ὁ προφήτης τὸ τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ πένητος συντέθεικε δρᾶμα· καὶ τοῦ μὲν τὸν πλοῦτον διέγραψε, τοῦ δὲ τὴν ἐσχάτην πενίαν ἐλεεινῶς ἐτραγώδησεν· "Οὐκ ἦν γὰρ αὐτῷ, φησὶν, ἄλλο οὐδὲν, ἀλλ' ἢ μία ἀμνὰς μικρὰ, ἣν ἐκτήσατο, καὶ περιεποιήσατο, καὶ ἐξέθρεψεν· καὶ συναναστράφη μετ' αὐτοῦ, καὶ μετὰ τῶν τέκνων αὐτοῦ ἐπὶ τὸ αὐτό. Ἐκ τοῦ ἄρτου αὐτοῦ ἤσθιε, καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου αὐτοῦ ἔπινε, καὶ ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ ἐκάθευδε, καὶ ἦν αὐτῷ ὡς θυγάτηρ αὐτοῦ 80.628 τοῦ." Ταῦτα δὲ πάντα διεξείσει, δεῖξαι βουλούμενος τὴν τῆς παρανομίας ὑπερβολήν. Ἐν δὲ γε τοῖς ἐξῆς ἀπολογία τινὰ συνυφαίνει τοῖς λόγοις. Ὅδοιπὸρον γὰρ τὴν κακὴν ἐπιθυμίαν ὠνόμασεν· ὡς νῦν μὲν παρὰ τοῦτον, νῦν δὲ παρ' ἐκεῖνον φοιτῶσαν. Ξένον δὲ πάλιν αὐτὴν προσηγόρευσεν, ὡς ἀήθη τοῦ Δαβὶδ, καὶ γνώριμον οὐδὲ πώποτε γεγεννημένην. Τοῦτο γὰρ αὐτὸν τῆς συγγνώμης μεταλαχεῖν παρ' ἐσκέυασεν. Οὐ γὰρ πονηροῖς ἐπιτηδεύμασιν ἐνετράφη, οὐδὲ ἐκ

γνώμης, ἀλλ' ἐκ περιστάσεως ἐδέξατο τὴν πληγὴν· καὶ ῥαθυμίας ἦν, οὐ κακοηθείας, ἢ ἄμαρ τία. Ἄλλ' ἐν τοῖς ἐξῆς τὴν κατηγορίαν ἠύξησεν Ἵδρι γὰρ ἐκ τῶν οἰκειῶν θῦσαι, καὶ μὴ τὴν ἀλλοτρίαν καὶ μόνην ἀμνάδα. Οὕτω τῆς γραφῆς ἐν ἀλλοτρίῳ γεγενημένης προσώπῳ, ὁ δικαστὴς δικαίαν τὴν ψῆ φον ἐξήνεγκε· "Ζῆ γὰρ, ἔφη, Κύριος, ὅτι ἄξιός θά νάτου ὁ ἀνὴρ ὁ ποιήσας τοῦτο· καὶ τὴν ἀμνάδα ἀπο τίσει τετραπλασίονα, ἀνθ' ὧν ἐποίησε τὸ πρᾶ γμα τοῦτο, καὶ ὑπὲρ οὗ οὐκ ἐφείσατο." Ἐπειδὴ ὁ κατηγορούμενος τὴν καθ' ἑαυτοῦ ἀπόφασιν ἐξενή νοχε, τότε λοιπὸν ῥίψας ὁ προφήτης τὸ προσωπεῖον, γυμνὸν ἔδειξε τοῦ κατηγορουμένου τὸ πρόσωπον. Ἐφη γὰρ, "Τάδε λέγει Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ· Ἐγὼ ἔχρισά σε εἰς βασιλέα ἐπὶ Ἰσραὴλ, καὶ ἐγὼ ἐξείλωμην σε ἐκ χειρὸς Σαοῦλ, καὶ ἔδωκά σοι τὰ πάντα τοῦ κυρίου σου, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτοῦ εἰς τὸν κόλπον σου· καὶ ἔδωκά σοι τὸν οἶκον Ἰσραὴλ καὶ Ἰουδα." Εἶτα ἐδήλωσε τῆς φιλοτιμίας τὸ ἄμετρον· "Καὶ εἰ ὀλί γα σοί ἐστι, προσθήσω καθὼς ταῦτα." Πρὸ τῆς το μῆς ἢ θεραπείας, πρὸ τῆς τιμωρίας ἢ ψυχαγωγία· "Καὶ εἰ ὀλίγα σοί ἐστι, προσθήσω καθὼς ταῦ τα." Ἐπειτα τῆς κατηγορίας ὁ ἔλεγχος· "Καὶ ὅτι ἐξουδένωσας τὸν Κύριον τοῦ ποιεῖν πονηρὸν ἐνώπιον αὐτοῦ." Κατεφρόνησάς μου τῶν νόμων, οὐκ ᾤήθης ἐφορᾶν με τῶν ἀνθρώπων τὰς πράξεις· ὑπερετρύφησάς μου τοῖς ἀγαθοῖς, κατ' ἐμοῦ τοῦ δε δωκότος ἐσκίρτησας. "Τὸν Οὐρίαν τὸν Χετθαῖον ἐπάταξας ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἔλα βες σεαυτῶ γυναῖκα, καὶ αὐτὸν ἀπέκτεινας ἐν ῥομφαίᾳ τῶν υἱῶν Ἀμμών." Τὸν οὕτως εὖνουν περὶ σὲ γεγενημένον τοῖς πολεμίοις ἐξέδωκας, καὶ δι' ἡδο νὴν ὀλίγην δύο πεπάτηκας νόμους. Εἶτα ἢ τιμωρία· "Καὶ νῦν οὐκ ἐξαρθήσεται ῥομφαία ἐκ τοῦ οἴκου σου εἰς τὸν αἰῶνα. Ἐνεκεν τούτου οὗ ἐξουδέ νωσάς με, καὶ ἔλαβες τὴν γυναῖκα Οὐρίου τοῦ Χετ 80.629 θαίου σαυτῶ εἰς γυναῖκα." Αἰνίττεται δὲ ὁ λόγος, ὅτι πλέον ὁ Δεσπότης Θεὸς ἐχαλέπηεν ἐπὶ τῷ γάμῳ, ἢ τῇ πρὸ τούτου γενομένη μοιχεία. Ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἐπιθυμίας ἦν σφοδροτάτης κάρων ἐργασαμένης τῷ λογισμῶ· τοῦτο δὲ καὶ αὐτοῦ τοῦ λογισμοῦ τὴν συγκατάθεσιν ἔχει, ὃν ἐχρῆν μετὰ τὸν ἀδίκον φόνον θρηνεῖν καὶ στένειν, οὐ γάμῳ συναινεῖν παρανόμῳ. Εἶτα τὰς χαλεπὰς ἀπειλεῖ τιμωρίας, αἱ λαμπρότερον ἔδειξαν τοῦ θαυμαστοῦ βασιλέως τὸ κλέος. Αἱ γὰρ θεήλατοι πληγαὶ τὴν νόσον ἐκείνην ἐξήλασαν, καὶ τὴν προτέραν ὑγείαν ἀπέδωσαν. Τούτου γὰρ δὴ χάριν αὐ τὰς ἐπενήνοχεν ὁ τῶν ψυχῶν ἰατρός. Προσέθηκε δὲ ταῖς ἀπειλαῖς, ὅτι "Σὺ μὲν ἐποίησας ἐν κρυπτῶ· ἐγὼ δὲ ποιήσω τὸ ῥῆμα τοῦτο ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ τούτου." Λαθεῖν, φησὶν, ἐθέλησας, τὸν φόνον ἐκάττυσας· ἀλλ' ἐγὼ σου τὴν ἁμαρτίαν ἅπασι ποιή σω κατάδηλον. Τούτων ὁ Δαβὶδ ἀκούσας τῶν λόγων, οὐκ ἐδυσφόρησεν ὡς ὑπ' ἀνδρὸς πένητος ἐλεγχόμενος. Ἵδρι γὰρ τὸν διὰ τούτου φθεγγόμενον, καὶ ἐβόησεν· "Ἡμάρτηκα τῷ Κυρίῳ." Ἄλλ' εὐθύς ὁ προφήτης, τὴν τῆς ἁμαρτίας ὁμολογίαν δεξάμενος, καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία θαρρήσας, ἐπήγαγε· "Καὶ Κύριος ἀφείλε τὸ ἁμάρτημά σου, οὐ μὴ ἀποθάνης." Διπλοῦν ὠφείλε θάνατον· καὶ γὰρ ὁ μοιχὸς καὶ ὁ ἀνδροφόνος ἀνηροῦντο κατὰ τὸν νόμον· ἀλλ' ἔλυσε τοῦ θανάτου τὴν ψῆφον ἢ τῆς ἁμαρτίας ὁμολογία. Παντοδαπαῖς δὲ αὐτὸν, οἷα δὴ πάνσοφος ἰατρός, παιδείαις ὑπέβαλε· τοῦτο γὰρ καὶ ἡ ἱστορία διδάσκει. Εἰρηκῶς γὰρ ὁ προφήτης, "Οὐ μὴ ἀποθά νης," ἐπήγαγε· "Πλὴν ὅτι παροργίζων παρώργισας ἐν τοῖς ὑπεναντίοις τὸν Κύριον ἐν τῷ λόγῳ τού τῳ." Τοῦτο δὲ σαφέστερον ὁ Ἀκύλας ἠρμήνευσε, "Παροξύνων παρώξυνας τοὺς ἐχθροὺς Κυρίου." Γυμνωθεὶς γὰρ τῆς θείας κηδεμονίας, παρεσκεύασε τοὺς ἀλλοφύλους νικᾶν, καὶ μέγα φρονεῖν κατὰ τοῦ τῶν ὄλων Θεοῦ. Πρῶτον μέντοι τὸ μοιχίδιον παιδίον ἐπάταξεν ὁ Θεός. Ὁ δὲ Οὐρίας ἔοικεν ἐκ μὲν τῶν ἀλλοφύλων ὠρμηθῆσαι, προσήλυτος δὲ γεγενῆσθαι· Χετθαῖον γὰρ αὐτὸν ὁ τῶν ὄλων Θεὸς προσηγόρευσε· καὶ ἔδειξεν ὡς ἀδικούμενον οὐδένα περιορᾶ, ἀλλὰ κἂν ἀλλόφυλος ὁ ἀδικούμενος ἦ, ὁ δὲ ἀδικῶν Ἑβραῖος, ἐκείνῳ μὲν ἐπαμύνει, τὸν δὲ ἀδικοῦντα κολάζει. ΕΡΩΤ. ΚΕ'. Τί δήποτε τὸ ἀρτιγενὲς παιδίον θανάτῳ παρ ἔδωκεν ὁ

Θεός; Ἦμελλον εἶναι ζῶν τῆς παρανομίας ἔλεγχος, 80.632 καὶ τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως ὄνειδος. Τοῦ προφήτου τοίνυν κηδόμενος, ζῆν αὐτὸ οὐκ εἶασεν ὁ Δεσπότης. ΕΡΩΤ. ΚΖ'. Τί ἐρμηνεύεται τὸ Ἰεδδίδει; Ὁ Ἀκύλας, ἔνεκεν Κυρίου, ἠρμήνευσεν· ὁ δὲ Σύμμαχος, εἰς βασιλέα ἀφωρισμένον. ΕΡΩΤ. ΚΖ'. Τινὲς ὡς ἀπηνῆ τὸν Δαβὶδ ἐπιμέμφονται τοιαύταις τιμωρίαις τοὺς Ἀμμανίτας κολάσαντα. Ἀναμεμνήσθαι δεῖ ὧν κατὰ τοῦ Ἰσραὴλ τετολμήκασιν. Τοὺς δεξιούς γὰρ αὐτῶν ὀφθαλμούς ἐξώρυττον· καὶ τὰς ἄλλας δὲ αὐτῶν ὠμότητος οἱ προφῆται διδάσκουσι. Τὴν ἴσιν τοίνυν ὧν ἐτόλμησαν ἔτισαν ποινήν. ΕΡΩΤ. ΚΗ'. Τὸν Ἰωναδὰβ τοῦ Σαμαὰ τὸν υἱὸν τί δήποτε φρόνιμον ὠνόμασε, τοιαύταις χρησάμενον συμβουλίας; Καὶ τὸν ὄφιν οὕτως ὁ Μωσῆς φρονιμώτατον εἶπεν εἶναι πάντων τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς. Τοιγάρ τοι ἰστέον, ὡς οὐ πανταχῆ τὸ φρόνιμον ἐπὶ ἐπαίνου τάττειν εἶωθεν ἡ θεία Γραφή. "Σοφοὶ γὰρ εἰσιν, φησὶ, τοῦ κακοποιῆσαι." –"Καὶ ἐξελέξατο, φησὶν, ὁ Θεὸς τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου, ἵνα καταισχύνη τοὺς σοφοὺς." Καὶ ὁ Σολομὼν ἐσοφίσατο "ὑπὲρ πάντας σοφοὺς Αἰγύπτου" δυσσεβεῖς δὲ ἦσαν οἱ Αἰγύπτου σοφοί. Ἐνταῦθα οὐ τὴν συμβουλήν τοῦ Ἰωναδὰβ ἐπῆνεσεν ἡ θεία Γραφή, ἀλλὰ τὰς ἐκείνου φρένας, ὡς ἐπιτηδείως ἐσχηκυίας πρὸς τὸ συνορᾶν τὸ πρακτέον. Ἄλλ' οὐκ ἐχρήσατο εἰς δέον τῆ φύσει· ἀλλὰ τῆ τοῦ Ἀμνῶν ἀκολασίᾳ συνέπραξε, καὶ τῆς τολμηθείσης παρανομίας μετέλαχεν. "Εἰ ἐθεώρεις γὰρ, φησὶ, κλέπτην, συνέτρεχες αὐτῷ, καὶ μετὰ μοιχοῦ τὴν μερίδα σου ἐτίθεις." Τὸν δὲ χιτῶνα τὸν ἀστραγαλωτὸν, ὁ μὲν Ἀκύλας καρπωτὸν ἠρμήνευσεν, ἀντὶ τοῦ καρποῦς ἐνυφασμένους ἔχοντα· 80.633 οἱ νῦν δὲ αὐτὸν καλοῦσι πλουμαρικόν. Ὁ δὲ Ἰώσηπος, "τὸν μέχρι ἀστραγάλων διήκοντα." Ἡ μέντοι κατὰ τὴν Θάμαρ ὑπόθεσις ἀρχὴ τίς ἐστι καὶ ρίζα τῶν τῆς βασιλικῆς οἰκίας συμφορῶν. Ἦλγησε μὲν γὰρ ὁ βασιλεὺς τὴν παρανομίαν μαθῶν· φιλοστόργως δὲ ὡς περὶ πρωτότοκον υἱὸν τὸν Ἀμνῶν διακείμενος, τῆς πονηρᾶς πράξεως οὐκ εἰσέπραξε δίκας. Ὁ δὲ ὁμογάστριος αὐτῆς ἀδελφός, καὶ ἄλλως αὐθάδης ὧν καὶ θρασύς, παραυτίκα μὲν ἔκρυψε τὴν ὄργην, δύο δὲ διεληλυθότων ἐτῶν, εἰς τὴν τῶν προβάτων κουρὰν τοὺς ἀδελφοὺς συγκαλέσας, κατ' ἐκτείνε τὸν Ἀμνῶν. Εἶτα πρὸς τὸν πάππον ἀπ' ἐδραμε τὸν πρὸς μητρός. Μααχὰ γὰρ ἡ μήτηρ αὐτοῦ θυγάτηρ ἦν τοῦ Θολμῆ, ὃς τῆς Γεσσίρ ἐβασίλευσεν. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπὶ πλεῖστον ἐθρήνησεν ἀμφοτέρους, καὶ τὸν ἀνηρηκότα, καὶ τὸν ἀναιρεθέντα. Τριῶν δὲ διεληλυθότων ἐτῶν, καὶ τῆς ὄργης τῷ χρόνῳ σβεσθείσης, μηχανᾶται τοιοῦτόν τι ὁ στρατηγός. Ὑπέθετο γυναικί τινι συνετῇ δρᾶμα διαπλάσας, εἰς οἶκτον ἐλκῦσαι τὸν βασιλέα δυνάμενον. Ἡ δὲ τῷ βασιλεῖ προσελθοῦσα, κατὰ τὰς ὑποθήκας τοῦ στρατηγοῦ, χήρα μὲν ἔφησεν εἶναι, δύο δὲ μόνους παῖδας γεγεννηκένας· τούτους δὲ εἰς ἄνδρα τελέσαντας εἰς ἔριν χαλεπὴν ἐμπεσεῖν, ἐκ δὲ τῆς ἔριδος τεχθῆναι διαμάχην· διαλυθῆναι δὲ ταύτην οὐδενὸς ἐθελήσαντος, θάτερον ὑπὸ θατέρου πληγέντα τοῦ βίου τὸ τέλος καταλαβεῖν. Ἄλλ' οἱ τὴν ἔριν ἐκεῖ νην διαλυθῆναι μὴ βουληθέντες, νῦν ἀθροισθέντες ἐκδοθῆναι σφίσιν ἀπαιτοῦσι τὸν ἕτερον. Εἰ δὲ τοῦτο γένοιτο, ἐγὼ μὲν πρὸς τῆς χηρείας, καὶ τὴν ἀπαιδίαν ὀλοφυρομένη διατελέσω· σβεσθήσεται δὲ παντάπασιν ὁ τοῦ γένους σπινθήρ, καὶ τοῦ ἀνδρός μου ἡ μνήμη παραδοθήσεται λήθη· τὸν βασιλέα δὲ διὰ τούτων ἠνίττετο, μήτε τὸν Ἀμνῶν κολάσαντα, μήτε τοῦ Ἀβεσσαλώμ τὴν ἀθυμίαν διασκεδάσαντα· ἀνηκέστου δὲ τοῦ πράγματος γεγονότος, διακενῆς ὀργιζόμενον. Τούτοις δὲ ὅμως καταθελχθέντος τοῖς λόγοις τοῦ βασιλέως, καὶ προστάξειν ὑπισχνουμένου τῷ στρατηγῷ παύσειν τῶν φυλετῶν τὴν ὄρμην, πάλιν ἡ γυνὴ θεραπευτικοῖς ἐχρήσατο λόγοις, κατακηλοῦσα τοῦ βασιλέως τὴν ἀκοήν. Ἐπειδὴ δὲ ὤμοσεν ὁ βασιλεὺς· "Ζῆ γὰρ, ἔφη, Κύριος, εἰ πεσεῖται ἀπὸ τῶν τριχῶν τοῦ υἱοῦ σου ἐπὶ τὴν γῆν, εὐθύς ἐπήγαγεν ἡ γυνὴ, ὡς οὐχ οἶόν τε διαφυγεῖν τὸν υἱὸν αὐτῆς τὴν σφαγὴν, μὴ πρότερον τοῦ υἱοῦ τοῦ βασιλέως ἐκ τῆς φυγῆς ἐπανελθόντος. Ἐκεῖνο γὰρ, φησὶν, ἔσται τούτου παράδειγμα. Εἰ δὲ ἐκεῖνο μὴ 80.636 γένοιτο, ἀντιλέξουσιν

οί φυλέται, εὐλογον αἰτίαν ἔχοντες τὴν τοῦ υἱοῦ τοῦ βασιλέως φυγὴν. Τοῦτο γὰρ λέγει· "Καὶ εἶπεν ἡ γυνή· Ἴνα τί ἐλογί σθη οὕτως ἐπὶ λαὸν Κυρίου, καὶ ἐκ τοῦ παρελθεῖν τὸν βασιλέα τὸν λόγον τοῦτον, τοῦ ἐγκρατεύσασθαι τοῦ μὴ ἀποστρέψαι τὸν βασιλέα τὸν ἀπωσμένον ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι τέθνηκεν ὁ υἱός σου;" Πῶς δύνασαι, φησὶ, τὸν υἱόν μου τῆς σφαγῆς ἀπαλλάξαι μὴ ἔπαν ἄγων σου τὸν υἱόν; Εἶτα περὶ τοῦ τεθνηκότος ψυχ αγωγεῖ, ὅτι τέθνηκεν ὁ υἱός σου, καὶ ὡσπερ τὸ ὕδωρ τὸ ἐκχεόμενον ἐπὶ τὴν γῆν οὐ συναχθήσεται, καὶ οὐκ ἐλπιδεῖ ἐπ' αὐτῷ ψυχῇ. Ἀναστῆσαι, φησὶν, ἐκεῖνον οὐ δύνασαι, τί δήποτε καὶ τοῦτον σπεύδεις ἀναιρήσειν, ἵνα ἐστερημένοι τῶν δύο βιοτεύσης; Οὕτω τὸν περὶ τοῦ Ἀβεσσαλὼμ παρεμβαλοῦσα λόγον, πάλιν περὶ τοῦ οἰκείου δοκεῖ διαλέγεσθαι πά θους· ἵνα μὴ δόξη ταῦτα ἐξεπίτηδες εἰρηκέναι· "Καὶ νῦν ὑπὲρ ὧν ἤκω λαλήσαι πρὸς τὸν βασιλέα τὸν λόγον τοῦτον, καὶ ὄψεται με ὁ λαός, καὶ ἐρεῖ ἡ δούλη σου, Λαλησάτω δὴ ἡ δούλη σου πρὸς τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα, εἴ πως ποιήσῃ ὁ βασιλεὺς τὸ ῥῆμα τῆς παιδίσκης αὐτοῦ· ὅτι ἀκού σεται ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐξελεῖται με ἐκ χειρὸς τοῦ ἀνδρὸς τοῦ ζητοῦντος ἐξολοθρεῦσαί με, καὶ τὸν υἱόν μου κατὰ τὸ αὐτὸ, ἐκ τῆς κληρονομίας Κυρίου. Καὶ ἐρεῖ ἡ δούλη σου· Γενηθήτω δὴ ὁ λόγος τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως εἰς θυσίαν· ὅτι καθὼς ἄγγελος Κυρίου, οὕτως καὶ ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς, τοῦ εἰσακούειν τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ πονηρόν· καὶ Κύριος ὁ Θεός σου μετὰ σοῦ ἔσται." Τούτων παρὰ τῆς γυναικὸς εἰρημένων, συνῆκεν ὁ βασιλεὺς τοῦ δρᾶ ματος τὴν ὑπόθεσιν, καὶ ἤρετο τὴν γυναῖκα, εἰ γνώμη τοῦ Ἰωάβ τοῖσδε τοῖς λόγοις ἐχρήσατο. Ἡ δὲ συνωμολόγησε τούτων ἕκαστον τὸν Ἰωάβ ὑποθέ σθαι· "Ὅπως, φησὶ, κυκλώσῃ τὸ πρόσωπον τοῦ λόγου τούτου, ὃ ἐποίησεν Ἰωάβ ὁ δοῦλός σου τὸν λόγον τοῦτον." Ἐξ εὐθείας, φησὶν, οὐκ ἦν ἴκε τεῦσαί σε· ὅθεν ὑπέθετο χρήσασθαι με τῷ κύκλῳ τῶν λόγων τούτων, ἵνα ἐν τῷ πεπλασμένῳ πάθει τὸ οἰκεῖον ἰδὼν, ἦν ἔμελλες ἐπιθεῖναι θεραπείαν ἐμοί, ταύτην ἐπιθῆς σαυτῷ· καὶ ἦς μεταδώσειν ἐπικού 80.637 ρίας ὑπέσχου τῷ ἐμῷ παιδί, ταύτης τῷ σῶ μετα δῶς. Τούτοις εἶξας τοῖς λόγοις ὁ βασιλεὺς, ἔπαν ελθεῖν μὲν τὸν Ἀβεσσαλὼμ παρηγγύησεν, ἰδεῖν δὲ αὐτὸν διεκώλυσεν· ὕστερον δὲ καὶ τοῦτο δέδρακε, τοῦ Ἰωάβ δεξάμενος τὴν παράκλησιν. Ἀλλὰ τεσσάρων διεληλυθότων ἐτῶν, τῇ χρηστότητι τῶν λόγων προκατασκευάσας τὴν τυραννίδα, τῇ σκῆψει μὲν τῆς θυσίας εἰς τὴν Χεβρών ἀπελήλυθεν· ἐκεῖ δὲ τὴν πατρικὴν ἤρπασε βασιλείαν· ἐμελέτησε δὲ καὶ τοῦ πατρὸς τὴν σφαγὴν. Τοῦτο μαθὼν ὁ βασιλεὺς, κατ ἔλιπε τὴν μητρόπολιν, ἀρίστην ἡγούμενος στρατ ηγίαν καὶ τὴν εἰς καιρὸν γενομένην φυγὴν. Ἦκο λούθησε δὲ αὐτῷ καὶ τῶν ἀσπιδοφόρων καὶ δορυφό ρων πλήθος. Ἦκολούθησε δὲ καὶ Ἰεθὶ ὁ Γετθαῖος σὺν ἑξακοσίοις λογάσιν, ἄρτι μὲν τὴν οἰ κείαν πατρίδα καταλιπὼν, προσήλυτος δὲ μετὰ τῶν ὑπηκόων γενόμενος. Τοῦτον ὁ βασιλεὺς πείσαι μὲν ἐπεχείρησεν ἀναστρέψαι, ἵνα μὴ εὐθὺς αὐτοῖς συνοι κήσας πάλιν γένηται μετανάστης· "Τί γὰρ, φησὶ, πορεύῃ σὺ μεθ' ἡμῶν; Ἀνάστρεφε καὶ κάθισον μετὰ τοῦ βασιλέως, ὅτι ἀλλότριος σὺ, καὶ ὅτι μετώκη σας ἐκ τοῦ οἴκου σου· εἰ ἐχθὲς παραγέγονας σὺ, καὶ σήμερον κινήσω σε τοῦ πορεύεσθαι μεθ' ἡμῶν· ἐγὼ δὲ πορεύσομαι οὐ ἂν πορεύωμαι." Ἐμὲ, φησὶ, ἀνάγκη μεταναστεύειν, σὲ δὲ οὐ δίκαιον ἄρ τίως ἀφιγμένον σὺν ἡμῖν ὑπομένειν τὸν πόνον. Ἄξιον δὲ θαυμάσαι τοῦ Δαβὶδ τὴν πραότητα. Καὶ διωκόμενος γὰρ, καὶ πολεμούμενος ὑπὸ τοῦ παμ μίαρου παιδὸς, οὐ πατραλοῖαν, οὐκ ἀδελφοκτόνον, ἀλλὰ βασιλέα ὠνόμαζε· καὶ πολλῆς· δεόμενος βοηθείας, τῆς τοῦ προσηλύτου σωτηρίας ἐφρόντιζεν· "Ἀνάστρεφε γὰρ, φησὶ, καὶ ἀπόστρεψον τοὺς ἀδελφούς σου μετὰ σοῦ, καὶ Κύριος ποιήσῃ μετὰ σοῦ ἔλεος καὶ ἀλήθειαν." Ἄλλ' ὅσω τὴν περὶ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἐδείκνυ κηδεμονίαν, τοσοῦτω ἐκεῖνος μεῖζονα τὴν εὐνοίαν ἀπεδείκνυτο. "Ζῆ γὰρ, φησὶ, Κύριος, καὶ ζῆ ἡ ψυχὴ σου, κύριέ μου βασιλεῦ, ὅτι εἰς τὸν τόπον οὗ ἂν ἦ ὁ κύριός μου ὁ βασι λεὺς, ἐάν τε εἰς θάνατον, ἐάν τε εἰς ζωὴν, ἐκεῖ ἔσται ὁ δοῦλός σου." Τούτων ἕκαστον εἰς ἡμετέραν

προ εγράφη διδασκαλίαν, ἵνα μάθωμεν, ὡς οὐ χρῆ εὖ μὲν πράττουσι τοῖς φίλοις συνεῖναι, δυσπραγία δὲ περι πεσόντας ἔαν. ΕΡΩΤ. ΚΘ'. Τί δήποτε τοὺς ἱερέας καὶ τὴν κιβωτὸν ἀκόλου θεῖν κεκώλυκεν; Καὶ εὐσεβῆς ὢν, καὶ προφήτης, ἦδει τί πέπονθεν ἢ κιβωτὸς εἰς ἐπικουρίαν τῶν παρανόμων ληφθεῖσα. 80.640 Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἀνηρέθησαν· αὕτη δὲ δορυάλωτος ἐδόθη τοῖς ἀλλοφύλοις. Ταῦτα δεδιδραγμένους, πρὸς Σαδοὺκ εἶπε τὸν ἱερέα, "Ἀπόστρεψον τὴν κιβωτὸν τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν πόλιν, καὶ καθισάτω εἰς τὸν τόπον αὐτῆς. Ἐὰν εὖρω χάριν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐπιστρέψῃ με, καὶ ὄψομαι αὐτήν, καὶ τὴν εὐ πρέπειαν αὐτῆς· καὶ ἔαν εἴπη μοι, Οὐ τεθέληκά σε, ἰδοὺ ἐγὼ, ποιείτω μοι τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιον αὐ τοῦ." Οὐ δύναμαι, φησὶ, μετ' ἑμαυτοῦ τὸν κατ ἡγορον περιφέρειν. Ἐνδοθεν ἀκούω φθεγγομένου τοῦ νόμου· "Οὐ μοιχεύσεις, οὐ φονεύσεις·" ἐγὼ δὲ τοὺς δύο πεπάτηκα νόμους. Ὅταν ὁ νομοθέτης καθαριεῖ μου τὸν τῆς ψυχῆς ὀφθαλμὸν, τότε ἰδεῖν δυνησομαι τὴν εὐπρέπειαν αὐτῆς· ἔαν δέ με παν τάπασι τῆς οἰκείας κηδεμονίας γυμνώσῃ, Δεσπότης ἐστίν, ἐγὼ δὲ οἰκέτης ἑμαυτὸν ὑποτιθεῖς ταῖς παι δεΐαις. Ταῦτα δακρύων ἔλεγεν ὁ θεῖος ἀνὴρ, τὸ πένθιμον περικείμενος σχῆμα· ἐκεκάλυπτο μὲν γὰρ τὴν κεφαλὴν, γυμνοῖς δὲ τοῖς ποσὶ κεκρημένος ἐβάδιζεν· ἐκοινώνει δὲ τοῦ πένθους ἢ στρατιά. Οὕτω φεύγων ἔγνω τοῦ Ἀχιτόφελ τὴν προδοσίαν· ἀλλ' εὐθὺς πρὸς τὸν οἰκεῖον Δεσπότην κατέφυγεν, οὐ κεραυνοῖς αὐτὸν βληθῆναι παρακαλέσας, ἀλλὰ ματαίαν αὐτοῦ ἀποφανθῆναι τὴν συμβουλήν. Καὶ γὰρ φησὶν, "Ὁ Θεός μου, ματαίωσον δὴ τὴν βουλήν Ἀχιτόφελ." Τὸ δὲ "ματαίωσον" ὁ Ἀκύλας, ἀφρόνησον, εἶρηκεν, ἀντὶ τοῦ, δεῖξον ἄφρονα καὶ ἀσύνετον. Τὸ δὲ ῥῶς τὴν ἄκραν λέγει. Ἀνελθὼν γὰρ, φησὶν, εἰς ῥῶς, τουτέστιν εἰς τὴν ἄκραν (λέγει δὲ τὸν ἐλαιῶνα, ἀφ' οὗ ὁ Δεσπότης ἀνελήφθη Χριστός), προσεκύνησεν ἐκεῖ τῷ Θεῷ, εἰς τὴν σκηνήν, ὡς εἰκὸς, ἀποβλέψας, καὶ τὴν κιβωτὸν τὴν ἐν αὐτῇ κειμένην. ΕΡΩΤ. Λ'. Τινὲς οὐκ ἐπαινοῦσι τοῦ Χουσί τὸ ψεῦδος. Καὶ τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν ἐναντίων τὸν σκοπὸν ἐξετάζειν προσήκει. Οὕτω γὰρ κρίνοντες εὐρήσομεν καὶ κατηγορουμένην ἀλήθειαν. "Ὁ γὰρ Ἡρώδης διὰ τοὺς ὄρκους, φησὶ, καὶ τοὺς συνανακειμένους, ἀπέκτεινε τὸν Ἰωάννην." Ἄλλ' οὐδεὶς οὕτως ἠλίθιος, ὡς ἐπαινεῖσαι τὴν ἐπὶ σφαγῇ γεγενημένην ἀλήθειαν. Ἄμεινον γὰρ ἦν μὴ ὁμόσαι· ἐπεὶ δὲ ὤμοσε, τὸ ψεῦδος αἰρετώτερον τῆς σφαγῆς. Καὶ 80.641 ἐνταῦθα τοίνυν ἢ ὑπόκρισις, οὐκ ἐπὶ κέρδει χρημάτων, οὐκ ἐπὶ λύμῃ ἐτέρων, ἀλλ' ἐπὶ ζήλῳ προφήτου καὶ βασιλέως εὐσεβοῦντος, ἐγένετο. ΕΡΩΤ. ΛΑ'. Μέμφονται τινες τῷ Δαβίδ, ὡς τοῦ Σιβᾶ δεξὰ μένω τοὺς λόγους. Πολλάκις εἶπον, ὡς οὐχ ἅπαντα ἐγίνωσκον οἱ προφήται· οὗτος δὲ καὶ πιθανοῖς ἐχρήσατο λόγοις. Αὐτὸς μὲν γὰρ ἀφίκετο πρὸς τὸν θεῖον Δαβίδ, ἐκεῖ νον δὲ ἔφη τὴν βασιλείαν φαντάζεσθαι. Πρὸς δὲ τούτοις, καὶ δῶρα προσήνεγκε, τὴν οἰκείαν ἐπιδεικνύς εὐνοίαν. Ὑστερον δὲ καὶ τοῦ Μεμφιβαᾶλ τοὺς λόγους δεξάμενος, ἀμφοτέροις μὲν τὴν κτῆσιν διένειμεν, ἐκεῖνον δὲ πάλιν τῆς αὐτῆς κηδεμονίας ἠξίωσε· καὶ τοῦ λιμοῦ γενομένου, καὶ τῶν Γαβαωνιτῶν ἑπτὰ τῶν τοῦ Σαοὺλ συγγενῶν αἰτησάντων, οὐκ ἐξέδωκε τὸν Μεμφιβαᾶλ, ἀλλὰ τὰς πρὸς τὸν Ἰωνάθαν γεγενημένας συνθήκας ἐπλήρωσεν. Ἀξιάγαστα δὲ τοῦ Δαβίδ καὶ τὰ περὶ τοῦ Σεμεεὶ πρὸς τὸν Ἀβεσσά εἰρημένα. Ἐκεῖνου γὰρ αὐτὸν λίθοις βάλλοντος, καὶ τὸν χοῦν αὐτοῦ καταχέοντος, καὶ λόγους ἐτέροις καὶ ἔργοις προπηλακίζοντος, καὶ ἄνδρα αἰμάτων καὶ παράνομον ἀποκαλοῦντος, ὁ μὲν Ἀβεσσά ὑποστράτηγος ὢν τὴν παροιμίαν οὐκ ἠνεγκεν, ἀλλ' ἔφη, "Ἴνα τί καταρᾶται ὁ κύων ὁ ἐπικατάρατος οὗτος τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα; διελεύσομαι δὴ, καὶ ἀφελῶ τὴν κεφαλὴν αὐ τοῦ." Ἄλλ' ὁ πάντων πραότατος ὑπολαβὼν ἔφη, "Τί ἐμοὶ καὶ σοὶ, υἱὲ Σαρουΐα; ἄφετε αὐτὸν, διότι καταρᾶται με, ὅτι ὁ Κύριος εἶπεν αὐτῷ κακολογεῖν τὸν Δαβίδ, καὶ τίς ἐρεῖ αὐτῷ, Τί ὅτι πεποίηκας οὕτως;" Ἰμάς ἐστίν οὗτος, φησὶ, τοῦ Θεοῦ, καὶ ῥάβδος. Οὐχ ὀρῶ τὸν ἱμάντα, ἀλλὰ τὸν μαστιγοῦντα· ταῖς ἑμαυτοῦ παρανομίαις ἐπιγράφω τὰς συμφοράς· οὐχ ἄπτομαι τῆς ῥάβδου, ἵνα μὴ παροξύνω τὸν παῖοντα. Συμφωνεῖ δὲ

τούτοις καὶ τὰ ἐξῆς· "Εἶπε γὰρ, φησὶ, Δαβὶδ πρὸς Ἀβεσσά, καὶ πρὸς πάντας τοὺς παῖδας αὐτοῦ, Ἴδου ὁ υἱὸς μου, ὁ ἐξεληθὼν ἐκ τῆς κοιλίας μου, ζητεῖ τὴν ψυχὴν μου. Εἰ δὲ καὶ νῦν οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ Ἰεμιναίου, ἄφετε αὐτὸν, κατ' ἀράσθω, ὅτι Κύριος εἴρηκεν αὐτῷ, ὅπως ἴδοι τὴν ταπείνωσίν μου, καὶ ἀνταποδώσει μοι Κύριος ἀγαθὰ ἀντὶ τῆς κατάρτας αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ." Οὗτος, φησὶν, ἐκ τῆς τοῦ Σαούλ ἐστὶ συγγενείας, 80.644 παλαιὰν ἔχων περὶ ἐμὲ τὴν δυσμένειαν· καὶ εἰκὸς τινὰς εἶπεῖν, ὅτι καιρὸν εὐρῶν ἐγύμνωσε τὴν ἀπέχθειαν. Τὸν υἱὸν μου, τὸν ὑπ' ἐμοῦ καὶ σπαρέντα, καὶ τραφέντα, καὶ εἰς τοῦτο ἡλικίας ἐλάσαντα καὶ τιμῆς, τίς ἐκπεπολέμωκέ μοι; Δῆλον τοίνυν ὡς ἡ ψῆφος ἄνωθεν ἐξενήνεκται· καὶ οἷς προεἶπεν ἐπιφέρει τὸ πέρας. Ἐγὼ δὲ φέρω καὶ τοὺς παροινούντας, καὶ τοὺς φονῶντας, ἵνα ταύτῃ πραῦνω τὴν θείαν ὀργήν. Ταῦτα μὲν οὖν ὁ θεὸς οὗτος εἶπεν ἀνήρ. Εἰδέναι δὲ χρῆ, ὡς οὐ τῆς θείας ἐστὶν ἐνεργείας, οὔτε τοῦ Ἀμνῶν ἢ παράνομος συνουσία, οὔτε τοῦ Ἀβεσσαλώμ ἢ ἀδελφοκτονία, καὶ ἡ κατὰ τοῦ πατρὸς γε γεννημένη μανία· ἀλλὰ τῆς θείας Προνοίας ἢ οἰκία γυμνωθεῖσα σκάφος ἀκυβέρνητον ἐμιμείτο, καὶ τῶν πονηρῶν δαιμόνων τὰς τρικυμίας ἐδέχετο. ΕΡΩΤ. ΛΒ'. Πῶς ἐχρήτο συμβούλω τῷ Ἀχιτόφελ ὁ θεὸς Δαβὶδ πονηρὰ συμβουλεύοντι; Οἱ παμπόνηροι ἄνδρες κρύπτουσι τὴν πονηρίαν συνόντες τοῖς ἀγαθοῖς· εὐρόντες δὲ τινὰ τοῖς αὐτῶν ἐπιτηδεύμασι χαίροντα, γυμνοῦσι ταύτην, καὶ τὰ πρόσφορα τοῖς ἀκούουσι φθέγγονται. Τοιοῦτος ἦν καὶ οὗτος. Καὶ γὰρ τῷ θεῷ Δαβὶδ πρὸς τὸν ἄριστον αὐτοῦ σκοπὸν τὰς εἰσηγήσεις προσέφερε, καὶ τῷ Ἀβεσσαλώμ τὰ τῷ τρόπῳ κατάλληλα συνεβούλευε. Δεδιώξ γὰρ μὴ συναγάγη πάλιν αὐτοὺς ἢ φύσις, εἶτα τῶν καταλλαγῶν γενομένων δίκας ἀπαιτητῆ προδοσίας, τὴν ἐσχάτην ἐκείνην παρανομίαν ὑπέθετο, ὥστε μηδεμίαν παρείδουσιν γενέσθαι καταλαγῶν. Ἔτισε δὲ παραυτίκα ποινὴν τῆς ἀνοσίας ἐκείνης καὶ πονηρᾶς εἰσηγήσεως· καὶ ἐπειδὴ κατὰ τοῦ πατρὸς ὥπλισε τὸν υἱόν, αὐτὸς πάλιν καθ' ἑαυτοῦ τὰς χεῖρας καθώπλισε· καὶ ταύταις ἐμβάλων τῷ τραχήλῳ τὸν βρόχον, τρισάθλιον ὑπέμεινε τέλος. Ἰκανὸς γὰρ ὢν προῖδειν τῶν πραττομένων τὸ τέλος, μὴ δεχθεῖσης τῆς εἰσηγήσεως, ἔγνω τοῦ Δαβὶδ ἐσομένην τὴν νίκη· καὶ δέισας τὴν προδοσίαν, αὐτοχειρίᾳ τὴν τιμωρίαν ἐδέξατο. Ἐδίδαξε δὲ ἡθεὶς Γραφή, ὡς ὁ Θεὸς συνέπραξε τῷ Χουσί. "Κύριος γὰρ, φησὶν, ἐνετείλατο τοῦ διασκεδάσαι τὴν βουλήν Ἀχιτόφελ τὴν ἀγαθὴν, ἀντὶ τοῦ, τὴν τῆ τυραννίδι συμφέρουσαν. Τούτου χάριν ψάλλον ὁ μακάριος ἔλεγε Δαβὶδ· "Ἴδου ὠδίνησεν ἀδικίαν, συνέλαβε πόνον, καὶ ἔτεκεν ἀνομίαν. Λάκκον ὥρυξε, καὶ ἀνέσκαψεν αὐτὸν, καὶ ἐμπεσεῖται εἰς βόθρον ὃν εἰργάσατο." 80.645 ΕΡΩΤ. ΛΓ'. Τί ἐστὶ, "Καὶ νῦν ἀφαιρεθήσεται ἐξ ἡμῶν ἡ γῆ δέκα χιλιάσι;" Κοινωνῆσαι τῆς συμπλοκῆς βουλευθέντα τὸν βασιλέα διεκώλυσε ὁ στρατηγός, καὶ δεδιὼς μή τι πάθῃ (εἰκὸς γὰρ ἦν κατ' αὐτοῦ μόνου χωρῆσαι τοὺς δυσμενεῖς), καὶ ἀγωνιῶν μὴ νικήσας οἰκτεῖρη τὸν τύραννον. Ἔφασαν τοίνυν, ὅτι Ἐὰν ἡττηθέντες ἀποδράσωμεν, τὴν ζωὴν ἔχομεν ἀποχρῶσαν παραψυχὴν· ἐὰν δὲ τι σὺ πάθῃς, χωρήσει κατὰ πάντων τῶν ἢ συμφορὰ. Σὺ γὰρ μόνος μυριάσις μυριάσιν ὑπερέχεις πάντων ἡμῶν. Ταύτην γὰρ τὴν ἔννοιαν ὁ Σύμμαχος τέθεικεν· "Καὶ σὺ ὡς ἡμεῖς δέκα χιλιάσιν." Ὁ δὲ δίκαιος Κριτὴς τῷ μὲν Δαβὶδ ταύτας ἐπενεχθῆναι τὰς συμφορὰς συνεχώρησε, τὴν γεγενημένην παρανομίαν ἰώμενος· ἐκείνον δὲ τὸν ἀλιτήριον δίκας ἀξίας εἰσέπραξεν. Ἐλαύνοντι γὰρ ἐν τῷ δρυμῷ παρεσκεύασεν ὑπὸ φυτὸν εἰσελθεῖν, ὃ δὺο κλάδους εἶχεν ἐπικλινεῖς ἐγκαρσίως βεβλαστηκότας, οὐ πολὺ διεστῶτας ἀλλήλων. Ἐκεῖθεν παριούσης τῆς ἡμίονου, ἐνεπάρη μὲν μεταξὺ τῶν κλάδων ἡ κεφαλὴ ἐξηρητήθη δὲ ἅπας· διήλασε δὲ τὴν ἡμίονον τῶν φύλλων ὁ κτύπος· μεμένηκε δὲ ἐκεῖνος ἐξηρητὴ μένος, ἥδιστον θέαμα τοῖς εὐσεβέσι γεγόμενος, καὶ τῆς πάντας πρυτανευούσης Προνοίας τὴν ψῆφον ἐπιδεικνύς. Τοῦτό τις τῶν ἄλλων στρατιωτῶν θεασάμενος, οὐκ ἐτόλμησεν ἐπενεγκεῖν αὐτῷ τὴν πληγὴν· ἐδεδίει γὰρ τοῦ βασιλέως τὸν νόμον. Ὁ δὲ στρατηγός, τὸν πατέρα κεχρησθαι τῇ εὐσπλαγχνίᾳ

καταλιπών, ἐν τῇ μυσαρωτάτῃ καρδίᾳ τὰ βέλη κατέπηξεν. Εἶτα καθελών, καὶ εἰς τὴν παρακει μένην φάραγγα ρίψας, τὸν λαὸν ἅπαντα κατα λεῦσαι προσέταξεν, ὥστε γενέσθαι αὐτῷ τάφον τὴν τιμωρίαν. ΕΡΩΤ. ΛΔ'. Τί δήποτε ἄνω μὲν ὁ συγγραφεὺς εἶρηκεν ὅτι τρεῖς ἔσχεν υἱοὺς, μίαν δὲ θυγατέρα· νῦν δὲ τούναντίον δεδήλωκεν, ὅτι στήλην ὠκοδόμησεν, ὡς υἱὸν οὐκ ἔχων, τὴν δι' αὐτῆς αὐτῷ μηχανώμενος μνήμην; Ἐκάτερον ἀληθές· εἰκὸς γὰρ αὐτὸν καὶ παιδο ποιῆσαι, καὶ τετελευτηκέναι τοὺς παῖδας. Ἰώση πρὸς δὲ ἔφη τοῦτο αὐτὸν δεδρακέναι, ὡς τῶν παίδων μὲν ἐπὶ πολὺ διαρκεῖν οὐ δυναμένων, τῆς δὲ οἰκοδομίας μᾶλλον φυλαττούσης τὴν μνήμην. 80.648 ΕΡΩΤ. ΛΕ' Τίνος ἔνεκεν τοσοῦτον ἐθρήνησεν ὁ Δαβὶδ τὸν μιαιρώτατον παῖδα; Καὶ φιλόπαις ἦν, καὶ φιλόανθρωπος. Τεκμήριον δὲ τούτου καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ Σαοὺλ γενόμενον πένθος. Ἐνταῦθα δὲ καὶ ἡ φύσις μείζους τὰς ὀδύνας εἰργάσατο. Πρὸς δὲ τούτοις, ἐθρήνησεν ὡς εὐσεβῆς τὸν διὰ μεταμελείας ἰαθῆναι μηκέτι δυνάμενον. Μετὰ γὰρ δὴ τὴν τελευτὴν ἀνίατος ἢ τῆς ἀμαρτίας πληγῆ. ΕΡΩΤ. ΛΖ'. Τί δήποτε τῷ Ἀβεσσαῖ τὴν στρατηγίαν ἐπηγείλατο, τοῦ Ἰωάβ ὑπὲρ αὐτοῦ πολλοὺς ὑπομείναντος πόνους καὶ κινδύνους; Τὸ θρασὺ τοῦ Ἰωάβ αἰεὶ μισῶν διετέλεσεν. Ἡνέσχετο δὲ αὐτοῦ, διὰ τε τὴν εὐνοίαν, ἣν εἶχε, καὶ ὑφορώμενος μὴ τι νεώτερον βουλεύσεται κατ' αὐτοῦ. Θεασάμενος δὲ τὸν Ἀβεσσαῖ ἀδελφιδοῦς δὲ αὐτοῦ καὶ οὗτος ἐτύγγανεν ὃν στρατηγὸν ὑπὸ τοῦ τυράννου πάσης χειροτονηθέντα τῆς στρατιᾶς, ἐπέσει λεν, ὑποσχόμενος αὐτῷ παραδώσειν τὴν τοῦ Ἰωάβ στρατηγίαν. Τοῦτο μαθὼν ὁ Ἰωάβ, καὶ τοῦ φθόνου τὴν ἀκίδα δεξάμενος, καὶ πληττόμενος ἐπὶ τοῖς μεμνημένοις, ἐπήνεγκεν αὐτῷ τὴν σφαγὴν, εὐνοίαν καὶ φιλίαν ὑποκρινάμενος. ΕΡΩΤ. ΛΖ'. Πῶς νοητέον τὸ, "δέκα μοι χεῖρες ἐν τῷ βασιλεῖ;" Ἐριδος γενομένης καὶ διαμάχης, καὶ τὴν φυλὴν τοῦ Ἰούδα τῶν ἄλλων αἰτιασαμένων, ὅτι δὴ προλαβοῦσα ὑπήντησε τῷ βασιλεῖ, ὑπολαβόντες ἔφασαν αὐτοῖς, φυλέτην αὐτῶν εἶναι τὸν βασιλέα, καὶ μᾶλλον αὐτοῖς προσήκειν διὰ τὴν πλησιαιτέραν συγγένειαν. Τούτου χάριν εἰρήκασιν οἱ τῶν ἄλλων φυλῶν, δέκα χεῖρας ἔχουν ἐν τῷ βασιλεῖ. Ἡ γὰρ Βενιαμίτις τῇ Ἰουδα συνῆπτο. Προσέθηκάν δὲ, ὅτι καὶ τῶν πρωτοτοκίων ἔχουσι τὰ πρεσβεῖα, διὰ τε τὸν Ῥουβεῖμ, ὡς φύσει πρωτότοκον, καὶ διὰ τὸν Ἰωσήφ, ὡς διὰ τὴν ἀρετὴν τοῦδε τοῦ κλήρου τετυχηκότα. Διπλῆν γὰρ μοῖραν οἱ πρωτότοκοι τῆς πατρῴας κληρονομίας ἐλάμβανον. Διὸ καὶ ὁ πατριάρχης πρὸς τὸν Ἰωσήφ ἔφη, "Ἐφραῖμ καὶ Μανασσῆς ὡς Ῥουβεῖμ καὶ Συμεὼν ἔσονταί μοι." Αὐτίκα γοῦν καὶ Μωσῆς ὁ μέγας, καὶ Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ, ὁ τούτου διάδοχος, διπλοῦν αὐτοῖς ἀπένειμαν κληρὸν. 80.649 ΕΡΩΤ. ΛΗ'. Τίνος χάριν Δαβὶδ καθεῖρξε τὰς παλλακάς παρὰ γνώμην τῷ δυσσεβεῖ τυράννω συγγενομένης; Ἀνόσιον ὑπέλαβε συνελθεῖν αὐταῖς μετὰ τὴν μυσάρην τοῦ παιδὸς συνουσίαν. Τοῦτο γὰρ καὶ ὁ νόμος ἀντικρὺς ἀπηγόρευσεν. Ἐτέρω δὲ οὐ συνῆψεν, ἵνα μὴ καὶ τοῦτο πρόφασις γένηται τυραννίδος· ἄλλως τε δὲ οὐδὲ γάμος ἦν ὁ τοιοῦτος. Ζῶντος γὰρ τοῦ ἀνδρὸς μοιχαλῆς χρηματίζει, ἐὰν γένηται ἀνδρὶ ἑτέρω, ἢ φησὶν ὁ θεῖος Ἀπόστολος. Εἰ δὲ καὶ ὁ νόμος ἐπέτρεπε τὸν ἀπεχθανόμενον τῇ γυναικὶ βιβλίον ἀποστασίου διδόναι· ἀλλ' ἐνταῦθα οὐ μῖσος ἐχώριζεν, ἀλλ' ἡ τοῦ παιδὸς παράνομος συνουσία. Τούτου χάριν εἰς ἕτεραν αὐτὰς μετέστησεν οἰκίαν, πάσης ἀξιών θεραπείας. ΕΡΩΤ. ΛΘ'. Πῶς νοητέον, "Εἰ ἐξέλιπεν ἃ διέθεντο οἱ πιστοὶ τοῦ Ἰσραήλ;" Ὁ Σαβεὲ τυραννήσας, εἶτα φυγὼν, εἰς τὴν Ἀβὲλ κατέφυγε πόλιν· ἔστι δὲ αὕτη πόλις τῆς Παλαιστίνης, Ἀβελᾶ νῦν ὠνομασμένη. Τοῦ στρατηγοῦ τοίνυν εἰς πολιορκίαν τὴν στρατιὰν παραστήσαντος, τῶν θείων αὐτὸν ἀνέμνησε νόμων ἢ σοφωτάτη γυνή. Ὁ γὰρ θεῖος ἐκέλευσε νόμος πρεσβεῖα κεκρῆσθαι πρότερον, εἴθ' οὕτως τοῖς ἀντιλέγουσι παρατάττεσθαι. Τοῦτο ἔφη καὶ αὕτη· "Εἰ ἐξέλιπεν ἃ διέθεντο οἱ πιστοὶ τοῦ Ἰσραήλ;" τουτέστι, μὴ παραβῆναι χρὴ τὰ διηγορευμένα τοῖς νόμοις. Εἶτα ἐπήγαγεν· "Ἐγὼ δὲ εἰμι εἰρηνικὴ τῶν στηριγμάτων τῶν Ἰσραήλ· σὺ δὲ ζητεῖς θανατῶσαι πόλιν καὶ μητρόπολιν Ἰσραήλ· καὶ ἵνα τί ὅτι καταποντίσεις κληρονομίαν Κυρίου;"

Ἐπειδὴ σὺ, φησὶ, κατὰ τὸν θεῖον νόμον οὐκ ἐχρήσω τῇ πρεσβείᾳ· ἐγὼ σε διδάσκω, ὡς πολεμικὸν ἢ πόλις οὐκ ἔχει σκοπὸν, ἀλλ' εἰρήνης ὀρέγεται. Μὴ τοίνυν ἀνάστατον ἀπο φήνης πόλιν, οὐκ ἀλλόφυλον, ἀλλ' ὁμόφυλον, καὶ ὑπὸ τὸν αὐτὸν τελοῦσαν Θεὸν καὶ Δεσπότην. Τούτων ἀκούσας τῶν λόγων ὁ στρατηγὸς ἔφη, μήτε πολέ μου, μήτε πολιορκίας ἔραῖν· μόνον δὲ ἐθέλειν χει ρώσασθαι τὸν κατὰ τοῦ βασιλέως τυραννίδι χρησάμενον. Μαθοῦσα τοίνυν τὴν αἰτίαν τῆς πολιορκίας ἡ σοφωτάτη γυνή, τοὺς ἡγουμένους τῆς πόλεως ἔπεισε μὴ περιθεῖναι τῇ πόλει τοῦ πολέμου τὸν κίνδυνον, ἀλλ' ἀναμνησθῆναι τῆς τοῦ βασιλέως εὐσε 80.652 βείας καὶ εὐνομίας, καὶ τῆς ἐν πολέμοις ἀνδραγαθίας, καὶ ὡς διὰ τοὺς ἐκεῖνου πόνους εἰρήνης στερῶς ἀπολαύουσι. Τούτοις χρησαμένη τοῖς λόγοις, τοῦ τυράννου τὴν κεφαλὴν εἰς τὸ στρατόπεδον ἔρριψε, καὶ τὴν πολιορκίαν διέλυσεν. ΕΡΩΤ. Μ'. Τί ἐστίν, "Ἐπὶ τοῦ πλινθίου, καὶ ἐπὶ τοὺς δυατούς;" Πλινθίον οἶμαι καλεῖσθαι, ὃ παρὰ τοῖς ἔξωθεν συγγραφεῦσι πλαίσιον ὀνομάζεται. Εἶδος τοῦτο στρατιωτικῆς παρατάξεως τετράγωνον ἐχούσης τὸ σχῆμα ὡσπερ τοίνυν ὁ νῦν παρὰ Ῥωμαίοις μάγιστρος ὀνομαζόμενος τῶν περὶ τὸν βασιλέα πεζαί τέρων, ἀσπιδηφόρων φημί καὶ δορυφόρων, τὴν ἡγεμονίαν πεπίστευται· οὕτως ὁ Βανέας τῶν βασιλικῶν σωματοφυλάκων ἡγεῖτο, τῆς ἄλλης στρατιᾶς τελοῦσης ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Ἰωάβ. ΕΡΩΤ. ΜΑ'. Πῶς νοητέον τὸ, "Σαδῶκ καὶ Ἀβιάθαρ ἱερεῖς, καὶ Ἰωδαὲ ὁ Ἰεθέρ ἦν ἱερεὺς τῷ Δαβίδ;" Ὁ Σαδῶκ καὶ ὁ Ἀβιάθαρ τὴν ἀρχιερατικὴν εἶχον ἀξίαν· οὗτος δὲ ἱερεὺς ὢν ἔνδον ἐν τοῖς βασιλείοις διῆγε, τῇ θείᾳ κιβωτῷ προσεδρεύων, καὶ τὰς βασιλικὰς ἱερέων θυσίας. ΕΡΩΤ. ΜΒ'. Τί δήποτε τοῦ Σαοὺλ τοὺς Γαβαωνίτας ἀνηρηκότος, μετὰ τὴν ἐκεῖνου τελευτὴν ὁ λαὸς ἐπαιδεύθη; Ἄπας ὁ λαὸς ἐπεποιήκει τὰς πρὸς τοὺς Γαβαωνίτας συνθήκας· ἐκοινώνησε δὲ τῶν ὄρκων καὶ Ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς, καὶ Ἰησοῦς ὁ προφήτης. Ἐδειτοίνυν τῶν ὁμομοκότων τοὺς ἀπογόνους τὰς γεγεννημένας μὴ παραβῆναι σπονδὰς, πείσαι δὲ καὶ τὸν παρανομοῦντα βασιλέα φυλάξαι τὸν ὄρκον. Τούτου χάριν καὶ μετὰ τὴν ἐκεῖνου τελευτὴν, τοῦ λιμοῦ τὴν παιδείαν ὑπέμειναν. Διδάσκει δὲ διὰ τούτων ἡμᾶς ὁ σοφῶς ἅπαντα πρυτανεύων, ὅτι κἂν παραυτίκα μακροθυμήσας μὴ ἐπενέγκῃ τὴν ὑπὲρ τῶν παραβεβασμένων νόμων ποινήν, ἀλλ' οὖν ὕστερον δίκας ἀξίας εἰσπράττεται· ὡσπερ ἀμέλει καὶ τότε, τεσσαράκοντα ἤδη διεληλυθότων ἐτῶν, ἐπέδησε μὲν τῶν νεφῶν τὰς ὠδῖνας· τῷ δὲ τῆς ἀκαρπίας πάθει τὴν γῆν περιέβαλεν· ἐκόλασε δὲ λιμῷ τοὺς ταύτης οἰκήτορας. Ἀγνοῶν δὲ τὴν αἰτίαν ὁ βασιλεὺς τῆς θεηλάτου πληγῆς, τὸν δίκαιον ἤρετο δικαστήν. Γνοὺς 80.653 τοίνυν, ὡς τῆς ἀδίκου τῶν Γαβαωνιτῶν ἀναιρέσεως εὐθύνας εἰσπράττεται, αὐτοῖς ἐχρήσατο τοῖς ἡδίκῃ μένοις κριταῖς. "Εἶπε γὰρ, φησὶν, ὁ Δαβὶδ πρὸς τοὺς Γαβαωνίτας, Τί ποιήσω ὑμῖν, καὶ ἐν τίνι ἐξιλάσομαι, καὶ εὐλογήσετε τὴν κληρονομίαν Κυρίου;" Ἀλλὰ τούτων οὐκ ἐπακούουσιν Ἰουδαῖοι τῶν λόγων, ὅτι τῆς Χαναanaίων εὐλογίας τὸ σπέρμα τοῦ Ἀβραάμ ἐδεήθη· ἀλλ' ἐπὶ τοῖς προγόνοις μέγα φρονοῦσι, καὶ συνιδεῖν οὐκ ἐθέλουσιν, ὡς ἀρετὴ πολλῶν περιφανεστέρα προγονικῆς εὐγενείας· καὶ κρινεῖ, κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον, ἡ ἐκ φύσεως ἄκρο βυστία, τὸν νόμον πληροῦσα, τὸν διὰ γράμματος καὶ περιτομῆς παραβάτην νόμον. ὡσπερ τοίνυν οἱ τῆς νικαδέης ἡμαρτηκότες Ἰσραηλῖται τῆς Χαναanaίων ἐδεήθησαν εὐλογίας· οὕτω καὶ οἱ τὸν Δεσπότην ἐσταυρωκότες τῆς προγονικῆς ἐξέπεσον εὐλογίας, καὶ τῆς τῶν πεπιστευκότων ἐθνῶν διδασκαλίας προσδέονται. Κάκεῖνο δὲ πρὸς τούτοις ἐπισημῆνασθαι δεῖ, ὡς ὁ Σαοὺλ ζήλω χρησάμενος μετὰ τῶν ἄλλων Χαναanaίων τοὺς Γαβαωνίτας κατέκτεινε. Τοῦτο γὰρ ἡ θεία διδάσκει Γραφή· "Οὐκ ἦσαν γὰρ, φησὶν, οἱ Γαβαωνῖται ἐκ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ὅτι ἀπὸ τῶν καταλοίπων Ἀμορραίων ἦσαν· καὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ὤμοσαν αὐτοῖς μὴ ἀπολέσαι αὐτούς· καὶ ἐζήτησε Σαοὺλ τοῦ πατάξαι αὐτούς ἐν τῷ ζηλωσῆν αὐτὸν τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ καὶ Ἰούδα." Διδάσκει τοίνυν ἡμᾶς ὁ λόγος, μὴ παραβαίνειν τὰς ἐπὶ Θεοῦ μεθ' ὄρκων γινομένας συνθήκας, κἂν εἰς ἄλλων

ώφέλειαν ἢ παράβασις γίγνηται· Οἱ μέντοι Γαβαωνῖται ἑπτὰ ἦτησαν ἄνδρας τῆς Σαοὺλ συγγενείας, ἰσαρίθμους ταῖς ἡμέραις ἐν αἷς ὁ χρόνος ἀνακυκλεῖται· "Οὐκ ἔστι γὰρ ἡμῖν, ἔφασαν, ἀργύριον, οὐδὲ χρυσίον μετὰ Σαοὺλ, καὶ μετὰ τοῦ οἴκου αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῖν θανατῶσαι ἄνδρα ἐκ παντὸς Ἰσραὴλ. Ὁ ἀνὴρ ὁ συντελέσας ἡμᾶς, καὶ διώξας ἡμᾶς, καὶ ὃς παρελογίσατο ἐξολοθρεῦσαι ἡμᾶς, ἀφανίσομεν αὐτὸν τοῦ μὴ καθίστασθαι αὐτὸν ἐν παντὶ ὀρίῳ Ἰσραὴλ. Καὶ δοθήτωσαν ἡμῖν ἑπτὰ ἄνδρες ἐκ τῶν υἰῶν αὐτοῦ, καὶ ἐξιλασόμεθα ἐν αὐτοῖς τῷ Κυρίῳ ἐν τῷ βουνῷ τοῦ Σαοὺλ ἐκλεκτοὺς τῷ Κυρίῳ." Ἡ οὖν τῶν Γαβαωνιτῶν μητρόπολις Γαβαὼν ἔκα λεῖτο· μεταβαλλόμενον δὲ τοῦτο τὸ ὄνομα εἰς τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν βουνὸς ὀνομάζεται. Ἐν ἐκείνῳ τοίνυν τῷ χωρίῳ τοὺς ἐκδοθέντας αὐτοῖς ἀνεσκολλόπισαν ἄνδρας, ἐν ᾧ τὰς παρανόμους ἐτόλμησεν ἐκεῖ 80.656 νος σφαγᾶς. Τὸ γὰρ "ἐξηλίασαν," ὁ Ἀκύλας ἀνέπηξεν εἶπεν. Οὗτοι δὲ ἦσαν δύο μὲν υἱοὶ τοῦ Σαοὺλ νόθοι, πέντε δὲ υἰωνοὶ αὐτοῦ. Ὑστερον δὲ ταφῆς καὶ τούτους ἠξίωσεν ὁ εὐσεβὴς βασιλεὺς. Τῆσδε τῆς τιμωρίας γεγενημένης, ἴλεως ὁ Δεσπότης ἐγένετο, καὶ τῶν νεφελῶν ἔλυσε τὰς ὠδῖνας, καὶ τῇ γῆ συνήθως δοῦναι προσέταξε τοὺς καρπούς. Ἡμεῖς δὲ διὰ τοῦτο μανθάνομεν, ὡς γένους ὁ Δεσπότης οὐκ οἶδε διαφορὰν, ἀλλὰ τοῖς ἠδικημένοις, κἂν ἀλλογενεῖς ᾖσιν, ἐπαμύνει δικαίως. ΕΡΩΤ. ΜΓ'. Πόθεν ὁ Δαβὶδ παραταττόμενος ἐξελύθη; Πρεσβύτης ἦν· ἐνίκα δὲ τῇ προθυμίᾳ τοῦ σώματος τὴν ἀσθένειαν. Πολὺν δὲ πόνον ὑπομείνας ἐν τῇ συμπλοκῇ (πρόμαχος γὰρ τῆς φάλαγγος ἦν), διελύθη τὸν πόνον οὐκ ἐνεγκών. Ἀναιρεθῆναι δὲ κινδυνεύσας ὑπὸ τοῦ προμάχου τῶν ἀλλοφύλων, παρὰ δόξαν ἐσώθη, τοῦ Ἀβεσσὰ προασπίσαντος, καὶ τὸν μέγιστον ἐκείνον πολέμιον κτείναντος. Κάντεϋθεν τοίνυν ἔστι μαθεῖν, ὡς γίγαντας ὠνόμαζον τοὺς μείζονα σώματα ἔχοντας. Καὶ γὰρ οὗτος ἀπόγονος ἦν γιγάντων, ὡς ὁ ἱστοριογράφος ἐδίδαξε. Τοῦ δὲ βασιλέως τὸν κίνδυνον μεμαθηκῶς ὁ στρατὸς, ὥμοσε μηκέτι συγχωρήσειν αὐτῷ, συμπλοκῆς κοινωνήσειν. Καὶ δίκαιον γὰρ καὶ συμφέρον εἶξαι τῷ γήρα, καὶ ἔνδον καθημένον διατάττειν τὴν στρατιάν. Ὁ δὲ ἱστοριογράφος καὶ ἄλλων ἐμνήσθη γιγάντων, οὓς διὰ ῥῶμην καὶ μέγεθος σώματος οὕτως οἱ τότε ὠνόμαζον, καὶ οὔτε ὡς δυσσεβεῖς, καθάτινες ἔφασαν, οὔτε ὡς πολὺν βιώσαντας χρόνον. Μετὰ τούτους δὲ τοὺς πολέμους ἐπινίκιον τῷ Θεῷ συντέθεικεν ὕμνον ὁ θεῖος Δαβὶδ. Ἔστι δὲ σύμφωνος τῷ ἑπτακαίδεκάτῳ ψαλμῷ· μᾶλλον δὲ [ὁ] αὐτός ἐστιν, ὀλίγας ἔχων ὀνομάτων ἐναλλαγᾶς. Ἐγὼ δὲ μετὰ τῶν ἄλλων ψαλμῶν καὶ τοῦτον ἐρμηνεύσας, περιττὸν ὑπέλαβον δευτέραν ἐρμηνείαν ποιήσασθαι. Ἐχει δὲ καὶ πρόβησιν περὶ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ· "Ἐξείλω με γὰρ, φησὶν, ἐκ λαοῦ, ἔθου με εἰς φῶς ἐθνῶν. Λαὸς ὃν οὐκ ἔγνω ἐδούλευσέ μοι· εἰς ἀκοὴν ὠτίου ὑπήκουσέ μου." Εἰς φῶς δὲ ἐθνῶν γέγονεν οὐχ ὁ Δαβὶδ, ἀλλ' ὁ ἐκ Δαβὶδ κατὰ σάρκα, ὁ τοῦ Δαβὶδ καὶ κύριος καὶ υἱός. Εἰ δὲ καὶ ὁ Δαβὶδ γέγονεν εἰς φῶς ἐθνῶν, δηλονότι τῇ μελωδίᾳ καταυγάζων τοὺς τῷ Δεσπότηι πεπιστευκότας Χριστῷ. Ἀπάσαις γὰρ ταῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην Ἐκκλησίαις ἡ πνευματικὴ τοῦ Δαβὶδ ὕμνωδία τὰς τῶν εὐσεβῶν φωτίζει ψυχὰς. Ἐπειδὴ δὲ Ἰουδαῖοι προφήτην αὐτὸν ὀνομάζουσιν 80.657 οὐ βούλονται, ὡς ἐναργῶς ἄγαν τὰ περὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν καὶ τῆς τῶν ἐθνῶν προθεσπίσαντα πίστεως, ἀκουσάτωσαν αὐτοῦ λέγοντος, "Πιστὸς Δαβὶδ ὁ υἱὸς Ἰεσσαί, πιστὸς ἀνὴρ, ὃν ἀνέστησεν ὁ Θεὸς χριστὸν, ὁ Θεὸς Ἰακώβ. Καὶ ὠραῖος ὁ ψαλμὸς τοῦ Ἰσραὴλ· Πνεῦμα Κυρίου ἐλάλησεν ἐν ἐμοὶ, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ ἐπὶ γλώσσης μου. Εἶπεν ὁ Θεὸς Ἰακώβ ἐν ἐμοὶ λαλήσαι." Εἰ δὲ καὶ Πνεῦμα Κυρίου ἐλάλησεν ἐν αὐτῷ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰακώβ εὐδόκησεν ἐν αὐτῷ λαλήσαι, προφήτης ἄρα ἐστὶ, καὶ προφήτης μέγιστος· ἐπειδὴ τὰ ἄδηλα καὶ τὰ κρύφια τῆς σοφίας αὐτοῦ ἐδήλωσεν αὐτῷ ὁ Θεός. Ὅσον μέντοι ὠνήσεν αὐτὸν ἡ παιδεία, ἡ ἱστορία διδάσκει. Τῇ πείρᾳ γὰρ μαθὼν, ὅσων ἡ ἐπιθυμία πρόξενος συμφορῶν, ὠρέχθη μὲν ὕδατος ψυχροῦ, ἀνεμνήσθη δὲ τοῦ ἐν Βηθλεέμ. Τρεῖς δὲ τῶν ἀριστεύειν εἰωθῶτων ἐν μάχαις τῶν ἀλλοφύλων, περὶ τὴν Βηθλεέμ ἐστρατοπεδευκότων,

ἐσπούδασαν, καὶ μὴ προστετα χότος τοῦ βασιλέως, κομίσει τὸ ὕδωρ. Καὶ μέσσην διελθόντες τῶν πολεμίων τὴν στρατιάν, καὶ τὸ ὕδωρ ἀνιμήσαντο, καὶ κατατάχος ἀνέστρεψαν, οὐδενὸς τῶν ἀλλοφύλων προσβαλεῖν ἐπιχειρήσαντος. Ἔδεισαν γὰρ αὐτῶν τὴν τῆς εὐτολμίας ὑπερβολήν. Ἄλλ' ὁ πάντα ἄριστος βασιλεὺς οὐκ ἠνέσχετο τοῦ ὕδατος ἐκείνου τοῦ ποθουμένου μεταλαχεῖν· ἀλλ' εὐσεβεῖ λογισμῶ τῆς ἐπιθυμίας ἐκράτησεν· αἷμα γὰρ αὐτὸ τῶν κομισάντων ὠνόμασεν· ἐπειδὴ τοῦ βασιλέως τὴν θεράπειαν τῆς οἰκείας προτιμήσαντες σωτηρίας ῥίψοκιν δύνως διέκοψαν τῶν πολεμίων τὴν φάλαγγα, καὶ παραδόξως ἐσώθησαν. Ὅθεν αὐτὸ σπονδὴν προσεκόμισε τῷ σεσωκότι Θεῷ· εἰς τοσαύτην αὐτὸν ἡ παιδεία φιλοσοφίαν ἤγαγεν. ΕΡΩΤ. ΜΔ'. Πῶς νοητέον, "Οὗτος ἦν ὀνομαστός ἐν τοῖς τριῶν, ἔνδοξος ὑπὲρ τοὺς δύο, καὶ ἦν αὐτοῖς εἰς ἄρχοντα, καὶ ἕως τῶν τριῶν οὐκ ἤρχετο;" Τῶν τριῶν καὶ τὴν ῥώμην καὶ τὴν ἀνδρείαν ἐπῆνεσε. Τὸν δὲ Ἀβεσσά τῶν δύο μὲν εἶρηκε κρεῖττονα, τοῦ πρώτου δὲ ἦττονα. Ἐκεῖνος γὰρ ἐννακοσίους ἀνήρει παραταττόμενος, ἑξακοσίους δὲ οὗτος. Πρῶτος δὲ τῶν τριῶν, οὐ κατὰ τὸ ἔργον, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀρχήν. Ἰστέον δὲ καὶ τοῦτο, ὡς Βανέας υἱὸς Ἰοδαὲ ἀδελφιδοῦς ἦν τοῦ βασιλέως· ἔκγονον γὰρ 80.660 αὐτὸν ἐκάλεσε τοῦ Ἰεσσαί, υἱὸν δὲ τοῦ Ἰοδαὲ υἱοῦ Ἰεσσαί. Καὶ τούτου δὲ τὴν ἀνδραγαθίαν πολλάκις εἰπὼν, προστέθεικεν, ὅτι "Ἐπὲρ τοὺς τρεῖς ἔνδοξος ἦν, καὶ πρὸς τοὺς τρεῖς οὐκ ἤρχετο." Τῆς γὰρ τῶν τριῶν λειπόμενος ῥώμης, ἔνδοξος ἦν, ὡς τὴν φυλακὴν τοῦ βασιλέως πεπιστευμένος· κατέστησε γὰρ αὐτὸν, φησὶ, Δαβὶδ ἐπὶ τὴν φυλακὴν. ΕΡΩΤ. ΜΕ'. Τί δήποτε τοῦ Δαβὶδ ἀριθμήσαντος, ὁ λαὸς τὴν τιμωρίαν ἀνεδέξατο; Οἰκείας παρανομίας δίκας ἔτισεν ὁ λαός. Καταλιπὼν γὰρ τὸν εὐσεβῆ βασιλέα, τυράννω δυσσεβεῖ καὶ πατραλοία παιδί συνεστράτευσε, φονῶντι κατὰ πατρός εὐσεβοῦς καὶ προφήτου, καὶ παρὰ τοῦ τῶν ὄλων Θεοῦ τῆς βασιλείας δεξαμένου τὴν χειροτονίαν. Αὐξοῦν δὲ αὐτῶν τὴν κατηγορίαν, τὸν μὲν Σαοὺλ καταψηφισθέντα, καὶ τῆς θείας χάριτος γυμνωθέντα, μὴ καταλιπεῖν ἕως τοῦ βίου τὸ τέρμα κατέλαβε, καὶ ταῦτα τοῦ Δαβὶδ ὑπὸ προφήτου χρισθέντος· τὸν δὲ μυρίων αὐτοῖς ἀγαθῶν γενόμενον πρόξενον, καὶ τὸ τῶν ἀλλοφύλων καταλύσαντα θράσος, καὶ τὸν μὲν Ἀμαλήκ παραδόντα πανωλεθρία, Ἰδουμαίους δὲ, καὶ Μωαβίτας, καὶ Ἀμμωνίτας, καὶ Σύρους ἑκατέρους καὶ χειρωσάμενον καὶ δουλωσάμενον, καὶ φέρειν ἀναγκάσαντα φόρους, καὶ προφητικῆς ἀπολαύσαντα χάριτος, μὴ μόνον καταλιπεῖν, ἀλλὰ καὶ ἀντιπαρατάξασθαι, καὶ δρᾶσαι τὰ πολεμίων, καὶ συμπρᾶξαι μαιφόνω καὶ δυσσεβεῖ καὶ παρανόμω παιδί. Τούτων οὖν αὐτοῦ ὁ δίκαιος κριτῆς εἰσεπράξατο δίκας, καὶ διὰ τοῦ Δαβὶδ εἰσεπράξατο, ἐπειδήπερ αὐτὸν ἠδίκησαν. Τοῦτο δὲ καὶ ἡ ἱστορία διδάσκει· "Καὶ προσέθετο ὄργη Θεοῦ, τοῦ θυμωθῆναι ἐν Ἰσραὴλ." Οὐκ εἶπεν, Ἐν Δαβὶδ, ἀλλ', "Ἐν Ἰσραὴλ." Τοιγάρτοι πρόφασις ἦν τῆς τιμωρίας ὁ γενόμενος ἀριθμός· "Ἐπέσεισε γὰρ, φησὶ, τὸν Δαβὶδ εἰς αὐτοὺς, λέγων, Πορεύθητι, ἀριθμήσον τὸν Ἰσραὴλ καὶ τὸν Ἰούδαν." Ἄλλ' οὐ διὰ λόγων ἐκελεύσθη· ἢ γὰρ ἂν, εὐθύνας τῆς ἀριθμήσεως εἰς 80.661 πραττόμενος εἶπεν, ὡς αὐτὸς ἐκέλευσε ἀριθμῆθαι. Ἄλλὰ τοῦτο μὲν οὐκ ἔφη· πεπλημμεληκέναι δὲ ὠμολόγησεν. Οὐ τοίνυν λόγῳ προσέταξε τὸν Ἰσραὴλ ἀριθμῆσαι, ἀλλ' ἐνδέδωκε τούτῳ χρῆσασθαι τῷ λογισμῷ τὸν Δαβὶδ. Ἰλεως γὰρ ὡς ὁ Δεσπότης καὶ Θεὸς, ἐμποδῶν γίνεται τοῖς συνοίσειν οὐ μὲν λουσι λογισμοῖς. Καὶ γὰρ βουλευσαμένῳ τὸν θεῖον οἰκοδομῆσαι νεῶν διὰ τοῦ προφήτου Ναθὰν δεδήλωκε μηδὲν τοιοῦτον βουλεύσασθαι, ἀλλὰ τῷ παιδί τὴν τῆς οἰκοδομῆς φυλάξαι φροντίδα. Ὅτι δὲ οὐκ ἐξ ἔνεργείας, ἀλλ' ἐκ συγχωρήσεως ὁ τοιοῦτος αὐτῷ γέγονε λογισμὸς, σαφέστερον ἢ τῶν Παραλειπομένων ἐδίδαξε βιβλος. Λέγει δὲ οὕτως· "Καὶ ἀνέστη Σαταὶν ἐπὶ Ἰσραὴλ, καὶ ἐπέσεισε τὸν Δαβὶδ, τοῦ ἀριθμῆσαι τὸν Ἰσραὴλ." Καὶ οὐκ εἶπεν, Ἀνέστη Σαταὶν ἐπὶ Δαβὶδ, ἀλλ', "ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ." Σαταὶν δὲ τὸν ἀντικείμενον, ἢ ἀποστάτην, ἢ Ἑβραίων γλῶττα καλεῖ. Ἐπειδὴ τοίνυν ἐναντίος ταῖς θεαῖς ἐπαγ

γελίας ὁ τοιοῦτος ἦν λογισμὸς (τῷ γὰρ Ἀβραὰμ ὁ τῶν ὅλων ἔφη Θεὸς, "Ποιήσω τὸ σπέρμα σὸν ὡς τὴν ἄμμον τὴν παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης, ἣτις οὐκ ἀριθμηθήσεται ἀπὸ τοῦ πλήθους"), τούτου χάριν Σατάν τὸν τοιοῦτον ὠνόμασε λογισμὸν, ὡς ἕναν τίον τῆ ὑποσχέσει τῆ θείᾳ· ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ Ἰσραὴλ τιμωρίαν ὁ τοιοῦτος ἐγένετο λογισμὸς· "Ἄν ἔστι γὰρ, φησὶν, Σατάν ἐπὶ Ἰσραὴλ, καὶ ἐπέσεισε τὸν Δαβὶδ, τοῦ ἀριθμῆσαι τὸν Ἰσραὴλ καὶ τὸν Ἰούδα." Οὕτω κἀνταῦθα, "Προσέθετο ὄργη τοῦ Θεοῦ, τοῦ θυμωθῆναι ἐπὶ Ἰσραὴλ· καὶ ἐπέσεισε τὸν Δαβὶδ εἰς αὐτοὺς, λέγων, Πορεύθητι, ἀρίθμησον τὸν Ἰσραὴλ καὶ τὸν Ἰούδα." Εἰ δὲ αὐτὸς προσέταξε, τί δήποτε χαλεπαίνει; Οὐκοῦν τὴν θείαν συγχώρησιν διὰ τούτων δεδήλωκεν. Εἰ δὲ ὁ Δεσπότης Θεὸς τοῦτο προσετείταται γενέσθαι, τί δήποτε μεταμελεῖται ὁ Δαβὶδ τὴν θείαν πεπληρωκῶς ἐντολήν; "Ἐπάταξε γὰρ, φησὶν, ἡ καρδιά Δαβὶδ αὐτὸν μετὰ ταῦτα, ὅτι ἠρίθμησε τὸν λαόν· καὶ εἶπε Δαβὶδ, Ἠμάρτηκα τῷ Κυρίῳ τοῦ ποιῆσαι τὸ ῥῆμα τοῦτο. Καὶ νῦν, Κύριε, περιέλε τὴν ἀδικίαν τοῦ δούλου σου, ὅτι ἐματαιώθη σφόδρα." Δῆλον τοίνυν, ὡς τὴν συγχώρησιν ἐκάλεσεν ἐντολήν· ἐπειδὴ κωλύσαι δυνάμενος οὐκ ἐκώλυσε, παιδεῦσαι διὰ τούτου τοὺς παρανόμους βουλόμενος. Καὶ πρῶτον μὲν αὐτοὺς ἠθέλησε τῆς πρὸς τοὺς πατέρας γεγεννημένης ἐπαγγελίας ἀναμνησῆσαι, καὶ δεῖξαι ταύτης τὸ ἀληθές· ἔπειτα διδάξαι, ὡς ἐξ 80.664 ἐνὸς τοῦ Ἰακώβ τοσαῦται μυριάδες ἐγένοντο, καὶ ὅτι τοσαύτης τετυχηκότες εὐεργεσίας αἰεὶ πονηρὰν ἐπεδείξαντο γνώμην. Τούτου χάριν ἀριθμηθῆναι συνεχώρησε πρῶτον· εἴθ' οὕτως ἐκόλασεν, γὰρ δὲ τὸν προφήτην πρὸς τὸν ἀριθμήσαντα πέπομφε τρεῖς αἰρέσεις προστήναι· ἢ λιμὸν τρισὶ συμμετροῦ μενον ἔτεσιν, ἢ πολεμίων ἔφοδον ἐπὶ μισὶ τρισὶ κατακράτος νικῶντων καὶ διωκόντων, ἢ τὸν ἐκ τοῦ λοιμοῦ θάνατον ἐν τρισὶν ἡμέραις γινόμενον· ταῦτα δὲ εἰπὼν ὁ προφήτης τῷ προφήτῃ καὶ βασιλεῖ, ἤπειξε λαβεῖν τὴν ἀπόκρισιν· "Καὶ νῦν γὰρ, φησὶ, γινῶθι καὶ ἴδε τί ἀποκριθῶ ῥῆμα τῷ ἀποστείλαντί με." Ὁ δὲ σοφώτατος καὶ δικαιοτάτος βασιλεὺς, λογισάμενος ὡς τὸν λιμὸν αὐτὸς διαφυγεῖν δυνήσεται, πολὺν ὡς βασιλεὺς ἔχων ἀποκείμενον σίτον· κατὰ μόνων δὲ τῶν πενήτων ἢ τιμωρία χωρήσει· καὶ ἐν τῷ πολέμῳ δὲ δυνατὸν αὐτὸν διαφυγεῖν τῶν πολεμίων τὰς χεῖρας, πρῶτον μὲν τοῖς ὀχυρωτάτοις καὶ δυσάλωτοις φρουρίοις χρησάμενος, ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς ἀριστεύουσιν ἐκείνοις περιφραττόμενος· οὐκ ὤθη δίκαιον τῆς οἰκείας σωτηρίας φροντίσαι, ἀλλὰ συμμετασχεῖν τῶν ἐπιφερομένων κολάσεων τῷ λαῷ· τοιοῦτος δὲ ὁ λοιμὸς, διαφορὰν πλουσίου καὶ πένητος οὐκ εἰδὼς, οὐδὲ δειλοῦ καὶ ἀνδρείου· οὐδὲ δούλου καὶ δεσπότου, οὐδὲ ἰδιώτου καὶ βασιλέως· ἀλλὰ κατὰ πάντων ὁμοίως χωρῶν. Τούτου χάριν ταύτην τὴν τιμωρίαν τῶν ἄλλων προείλετο, ἥς αὐτὸς ἔστιν ὁ κολάζων διανομεύς· "Εἶπε γὰρ, φησὶ, Δαβὶδ πρὸς Γαδ· Στενά μοι σφόδρα ἐστὶ καὶ τὰ τρία. Πλὴν ἐμπεσοῦμαι εἰς χεῖρας Κυρίου· ὅτι πολλοὶ οἱ οἰκτιρμοὶ αὐτοῦ σφόδρα· εἰς δὲ χεῖρας ἀνθρώπων οὐ μὴ ἐμπέσω· καὶ ἐξελέξατο ἑαυτῷ Δαβὶδ τὸν θάνατον," καὶ τῆς ἐλπίδος οὐκ ἐψεύσθη. Τριῶν γὰρ ἡμερῶν ὁ Θεὸς θάνατον ἀπειλήσας, ἐν ἑξὶ μόναις ὥραις τὸν θάνατον ἐπήνεγκε. Συναριθμουμένων δὲ τῶν νυκτῶν ταῖς ἡμέραις, τὸ δωδεκατημόριον εὐρίσκεται τῆς ἀπειλῆς ἐπενεχθὲν τῷ λαῷ. Οὕτως ὁ φιλόανθρωπος Κύριος μείζοσι μὲν κέχρηται ταῖς ἀπειλαῖς τοὺς ἀμαρτάνοντας δεδιττόμενος· πολλῶν δὲ τῶν ἀπειλῶν ἐλάττους ἐπιφέρει τὰς τιμωρίας. Καὶ γὰρ, ἐννακοσίων χιλιάδων τοῦ Ἰσραὴλ εὐρεθεισῶν, 80.665 καὶ τοῦ Ἰούδα τετρακοσίων, δηλονότι τῶν τὴν στρατεύσιμον ἡλικίαν ἀγόντων, καὶ τῶν προώρων καὶ τῶν ἐξώρων, καὶ μέντοι καὶ γυναικῶν ἐξηρημένων, προσέτι δὲ καὶ τῶν Λευϊτῶν, καὶ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς· μεταμεληθέντος γὰρ τοῦ βασιλέως οὐκ ἦρι θμῆθησαν· ἑβδομήκοντα χιλιάδες ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου ἀνηρέθησαν μόναι· καὶ ταῦτα πάντων ἐν ἀκαρεῖ διαφθαρήναι δυναμένων. Οὐ γὰρ ἐδεῖτο χρόνου τι μωρὸς ἄγγελος. Ἐν ἀκαρεῖ γὰρ ἀνεῖλε καὶ τὰ τῶν Αἰγυπτίων πρωτότοκα, καὶ τὰς ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε χιλιάδας τῶν Ἀσσυρίων. Τῆς φιλανθρωπίας τοίνυν, ἀλλ' οὐ τῆς ἀδυναμίας, ὁ

χρόνος. Αὐτίκα γοῦν τῆς Ἱερουσαλήμ ἐπιβάς ὤφθη ὁ ἄγγελος τῷ Δα βίδ, τὴν ῥομφαίαν ἔχων γυμνήν, ἵνα τὴν συγγνώμην αἰτήσῃ. Ἀξιάγαστα δὲ καὶ αὐτὰ τοῦ βασιλέως τὰ ῥήματα· "Ἴδου γάρ, φησὶν, ἐγὼ ἤμαρτον, καὶ ἐγὼ ὁ ποιμὴν ἐκακοποίησα, καὶ οὗτοι τὸ ποίμνιον τί ἐποίησαν; γενέσθω ἡ χεὶρ σου ἐν ἐμοὶ, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός μου." Ἀγνοῶν τὴν αἰτίαν, οἱ κείαν ἁμαρτίαν τὸ γεγενημένον ἐκάλεσε· καὶ αὐτῷ καὶ τῷ γένει δικαίαν ἐπενεχθῆναι ψῆφον ἰκέτευσε, λόγοις χρησάμενος ποιμένος ἀληθινοῦ, καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ Κύριον μιμησάμενος, ὃς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔθηκεν ὑπὲρ τῶν προβάτων. Δεξάμενος δὲ τὴν ἰκετεῖαν ὁ ἀγαθὸς Κύριος, ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ θυσία στήριον οἰκοδομηθῆναι προσέταξεν, ἐν ᾧ τὴν τιμωρίαν ὁ θεὸς ἐκώλυσε ἕλεος. Τὸ δὲ, "Μετεμελήθη Κύριος," περιττὸν ἐρμηνεύειν. Πολλάκις γὰρ αὐ τοῦ εἰρήκαμεν τὴν διάνοιαν, καὶ ὅτι τὴν τῆς οἰκονομίας σημαίνει μεταβολὴν. Παραυτίκα τοίνυν ὁ βασιλεὺς δραμῶν ἤτησεν Ὀρνίαν τὸν Ἰεβουσαῖον ἀποδόσθαι τὴν ἄλω. Ἐκείνου δὲ προῖκα δῶσειν ὑποσχομένου καὶ τὴν ἄλω, καὶ τοὺς βοῦς, καὶ τῶν ἀρότρων τὰ ξύλα, ἵνα ἐν ἐκείνῃ μὲν δομηθῆται τὸν βωμὸν, τούτους δὲ ἱερεύσῃ, τοῖς δὲ ξύλοις προσενέγκῃ τὸ πῦρ, δίκαιον εἶπεν ὁ βασιλεὺς, μὴ ἐξ ἄλλοτρίων τῷ Θεῷ δῶρα προσφέρειν, ἀλλ' ἐξ οἱ κείων. Ταῦτα παρ' αὐτοῦ μεμαθηκῶς ὁ υἱὸς αὐτοῦ Σολομών, παραινεῖ λέγων, "Τίμα τὸν Κύριον ἀπὸ σῶν δικαίων πόνων, καὶ ἀπάρχου αὐτῷ ἀπὸ σῶν καρπῶν δικαιοσύνης." Ταῦτα πληρῶν ὁ βασιλεὺς, πριάμενος τὸν βωμὸν ὠκοδόμησε, καὶ τὴν θυσίαν προσήνεγκε, καὶ τὸν Θεὸν ἰλεώσατο. Ἰστέον δὲ ὡς ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ τὸν νεὼν ὠκοδόμησεν ὁ σοφὸς Σολομών. Τοῦτο γὰρ καὶ ἡ ἱστορία διδάσκει· "Πρὸς ἐθηκε γὰρ, φησὶν, ὁ Σολομών ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον 80.667.668 ἐπ' ἐσχάτων, ὅτι μικρὸν ἦν ἐν πρώτοις;" μετὰ ταῦτα τὰ κατὰ Ὀρνίαν, ἢ Ἀδωνίαν (διώνυμος γὰρ ἦν), ὁ ἱστοριογράφος συνέγραψεν· ὅπως μὲν ἐμελέτησε τυραννίδα· ὅπως δὲ συμπόσιον λαμπρὸν ἐπετέλεσε, πρωτοκλίτους ἔχων τοῦ συμποσίου τὸν στρατηγὸν Ἰωάβ, καὶ Ἀβιάθαρ τὸν ἱερέα. Ἐτέλεσε δὲ τὸ συσσίτιον παρά τινα πηγὴν, πρὸ τοῦ ἄστεως ἀναβλύζουσαν, παρ' ἣν βασιλικὸς ἐτεθήλει παράδεισος. Οὕτω γὰρ ὁ Ἰώσηπος ἔφη, καὶ ὁ Σύμμαχος δὲ τὴν Αἴν πηγὴν ἡρμήνευσεν. Αἶνὰ δὲ αὐτὴν καὶ ὁ Σύρος καλεῖ. 80.668

ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΡΙΤΗΝ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ Α΄. Τινὲς ὑπολαμβάνουσι ἀλγῆσαι τὸν Νάθαν, ὡς μὴ κληθέντα εἰς τὸ συσσίτιον· καὶ τοῦ του χάριν παρασκευάσαι τὴν Βερσαβεὲ τὰ γεγενημένα μηνῦσαι τῷ βασιλεῖ. ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ. Ἀνοήτως ἄγαν τήνδε τὴν ὑποψίαν ἐσχίκασι. Ὁ γὰρ προφήτης, τοῦ Θεοῦ τὴν ψῆφον εἰδὼς· (δι' αὐτοῦ γὰρ ἐδήλωσε τῷ βασιλεῖ, "Οὐ σὺ οἰκοδομήσεις οἶκον τοῦ κατοικῆσαι με ἐν αὐτῷ· ἀλλ' ἰδοὺ υἱὸς τί κτεταί σοι, οὗτος ἔσται ἀνὴρ ἀναπαύσεως, καὶ ἀναπαύσω αὐτὸν ἀπὸ πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ κυκλόθεν. Σολομὼν ὄνομα αὐτῷ· καὶ εἰρήνην καὶ ἡσυχίαν δώσω ἐπὶ Ἰσραὴλ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ. Οὗτος οἰκοδομήσει οἶκον τῷ ὀνόματί μου;") ταῦτα εἰ δὼς ὁ προφήτης, καὶ θεασάμενος τὸν Ὀρνίαν παρὰ τὴν θείαν βουλήν τὴν βασιλείαν ἀρπάσαντα, ἀνέμνησε διὰ τῆς Βερσαβεὲ τὸν βασιλέα τῆς θείας προῖκα ῥήσεως· εἶτα εἰσελθὼν τοὺς ἐκείνης ἐβεβαίωσε λόγους. ΕΡΩΤ. Β΄. Τὸν Γηὼν τίνα καλεῖ, Γηὼν μὲν ὁ Νεῖλος ὀνόμαστα· εἷς γὰρ τῶν πο 80.669 ταμῶν ἐστὶ τῶν τεσσάρων. Καὶ τοῦτο σαφῶς αὐτὸς ὁ Θεὸς διὰ Ἱερεμίου ἐδίδαξεν εἰπὼν· "Καὶ νῦν τί σοι καὶ τῇ ὁδῷ Αἰγύπτου, τοῦ πιεῖν ὕδωρ Γηὼν;" Ἐπωνόμασαν δὲ καὶ τὸν Σιλοὰμ Γηὼν· ἢ ὡς ἄγαν μικρὸν εἰρωνικῶς οὕτω καλέσαντες· ἢ ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ἐξ ἀφανῶν ἔξεισιν ὑπονόμων, ὡσπερ ὁ Νεῖλος. Χρίσαι δὲ τὸν Σολομῶντα προσετάχθησαν Σαδῶκ ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ Νάθαν ὁ προφήτης. Προτέτακται τοῦ προφήτου μὲν ὁ ἀρχιερεὺς, τοῦ

στρατηγοῦ δὲ ὁ προφήτης. Συναπεστάλησαν δὲ καὶ οἱ σφενδονῖται καὶ οἱ τοξόται· τούτους γὰρ καλεῖ Χερεθὶ καὶ Φε λεθί. ΕΡΩΤ. Γ΄. Τί δήποτε καὶ οἱ ἄρχοντες τὸν βασιλέα τὸν νέον ἐπὶ τοῦ πατρὸς εὐλογοῦντες εὐκλεέστερον γενέσθαι τοῦ πατρὸς καὶ περιφανέστερον ἢ ὕξαντο; "Ἀγαθῦναι γὰρ, ἔφασαν, Κύριος τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ Σολομῶντος ὑπὲρ τὸ ὄνομά σου, καὶ μεγαλύναι τὸν θρόνον αὐτοῦ ὑπὲρ τὸν θρόνον σου." Ἦδεσαν ὡς οὐδεὶς ἔχων πατρικὴν φιλοστοργίαν ἐζηλοτύπησε παῖδας· καὶ ὡς ἴδιον πατέρων τὸ βούλεσθαι τοὺς παῖδας καὶ ἑαυτῶν λαμπροτέρους ὄραν. Ἄρειος γὰρ καὶ οἱ τούτου παῖδες ταύτην μόνοι νοσοῦσι τὴν ἄνοιαν. Ὁ δὲ γε Δαβὶδ οὕτως τοῖς παρὰ τῶν ἀρχόντων εἰρημένους ἐφήσθη. ὅτι καὶ τοῦ γήρωσ αὐτὸν ἀναστῆναι κωλύοντος, κατακεκλι μένος προσεκύνησε τὸν Θεόν, τὸν ταῖς ὑποσχέσεσι δεδωκότα τὸ πέρασ· "Εὐλογητὸς γὰρ, φησὶ, Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ, ὃς ἔδωκε σήμερον ἐκ τοῦ σπέρματός μου καθήμενον ἐπὶ τοῦ θρόνου μου, καὶ οἱ ὀφθαλμοί μου βλέπουσι." Τῷ μὲν οὖν Θεῷ τοῦ τον τὸν ὕμνον προσήνεγκε, τῷ δὲ διαδόχῳ τῆς βασιλείας παιδὶ φυλάττειν ἀκήρατον τὴν εὐσέβειαν παρ εγγύησε. Πρῶτον δὲ τὸ κοινὸν ἐπέδειξε τέλος· "Ἐγὼ γὰρ, ἔφη, πορεύσομαι ἐν ὁδῷ πάσης τῆς γῆς, καὶ κραταιωθήσῃ, καὶ ἔσῃ εἰς ἄνδρα δυνάμεως καὶ φυλάξεις τὴν φυλακὴν τοῦ Θεοῦ Ἰσραὴλ, τοῦ πορεύεσθαι ἐνώπιον αὐτοῦ φυλάσσειν τὴν ὁδὸν αὐτοῦ· καὶ τὰ προστάγματα αὐτοῦ, ἀκριβάσματα αὐτοῦ, καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ, ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ τὰ μαρτύρια αὐτοῦ, καθὼς γέγραπται ἐν τῷ νόμῳ Μωσέως." Μηδὲ τὸ τυχὸν τῶν γεγραμμένων παραβῆναι τολμήσης. Τοῦτο γὰρ δηλοῖ "τὰ ἀκριβάσματα, καὶ τὰ κρίματα, καὶ τὰ μαρτύρια, καὶ 80.672 ἐντολὰς, καὶ προστάγματα" Ἐδίδαξε δὲ καὶ τὸ ἐν τεῦθεν φυόμενον κέρδος· "Ὅπως εὐοδωθῇ πάντα ἃ ποιήσεις, καὶ πανταχῇ οὗ ἂν ἐπιβλέψῃς ἐκεῖ." Τούτων γὰρ, φησὶ, παρὰ σοῦ γινομένων, ἐμπεδώσει ὁ ἀγαθὸς ἡμῶν Κύριος τὴν παρ' αὐτοῦ πρὸς ἐμὲ γεγεννημένην ὑπόσχεσιν, ὅτι Οὐ μὴ ἐξαρθήσεται σοι ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ θρόνου Ἰσραὴλ. ΕΡΩΤ. Δ΄. Τίνος χάριν αὐτὸς μὴ κολάσας τὸν Ἰωάβ, τῷ παιδὶ τοῦτο δρᾶσαι προσέταξε; Πρῶτον μὲν ἠδέσθη αὐτὸν, ἅτε τῶν πόνων καὶ κινδύνων γενόμενον κοινωνόν· ἔπειτα δὲ αὐτοῦ καὶ τὸ θρασὺ ὑφωρᾶτο. Τοῦτο γὰρ ἐδήλωσε δι' ὧν εἴρηκεν, ὅτι "Υἱοὶ Σαρουῖα σκληρότεροί μου εἰσι." Πρὸς δὲ τούτοις, μαθὼν συγκατασκευάζοντα αὐτὸν τῷ Ὀρνία τὴν τυραννίδα, ἔδεισε μὴ τῇ συνήθει κακοηθείᾳ χρησάμενος, καταφρονήσῃ τῆς τοῦ Σολομῶντος νεότητος, καὶ δυοῖν θάτερον δράσῃ· ἢ εὐνοίας προσωπεῖω χρησάμενος ἀνέλη λαθῶν, ὡσπερ δὴ τὸν Ἄβεννηρ καὶ τὸν Ἄβεσσᾶ κατέκτεινεν· ἢ προφανῶς ἀντιπαρατάξῃται, καὶ διέλη τὸν Ἰσραὴλ. Ἐδίδαξε δὲ αὐτὸν καὶ τοῦ Βερσελεῖ τὴν εὐνοίαν, καὶ τοὺς ἐκείνου παῖδας πάσης ἀξιοθῆναι κηδεμονίας ἐκέλευσεν, ὁφείλει αὐτῷ τοῦτο χρέος ὁμολογῶν. ΕΡΩΤ. Ε΄. Διατί τῷ Σεμεῖ δεδωκὼς τὴν συγγνώμην, τῷ Σολομῶντι κολάσαι τοῦτον προσέταξε; Τυραννικὸν ἤδει τὸν ἄνδρα, καὶ ἄγαν θρασύν· καὶ τῆς τοῦ παιδὸς προμηθούμενος σωτηρίας, ἐδίδαξεν αὐτὸν ἂν τετόλμηκεν, ἵνα τὴν τοῦ ἀνδρὸς φυλάττῃται πονηρίαν. Ἦδει δὲ καὶ, ὡς προφήτης, ὅτι τοῦ Σολομῶντος παραβαίνων τὰς ἐντολὰς διαφθαρήσεται. Μιαρὸς γὰρ ἦν ὁ ἀνὴρ, καὶ στάσεων ἀρχηγός. ΕΡΩΤ. ΣΤ΄. Τί ἐστὶν ἡ πόλις Δαβίδ; Τὴν Σιών ἡ θεία Γραφὴ πόλιν προσαγορεύει Δαβίδ. Οὕτω δὲ καὶ ἡ ἄνω πόλις ἐκέκλητο· πᾶσα δὲ νῦν Ἱερουσαλήμ ὀνομάζεται. Ἐν ταύτῃ φησὶν ὁ Ἰώσηπος καὶ αὐτὸν ἀξιοθῆναι ταφῆς, καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν βασιλεῖς· τὸ δὲ μνήμα παρὰ τὴν Σιλοάμ εἶναι, ἀντροειδὲς ἔχον τὸ σχῆμα, καὶ τὴν βασιλικὴν δηλοῦν πολυτέλειαν. Ἐφη δὲ καὶ πολὺν αὐτῷ συγκατορῶν γῆναι χρυσὸν παρὰ τοῦ παιδὸς Σολομῶντος· καὶ τοῦτο γενέσθαι δῆλον ἐκ τῶν ὕστερον γενομένων Ὑρκανὸν γὰρ τὸν ἀρχιερέα, πολιορκουμένης τῆς πόλεως ὑπὸ Ἀντιόχου τοῦ Δημητρίου παιδὸς, ἀνοῖξαι τὸ μνήμα, καὶ τάλαντα ἐκεῖθεν ἐκφορῆσαι τρισὶ χίλια. Δαβὶδ μέντοι ὁ βασιλεὺς ἐβδομηκοντούτης 80.673 γενόμενος ἐδέξατο τοῦ βίου τὸ πέρασ. Τριακοντούτης μὲν γὰρ ἐβασίλευσε, τεσσαράκοντα δὲ βασιλεύων ἐξήνυσεν ἔτη. ΕΡΩΤ. Ζ΄. Νεμεσῶσι τῷ

Σολομώντι τινες, ὡς ἀποκτείναντι τὸν ἀδελφόν. Διάφοροι τῶν ἀνθρώπων οἱ βίοι. Οἱ μὲν γὰρ τὴν ἄκραν φιλοσοφίαν ἀσκοῦσιν, οἱ δὲ τὴν καλουμένην πολιτικὴν ἀρετὴν· ἄλλοι βασιλείαν, ἢ στρατηγίαν ἰθύνουσι. Χρὴ τοίνυν ἕκαστον ἐξετάζειν πρὸς τὴν πολιτείαν ἢν μέτεις· τοιγάρτοι τὸν Σολομώντα οὐ προφητικὴν ἀπαιτητέον, οὐδὲ ἀποστολικὴν τελειότητα, ἀλλὰ τὴν βασιλευσίν ἀρμόττουσαν. Ἦδει δὲ αὐτὸς τὸν Ὀρνίαν ἐφιέμενον τυραννίδος· καὶ γὰρ ἐπειράθη τὴν βασιλείαν ἀρπάσαι. Τῷ μὲν οὖν προτέρῳ συνέγνω τολμήματι, καὶ σωτηρίας ἀξιώσειν ὑπέσχετο σωφρονεῖν ἀνεχόμενον. Ἐπειδὴ δὲ ἤτησε τὴν σύνευνον τοῦ πατρὸς, οὐκ ἔδωκε μὲν τὴν αἴτησιν τυραννίδος οὐσαν ὁδόν· τῇ βασιλείᾳ δὲ τὸ ἀστασίαστον μηχανώμενος, ἀναιρεθῆναι προσέταξεν. ΕΡΩΤ. Η΄. Τί δήποτε τὸν Ἰωάβ τῷ Θεῷ προσπεφευγότα κατέκτεινε; Ὁ τοῦ Θεοῦ νόμος τοῦτο γενέσθαι διηγόρευσε· τὸν προσφεύγοντα γὰρ ἀνδροφόνον ἀναιρεῖσθαι προσέταξεν. Ὁ δὲ Σεμεὶ αὐτὸς ἐφ' ἑαυτὸν εἴλκυσε τοῦ θανάτου τὴν ψῆφον· τὴν γὰρ μητρόπολιν οἰκεῖν ὑποσχόμενος, καὶ ὄρκῳ τὴν ὑπόσχεσιν κρατύνας, παρέβη τὸν ὄρκον, καὶ παρὰ τὰς συνθήκας ἐκδημήσας τετόλμηκεν. ΕΡΩΤ. Θ΄. Τίνος χάριν τὸν Ἀβιάθαρ τῆς ἀρχιερωσύνης ἐγύνωσεν; Ἐκοινώνησε μὲν τῷ Ὀρνίᾳ τῆς τυραννίδος. Τοῦτο γὰρ δηλοῖ καὶ τοῦ Σολομώντος τὰ ῥήματα· "Ἀπὸ τρεχε γὰρ, φησὶν, εἰς τὸν ἀγρόν σου, καὶ εἰς τὸν οἶκόν σου, ὅτι ἀνὴρ θανάτου σὺ εἶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ· καὶ οὐ θανατώσω σε, ὅτι ἦρας τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης Κυρίου ἐνώπιον Δαβὶδ τοῦ πατρὸς μου· καὶ ὅτι ἐκακουχῆθης ἐν πᾶσιν οἷς ἐκακουχῆθη ὁ πατήρ μου." Ὑπέκειτο μὲν οὖν, ὡς ἔφην, καὶ τῇ κατηγορίᾳ τῆς τυραννίδος, ἅτε δὴ συνεργὸς γεγενημένος τῆς τοῦ Ὀρνία θρασυτήτος. Πλὴν ὁ Σολομών καὶ τῆς θείας προῤῥήσεως γέγονεν ὑπουργός. Τῷ γὰρ Ἠλεὶ, καὶ διὰ τοῦ πανευφήμου Σαμουὴλ, καὶ μέντοι καὶ δι' ἄλλου προφήτου, προηγόρευσε ὁ Θεὸς τοῦ γένους τὴν ἀτιμίαν. Τοῦτο δὲ καὶ ἡ ἴστορία δεδήλωκεν λέγει γὰρ οὕτως· "Καὶ ἐξέβαλε 80.676 Σολομών τὸν Ἀβιάθαρ, τοῦ μὴ εἶναι εἰς ἱερέα Κυρίου τοῦ πληρωθῆναι τὸ ῥῆμα Κυρίου, ὃ ἐλάλησεν ἐν Σηλωμ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἠλεὶ." ΕΡΩΤ. Ι΄. Πῶς νοητέον τὸ, "Ἐπλήθυνεν ἡ σοφία Σολομώντος ὑπὲρ τὴν φρόνησιν πάντων τῶν υἱῶν ἀρχαίων, καὶ ὑπὲρ πάντας φρονίμους Αἰγύπτου;" Ἐκ παραλλήλου δεῖξαι αὐτοῦ τὴν σοφίαν ὁ ἴστοριογράφος ἠθέλησεν. Τούτου χάριν καὶ τῶν πάλαι γεγενημένων σοφῶν ἀορίστως ἐμνήσθη· καὶ τοὺς Αἰγυπτίους προστέθεικεν, ὡς δοκοῦντας παρὰ πάντας εἶναι σοφούς. Καὶ γὰρ, ὡς Ἕλληνες ἱστοροῦσι, καὶ Φερεκύδης ὁ Σύρος, καὶ Πυθαγόρας ὁ Σάμιος, καὶ Ἀναξαγόρας ὁ Κλαζομένιος, καὶ Πλάτων ὁ Ἀθηναῖος, πρὸς τούτους ἐξεδήμησαν, καὶ θεολογίαν καὶ φυσιολογίαν ἀκριβεστέραν μαθήσασθαι παρὰ τούτων ἐλπίσαντες. Καὶ ἡ θεία δὲ Γραφή τὰ κατὰ τὸν Μωσῆν ἱστοροῦσα τὸν νομοθέτην ἔφη, ὅτι ἐπαιδεύθη ἐν πάσῃ σοφίᾳ Αἰγυπτίων. Τούτους, φησὶν, ἅπαντας ὁ Σολομών ἀπέκρυψεν, ἅτε δὴ θεόθεν τῆς σοφίας τὸ δῶρον δεξάμενος· τῷ δὲ τῆς σοφίας ἐπαίνῳ συνῆψε κατηγορίαν. Τὸν γὰρ περὶ τοῦ γάμου κείμενον ἀντικρὺς νόμον παρέβη, ὃς ταῖς ἀλλοφύλοις ἐκώλυε συνάπτεσθαι γυναίξιν. Αὐτὸς γὰρ πρῶτος ἔλαβε γυναῖκα τοῦ Φαραῶ τὴν θυγατέρα. ΕΡΩΤ. ΙΑ΄. Τί ἐστὶ, "Καὶ Ἀχικὰμ υἱὸς Θαράκ ἐπὶ τὰς ἄρσεις;" Ἄρχων ἦν τῶν μετακομιζόντων τοὺς λίθους καὶ τὰ ξύλα. Τούτους δὲ τῶν Παραλειπομένων ἡ βίβλος νωτοφόρους ἐκάλεσεν· ὠμοφόρους δὲ αὐτοὺς οἱ νῦν ὀνομάζουσιν. Ἡ μὲντοι ἱστορία δηλοῖ, ὡς πέρας ἔλαβεν ἡ τοῦ Θεοῦ ὑπόσχεσις. Ἐπηγγείλατο γὰρ δώσειν τῷ Ἰσραὴλ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Αἰγύπτου, ἕως τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγάλου Εὐφράτου. "Ἦν γὰρ, φησὶν, ἄρχων ὁ Σολομών ἐπὶ πᾶσι τοῖς βασιλεῦσιν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἕως γῆς ἀλλοφύλων, καὶ ἕως ὀρίων Αἰγύπτου." ΕΡΩΤ. ΙΒ΄. Πῶς νοητέον, "Καὶ ὁ λαὸς ἦν θυμῶντες καὶ θύοντες ἐν τοῖς ὑψηλοτάτοις;" Οὐκ εἰδωλολατρείαν αὐτῶν ἐνταῦθα κατηγορεῖ, ἀλλ' ὅτι παρὰ τὸν νόμον ἐν τοῖς ὑψηλοτάτοις χωρίοις τῷ Θεῷ θυσίας προσέφερον. Ὁ γὰρ νόμος ἐν ἐνὶ τόπῳ λατρεύειν προσέταξεν. Συγγνώμης δὲ ὅμως ἀπήλαυον, ἐπειδήπερ οὐδέπω ὁ θεῖος

ναὸς ἐδεδόμητο. Τοῦτο γὰρ καὶ ἡ ἱστορία δεδήλωκεν· "Ἦσαν γὰρ θυμιῶντες καὶ θύοντες ἐν τοῖς ὑψηλοτάτοις, ὅτι οὐκ ὠκοδομήθη ὁ οἶκος τῷ ὀνόματι Κυρίου ἕως τοῦ νῦν." 80.677 Ἐντεῦθεν νοητέον τὰ περὶ τῶν ἄλλων ἱστοροῦ μενα βασιλέων, ὅτι ἐξήρασαν τὰ ἄλλα, καὶ τὰς στήλας τοῦ Βαὰλ συνέτριψαν· πλὴν τὰ ὑψηλὰ οὐκ ἐξήρασαν. Καὶ γὰρ Ἀσὰ, καὶ Ἰωσαφὰτ, καὶ ἄλλοι τινές, τὸ τοῖς δαίμοσι θύειν ἐκώλυσαν, καὶ τὰ ἐκείνων τεμένη κατέλυσαν· οὐ μὴν ἐπαύσαντο τοῦ ἐν τοῖς ὑψηλοῖς τὰς θυσίας προσφέρειν. Τῷ μέντοι Ἰεζεκία, καὶ τῷ Ἰωσία, ταύτην τὴν τελειότητα μεμαρτύρηκεν ἡ θεία Γραφή. Ὅτι δὲ ἐν τοῖς ὑψηλοῖς τῷ Θεῷ τῶν ὄλων τὰς θυσίας προσέφερον, τὰ ἐξῆς μαρτυρεῖ· "Ἠγάπησε γὰρ, φησὶ, Σολομῶν τὸν Κύριον, τοῦ πορεύεσθαι ἐν τοῖς προστάγμασι Δαβὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· πλὴν ἐν τοῖς ὑψηλοῖς ἔθυε καὶ ἐθυμία·" τουτέστιν οὐ πρὸ τῆς σκηνῆς, οὐδὲ πρὸ τῆς κιβωτοῦ, κατὰ τὸν θεῖον νόμον. Ὅτι δὲ οὐ τοῖς εἰδώλοις, ἀλλὰ τῷ Θεῷ τότε τὰς ἐκατόμβας καὶ χιλιόμβας προσέφερε, σαφῶς ἡμᾶς ἡ ἱστορία διδάσκει· "Ἐπορεύθη γὰρ, φησὶ, Σολομῶν εἰς Γαβαὼν θῦσαι ἐκεῖ, ὅτι αὕτη ὑψηλοτάτη καὶ μεγάλη, χιλίαν ὀλοκαύτω σιν δεχομένη. Καὶ ἀνήνεγκε Σολομῶν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἐν Γαβαὼν, καὶ ὤφθη Κύριος τῷ Σολομῶντι ἐν ὕπνῳ τὴν νύκτα· καὶ εἶπεν αὐτῷ, Αἴτησαι αἴτημα σεαυτῷ." Οὐκ ἂν δὲ, εἰ τοῖς εἰδώλοις τὰς θυσίας προσενηνόχει, ὁ Θεὸς αὐτῷ ἂν ἀπέδωκε τὰς παντοδαπὰς δωρεάς. Τούτων γὰρ ἅπαντων ὁμοῦ τῶν κατὰ τὸν βίον, ἢ ὄντων, ἢ δοκούντων ἀγαθῶν τὴν σοφίαν προελομένου, δέδωκεν ὁ μεγάλος δωρος σοφίας μὲν χάριν, ὅσῃν ἡ φύσις ἐδέχεται· πλοῦτον δὲ καὶ δυναστείαν, καὶ τὴν ἐν εἰρήνῃ βασιλείαν, ὑπὲρ πάντας τοὺς τμηκὰδε βασιλέας· ὥστε τούτου τὸ κλέος πᾶσαν τὴν οἰκουμένην διαδραμεῖν. Ἀξιάγαστα δὲ αὐτοῦ καὶ τῆς προσευχῆς τὰ ῥήματα. Ἄνα μνήσας γὰρ τῶν ὑπαρξάντων ἀγαθῶν τῷ πατρὶ, καὶ τὸν τούτων χορηγὸν ἀνυμνήσας, τὴν ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἰκετείαν προσήνεγκε· "Καὶ νῦν, Κύριέ μου, Κύριε, σὺ ἔδωκας τὸν δούλόν σου ἀντὶ τοῦ Δαβὶδ τοῦ πατρὸς μου· καὶ ἐγὼ εἰμι παιδάριον μικρὸν, καὶ οὐκ οἶδα τὴν εἴσοδόν μου καὶ τὴν ἐξοδόν μου. Καὶ ὁ δούλός σου ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ σου, ὃν ἐξελέξω λαὸν πολὺν, ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, ἢ οὐ διαριθμηθῆσεται ἀπὸ τοῦ πλήθους, καὶ οὐ διηγηθήσεται· καὶ δώσεις τῷ δούλῳ σου καρδίαν φρονίμην, τοῦ ἀκούειν καὶ διακρίνειν τὸν λαόν σου ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ τοῦ συνιέναι ἀναμέσον ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ." Διὰ δὲ τούτων καὶ τῆς φύσεως ἔδειξε τὴν ἀσθένειαν, καὶ τῆς ἡλικίας τὸ ἀτελές, καὶ τῆς δοθείσης ἔξουσίας τὸ μέγεθος, καὶ τὸ τῆς κρίσεως ἐπικίνδυνον, καὶ τῆς φρονήσεως τὸ ἀναγκαῖον, καὶ τὸ συνετὸν τῆς αἰτήσεως. Ὅθεν ὁ Δεσπότης Θεὸς ἐπαινέσας τὴν αἴτησιν, καὶ ταύτην ἔδωκε, καὶ ἄλλα προὔτεθεικε. Τοῦτο κὰν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις ὁ Δεσπότης ἐνομοθέτησεν· "Αἰτεῖτε γὰρ, φησὶν, τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα προστεθήσεται ὑμῖν." Ταύτας μέντοι τῷ Σολομῶντι τὰς δωρεάς δέδωκεν ὁ Θεός, πάσης δὲ αὐτὸν ἀξιώσειν προμηθείας ὑπέσχετο· "Ἐὰν πορευθῆς γὰρ, φησὶν, ἐν τῇ ὁδῷ μου, τοῦ φυλάσσειν τὰς ἐντολάς μου, καὶ τὰ προστάγματά μου, ἐν οἷς ἐπορεύθη Δαβὶδ ὁ πατήρ σου, καὶ μακρυνεῖς τὰς ἡμέρας σου." ΕΡΩΤ. ΙΓ'. Πῶς νοητέον τὸ, "Ἐξυπνίσθη Σολομῶν, καὶ ἰδοὺ ἐνύπνιον;" Διαναστάς, φησὶ, τοῦ ὀνείρατος ἀνεμνήσθη· καὶ συνεῖς θεῖαν οὔσαν τὴν ἀποκάλυψιν, ἐπανῆλθε μὲν εἰς τὴν μητρόπολιν, πρὸ δὲ τῆς θείας κιβωτοῦ χαριστήριον θυσίαν προσήνεγκεν. ΕΡΩΤ. ΙΔ'. Τὸ κατὰ τὰς δύο ἑταίρας διήγημα τίνος χάριν τέθεικεν ὁ τὴν ἱστορίαν γραψάμενος; Ἐπιδειξάτω τὴν τοῦ βασιλέως ἐβουλήθη σοφίαν. Σοφωτάτης γὰρ τῷ ὄντι διανοίας, τὸ τὰ λανθάνοντα δεῖξαι, καὶ τὰ κεκρυμμένα δηλῶσαι, καὶ προσενεγκεῖν τῇ φύσει τὴν βάσανον, καὶ αὐτῇ τῆς δίκης ἐπιτρέψαι τὴν ψῆφον. Αὐτίκα γοῦν ἡ μὲν μήτηρ ἐδείχθη, ἡ δὲ οὐ μήτηρ ἠλέγχθη, ΕΡΩΤ. ΙΕ'. Παύσας τὸν Ἀβιάθαρ πῶς αὐτὸν πάλιν συνέταξε τῷ Σαδῶκ; Τὴν ἀρχὴν ἀφείλετο, οὐ τῆς ἱερωσύνης ἐγύμνωσεν. Τὴν γὰρ τῆς ἱερωσύνης ἀξίαν οὐκ ἐκ χειροτονίας, ἀλλ' ἐκ γονικῆς εἶχον διαδοχῆς. ΕΡΩΤ. Ι'.

Τὰ χορηγούμενα τῇ τραπέζῃ τοῦ βασιλέως τίνες ἀνήλισκον; Οὐχ οἱ θεράποντες μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν σωμα τοφυλάκων τὸ πλῆθος· ἀσπιδηφόροι καὶ δορυφόροι, καὶ οἱ συνεσθιόμενοι ἄρχοντες. ΕΡΩΤ. ΙΖ'. Τίνες οἱ περὶ τὸν Αἰθάμ καὶ Αἰμάν, οὓς ἀπέκρυσεν ὁ Σολομών τῇ σοφίᾳ; Κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἦσαν τινες ἐν σοφίᾳ ἐπὶ 80.681 σημοί· ὅθεν αὐτῶν καὶ ὀνομαστὶ ἐμνήσθη. Ὁ δὲ Αἰθάμ καὶ Αἰμάν τῶν ψαλτωδῶν ἦσαν, ἐν κινύ ραῖς, καὶ ναύλαις, καὶ κυμβάλοις τὸν Θεὸν ἀν υμνοῦντες. ΕΡΩΤ. ΙΗ'. Πῶς νοητέον τὸ, "Ἐλάλησε περὶ τῶν ξύλων, ἀπὸ τῆς κέδρου τῆς ἐν τῷ Λιβάνῳ, καὶ ἕως τῆς ὑσσώπου τῆς ἐκπορευομένης ἐκ τοῦ τοίχου," καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ τὰς φύσεις, καὶ τὰς δυνάμεις, καὶ τῶν βοτάνων, καὶ τῶν δένδρων, καὶ μέντοι καὶ τῶν ἀλόγων ζώων πεφυσιολογηκέναι αὐτὸν εἴρηκεν· ἐντεῦθεν οἶμαι καὶ τοὺς τὰς ἰατρικὰς βίβλους συγγεγραφότας ἐρανίσασθαι πάμπολλα· καὶ τῶν θερμῶν καὶ ψυχρῶν, καὶ μέντοι καὶ τῶν ξηρῶν καὶ τῶν ὑγρῶν συνθεῖναι τὰς τάξεις, καὶ ἦδε τῆσδε τῆς βοτάνης ὅσω τινὲς μέτρῳ θερμότερα ἢ ψυχροτέρα· καὶ τοῦδε τοῦ ζώου τότε τὸ μόριον τίνος πάθους ἀλεξιφάρμακον· οἶον ἢ τῆς ὑαίνης χολῆ, ἢ τὸ λεόντειον στέαρ, ἢ τὸ ταύρειον αἷμα, ἢ τῶν ἐχιδνῶν αἰ σάρκες. Περὶ τοῦ τῶν γὰρ οἱ σοφοὶ τῶν ἰατρῶν συγγεγράφασιν, ἐκ τῶν Σολομῶντι συγγεγραμμένων εἰληφότες τῶν πρώτων τὰς ἀφορμάς. ΕΡΩΤ. ΙΘ'. Τί ἐστὶ, "Καὶ ἔδωκεν αὐτὰς Φαραὼ ἀποστολὰς τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ, γυναικὶ Σολομῶντος; Ἄς εἶλε πόλεις προῖκα αὐτῇ δέδωκε, τῷ Σολομῶντι κατεγγυήσας. ΕΡΩΤ. Κ'. Πῶς νοητέον τὸ, "Ἀπέστειλε Χιράμ βασιλεὺς Τύρου τοὺς παῖδας αὐτοῦ, χρίσαι τὸν Σολομῶντα ἀντὶ Δαβὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ; Χρίσιν τὴν χειροτονίαν ἐκάλεσεν· οὐχ ὅτι ὁ ἀλλόφυλος ἔχριε τοῦ Ἰσραὴλ τὸν βασιλέα· ἀλλ' ὡς πατὴρ φίλος, σύμψηφος ἐγένετο τῇ βασιλείᾳ. ΕΡΩΤ. ΚΑ'. Τὸ μαχεῖρ τί σημαίνει; Μέτρον ἐρμηνεύεται· "Ἐδωκε γὰρ, φησὶν, ὁ Σολομῶν τῷ Χιράμ εἴκοσι χιλιάδας κόρων πυροῦ μαχεῖρ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ καὶ εἴκοσι χιλιάδας βέθ ἐλαίου κεκομμένου." Τὸ δὲ βέθ οἱ ἄλλοι βάτον ἢ 80.684 μῆνευσαν. Ὁ δὲ βάτος μέτρον ἐστὶ Παλαιστίνων, ἐβδομήκοντα καὶ τέσσαρας χόας χωροῦν, ὡς Ἰώσηπος ἔφησεν. ΕΡΩΤ. ΚΒ'. Τί δήποτε οὐκ εὐθύς βασιλεύσας, ἀλλ' ἐν τετάρτῳ ἔτει τῆς οἰκοδομίας ἤρξατο; Τὰς ὑλας ηὐτρέπισε πρότερον· εἴθ' οὕτω κατέπηξε τὰ θεμέλια· τοῦτο καὶ ὁ ἱστοριογράφος ἐδίδαξε· "Καὶ ἠτοίμασε τοὺς λίθους, καὶ τὰ ξύλα, τρισὶν ἔτεσιν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ οἴκου." ΕΡΩΤ. ΚΓ'. Εἰ λίθοις ἀπελεκήτοις τὸν ναὸν ὠκοδόμησε, ποῦ τοσοῦτων ἐδεῖτο λατόμων; Αὐτὸν τὸν ναὸν ἐξ ἀπελεκήτων ὠκοδόμησε λίθων, τῆς θείας Προνοίας τοιοῦτους αὐτοφυεῖς εὐρεθῆναι λίθους ἐθελήσασθαι, ὥστε μηδενὸς εἰς ἀρμονίαν δεηθῆναι σιδήρου, ἀλλ' ὑπὲρ πᾶσαν οἰκοδομικὴν τέχνην ἀλλήλοις συναρμοσθῆναι. Τοῖς δὲ τμητοῖς λίθοις τὸν τοῦ ἱεροῦ περίβολον ἐδομήσατο, καὶ τὰ βασίλεια, καὶ τὸ τῆς μητροπόλεως τεῖχος, καὶ τὰς ἄλλας πόλεις, ἃς ὀχυρωτέρας ἀπέφηνεν. Ἐν κεφαλαίῳ δὲ τοῦ νεῶ τὴν οἰκοδομίαν ἐκφράσω. Τούτου τὸ μῆκος ἐξήκοντα τα πήχεων ἦν, εἴκοσι δὲ τὸ εὖρος. Ἐτέτραπτο δὲ οὐ πρὸς ἕω· ἵνα οἱ προσευχόμενοι μὴ τὸν ἥλιον ἀνίσχοντα προσκυνῶσιν, ἀλλὰ τὸν τοῦ ἡλίου Δεσπότην. Θαυμάζετω δὲ μηδεὶς, εἰ τῆς θείας Γραφῆς τεσσαράκοντα πήχεων τὸ μῆκος, εἴκοσι δὲ τὸ εὖρος εἰρηκυίας, τὸ μῆκος ἐξήκοντα εἶπον ἐγώ. Μετ' ὀλίγα γὰρ καὶ τῶν ἄλλων εἴκοσι ἐπιμέμνηται, τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ἐπιδεικνύσα. Ταῦτα καὶ Δαβὴρ ὀνομάζει. Οὐκοῦν τεσσαράκοντα μὲν πήχεων ὁ ἄλλος ναὸς ἦν, εἴκοσι δὲ τῶν ἁγίων τὰ ἅγια. Συνωκοδόμηντο δὲ τῷ ναῷ καὶ ἕξωθεν οἰκίσκοι ἕτεροι, ὥστε καὶ τὴν οἰκοδομὴν συνέχειν, καὶ μηδένα τῶν Λευῶν τῶν προσφάειν τοῖς τοῦ ναοῦ τοίχοις. Μόνους γὰρ τοῖς ἱερεῦσιν εἰσιτητὸν ἦν εἰς τὸν πρῶτον ναὸν τὸν καλούμενον ἅγια· εἰς δὲ τὸ ἄδυτον καὶ ἀνάκτορον, ἅπερ ἅγια τῶν ἁγίων ὠνόμασεν, οὐδὲ τούτοις ἐπιβαίνειν ἐξῆν. Μόνος γὰρ ὁ ἀρχιερεὺς τῶν ἀψαύστων κατατολμᾶν ἐπετέτακτο· καὶ οὐδ' οὗτος ἀεὶ, ἀλλ' ἐν τῷ ἐβδόμῳ μηνί, τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἰλασμοῦ. Ἐν δὲ γε τοῖς οἰκίσκοις ἐκείνοις, τοῖς ἐν κύκλῳ τοῦ ναοῦ δεδο 80.685 μῆμενοις, τὰ τῆς θείας λειτουργείας ἀπετίθεντο σκεύη. Τοῦ δὲ τοῦ ναοῦ

προπύλαιον, ὅπερ Αἰ λάμ ὠνόμασται τῇ Ἑβραίων φωνῇ, ἰσόμετρον μὲν εἶχε τῷ πλάτει τοῦ ναοῦ τὸ μήκος, δέκα δὲ πήχεων τὸ εὖρος. Φωταγωγούς δὲ ὁ ναὸς εἶχεν, ἔνδοθεν μὲν εὐρείας, ἔξωθεν δὲ στενάς ἄγαν, διατρήτοις δὲ λίθοις κεκαλυμμένας. Τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, "Ἐποίησε τῷ οἴκῳ θυρίδας δικτυωτὰς κρυπτὰς." Μέλαθρα δὲ καλεῖ, τοὺς ἐν κύκλῳ τοῦ ναοῦ δεδομημένους οἰκίσκους· θαυμαζέτω δὲ μηδεὶς, εἰ πενταπήχεις μὲν οἱ ἐπίπεδοι ἦσαν, ἑξαπήχεις δὲ οἱ διώροφοι, ἑπταπήχεις δὲ οἱ τριώροφοι. Οἱ τοῖχοι γὰρ ἦσαν εὐ ρύτεροι κάτω, ὥστε φέρειν τῆς οἰκοδομίας τὸ βάρος. Ἀφαιρουμένου δὲ κατὰ μέρος τοῦ εὖρους, προσετέθη τοῖς μὲν διωρόφοις ὁ πῆχυς, τοῖς δὲ τριωρόφοις οἱ δύο. Τοῦτο δὲ καὶ ὁ ἱστοριογράφος ἐδίδαξεν, ὅτι διὰ στημα ἔδωκε τῷ τοίχῳ κύκλοθεν τοῦ οἴκου, ὅπως μὴ ἐπιλάβωνται τῶν τοίχων τοῦ οἴκου. Ἰώσηπος μέντοι φησὶ, καὶ αὐτὸν τὸν ναὸν διώροφον γεγενησθαι, καὶ πᾶν τὸ ὕψος ἑκατὸν εἴκοσι πήχεις εἶναι. Τοῦτο δὲ καὶ τῶν Παραλειπομένων ἡ βίβλος διδάσκει. ΕΡΩΤ. ΚΔ'. Πῶς νοητέον τὸ, "Σφύρα καὶ πέλυξ, καὶ πᾶν σκευὸς σιδηροῦν οὐκ ἠκούσθη ἐν τῷ οἰκοδομῆσθαι αὐτόν;" Καὶ ἤδη ἔφην, ὅτι τὸν ναὸν ἐξ αὐτοφυῶν ὠκοδόμησε λίθων· τοὺς δὲ γε τμητοὺς λίθους, δι' ὧν τοῦ ναοῦ τὸν περίβολον κατεσκεύασεν, ἐν τῷ ὄρει ξεσθῆναι καὶ ἀλλήλοις συναρμοθῆναι προσέταξεν, ἵνα μηδεμίας λοιπὸν ἐργασίας προσδεηθῶσι. Καὶ ἐνταῦθα δὲ ὁ συγγραφεὺς ἠνίξατο, ὡς ὑπερῶα εἶχεν ὁ ναός. "Εἰλικτὴ γὰρ, φησὶν, ἦν ἡ ἀνάβασις εἰς τὴν μέσην, καὶ ἐκ τῆς μέσης ἐπὶ τὰ τριώροφα." Εὐρὺ τατος γὰρ ὁ τοῖχος ὧν κοχλιώδη τὴν ἀνάβασιν εἶχε· τοῦτο γὰρ εἶπεν εἰλικτήν. Σανίσι δὲ αὐτὸν κεδρίναις συνεκάλυψεν ἅπαντα· καὶ πάλιν χρυσῶ τὰς σανίδας κατέκρυψεν. Ἐνδέσμους δὲ τὰς ἱμαντίας ἐκάλεσεν. Ἐφη δὲ ταύτας ἐκ κέδρου κατεσκευά 80.688 σθαι, καὶ κατὰ πέντε λίθων πήχεις· ταύταις ἅπασαν τὴν οἰκοδομίαν δεθῆναι. Ὅτι δὲ ἐξήκοντα πήχεων ἦν ὁ ναός, ἐντεῦθεν καταμαθεῖν εὐπετές. Εἰρηκῶς γὰρ ἤδη, ὅτι τεσσαράκοντα πήχεων ἦν τὸ μήκος, μετὰ ταῦτα πάλιν ἐπήγαγε· "Καὶ ὠκοδόμησε τοὺς εἴκοσι πήχεις, ἀπ' ἄκρου τοῦ τοίχου τὸ πλευρὸν τὸ ἐν, ἀπὸ ἐδάφους ἕως τῶν δοκῶν, καὶ ἐποίησεν ἕως τοῦ Δαβείρ τὸν τοῖχον εἰς τὰ Ἅγια τῶν ἁγίων. Καὶ τεσσαράκοντα πήχεων ἦν αὐτὸς ὁ ναός ὁ καταπρόσωπον τοῦ Δαβείρ· ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου ἔσωθεν, τοῦ δοῦναι ἐκεῖ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης Κυρίου. Εἴκοσι πήχεων τὸ μήκος, καὶ εἴκοσι πήχεων τὸ πλάτος, καὶ εἴκοσι πήχεων τὸ ὕψος αὐτοῦ, καὶ περιέσχεν αὐτὸ χρυσίῳ συγκεκλεισμένον." Οὐκοῦν τεσσαράκοντα μὲν πήχεων ἦν τὰ λεγόμενα Ἅγια· εἴκοσι δὲ τὰ Ἅγια τῶν ἁγίων. Ταῦτα δὲ καὶ Δαβείρ ὠνόμαστο. Τοῦτο καὶ ἐν τοῖς ἐξῆς σαφέστερον ἴδοι τις ἄν. "Ἐποίησε γὰρ, φησὶ, θυσιαστήριον κατὰ πρόσωπον τοῦ Δαβείρ." Τὸ γὰρ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάματος πρὸ τοῦ καταπετάσματος ἔκειτο, ἐνθεν μὲν ἔχον τὴν τράπεζαν, ἐνθεν δὲ τὴν λυχνίαν. Εἶτα πάλιν ἐδίδαξεν ἡμᾶς, ὡς Δαβείρ τὰ Ἅγια τῶν ἁγίων καλεῖ. "Ἐποίησε γὰρ, φησὶ, τῷ Δαβείρ δύο Χερουβίμ." Τούτων δὲ ἕκαστος δεκάπηχυς ἦν, ὥστε θάτερον μὲν τῶν πτερῶν τοῖς τοῖχοις πελάζειν, τὰς δὲ τῶν ἐτέρων ἀρχὰς ἀλλήλοις συνάπτειν, καὶ συγκαλύπτειν τὴν κιβωτὸν· πᾶν τα μὲντοι χρυσῶ συνεκέκλυπτο· καὶ ὁ ὄροφος, καὶ τὸ ἔδαφος, καὶ τὰ Χερουβίμ, καὶ οἱ τοῖχοι, καὶ αἱ θύραι· ὥστε μηδεμίαν ἐτέραν ἔνδον ὕλην ὀραῖσθαι. Ὡσπερ δὲ τὰ ἔνδον διχῆ διήρητο· οὕτω δὲ καὶ τὰ ὑπαιθρα. Τούτων γὰρ τὰ μὲν ἦν βατὰ παντὶ τῷ λαῷ, τὰ δὲ τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς Λευῖταις. Διεῖργε δὲ τούτους ἀπ' ἐκείνων θριγκίον οὐχ ὑψηλὸν, ὥστε καὶ τοὺς ἀπεσχοινισμένους τῶν ἔνδον, ἔξωθεν θεωρεῖν τὴν τῶν θυσιῶν ἱεουργίαν. Κατεσκεύασε δὲ καὶ δύο στύλους ἐξ ὕλης χαλκοῦ, ἀξιοθέατον καὶ εἶδος καὶ μέγεθος ἔχοντας. Τὸ μὲν γὰρ ὕψος, δίχα τῶν κεφαλίδων, ὀκτωκαίδεκα πήχεων ἦν, τεσσαρεσκαίδεκα δὲ εἶχεν ὁ κύκλος. Τούτοις καὶ κεφαλίδας ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης ἐπέθηκε, καὶ κρίνα μέγιστα ταῖς κεφαλίσιν, καὶ δικτυοειδῆ τινα κόσμον ῥόας ἐξηρητημένας ἔχοντα. Ἐκόσμου δὲ τὸ προπύλαιον οὗτοι, μέλαθρον φέροντες ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης πεποιημένον. Μέλαθρον δὲ κέκληκε τὸ νῦν παρά τινων ἐπίστυλον

προσαγορευόμενον. Τοῦτο δὲ καὶ ἡ ἱστορία δεδήλωκεν, εἰπούσα· "Ἐπίθεμα τὸ μέλαθρον, ἐπ' ἀμφοτέρων 80.689 τῶν στύλων τῷ πάχει." Ἐποίησε δὲ καὶ λουτήρα χαλκοῦν, ὃν διὰ τὸ μέγεθος ἐκάλεσε θάλασσαν. Εἶχε μὲν γὰρ εἶδος ἡμισφαιρίου δέκα πήχεων τὴν διάμετρον. Τρεῖς δὲ καὶ τριάκοντα πήχεις εἶχεν ὁ κύκλος· ἐπειδὴ σπιθαμῆς εἶχε μέτρον τὸ πάχος. Τῶν γὰρ δύο σπιθαμῶν, τῆς ἐντεῦθεν φημι, καὶ τῆς ἐκεῖθεν, τῇ διαμέτρῳ συμμετρομένων, ἔνδεκα πήχεις εὐρίσκονται. Τριπλασιαζόμενοι δὲ οὗτοι ποιοῦσι τρεῖς καὶ τριάκοντα. Ταύτην ἔφερον δυοκαίδεκα μόσχοι, ἀνά τρεῖς πρὸς ἕκαστον ἄνεμον ἀποβλέποντες. Τοῦ δὲ λουτήρος τὸ χεῖλος ἐπικλινὲς εἰς τὸ ἔξω ἦν, τοῦ κρίνου τὰ φύλλα μιμούμενον. Τὰς δὲ μεχωνῶθ τῶν Παραλειπομένων ἢ βίβλος λουτήρας ὠνόμασεν. Ὁ δὲ Ἰώσηπος τὰς μεχωνῶθ βάσεις εἶπε, τοὺς δὲ χυτρογαύλους λουτήρας ἐπικειμένους ταῖς βάσεσιν. Ἐν δὲ τούτοις ἔπλυνον τὰ ἱερεῖα, καὶ τὰ τούτων ἐντὸς, καὶ τοὺς πόδας. Τοῦτο γὰρ σαφῶς ἢ τῶν Παραλειπομένων βίβλος ἐδίδαξε· "Τοῦ πλύνειν γὰρ, φησὶν, ἐν αὐτοῖς τὰ ἔργα τῶν ὀλοκαυτωμάτων, καὶ ἐπικλύζειν ἐν αὐτοῖς. Καὶ ἡ θάλασσα εἰς τὸ νίπτεσθαι τοὺς ἱερεῖς ἐν αὐτῇ." Τὰς δὲ τῶν λουτήρων βάσεις, ἃς μεχωνῶθ προσηγόρευσε, τετραγώνους εἶπε κατεσκευάσθαι, τροχοὺς ἐχούσας ὑποκειμένους ἀρματιαίοις ἐοικότας τροχοῖς. Εἶχον δὲ αὐταὶ ἄνω χειρῶν ἐκτυπώματα, στεφανοειδῆ φέροντα κύκλον, ᾧ ὁ λουτήρ ἐπετίθετο. Θερμαστρεῖς δὲ κέκληκε τοὺς θερμαντήρας, ἐν οἷς τὸ ὕδωρ θερμαίνειν εἰώθαμεν. Κατεσκεύασε δὲ καὶ δέκα λυχνίας χρυσαῖς, ἃς ἐν τῷ ναῶ τέθεικε κατὰ πρόσωπον τοῦ Δαβείρ, τουτέστι τοῦ Ἁγίου τῶν ἁγίων. ΕΡΩΤ. ΚΕ'. Πῶς νοητέον τὸ, Εἰσήνεγκε Σολομῶν τὰ ἅγια Δαβίδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ ἅγια Σολομῶντος;" Ἁγία κέκληκε τὰ τῷ Θεῷ ἀνατεθέντα, καὶ τὰ ἐκ τῶν πολέμων ἀκροθίνια προσενεχθέντα· οἷον ἀνεθεμάτισεν Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ τὸν Ἱεριχῶ, πάντα τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον ἀνέθηκε τῷ Θεῷ. Ἁγία τοίνυν κέκληκε τὰ ἀφορισθέντα τῷ τῶν ὄλων Θεῷ. ΕΡΩΤ. Κ'. Τίνα καλεῖ οἶκον δρυμοῦ τοῦ Λιβάνου; Μέγιστον ἐν τοῖς βασιλείοις ὠκοδόμησεν οἶκον, τοῦ 80.692 δικαστηρίου πρόδομον. Τούτου ἑκατὸν πήχεων ἦν τὸ μῆκος, πενήκοντα δὲ τὸ εὖρος. Εἶχε δὲ στύλους κεδρίνους πέντε καὶ τριάκοντα καὶ ἑκατὸν. Οἶμαι τοί νυν αὐτὸν κληθῆναι οἶκον δρυμοῦ τοῦ Λιβάνου, ἐπειδὴ πλῆθος εἶχε κίωνων κεδρίνων, μιμουμένων τοῦ Λιβάνου τὸ ἄλσος. Αἰλὰμ δὲ πάλιν τὸ προπύλαιον ὠνόμασεν· οὗ τὸ μῆκος ἰσόμετρον ἦν τῷ πλάτει τοῦ οἴκου· πενήκοντα γὰρ πήχεων τὸ μῆκος, τριάκοντα δὲ τὸ εὖρος. Ὅτι δὲ τῷ δικαστηρίῳ συνήρμοστο οὗτος ὁ οἶκος, ἱστορία διδάσκει. "Καὶ τὸ Αἰλὰμ τῶν θρόνων, οὗ κρινεῖ ἐκεῖ. Αἰλὰμ τοῦ κριτηρίου, καὶ ὁ οἶκος αὐτῶν, ἐν ᾧ καθήσεται ἐκεῖ," καὶ τὰ ἐξῆς. "Ὅτι δὲ εἰς τάσδε τὰς οἰκοδομίας τοῖς τμητοῖς ἐχρήσατο λίθοις, τὰ ἐξῆς διδάσκει. "Ταῦτα γὰρ πάντα, φησὶν, ἐκ λίθων τιμίων κεκολλημένων, ἐκ διαστήματος ἔσωθεν, καὶ ἐκ τῶν θεμελίων ἕως τῶν γεισῶν." Ὅτι δὲ Δαβείρ τὰ Ἁγία τῶν ἁγίων καλεῖ, σαφέστερον ἐκ τῆς ἱστορίας μανθάνομεν. Εἰπὼν γὰρ ὁ συγγραφεὺς, ὅτι τῆς οἰκοδομῆς τέλος λαβούσης συνήγαγε τὸν λαόν, ὥστε τῶν ἐγκαινίων ἐπιτελέσαι τὴν ἑορτήν, ἐπήγαγε· "Καὶ ἐκφέρουσιν οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν διαθήκης Κυρίου εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, εἰς τὸ Δαβείρ τοῦ οἴκου, εἰς τὰ Ἁγία τῶν ἁγίων, ὑπὸ τὰς πτέρυγας τῶν Χερουβεὶμ." ΕΡΩΤ. ΚΖ'. Πῶς νοητέον, "Ἄ ἐλάλησας ἐν τῷ ὄνοματί σου, καὶ ἐν ταῖς χερσὶ σου ἐπλήρωσας, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη;" Διὰ τῆς γλώσσης λόγους προφέρομεν· διὰ δὲ τῶν χειρῶν ἐργαζόμεθα. Ἀνθρωπίνως τοίνυν τοῖς λόγοις χρησάμενος εἶρηκεν, ὅτι "Οἷς εἶπας τὸ πέρας ἐπέθηκας." Ἐπαγγειλάμενος γὰρ τῷ ἐμῷ πατρὶ, σὺ δὲ θεράποντι, καὶ βασιλέα χειροτονήσῃ τὸν ἐξ αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτὸν τὸν σὸν οἰκοδομήσῃ ναὸν, ἔδειξας τῶν σῶν λόγων ἀλήθειαν. Φύσιν γὰρ ἀπερίληπτον ἔχων, καὶ μήτε τῷ ὀρωμένῳ, μήτε τῷ ὑπερτέρῳ χειρούμενος οὐρανῷ, χειροποίητον ναὸν σαυτῷ κατεσκεύασας, οὐκ ἐν τούτῳ περιγραφόμενος, ἀλλ' ἐν τούτῳ τὴν οἰκείαν ποιούμενος ἐπιφάνειαν. Τοῦτο γὰρ ἔφη, τοῦ εἶναι τοὺς

ὄφθαλμούς σου ἀνεωγμένους εἰς τὸν οἶκον τοῦτον ἡμέρας καὶ νυκτός· ὥστε καὶ ἓνα καθ' ἑαυτὸν προσευχόμενον, καὶ κοινῇ 80.693 τὸν λαόν σου δεόμενον, τῶν αἰτήσεων ἀπολαύειν, καὶ μὴ τοὺς ἰθαγενεῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλοθεν ἀφικνουμένους, καὶ τῆς σῆς ἀγαθότητος δεομέ νους, ταῖς σαῖς ἐπικλύζεσθαι δωρεαῖς. Ἴκετεύω δὲ καὶ τοὺς ἁμαρτάνοντας μὲν, μεταμελεία δὲ κεχρη μένους, καὶ προσευχομένους ἐπιμελῶς, φειδοῦς ἀξιοῦσθαι, καὶ τοῦ σοῦ ἐλέους τοὺς κρουνοὺς αὐτοῖς χορηγεῖσθαι. Εἰ δὲ καὶ ἠττηθεῖς ἐν πολέμῳ, διὰ τὰς τολμηθείσας παρανομίας δορυάλωτος ὁ λαός σου γένοιτο, εἶτα δουλεύων εἰς αἴσθησιν ἔλθοι τῶν ἐπταισμένων, καὶ οἴκτου τυχεῖν ἱκετεύσοι εἰς τοῦτον τὸν ναὸν ἀποβλέπων, ἐπίβλεψον οὐρανόθεν ἐξ ἐκεῖ νου τοῦ ἀκηράτου ναοῦ σου, καὶ τὴν προγονικὴν αὐτοῖς ἐλευθερίαν προσευξαμένοις ἀπόδος. Ταῦτα καὶ περὶ πολέμων, καὶ περὶ τῶν ἄλλων θεηλάτων πληγῶν τὸν φιλάνθρωπον Δεσπότην ἱκέτευσεν· ὥστε τοὺς μὲν ἐν τῇ πατρίδι διάγοντας, καὶ εἰς τὸν θεῖον ναὸν συνθέοντας, καὶ θερμῶς ἱκετεύοντας, συγγνώμης τυχεῖν. Τοὺς δὲ πόρρω ὄντας, καὶ εἰς τὴν πρὸς τοῦτον φέρουσαν τρεπομένους ὁδὸν, καὶ τὸν Θεὸν ἀντιβολουῦντας, καὶ τῶν δυσχερῶν ἀπαλ λάττεσθαι, καὶ τῶν καταθυμίων τυγχάνειν. ΕΡΩΤ. ΚΗ'. Πῶς νοητέον τὸ, "Ἥλιον ἔστησεν ἐν οὐρανῷ Κύριος, καὶ εἶπε τοῦ κατοικεῖν ἐν γνόφῳ;" Μελωδῶν ὁ μακάριος ἔφη Δαβὶδ, "Νεφέλη καὶ γνόφος κύκλω αὐτοῦ." Καὶ ἀλλαχοῦ, "Καὶ ἔκλινεν οὐρανοὺς, καὶ κατέβη, καὶ γνόφος ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. Καὶ ἐπέβη ἐπὶ Χερουβὶμ, καὶ ἐπετάσθη· ἐπετάσθη ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων, καὶ ἔθετο σκότος ἀποκρυφὴν αὐτοῦ." Σκότος δὲ καὶ γνόφος τῆς θείας αἰνίττεται οὐσίας τὸ ἀόρατον. Ἔφη τοίνυν ὁ Σολο μῶν, ὅτι τὸν ἥλιον ἐν οὐρανῷ τεθεικῶς, ὥστε τοὺς ἀνθρώπους ἀπολαύειν τοῦ φωτός, αὐτὸς εἶπε "τοῦ κατοικεῖν ἐν γνόφῳ." Οἴμαι δὲ ἐνταῦθα τὸν ναὸν αἰνίττεσθαι. Φωταγωγούς γὰρ εἶχε ἄγαν μικροτά τους, ἐπειδὴ καὶ ἐτέρους οἰκίσκους εἶχε δεδομημέ νους. Τοῦτο γὰρ ἐπήγαγεν· "Οἰκοδόμησον οἶκόν μοι, οἶκον εὐπρεπῆ σεαυτῷ, τοῦ κατοικεῖν ἐπὶ κενότητος" Οὐδὲ γὰρ αὐτὸς ἐδεῖτο τῆς τοιαύτης οἰκοδομίας, ἀλλὰ διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων χρεῖαν οἰκοδομηθῆναι προσέταξεν. Ἰστέον μέντοι, ὡς τῆς οἰκοδομίας τὸ σκάριφον, καὶ τὰ μέτρα, καὶ τὸν χρυ σὸν, καὶ τὸν ἄργυρον, καὶ τὸν τῶν ἱερῶν ἀριθμὸν, ὁ θεῖος Δαβὶδ ἐδεδώκει τῷ Σολομῶντι. Λέγει γὰρ ταῦτα καὶ τῶν Παραλειπομένων ἢ βίβλος· "Καὶ ἔδωκε Δαβὶδ Σολομῶντι τῷ υἱῷ αὐτοῦ τὸ παράδει γμα τοῦ ναοῦ, καὶ τῶν οἴκων αὐτοῦ. καὶ τῶν ὑπερ 80.696 ὧν, καὶ τῶν ταμείων αὐτοῦ τῶν ἐσωτέρων, καὶ τοῦ ἰλαστηρίου· καὶ τὸ παράδειγμα πάντων, ὧν ἦν ἐν πνεύματι μετ' αὐτοῦ, καὶ τῶν αὐλῶν οἴκου Κυρίου, καὶ πάντων παστοφορίων τῶν κύκλω, τῶν εἰς τὰς ἀποθήκας οἴκου Κυρίου, καὶ τῶν ἀποθη κῶν τῶν Ἁγίων· καὶ τὰς διαιρέσεις τῶν ἐφημεριῶν τῶν ἱερέων καὶ τῶν Λευϊτῶν, εἰς πᾶσαν ἐργασίαν λειτουργίας οἴκου Κυρίου, καὶ τῶν ἀποθηκῶν τῶν λειτουργησίμων σκευῶν λατρείας οἴκου Κυρίου· ἧς τὸ χρυσιόν καὶ τὸ σταθμὸν τῆς ὀλκῆς αὐτοῦ, πᾶσι τοῖς σκεύεσι." Καὶ ἐφεξῆς καταλέγει καὶ τὰς λυχνίας, καὶ τὰς τραπέζας, καὶ τὰ πυρεῖα, καὶ τὰς κρεάγρας, καὶ τὰς φιάλας· καὶ ὅτι ὑπέδειξεν αὐτῷ καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ σχήματος τῶν Χερουβὶμ τῶν διαπετομένων ἐν ταῖς πτέρυξι, καὶ σκία ζόντων ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ τῆς διαθήκης Κυρίου. Πάν τα ἐν γραφῇ ἐκ χειρὸς Κυρίου ἔδωκε Δαβὶδ τῷ Σο λομῶντι. Δῆλον τοίνυν, ὅτι καθάπερ τῷ μεγάλῳ Μωσῆ ἔδειξεν ὁ Θεὸς τῆς σκηνῆς τὸ παράδειγμα, καὶ ἔφη πρὸς αὐτὸν, ὅτι "Ποιήσεις πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν τῷ ὄρει" οὕτως τὸν μακάριον Δαβὶδ ἐδίδαξεν ἢ χάρις τοῦ Πνεύματος τῆς οἰκοδομίας τὸ εἶδος· αὐτὸς δὲ τοῦτο ὑπέδειξε τῷ παιδί. Ἐπισημῆνασθαι δὲ χρή, ὅτι Κύριον τὸ παν ἅγιον ὠνόμασε Πνεῦμα. Εἰρηκῶς γὰρ ὁ συγγρα φεύς, ὅτι "Ἐδωκεν αὐτῷ τὸ παράδειγμα πάντων ὧν ἦν ἐν πνεύματι μετ' αὐτοῦ," ἐπήγαγε μετ' ὀλίγα, "Πάντα ἐν γραφῇ ἐκ χειρὸς Κυρίου ἔδωκε Δαβὶδ τῷ Σολομῶντι." Ὡς δὲ ἢ τῶν Παραλειπομένων πάλιν ἐδίδαξε βίβλος, καὶ μαρμάρους ὁ ναὸς ἐπεποίκιλτο. "Λίθους γὰρ ὄνυχος, καὶ πληρώσεως, καὶ λίθους πολυτελεῖς, καὶ

πάντα λίθον τίμιον, καὶ λίθους Παρίους εἰς πλῆθος." ΕΡΩΤ. ΚΘ'. Τί ἐστίν, "Ἴδου αὕτη γέγραπται ἐπὶ βιβλίου τῆς ὥδης;" Πολλάκις ἔφην, ὅτι πολλὰ ἦν βιβλία προφητικά· καὶ τοῦτο, σὺν Θεῷ φάναι, δηλώσομεν ἀκριβέστερον ἐρμηνεύσοντες τῶν Παραλειπομένων τὴν βίβλον. ΕΡΩΤ. Λ'. Πῶς νοητέον, "Εὐφραϊνόμενος καὶ αἰνῶν ἐν ὠπιον τοῦ Θεοῦ ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας, καὶ τῆ ἡμέρα τῆ ὀγδόη ἔξαπέστειλε τὸν λαόν; Ἐν τῆ τῆς Σκηνοπηγίας ἑορτῇ συνεκάλεσε τὸν λαόν. Ἐπανηγύρησαν οὖν τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας· ἑπτὰ μὲν τῶν ἐγκαινίων· ἑπτὰ δὲ τῆς σκηνοπηγίας. Ὀγδόην τοίνυν καλεῖ, τὴν μετὰ τὰς ἑπτὰ τὰς τελευταίας ἡμέραν. Μετὰ δὲ τὸ τέλος τῆς ἑορτῆς, 80.697 ὑποτίθεται πάλιν ὁ Δεσπότης Θεὸς τῷ Σολομώντι, ταυτὶ τὴν σωτηρίαν πραγματεύμενος. Ἴνα γὰρ μὴ τῆς φροντίδος ἀπαλλαγῆς εἰς ῥαθυμίαν ἀπο κλίνη, καὶ τῶν νόμων αὐτὸν ἀναγκαιῶς ἀνέμνησε, καὶ τὴν πρὸς τὸν πατέρα γεγεννημένην ἐπαγγελίαν ἐμπεδώσειν ὑπέσχετο, καὶ ὄλεθρον ἠπέιλησε παρα βᾶσι τοὺς νόμους, καὶ τὸν ἀγιασθέντα νεῶν ἔρημον δι' αὐτοὺς καταλείψειν." Ἐὰν γὰρ, φησὶν, ἀποστραφέντες ἀποστραφῆτε ὑμεῖς, καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν, ἀπ' ἐμοῦ, καὶ τὰ προστάγματά μου, ἃ ἔδωκε Μωσῆς ἐνώπιον ὑμῶν, μὴ φυλάξητε, καὶ πορευθῆτε καὶ δουλεύσητε θεοῖς ἑτέροις, καὶ προσκυνήσητε αὐτοῖς· καὶ ἔξαρῶ τὸν Ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς γῆς ἧς ἔδωκα αὐτοῖς, καὶ τὸν οἶκον τοῦτον, ὃν ἠγίασα τῷ ὀνόματί μου, ἀπορρίψω ἐκ προσώπου μου· καὶ ἔσται Ἱερουσαλήμ εἰς ἄφα νισμὸν, καὶ εἰς λάλημα εἰς πάντας τοὺς λαούς· καὶ ὁ οἶκος οὗτος ὁ ὑψηλός, πᾶς πορευόμενος δι' αὐτὸ ἐκστήσεται καὶ συριεῖ." καὶ τὰ ἐξῆς, ἃ δηλοῖ τὴν αἰτίαν τοῦ συριγμοῦ. "Πυνθανόμενοι γὰρ, φησὶ, τί δήποτε ταῦτα πέπονθεν Ἰσραὴλ, μαθήσονται ὡς διὰ τὸ καταλιπεῖν αὐτοὺς τὸν Κύριον τὸν Θεόν, ὃς τῶν Αἰγυπτίων αὐτοὺς ἐλευθέρωσας δουλείας, ταύτην αὐτοῖς τὴν γῆν ἔδωρήσατο." ΕΡΩΤ. ΛΑ'. Ποία ἐστὶν ἡ Γασίων γαβέρ; Ὡς Ἰώσηπος ἔφη, ἡ νῦν καλουμένη Βερονί κη· ἔστι δὲ αὕτη παράλιος πόλις Αἰθιοπῶν τῶν πρὸς Αἰγύπτω. ΕΡΩΤ. ΛΒ'. Σοφερὰ ποία ἐστίν; Χώρα τις ἔστι τῆς Ἰνδίας, ἣν οἱ γεωγράφοι χρυ σὴν ὀνομάζουσι γῆν. ΕΡΩΤ. ΛΓ'. Σαβᾶ ποῖόν ἐστίν ἔθνος; Αἰθιοπικόν. Ἐντεῦθεν δὲ αὐτοὺς κείσθαι φησὶ τῆς θαλάσσης τῆς Ἰνδικῆς. Ὀνομάζουσι δὲ αὐτοὺς Ὀμηρίτας. Κατάντικρυ δὲ εἰσι τῶν Αὐξουμιτῶν· μέση δὲ τούτων κάκείνων ἡ θάλασσα. Τούτων ἐβασίλευ σεν ἡ θαυμασία ἐκείνη γυνὴ ἧς ἐπήνεσε τὴν σπουδὴν ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις ὁ Δεσπότης Χριστός. Ἀκούσασα γὰρ τὰ περὶ τῆς τοῦ Σολομώντος σοφίας θρυλλούμενα, ὁδὸν παμπόλλων ἐξήνυσεν ἡμερῶν, καὶ κέρδος τὸν πόνον ὑπέλαβε, καὶ τοῦτον τῆς ἐν βασιλείαις τροφῆς προτετίμηκε, καὶ διὰ τοῦ Σολομώντος τὸν τῆς σοφίας ἀνύμνησε χορηγόν. "Γένοιτο γὰρ, ἔφη, Κύριος ὁ Θεός σου εὐλογημένος, 80.700 ὃς ἠθέλησεν ἐν σοὶ δοῦναί σε ἐπὶ θρόνον Ἰσραὴλ, τοῦ στήσαι αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ ἔθετό σε βασιλέα ἐπ' αὐτοὺς, τοῦ ποιεῖν κρίμα ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ ἐν κρίμασιν αὐτοῦ." Ἐγὼ δὲ τῆς ἀποστολικῆς ἀνεμνήσθην διδασκαλίας, ἣ τὸς δίχα νόμου δικαιοῦς θέντας ἐθαύμασεν." Ὅταν γὰρ, φησὶν, ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα φύσει τὰ τοῦ νόμου ποιῆ, οὗτοι νόμον μὴ ἔχοντες ἑαυτοῖς εἰσι νόμος." Καὶ αὕτη γὰρ ἄλλο φυλὸς οὔσα, καὶ μήτε νόμον δεξαμένη θεῖον, μήτε προφητικῆς ἀπολαύσασα γεωργίας, ἠρκέσθη τῷ τῆς φύσεως νόμῳ, καὶ τὴν δικαιοσύνην ἐθαύμασε, καὶ τὴν δικαίαν κρίσιν εὐφήμισε, καὶ διὰ τοῦ δεξαμένου τῆς σοφίας τὸ δῶρον, τὸν μεγαλόδωρον ὕμνησεν. ΕΡΩΤ. ΛΔ'. Τίνα διαφορὰν ἡ ναύλα πρὸς τὴν κινύραν ἔχει; Ἀνὰ δέκα μὲν φθόγγους καὶ αὕτη κάκείνη ἔχει. Φασὶ δὲ τὴν μὲν ναύλαν δακτύλοις, τὴν δὲ κινύραν ἀνακρούεσθαι πλήκτρῳ. ΕΡΩΤ. ΛΕ'. Ξύλα ἀπελέκητα ποῖα καλεῖ; Οἶμαι ὅτι τὰ λεῖα, καὶ ὀρθὰ, καὶ ὄζων ἀπηλλαγμένα. Ὅ δὲ Ἰώσηπος πεύκινα αὐτὰ εἶρηκεν, ἥκιστα τοῖς παρ' ἡμῖν εἰκότα πευκίνοις. Τοῦ συκίνου γὰρ ξύλου καὶ λευκότερα εἶναι, καὶ λειότερα, καὶ στρυφνότερα εἶρηκε. ΕΡΩΤ. Λ'. Ποία πόλις ἐστὶν ἡ Θαρσεῖς; Ἐνταῦθα Ἰνδικὴν τινα χώραν ὠνόμασεν. Οἱ δὲ τὸν Ἐζεκιὴλ ἐρμηνεύσαντες, τὴν Καρχηδόνα τῆς γῆς Λιβύης προκαθημένην

οὕτως ἐκάλεσαν. Σολομών μέντοι ὁ πολυθρύλλητος, ὁ τοσούτων παρὰ τοῦ Θεοῦ δωρεῶν ἀξιώθεις, καὶ τοὺς βασιλεῖς τοὺς πελά ζοντας ὑποτελεῖς ἐσχηκώς, καὶ τοῖς ἀπὸ τοῦ Εὐ φράτου μέχρι Νείλου δασμὸν ἐπιθείς, τῶν θείων δωρεῶν ἐπελήσθη. Λαγνίστατος γὰρ γενόμενος, παμ πόλλαις μὲν ὠμίλησε γυναιξίν· Οὐκ ἠρκέσθη δὲ τοῖς ἐγχωρίοις, ἀλλὰ παρὰ τὸν νόμον καὶ ἀλλοφύλους ἠγάγετο. Πρῶτον μὲν τοῦ Φαραῶ τὴν θυγατέρα, ἔπειτα δὲ Μωαβίτιδας, καὶ Σύρας, καὶ Ἰδουμαίας, καὶ Ἀμορραίας, ἐξ ὧν ἀπηγόρευσε ὁ Θεὸς τὰς ἐπιγαμίας ποιῆσθαι, ἵνα μὴ ὁ περὶ ταύτας ἔρωσ δουλεύσαι τοῖς τούτων ἀναγκάσῃ θεοῖς. Τοῦτο γὰρ καὶ οὗτος 80.701 ὑπέμεινε. Ὁκοδόμησε γὰρ ὑψηλὸν τῷ Χαμῶς εἰδῶ λω Μωάβ, καὶ τῷ Μελχὼλ εἰδῶ λω υἱῶν Ἀμμῶν, καὶ τῇ Ἀστάρτῃ βδελύγματι Σιδωνίων. "Καὶ οὕτως ἐποίησε πάσαις ταῖς γυναιξίν αὐτοῦ ταῖς ἀλλοτρίαις. Ἐθυμία καὶ ἔθυε τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν." Οἱ δὲ ἄλλοι ἐρμηνευταὶ "Ἐθυμίων, εἶπον, καὶ ἔθυον." Δήλος δὲ ὁ λόγος, ὅτι αὐτὸς μὲν ὠκοδόμησεν αὐταῖς τὰ τεμένη, ἐκεῖνα δὲ τοῖς εἰδώλοις ἐλάτρευον. Ἄλλ' οὐδὲ οὕτω τῆς κατηγορίας ἦν ἐλεύθερος. "Ἐποίησε γὰρ, φησὶν, ὁ Σολομών τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ οὐκ ἐπορεύθη ὀπίσω Κυρίου, ὡς Δαβὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. Καὶ ὠργίσθη Κύριος ἐπὶ Σολομῶντι, ὅτι ἐξέκλινε τὴν καρδίαν ἀπὸ Κυρίου Θεοῦ Ἰσραὴλ τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ δις, καὶ ἐντειλαμένου αὐτῷ περὶ τοῦ λόγου τούτου, τὸ παράπαν μὴ πορευθῆναι ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων, καὶ φυλάξαι καὶ ποιῆσαι ἃ ἐνετείλατο αὐτῷ Κύριος. Οὐκ ἦν ἡ καρδία αὐτοῦ τελεία μετὰ Κυρίου κατὰ τὴν καρδίαν Δαβὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ." Εἰς ἐπίτασιν δὲ κατηγορίας, τῆς θείας ἀποκαλύψεως τῆς δις γενομένης ἐμνήσθη. Οὐδὲ γὰρ δι' ἄλλου προφήτου, φησὶ, τὸ πρακτέον αὐτῷ ὑπέδειξεν· ἀλλ' αὐτὸς αὐτῷ πρὸ πάντων ἀπηγόρευσε τῶν ψευδωνύμων θεῶν τὴν λατρείαν· εἶτα καὶ τοὺς ἄλλους νόμους φυλάττειν ἐκέλευσεν. Ἐπειδὴ δὲ διὰ τῆς ἀκολασίας εἰς ἀσέβειαν ἀπέκλινε, καὶ γέγονεν ἡ λαγνεία τῆς τῶν εἰδώλων πρόξενος θεραπείας, τῆς οἰκείας κηδεμονίας αὐτὸν ἐγύμνωσεν. "Διαρρήξω γὰρ, ἔφη, τὴν βασιλείαν ἐκ χειρὸς σου, καὶ δώσω αὐτὴν τῷ δούλῳ σου." Εἶτα δείκνυσι τὴν ἄμετρον ἀγαθότητα· "Πλὴν ἐν ταῖς ἡμέραις σου οὐ ποιήσω ταῦτα διὰ Δαβὶδ τὸν πατέρα σου· ἐκ χειρὸς τοῦ υἱοῦ σου λήψομαι αὐτήν." Σὺ μὲν γὰρ ἔχεις ἐπικουροῦντα τὸν πατέρα· ἐκεῖνος δὲ πατρικῆς βοήθειας γεγύμνωται. "Πλὴν ὅλην τὴν βασιλείαν οὐ μὴ λάβω. Ἐν σκῆπτρον δώσω τῷ υἱῷ σου, διὰ Δαβὶδ τὸν δούλόν μου, καὶ διὰ Ἱερουσαλήμ, τὴν πόλιν ἣν ἐξελεξάμην." Προσθήσω, φησὶ, τὸν Βενιαμὶν τῇ τοῦ Ἰούδα φυλῇ. Μάλα δὲ εἰκότως συνῆψε τὰς δύο φυλάς· τὸ μὲν γὰρ βασιλικὸν γένος εἶχεν ἡ τοῦ Ἰούδα, τὸν δὲ θεῖον ναὸν ἡ τοῦ Βενιαμίν. Τῆς γὰρ Ἱερουσαλήμ ὁ κληρὸς τῆς Βενιαμίτιδος ὑπῆρχε φυλῆς. Ἐντεῦθεν δὲ λέγει τοὺς ἐπαναστάντας πολεμίους τῷ Σολομῶντι, ὅτι ἕως μὲν τῆς θείας ἀπήλαυε προμηθείας, ἐν εἰρήνῃ καὶ γαλήνῃ διῆγε, πάντας ἔχων ὑποκειμένους, καὶ δασμὸν κομίζοντας ὅτι μάλιστα πλεῖστον. Ἐπειδὴ δὲ ταύτης ἐγυμνώθη, τοῖς δυσμενέσιν εὐεπιχειρώτως γέγονεν. 80.704 ΕΡΩΤ. ΑΖ'. Τίνα λέγει Σαταῖν; Τὸν ἀποστάτην, τὸν ἀνθιστάμενον, τὸν ἐναντιούμενον. Ὅτι δὲ δύο φυλάς τῇ Δαβιδικῇ καταλέλοιπε βασιλεία, τὰ ἐξῆς δηλοῖ. Ἀχὶὰ γὰρ ὁ προφήτης ὁ Σιλωνίτης διελὼν τὴν ἀμπεχόνην εἰς δυοκαίδεκα μόρια, δέκα λαβεῖν προσέταξε τῷ Ἱεροβοάμ. Εἶτα λύει τὸ αἴνιγμα· "Ἴδου ἐγὼ ρήξω τὴν βασιλείαν ἐκ χειρὸς Σολομῶντος, καὶ δώσω σοὶ τὰ δέκα σκῆπτρα, καὶ δύο σκῆπτρα δώσω αὐτῷ διὰ Δαβὶδ τὸν δούλόν μου, καὶ διὰ Ἱερουσαλήμ τὴν πόλιν, ἣν ἐξελεξάμην ἑμαυτῷ ἐκ πασῶν φυλῶν Ἰσραὴλ, ἀνθ' οὗ ἐγκατέλιπέ με, καὶ ἐδούλευσε τῇ Ἀστάρτῃ βδελύγματι Σιδωνίων, καὶ τῷ Χαμῶς εἰδῶ λω Μωάβ, καὶ τῷ Μελχὼλ προσοχθίσματι υἱῶν Ἀμμῶν." Ἐκ τούτων δηλὸν ἐστὶ, ὅτι καὶ αὐτὸς τοῖς εἰδώλοις ἐλάτρευσε. ΕΡΩΤ. ΑΗ'. Τί ἐστίν, "Ὅπως ἡ θέλησις Δαβὶδ τοῦ δούλου μου διαμείνη πάσας τὰς ἡμέρας ἐνώπιόν μου ἐν Ἱερουσαλήμ, τῇ πόλει ἣν ἐξελεξάμην ἑμαυτῷ, τοῦ θέσθαι τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ;" Ἄνωθεν, φησὶ, προΐδων τὴν τοῦ Δαβὶδ ἀρετὴν, ἐξελεξάμην αὐτὸν, καὶ εὐδόκησα ἐν

αὐτῶ· τοῦτο γὰρ λέγει θέλησιν· καὶ ὤρισα καὶ αὐτὸν, καὶ τὸ γένος αὐτοῦ, βασιλεύειν τῆς Ἱερουσαλήμ, ἐν ἧ ἠβουλήθηεν τὸ ἐμὸν ὄνομα σέβεσθαι. Ὁ δὲ ἱστοριογράφος τὰ κατὰ τὸν Σολομῶντα πεπληρωκῶς ἐπήγαγε· "Καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων Σολομῶντος, καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, καὶ πᾶσα ἡ φρόνησις αὐτοῦ, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐν βίβλῳ λόγων τῶν Ἡμερῶν Σολομῶντος;" Τοῦτο δὲ καὶ ἡ τῶν Παραλειπομένων βίβλος δηλοῖ, ἐτέραν εἶναι βίβλον ταῦτα σημαίνουσιν. Ἐβα σίλευσε δὲ κατὰ μὲν τὴν Γραφὴν τεσσαράκοντα ἔτη· κατὰ δὲ τὸν Ἰώσηπον, ὀγδοήκοντα· ἐτελεύτησε δὲ, ὡς ἐκεῖνος ἔφησε, τεττάρων καὶ ἐνενήκοντα. Τούτου δὲ τελευτήσαντος, τὴν βασιλείαν Ῥοβοὰμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ διεδέξατο. ΕΡΩΤ. ΛΘ'. Τί ἐστίν, "Ἡ σμικρότης μου παχυτέρα ἐστὶ τῆς ὀσφύος τοῦ πατρός μου;" Τῶν Παραλειπομένων ἡ βίβλος σαφέστερον τοῦτο δηλοῖ· "Ὁ βραχύτατος γὰρ μου, φησὶ, δάκτυλος παχύτερος τῆς ὀσφύος τοῦ πατρός μου ἐστίν." Οὕτω δὲ καὶ ὁ Σύρος ἠρμήνευσε· καὶ Ἰώσηπος ὡσαύτως. 80.705 ΕΡΩΤ. Μ'. Πῶς νοητέον, "Καὶ οὐκ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς τοῦ λαοῦ, ὅτι παρὰ Κυρίου ἦν ἡ μεταστροφή;" καὶ τὰ ἐξῆς; Ὡς τὸ, "Ἐσκλήρυνε Κύριος τὴν καρδίαν Φαραώ." Ὅταν γὰρ, φησὶν, ὁ Θεὸς τινα καταλείπη, ὡς ἄκου βέρνητον φέρεται σκάφος· ἀλλ' ὅμως τοῖς ἀνοήτοις ἐκείνοις χρησάμενος λόγοις, πληρωθῆναι παρεσκεύα σε τοῦ Θεοῦ τὴν ἀπόφασιν. Τούτων δὲ οὕτω ῥηθέντων, ἀφίστανται μὲν αἱ δέκα φυλαὶ, καὶ χειροτονοῦσι τὸν Ἱεροβοὰμ βασιλέα· μόνων δὲ τῶν δύο φυλῶν ὁ Ῥοβοὰμ ἐβασίλευσε, καὶ τῶν λοιπῶν ὅσοι τούτοις συνώκουν, ἐκ τῶν ἄλλων ὄντες φυλῶν. Εἶτα βουλή θέντα στρατεῦσαι κατὰ τῶν δέκα φυλῶν, διὰ Σαμαίῶν τοῦ προφήτου κεκώλυκεν· "Ἀναστρέφω γὰρ, ἔφη, ἕκαστος εἰς τὸν οἶκόν αὐτοῦ, ὅτι ἐξ ἐμοῦ γέγονε τὸ ῥῆμα τοῦτο." Δηλοῖ δὲ ὁ ἱστοριογράφος καὶ τῆς μητρὸς τοῦ Ῥοβοὰμ τὸ γένος, εἰς ἔλεγχον τῆς τοῦ γεγεννηκότος παρανομίας· "Ὄνομα γὰρ, φησὶ, τῆ μητρὶ αὐτοῦ Ναανὰ, θυγάτηρ Ἀνὰν, υἱοῦ Ναὰς βασιλέως υἱῶν Ἀμμῶν." Ἰκανὸν δὲ τοῦτο καὶ τὴν Ἰουδαίων βδελυρίαν ἐντρέψαι, οἱ ἐπὶ τῇ εὐγενεῖα βρενθύνονται, καὶ τοὺς ἐξ ἔθνων τῷ Σωτῆρι πεπιστευκότας ἀλλογενεῖς ὀνομάζουσιν. Εὐρίσκεται γὰρ αὐτῶν καὶ τὸ βασιλικὸν γένος ἀλλόφυλον· ὁ δὲ Ῥοβοὰμ τὴν τοῦ πατρός παρανομίαν ἐζήλωσεν. ΕΡΩΤ. ΜΑ'. Τί δήποτε καὶ δις τὰ αὐτὰ ὁ ἱστοριογράφος λέγει, καὶ πολλάκις τὰ ὕστερα πρότερα; καὶ γὰρ ἐνταῦθα τὴν κατὰ τοῦ παιδὸς Ἱεροβοὰμ ἀπόφασιν προτέραν τῆς βασιλείας τέθεικεν; Δις μὲν τὰ αὐτὰ καὶ πολλάκις ἀναγκάζεται λέγειν· ἐπειδὴ περὶ δύο βασιλειῶν διηρημένων συγγράφει· καὶ ἔστιν ὅτε πολλὰ περὶ θατέρας τιθεῖς διηγήματα, εἶτα εἰς τὴν ἐτέραν διαβαίνων, ἀναγκάζεται ἀναλαβεῖν τὰ ἤδη προειρημένα, ὥστε τὴν ἀκολουθίαν φυλάξει. Ἡ δὲ τοῦ παιδὸς ἀρρώστια, καὶ ἡ κατ' αὐτοῦ γεγεννημένη ἀπόφασιν, δηλονότι μετὰ τὴν ἀσέβειαν γέγονε. Προειπὼν γὰρ τοῦ παιδίου τὴν τελευτὴν ὁ προφήτης, καὶ τὴν κατὰ παντὸς τοῦ γένους ἐξενήνοχε ψῆφον. Ὁ μὲν γὰρ Ἱεροβοὰμ τὴν γυναῖκα μετὰ τῶν ξενίων πρὸς τὸν προφήτην ἀπέστειλεν. Ἀμβλυώτων δὲ ὁ πρεσβύτης ἔνδον καθήμενος ἤσθετο πόρρωθεν ἀφικνουμένης ἐκείνης, καὶ τὸν 80.708 ὑπηρέτην ἀποστείλας, συντόμως αὐτὴν εἰσελθεῖν ἐκέλευσε, ὡς ἀλγεῖνὰ πεισομένην. Καὶ πρῶτον μὲν ἐπιμέμφεται τοῖς δώροις· "Ἴνα τί ἐνήνοχάς μοι ἄρτους, καὶ σταφυλὴν, καὶ κολλύρια, καὶ στάμνον μέλιτος;" Τὸ δὲ δηλῶσαι τὰ κομισθέντα πείθει τοῖς ῥηθησομένοις πιστεῦσαι. Εἶτα τοῦ παιδὸς ἀπαγγείλας τὴν τελευτὴν, ἐπήγαγεν, ὅτι "Τάδε λέγει Κύριος· Ἴδου ἐγὼ ἐξολοθρεύσω τοῦ Ἱεροβοὰμ οὐροῦντα πρὸς τοῖχον." Καὶ οὐ μόνον σφαγὴν αὐτοῖς προηγόρευσε, ἀλλὰ καὶ ἀτάφους μεῖναι μετὰ σφαγὴν, καὶ προτεθῆναι θοίνην καὶ βορὰν οἰωνοῖς καὶ θηρίοις. Ἐπειτα τὴν αἰτίαν ἐπάγει, "Ὅτι οὐχ εὐρέθη ἐν αὐτῷ ῥῆμα καλὸν περὶ τοῦ Κυρίου." Οὐροῦντα δὲ πρὸς τοῖχον λέγει τὸν ἀσθενῶς διακείμενον, καὶ στήναι δίχα τοῦ ἐρείδεσθαι τῷ τοίχῳ παντελῶς μὴ δυνάμενον. ΕΡΩΤ. ΜΒ'. Τί δήποτε ἄνω μὲν τὸν Ἀχιὰ τὸν Σιλωνίτην εἶπε ῥῆξαι τὸ περιβόλαιον, καὶ δοῦναι δέκα ῥήγματα τῷ Ἱεροβοὰμ, ἐνταῦθα δὲ Σαμαίαν τὸν

Ἐλαμίτην. Δις ταῦτα γεγένηται. Ὁ μὲν γὰρ Ἀχιὰ ζῶντος ἔτι τοῦ Σολομῶντος, καὶ τοῦ Ἱεροβοὰμ δουλεύοντος, τὴν ἀμπεχόνην διέρρηξεν. Ὅθεν μετὰ χρηστῆς ἐλπίδος Ἱεροβοὰμ εἰς τὴν Αἴγυπτον ἔφυγε. Σαμαίας δὲ ὁ Ἐλαμίτης μετὰ τὴν τοῦ Σολομῶντος τελευτήν, καὶ τοῦ Ἱεροβοὰμ τὴν ἐπάνοδον, ταυτὸ τοῦτο πεποίηκεν, ἀναμιμνήσκων αὐτὸν τῆς θείας προῤῥήσεως, ὥστε μαθεῖν θεόσδοτον εἶναι τὴν βασιλείαν, καὶ τοῖς θείοις νόμοις κατακοσμήσαι τὴν ἐξουσίαν. Ἀλλὰ ὁ δαίλιος καὶ τρισάθλιος, θεόθεν τὴν δυναστείαν λαβὼν, ἀνθρωπίναις αὐτὴν καὶ δυσσεβέσιν ἔχειν ἐπεχείρησε μηχαναῖς. Λογισάμενος γὰρ, ὡς ὁ τῶν θυσιῶν νόμος δραμεῖν ἅπαντας εἰς τὴν μητρόπολιν ἀναγκάζει, ἀνιόντες δὲ συναφθῆναι τοῖς ἄλλοις πεισθήσονται, καὶ ὑπὸ τὴν Δαβὶ δικὴν βασιλείαν γενήσονται, δύο δαμάλεις χρυσᾶς κατεσκεύασε, καὶ τοῖς ὀρίοις τῆς βασιλείας ἐπέστη σεν· ἴν' οἱ μὲν πρὸς ἐκείνην ἀποτρέχοντες, καὶ διὰ τοῦ πελάζειν μὴ δυσχεραίνοντες, ἀσπαστῶς δὲ ξοιντο τὸ μὴ τρέχειν εἰς τὴν μητρόπολιν. Ὅριον δὲ τῆς τῶν δέκα φυλῶν βασιλείας ἀπὸ νότου μὲν, ἡ Βαιθὴλ· ἀπὸ βορρᾶ δὲ, ἡ Δάν. Ἔδει δὲ συνιδεῖν τὸν ἐμβρόντητον, ὡς ὁ δωρησάμενος τὴν βασιλείαν ἴκα νὸς ταύτην κρατῦναι. Ἐξήλασε δὲ καὶ τοὺς ἱερέας καὶ τοὺς Λευῖτας, τοὺς ἐν ταῖς δέκα φυλαῖς οἱ κοῦντας, καὶ τῶν δαμάλεων τοὺς τυχόντας ἱερέας 80.709 ἐχειροτόνησε. Τοῦτο μόνον κατὰ λόγον πεποικῶς· οὐ γὰρ ἔδει τοῦ Θεοῦ τοὺς ἱερέας τοῖς οὐκ οὔσι λατρεύειν θεοῖς. ΕΡΩΤ. ΜΓ'. Εἰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἰούδα ἐποίησεν Ἱεροβοὰμ ἐν Βαιθὴλ, πῶς ἔφη ὁ συγγραφεὺς, "Ἐν τῇ ἑορτῇ ἦν ἐπλάσατο ἀπὸ καρδίας αὐτοῦ." Τῇ πεντεκαίδεκάτῃ τοῦ ἑβδόμου μηνὸς ἐπιτελεῖν εἰώθασι κατὰ τὸν νόμον τῆς σκηνοπηγίας τὴν ἑορτὴν· οὗτος δὲ τῇ πεντεκαίδεκάτῃ τοῦ ὀγδόου μηνὸς τῶν δαμάλεων ἐπετέλεσε τὴν πανήγυριν. Ἄλλ' οὐδὲ οὕτως παρεῖδεν αὐτὸν πλανώμενον ὁ φιλάνθρωπος Κύριος. Ἀπέστειλε γὰρ προφήτην, ἐντειλάμενος αὐτῷ, μηδὲν μὲν πρὸς ἐκεῖνον εἰπεῖν, τῷ ἀψύχῳ δὲ θυσιαστηρίῳ προσενεγκεῖν τὴν ἀπόφασιν· "Θυσιαστήριον, θυσιαστήριον, τάδε λέγει Κύριος· ἰδοὺ υἱὸς τίκτεται τῷ οἴκῳ Δαβὶδ, Ἰωσίας ὄνομα αὐτῷ, καὶ θύσει ἐπὶ σὲ τοὺς ἱερέας τῶν ὑψηλῶν, καὶ τοὺς θύοντας ἐπὶ σέ· καὶ ὅσα ἄνθρωπων κατακαύσει ἐπὶ σέ." Εἶτα δίδωσι πέρασ τῇ θαυματουργίᾳ, δεῖ κνὺς τῶν εἰρημένων τὸ ἀψευδές· "Ἰδοὺ γὰρ, ἔφη, ῥαγήσεται τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἐκχυθήσεται ἡ πῖότης ἡ οὐσα ἐπ' αὐτῷ." Ἄλλ' ὁ παμπόνηρος ἐκεῖνος, δέον ἐκπλαγῆναι τοῦ προφήτου τὸ θαῦμα, καὶ δεῖσαι τὸν πεπομόφωτα, ἐκτείνας τὴν χεῖρα συλληφθῆναι τὸν προφήτην προσέταξεν· ἄλλ' ἔμεινε τὸ τῆς ἐκτάσεως ἔχουσα σχῆμα ἢ χεῖρ, τῶν μυῶν καὶ τῶν νεύρων διαλυθέντων. Καὶ τοῦ μὲν βωμοῦ τὸ πάθος αὐτὸν οὐ κατέπληξε· τὸ δὲ τῆς χειρὸς ἄγαν ἠνίασε. Λίαν δὲ ἠλίθιος ὢν, προφήτην ἰκέτευσεν αἰτῆσαι αὐτῷ παρὰ τοῦ πεπομόφωτος, οὐ τῆς παρανομίας τὴν ἄφεσιν, ἀλλὰ τῆς χειρὸς τῆς ξηρανθείσης τὴν ἴασιν. Ἔδειξε δὲ καὶ ὁ προφήτης τὸ ἡμέρον, καὶ ὁ Θεὸς τὸ φιλάνθρωπον. Καὶ οὗτος γὰρ ἤτησε· καὶ ὁ Θεὸς τὴν ἴασιν ἔδωκεν. Ὁ δὲ γε προφήτης φενακισθεὶς ἀνιαροῖς περιέπεσεν· ὁ μὲν γὰρ βασιλεὺς αὐτὸν κοινωνῆσαι οἱ τραπέζης ἀξιώσας οὐκ ἔπεισεν. Ἐφη γὰρ τὸν πεπομόφωτα προστεταχέναι, μὴ τροφῆς, μὴ ποτοῦ μεταλαβεῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ γῆ. Ἄλλος δὲ τις προφήτης, ὃν τινες ψευδοπροφήτην νομίζουσι, λόγοις αὐτὸν ἐξαπατήσας μεταλαβεῖν σιτίων ἀνέπεισεν. Ἐγὼ δὲ τοῦ Θεοῦ μὲν καὶ τὸν ἄλλον προφήτην ὑπέιληφα· ψευδέσι δὲ χρῆσασθαι λόγοις πρὸς τὸν ἄνθρωπον τοῦ Θεοῦ, οὐχ ἵνα τοῦτον βλάβῃ, ἀλλ' ἵνα αὐτὸς μεταλάβῃ τῆς εὐλογίας. Τοῦτο γὰρ ἡ ἱστορία διδάσκει. Οὐ γὰρ ἀπλῶς εἶπεν, ὅτι προφήτης καὶ πρεσβύτερος κατῶκει ἐν Βαιθὴλ· ἀλλὰ "καὶ προφήτης ἄλλος πρεσβύτερος κατῶκει ἐν Βαιθὴλ." Δηλοῖ δὲ προφήτην ὄντα, καὶ οὐ ψευδοπροφήτην, τὸ καὶ τὸν Θεὸν δι' αὐτοῦ προειπεῖν τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ Θεοῦ τὸ ἐσόμενον πάθος, καὶ πρὸς τούτοις τὸ πιστεῦσαι τοῖς περὶ τοῦ Ἰωσίου προῤῥήθῃσι, καὶ τοῖς υἱέσιν ἐντειλάσθαι, ὥστε αὐτὸν τελευτήσαντα ἐκείνου τῷ σώματι συνθάψαι. Οὗτος τῶν υἱέων ἀκούσας διηγουμένων τὰ περὶ τὸν τῶν δαμάλεων γεγενημένα βωμὸν, πρῶτον μὲν ἐπ' ἐστρεψε

τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐκπλαγεῖς τὰς θείας θαυματουργίας· εἶτα μεμαθηκῶς διὰ ποίας ὁδοῦ τὴν πορείαν πεποιήται, ἐπέσαξε μὲν τὴν ὄνον, ἐξήνυσε δὲ τὴν ὁδὸν ὅτι τάχιστα. Κατέλαβε δὲ αὐτὸν ὑπὸ δρυὸς σκιάν καθεζόμενον· καὶ πυθόμενος ὅστις εἶη, καὶ μαθὼν τὸ ποθούμενον, ἰκέτευσεν ἀναστρέψαι, καὶ σὺν αὐτῷ τροφῆς μεταλαχεῖν. Ἐκείνου δὲ πάλιν τὰ παρὰ τοῦ Θεοῦ κελευθέντα εἰρηκότος, καὶ ὡς οὐχ οἶόν τε τὸν θεῖον παραβῆναι νόμον· προσετάχθη γάρ, μὴ τροφῆς, μὴ ποτοῦ με ταλαβεῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ γῆ· ὑπολαβὼν ἔφη, "Κἀγὼ προφήτης εἰμὶ ὡς σὺ, καὶ ἄγγελος ἐλάλησε πρὸς με ἐν λόγῳ Κυρίου λέγων, Ἐπίστρεψον αὐτὸν μετὰ σοῦ εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ φαγέτω ἄρτον, καὶ πιέτω ὕδωρ." Εἶτα καὶ ὁ ἱστοριογράφος ἐπήγαγε· "Καὶ ἐψεύσατο αὐτῷ." Τοῦτο ἔγωγε ἐν τούτοις ἡμᾶρ τηκέμαι τὸν πρεσβύτερον φημί, καὶ κατὰ τοῦτο μόνον ψευδοπροφήτην εἶναι, ὡς θείας φωνὰς διαπλάσαντα. Οὐ μὴν κακοηθεῖα τινὴ χρήσασθαι ἠγοῦμαι τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ μάλλον τῇ τῆς εὐλογίας ἐπιθυμία τῷ ψεύδει καταχρῶσαι τοὺς λόγους. "Ἐπειδὴ δὲ ἀνέστρεψε, καὶ σιτίων μετέλαβεν, ἐγένετο, φησὶ, λόγος Κυρίου πρὸς τὸν προφήτην τὸν ἐπιστρέψαντα αὐτὸν, καὶ εἶπε πρὸς τὸν ἄνθρωπον τοῦ Θεοῦ τὸν ἡκοντα ἐξ Ἰούδα· Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ· Ἄνθ' ὧν παρεπύκρυνας τὸ ῥῆμα Κυρίου, καὶ οὐκ ἐφύλαξας τὴν ἐντολήν, ἣν ἐνετείλατό σοι Κύριος ὁ Θεός σου, καὶ ἐπέστρεψας, καὶ ἔφαγες ἄρτον, καὶ ἔπιες ὕδωρ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἐν ᾧ ἐλάλησα πρὸς σέ, λέγων, Μὴ φάγῃς ἄρτον, καὶ μὴ πῖνῃς ὕδωρ, οὐ μὴ εἰσέλθῃ τὸ σῶμά σου εἰς τὸν τάφον τῶν πατέρων σου." Τῆς θείας τοίνυν Γραφῆς, καὶ προφήτην αὐτὸν καλούσης, καὶ διδασκούσης ὡς δι' αὐτοῦ τὴν κατὰ τοῦ ἑτέρου ψῆφον ἐξενήνοχεν ὁ Θεός, τολμηρὸν οἶμαι ψευδοπροφήτην ὀνομάζειν αὐτόν. Τί δήποτε γὰρ αὐτὸν ὡς ἐκείνον οὐκ ἐκόλασεν ὁ Θεός, εἴπερ ἄρα καὶ ψευδοπροφήτην αὐτὸν ὄντα 80.713 ἴδει, καὶ κακοηθεῖα κατὰ τοῦ θεοῦ προφήτου χρησάμενον; ἴσως γὰρ καὶ τὸν σκοπὸν αὐτοῦ καθορῶν ὁ Θεός, καὶ τῷ ψεύδει συγγνώμην ἀπένειμεν. Ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος εὐθύς ἐκδημήσας περιέπεσε λέοντι. Καὶ ἀνείλε μὲν αὐτὸν τὸ θηρίον, μεταλαβεῖν δὲ τοῦ σώματος οὐκ ἐτόλμησεν· ἀλλ' εἰστήκει, καὶ τὴν ὄνον καὶ τὸ σῶμα φυλάττων, ὥστε μηδὲν ἄλλο θηρίον ἢ πτηνὸν τολμῆσαι λυμήνασθαι αὐτό. Τούτου δὲ μηνυθέντος ἔδραμε πάλιν ὁ προφήτης. Δηλοῖ δὲ αὐτοῦ τὸ εὐσεβὲς καὶ τὰ ῥήματα. "Εἶπε γὰρ, φησὶν, Ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ οὗτος, ὃς παρεπύκρυνε τὸ ῥῆμα Κυρίου." Εἶτα δραμὼν εὔρε τοῦ μὲν προφήτου τὸ σῶμα νεκρὸν, ἀλώβητον δὲ τὴν ὄνον· τὸν λέοντα δὲ οἶόν τινα φύλακα παρεστῶτα· ὃς ἰδὼν αὐτὸν ἀφιγμένον ὑπεχώρησεν, ὡς οὐκέτι φυλακῆς δεομένου τοῦ σώματος. Ἐπειτα μετακομίσας, καὶ τῶν νομιζομένων ἀξιώσας, ἐνετείλατο τοῖς υἱέσι μιᾷ θήκῃ ἀμφοτέρω παραδοῦναι τὰ σώματα, ὡς τῆς θείας προρρήσεως δεξαμένης τὸ πέρας. Ἐκ δὲ τούτου τοῦ διηγήματος διδασκόμεθα, ὡς δυνατοὶ δυνατῶς ἐτασθήσονται. Οὐ γὰρ ἔδει τὸν τῆς θείας ἀκηκοότα φωνῆς ἀνθρωπίνῃ πιστεῦσαι τὰναντία λεγομένη, ἀλλ' ἀναμείναι τὸν προστεταχότα λῦσαι ὅπερ γενέσθαι προσέταξεν. Ἐγὼ δὲ οἶμαι καὶ εἰς βεβαίωσιν τῆς περὶ τοῦ θυσιαστηρίου προρρήσεως τήνδε γενέσθαι τὴν τιμωρίαν. Οὐ γὰρ οἶόν τε ἦν λαθεῖν ἄνδρὸς τοσοῦτου διήγημα· τοῖς δὲ ἀκούουσιν ἰκανὸν ἦν τοῦτο δέος ἐνθεῖναι. Εἰ γὰρ τροφῆς μετάληψις παρὰ τὴν θεῖαν ἐντολήν γενομένη, καὶ οὐκ ἐξ ἡδονῆς, ἀλλ' ἐξ ἀπάτης γεγεννημένη, τοσαύτην ἀνδρὶ δικαίῳ τιμωρίαν ἐπήνεγκεν, ὁποῖαις περιπεσοῦνται κολάσει οἱ τὸν μὲν πεποηκότα καταλελοιπότες Θεὸν, τὰ δὲ τῶν ἀλόγων προσκυνοῦντες ἰνδάματα; Τετίμηκε δὲ αὐτὸν καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν ὁ Θεός. Ἐπέστησε γὰρ αὐτῷ φύλακα τὸν φονέα· ταύτη μὲν τιμῶν ὡς προφήτην, ἐκείνη δὲ κολάζων ὡς παραβάτην· δεδιττόμενος δὲ καὶ τοὺς τῆνικάδε, καὶ τοὺς νῦν, ὥστε μηδὲ τῶν μικρῶν τοῦ Θεοῦ καταφρονεῖν ἐντολῶν. Μηνύει δὲ τοῦ προφήτου τὸ πάθος τῶν νεκρῶν τὴν ἀνάστασιν. Ὁ γὰρ περιόντα μὲν ἐκδεδωκῶς τῷ θηρίῳ, τελευτήσαντα δὲ ἀξιώσας τιμῆς, καὶ τιμήσας οὐ τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ τὸ σῶμα μόνον, δηλὸν ὡς οὐ

περιόψεται διαλυθὲν καὶ φθαρὲν, ἀλλ' ἀναστήσει, καὶ τῇ ψυχῇ τὸ ὄργανον ἀποδώσει, δι' οὗ τὸν ποιητὴν τεθεράπευκεν. Ἄνθρωπος μέντοι Θεοῦ οὐ πᾶς προφήτης ὠνόμασται, ἀλλ' οἱ τελείαν τὴν ἀρετὴν κεκτημένοι, ὡς Μωσῆς καὶ Ἡλίας, καὶ εἴ τις ἐκείνοις παρόμοιος. Δεδήλωκε τοίνυν ἡ προσηγορία, ὡς τοῦ πρεσβύτου προφήτου πολλῶ τιμιώτερος ἦν. ΕΡΩΤ. ΜΔ'. Πῶς νοητέον τό· "Ὁ βουλόμενος ἐπλήρου τὴν χεῖρα αὐτοῦ;" Τὸ ἐπαγόμενον δηλοῖ· "Καὶ ἐγένετο ἱερεὺς τῶν 80.716 ὑψηλῶν" τουτέστιν ἱεράτευε, καὶ ταῖς χερσὶ τὸ θυμίαμα προσέφερεν. ΕΡΩΤ. ΜΕ'. Προειδῶς ὁ Θεὸς ὡς ἀσεβήσει ὁ λαὸς, τί δήποτε γενέσθαι τὴν διαίρεσιν συνεχώρησεν; Τί γὰρ τὸν Ἰούδαν καὶ τὸν Βενιαμὶν ὤνησε τὸ τὸν θεῖον ἔχειν νεῶν; Τὴν γὰρ αὐτὴν καὶ οὗτοι παρανομίαν ἐτόλμων· "Ὦκοδόμησαν γὰρ, φησὶν, αὐτοῖς ὑψηλὰ καὶ στήλας, καὶ ἄλση, ἐπὶ πάντα βουνὸν ὑψηλὸν, καὶ ὑποκάτω παντὸς ξύλου ἀλσώδους. Καὶ σύνδεσμος ἐγένετο ἐν τῇ γῆ." Τὸν δὲ σύνδεσμον ἀντὶ τῆς ἀποστάσεως τέθεικε. Καὶ γὰρ ἡ Ἰεζάβελ τοῦ Ἰωρὰμ μεμαθηκυῖα τὴν τελευταίαν, καὶ τὸν Ἰοὺ τῆς βασιλείας τὴν χειροτονίαν δεξάμενον, ἐβόησε, σύνδεσμος, σύνδεσμος, τουτέστιν ἀποστασία καὶ τυραννίς. Τοῦτο δὲ καὶ τὰ ἐξῆς δηλοῖ· "Καὶ ἐποίησαν ἀπὸ πάντων βδελυγμάτων τῶν ἐθνῶν, ὧν ἐξώρισε Κύριος ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ." Οὐ τοίνυν διὰ τὴν τῆς βασιλείας διαίρεσιν ἐξώκειλαν εἰς ἀσέβειαν αἱ δέκα φυλαὶ, ἀλλὰ διὰ τὴν οἰκείαν παρανομίαν. Αὐτίκα γοῦν μείζους ποιοῦνται τῆς Ἰούδα φυλῆς οἱ προφήται κατηγορίας. Καὶ γὰρ Ὡσηὲ πόρνην μὲν προσετάχθη λαβεῖν, εἰς ἔλεγχον τῆς προφανοῦς ἀσεβείας τῶν δέκα φυλῶν· προφανῆς γὰρ ἡ τῆς πόρνης ἀκολασία· μοιχεύτρια δὲ εἰς τύπον τῆς Ἰουδαίας, ὅτι τῷ Θεῷ διὰ τοῦ ναοῦ συνῆφθαι δοκοῦσα, λάθρα τοῖς εἰδώλοις ἐλάτρευεν. Ἰερεμίας δὲ ὁ προφήτης φησὶν· "Ἐδικαίωσεν αὐτὴν ἡ ἀποστροφή Ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς ἀσυνθέτου Ἰούδα." Ἰεζεκιὴλ δὲ ὁ προφήτης, οὐ τὴν Σαμάρειαν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ Σόδομα τῆς Ἱερουσαλήμ ἐκάλεσεν ἀδελφὴν. Ἀποστάντες τῆς εὐσεβείας τῆς θείας ἐγυμνώθησαν προμηθείας. Σουσακεῖμ γὰρ τῶν Αἰγυπτίων ὁ βασιλεὺς πολλὰς μὲν τῶν Ἰουδαίων εἴλε πόλεις, ὡς ἡ τῶν Παραλειπομένων ἐδίδαξε βίβλος· ἐπέβη δὲ καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ, καὶ οὐ μόνον τοὺς βασιλικούς, ἀλλὰ καὶ τοὺς θείους ἐσύλησε θησαυρούς. Ἔλαβε δὲ καὶ τὰ ὄπλα τὰ χρυσᾶ, καὶ ἃ Δαβὶδ ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τῶν Σύρων εἰλήφει, καὶ ἃ ὁ Σολομὼν ἐπεποιήκει. ΕΡΩΤ. Μ'. Τί ἐστίν· "Ἀπηρείδοντο αὐτὰ εἰς τὸ Θεκουὲ τῶν παρατρεχόντων· Ἐν μὲν τῇ τῶν Ἑβραϊκῶν ὀνομάτων ἑρμηνείᾳ τὸ Θεκουὲ, κρουσμός καὶ σαλπισμός κείμενον εὗρον. Ἡ δὲ τῶν Παραλειπομένων βίβλος οὕτω ταῦτα διδάσκει· "Καὶ ἐποίησε Ῥοβοὰμ ὁ βασιλεὺς ἀντ' 80.717 αὐτῶν θυρεοὺς χαλκοῦς, καὶ κατέστησεν ἐπὶ χεῖρας ἀρχόντων τῶν παρατρεχόντων, τῶν φυλασσόντων τὰς θύρας τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως. Καὶ ἐγένετο ἀπὸ ἱκανοῦ, ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι τὸν βασιλέα εἰς οἶκον Κυρίου, εἰσπορεύοντο οἱ φυλάσσοντες, καὶ οἱ παρατρέχοντες· καὶ οἱ ἐπιστρέφοντες εἰς ἀπάντησιν τῶν παρατρεχόντων, ἐλάμβανον τοὺς θυρεοὺς, καὶ ἀποκαθίστων εἰς τὴν τάξιν τῶν παρατρεχόντων." Ἐδίδοτο, φησὶ, τοῖς δορυφόροις καὶ ἀσπιδηφόροις τοῖς περὶ τὸν βασιλέα, οἱ παρὰ τὰς θύρας τῶν βασιλείων ἐστῶτες τὰς εἰσόδους ἐφρούρουν. Προϊόντος δὲ τοῦ βασιλέως, οἱ μὲν προηγούντο, οἱ δὲ παρέτρεχον. Ἦνίκα δὲ εἰς τὸν ναὸν παρεγένετο, ἀπήντων οἱ ἐπιστρέφοντες, ἀντὶ τοῦ, οἱ τοῦ ναοῦ φύλακες, καὶ ἐδέχοντο ταῦτα παρ' αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ ταῦτα κατέχοντες πρὸ τῆς πύλης εἰστήκεισαν τοῦ νεῶ, ἵνα τὰ μὲν ὄπλα μείνη πρὸ τῶν θυρῶν, οἱ δὲ ταῦτα κομίζοντες σὺν τῷ βασιλεῖ τὸν Θεὸν προσκυνήσωσιν. Εἰκὸς δὲ καὶ οἶκον γενέσθαι πρὸ τῶν θυρῶν, ὥστε τοῦ βασιλέως ἀφικνουμένου, τοὺς ὀλοφόρους ἐκεῖ τὰ ὄπλα ἀποτίθεσθαι. ΕΡΩΤ. ΜΖ'. Πῶς νοητέον τὸ, ὅτι "Διὰ Δαβὶδ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ Θεὸς κατάλειμμα, ἵνα στήσῃ τὰ τέκνα αὐτοῦ μετ' αὐτόν;" Διηγησάμενος καὶ τοῦ Ῥοβοὰμ καὶ τοῦ Ἀβιά τὴν ἀσέβειαν, τοῖσδε τοῖς λόγοις ἐχρήσατο, διδάσκων ὡς διὰ τὸν πρόγονον μέχρι πολλοῦ τῶν ἀπογόνων τὴν βασιλείαν ἐφύλαξεν. Εἶτα ἐπαινέσας τὴν

τοῦ Δαβίδ ἀρετὴν, τῆς μιᾶς ἀμαρτίας ἐμνήσθη. "Ἐποίησε γὰρ, φησὶ, Δαβίδ, τὸ εὐθὲς ἐνώπιον Κυρίου, καὶ οὐκ ἐξέκλινεν ἀπὸ πάντων ὧν ἐνετείλατο αὐτῷ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἐκτὸς ἐν ῥήματι Οὐρίου τοῦ Χετθαίου." Τοῦ δὲ Ἀβιά τὰ πρῶτα ἐπῆνεσε τῶν Παραλειπομένων ἡ βίβλος· τῶν δὲ τελευταίων ὁμοίως καὶ αὐτὴ κατηγορήσε. Σαφέστερον δὲ ταῦτα δηλώσομεν ἐκείνην ἔρμη νεύοντες, σὺν Θεῷ φάναι, τὴν βίβλον. Τοῦ δὲ Ἀσᾶ τὰ πρῶτα τῆς βασιλείας ἢ τῶν Βασιλειῶν ἐπῆνεσε βίβλος. "Ἐποίησε γὰρ, φησὶν, Ἀσὰ τὸ εὐθὲς ἐνώπιον Κυρίου, ὡς ὁ Δαβίδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ· καὶ ἀφείλε τὰς στήλας ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐξῆρε πάντα τὰ ἐπιτηδεύματα, ἃ ἐποίησαν οἱ πατέρες αὐτοῦ, καὶ τὴν Ἄνναν τὴν μητέρα αὐτοῦ μετέστη τοῦ μὴ εἶναι ἡγουμένην, καθότι ἐποίησε σύνοδον ἐν τῷ ἄλσει αὐτῆς· καὶ ἐξέκοψεν αὐτὰ Ἀσὰ, καὶ πάσας τὰς κατα 80.720 δύσεις αὐτῆς, καὶ ἐνέπρησεν ἐν πυρὶ ἐν τῷ χειμάρρῳ κεδρῶν. Τὰ δὲ ὑψηλὰ οὐκ ἐξῆρε." Πάλιν ἐν ταῦθα δεδήλωκεν, ὡς τὰ μὲν τῶν εἰδώλων τεμένη κατέλυσε, καὶ πρόρριζα τὰ ἄλλα ἐξέκοψε· τὰ δὲ τῷ Θεῷ ἐν τοῖς ὑψηλοῖς ἀνακείμενα θυσιαστήρια καταλέλοιπε. Καὶ τοῦτο, τῆς θείας χάριτος συνεργούσης, σαφέστερον ἀποδείξομεν ἐρμηνεύοντες τὸ κατὰ τὸν Ἐζεκιάν διήγημα. Ἔδειξε μέντοι καὶ τὸν ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ ζῆλον, καὶ τὴν μητέρα τῆς ἐξουσίας γυμνώσας, διὰ τὴν σύνοδον καὶ τὴν ἑορτὴν, ἣν ἐπέτελεσεν ἐν τῷ ἄλσει, καὶ αὐτὸ ἐκκόψας, καὶ πάντας τοὺς εἰδωλικούς αὐτῆς καταλύσας τόπους, καὶ πυρὶ παραδούς. Προσέθηκε δὲ, ὅτι καὶ τοὺς κίονας, οὓς καὶ αὐτὸς καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐξ ὕλης ἀργύρου κατασκεύασε καὶ χρυσοῦ, τῶν βασιλειῶν ἐξενεγκῶν ἀνέθηκε τῷ Δεσπότη Θεῷ· καὶ ἄλλον πλεῖστον καὶ ἄρ γυρον καὶ χρυσόν, ἐπίσημόν τε καὶ ἄσημον, καὶ σκεύη ἱερὰ καὶ πολύτιμα· ἀτελῆ δὲ αὐτὸν ὅμως ὠνόμασεν. Ἔφη γάρ· "Πλὴν ἡ καρδία Ἀσᾶ οὐκ ἦν τελεία μετὰ Κυρίου πάσας τὰς ἡμέρας αὐτοῦ." Καὶ τοῦτο σαφέστερον ἢ τῶν Παραλειπομένων ἱστορία διδάσκει. Πιστῶς δὲ προσευξάμενος, τὰς ἑκατὸν τῶν Αἰθιοπίων κατηγονίσαστο μυριάδας, καὶ ἄρδην κατηκόντισεν ἅπαντας. Βασαῶ δὲ τοῦ τῶν δέκα φυλῶν βασιλέως ἐπιθεμένου, καὶ τὴν Ῥαμὰ ἐπιτειχίσαι πειραθέντος, καταλιπὼν τὸν Θεὸν, τὴν τῶν Σύρων ἠσπάσατο συμμαχίαν. ΕΡΩΤ. ΜΗ'. Πῶς νοητέον; "Ἐν τῷ καιρῷ τοῦ γήρως ἐποίησεν Ἀσὰ τὸ πονηρὸν, καὶ ἐπόνεσε τοὺς πόδας αὐτοῦ;" Σαφέστερον καὶ τοῦτο τῶν Παραλειπομένων ἡ βίβλος ἐδίδαξεν. "Ἐν γὰρ τῇ ἀρρώστῳ αὐτοῦ, φησὶν, οὐκ ἐζήτησε τὸν Κύριον, ἀλλὰ τοὺς ἰατρούς." Ἐγὼ δὲ δυοῖν θάτερον ὑπολαμβάνω, ἢ τοὺς ἐπωδαῖς κεχρημένους καὶ μαγγανείαις κληθῆναι ἰατρούς, ἢ ὅτι μόνον ἐπίστευσε τοῖς ἰατροῖς, τὴν εἰς τὸν Θεὸν οὐκ ἔχων ἐλπίδα. Οἱ γὰρ εὐσεβεῖα κοσμούμενοι κέχρηται μὲν τοῖς ἰατροῖς, ὡς ὑπουργοῖς τοῦ Θεοῦ, εἰδότες ὅτι καὶ τὴν ἰατρικὴν αὐτὸς ἔδωκε τοῖς ἀνθρώποις, ὡσπερ δὴ καὶ τὰς ἄλλας τέχνας, καὶ τὰς βοτάνας αὐτὸς ἐκ τῆς γῆς βλαστήσαι προσέταξεν. Ἰσασι δὲ ὅμως, ὡς οὐδὲν ἰσχύει τῶν ἰατρῶν ἢ τέχνη μὴ βουλομένου Θεοῦ· ἀλλὰ τὸσαῦτα δύναται, ὅσα αὐτὸς βούλεται. Τοῦ δὲ Ἱεροβοάμ ὁ οἶκος τὴν 80.721 πανωλεθρίαν ὑπέμεινε, κατὰ τὴν πρόρρησιν Ἀχιά τοῦ Σιλωνίτου. "Ἐπάταξε γὰρ, φησὶ, Βασαῶ βασιλεὺς Ἰσραὴλ ὄλον τὸν οἶκον Ἱεροβοάμ· καὶ οὐχ ὑπελείπετο πᾶσα πνοὴ ἐν τῷ Ἱεροβοάμ, ἕως τοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτὸν πάντας κατὰ τὸ ῥῆμα Κυρίου, ὃ ἐλάλησεν ἐν χειρὶ τοῦ δούλου αὐτοῦ Ἀχιά τοῦ Σιλωνίτου." Τὰ αὐτὰ δὲ καὶ Βασαῶ πέπονθε. Τὴν αὐτὴν γὰρ καὶ αὐτὸς δυσσέβειαν καὶ παρανομίαν ἠσπάσατο. Κεῖλᾶ δὲ ὁ τούτου παῖς παρὰ Ζαμβρῆ ἐδέξατο τὴν πληγὴν. Οὗτος δὲ πάλιν, κατὰ τὴν γεγεννημένην πρόρρησιν, πάντα τὸν τοῦ Βασαῶ κατέλυσε οἶκον. Τοῦ δὲ λαοῦ τὸν Ζαμβρῆ χειροτονήσαντος βασιλέα, πολιορκούμενος ὁ Ζαμβρῆ τὸν οἶκον ἐν ᾧ διῆγεν ἐνέπρησε, καὶ σὺν ἐκείνῳ καυθεῖς τετελεύτηκε. Διδασκόμεθα δὲ διὰ τούτων ἡμεῖς, ὡς τοὺς πονηρὰ συζῶντας δι' ἀλλήλων Δεσπότης κολάζει Θεός. Καὶ τῷ πονηροτέρῳ τὸν πονηρὸν παραδίδωσιν, οἷόν τισι δημίοις κεχρημένος αὐτοῖς. Ἐπειδὴ δὲ τινες ζητοῦσι, πόθεν οἱ Σαμαρεῖται τήνδε τὴν προσηγορίαν ἐσχήκασιν, ἐκ τῆς προκειμένης ἱστορίας τοῦτο καταμαθεῖν

εὐπετές. Ἐκτήσατο γάρ, φησὶ, Ζαμβρῆ τὸ ὄρος τῶν Σεμερῶν παρὰ Σεμ μῆρ τοῦ Κυρίου αὐτοῦ δύο ταλάντων ἀργυρίου, καὶ ὠκοδόμησε τὸ ὄρος, καὶ ἐπεκάλεσε τὸ ὄνομα αὐ τοῦ τοῦ ὄρους, οὗ ὠκοδόμησεν, ἐπὶ τῷ ὀνόματι Σεμμῆρ τοῦ κυρίου τοῦ ὄρους Σομόρων." Τοιγαρ οὖν ἀπὸ τοῦ Σεμμῆρ τὸ ὄρος ὠνομάσθη Σομόρων, ἀπὸ δὲ τοῦ ὄρους ἡ πόλις Σαμάρεια. Σαμάρεια δὲ ἐστὶν ἡ νῦν Σεβαστὴ προσαγορευομένη. Ἐν ταύτῃ δὲ ἦν τῶν δέκα φυλῶν τὰ βασιλεία. Ἐξανδραπο δισθεισῶν δὲ τῶν δέκα φυλῶν, καὶ τῆς γῆς ἐκείνης ἐρήμου γεγεννημένης, μετέστησάν τινες ἐκ τῶν ἐξῶν μερῶν εἰς ἐκείνας τὰς πόλεις τῶν Ἀσσυρίων οἱ βασιλεῖς, οὗτοι δὲ ἐκ τῆς Σαμαρείας ὠνομάσθησαν Σαμαρεῖται. Ταῦτα περὶ Ζαμβρῆ εἰρηκῶς, ἐπὶ τὸν Ἰούδαν μετέβη· καὶ τεθαύμακε μὲν τὸν Ἰωσαφάτ ἐν τοῖς ἄλλοις, καὶ ἔφη αὐτὸν τὸ εὐθὲς ἐνώπιον Κυρίου πεποιηκέναι. Ἐμέμψατο δὲ, ὡς τὴν ἐν τοῖς ὑψηλοῖς λατρείαν μὴ παύσαντα· ἀλλὰ καὶ τοῦ Ἀχαάβ τὴν συγγένειαν ἀσπασάμενον. Ταῦτα δὲ σαφέστερον ἢ τῶν Παραλειπομένων βίβλος ἐδίδαξεν. Οὗ δὲ χάριν καὶ ὁ τὴν ἱστορίαν συγγεγραφῶς εἰς ἐκείνην ἡμᾶς παρέπεμψεν. ΕΡΩΤ. ΜΘ'. Πῶς νοητέον; "Οὐκ ἴδου ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίου Λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων Ἰούδα;" Καὶ ἐντεῦθεν δῆλον, ὡς ἅπαντα συνεγράφη τὰ τῆνικαῦτα γενόμενα· καὶ ἐξ ἐκείνων τῶν βιβλίων, τὰς μὲν οὗτος ὁ συγγραφεὺς, τὰς δὲ οἱ τὰς Παραλει 80.724 πομένας συγγεγραφότες, ἔλαβον τῆς ἱστορίας τὰς ἀφορμάς. ΕΡΩΤ. Ν'. Τίνα δὲ λέγει τὸν Βαάλ; Ὡς Ἰώσηπος ἔφη, Τυρίων ἦν οὗτος θεός· ἡ δὲ Ἀστάρτη Σιδωνίων. Τοῦτο γὰρ καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν ἐδίδαξε τὰ περὶ τοῦ Σολομώντος συγγράφων, ὅτι τέμενος ὠκοδόμησε τῇ Ἀστάρτῃ βδε λύγματι Σιδωνίων. Ταύτῃ καὶ τὰ ἄλλα φυτεύοντες ἀνετίθεσαν· Ἀστάρτη δὲ ἐστὶν ἡ παρ' Ἑλλησιν Ἀφροδίτη προσαγορευομένη. ΕΡΩΤ. ΝΑ'. Οὐ δοκεῖ τολμηρὸν εἶναι τὸ περὶ τοῦ Ἥλιου ῥηθὲν, "Εἰ ἔσται τὰ ἔτη ταῦτα δρόσος ἢ ὑετὸς ἐπὶ τῆς γῆς, εἰ μὴ διὰ στόματός μου;" Τολμηρὸν ἐστὶ τὸ κατὰ τῶν πνευματικῶν ἀνδρῶν τοιούτους εἰσδέχεσθαι λογισμούς. Προφήτης γὰρ ἦν, καὶ προφητῶν κορυφαῖος, καὶ τῷ θείῳ πυρπολὸς ζήλω. Καὶ ταῦτα τοῦ θεοῦ Πνεύματος ἐνεργούντος εἴρηκεν. Ὅθεν καὶ τὸ πέρας εἴληφεν. ΕΡΩΤ. ΝΒ'. Πῶς ὁ ἅγιος ὢν, καὶ κατὰ νόμον πολιτευόμενος, ἤσθη τὴν διὰ τῶν κοράκων αὐτῷ κομιζομένην τροφήν; Αὐτὸς ὁ νομοθέτης ταύτην αὐτῷ διὰ τῶν κοράκων προσέφερεν. Αὐτὸς γὰρ αὐτῷ καὶ προσέταξεν ἐν τῷ χειμάρρῳ διάγειν τῷ χόρραν, ὑποσχόμενος πέμψειν αὐτῷ διὰ κοράκων τροφήν, καὶ πεπλήρωκε τὴν ὑπόσχεσιν. Προσέφερον γὰρ οἱ κόρακες ἄρτους μὲν ἔωθεν, δείλης δὲ κρέα. Διδάσκει δὲ διὰ τούτων ἡμᾶς ὁ νομοθέτης, ὡς τῆς Ἰουδαίων ἀσθενείας ἕνεκα τοὺς τοιούτους ἐτεθεῖκε νόμους, οὓς ποτὲ μὲν αὐτὸς παραβῆναι προσέταττεν· ἐν σαββάτῳ γὰρ ἐπτάκις κυκλῶσαι τὴν Ἱεριχῶ, καὶ Ἰησοῦν τὸν προφήτην, καὶ Ἐλεάζαρ τὸν ἀρχιερέα, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἱερέας καὶ Λευίτας ἐκέλευσε, καὶ ἅπαντα τὸν λαόν· καὶ νῦν τὸν μέγαν Ἥλιον δέχεσθαι τὴν διὰ τῶν κοράκων κομιζομένην αὐτῷ τροφήν· ποτὲ δὲ τοὺς τοιούτους παραβεβηκόσι νόμους οὐκ ἐπεμέμψατο. Καὶ γὰρ ὁ Σαμψὼν διὰ μὲν τὴν μέθην, καὶ τὴν λαγνείαν, τῆς θείας ἐγυμνώθη χάριτος· φαγὼν δὲ τὸ κηρίον τοῦ μέλιτος, ὃ ἐν νεκρῶ λέοντι ἐξύφηναν μέλισσαι, κατηγορίαν οὐδεμίαν ἐδέξατο. 80.725 ΕΡΩΤ. ΝΓ'. Τίνος χάριν πρὸς χήραν ἀλλόφυλον ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀπελθεῖν; Καὶ τοῦτο πάλιν τῶν τοιούτων νόμων τὰς αἰτίας διδάσκει. Εἰ γὰρ ἦδει στερβρὸν τῶν Ἰουδαίων τὸ φρόνημα, καὶ τὴν πίστιν ἐδραΐαν, οὐκ ἂν αὐτοῖς φυγεῖν τῶν ἀλλοφύλων ἐπιμιξίαν προσέταξεν· ἀλλὰ τούναντίον ἐκέλευσεν ἂν αὐτοῖς συνδιαγείν, καὶ κηρύττειν αὐτοῖς τὴν εὐσέβειαν. Τοῦτο γὰρ διδάσκει καὶ ἡ τοῦ νόμου αἰτία. Εἰρηκῶς γάρ· "Οὐ δώσεις τὰς θυγατέρας σου τοῖς υἱοῖς τῶν ἀλλοφύλων, καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν τοῖς υἱοῖς σου," ἐπήγαγεν· "Ἴνα μὴ ἐκπορνεύσωσιν οἱ υἱοὶ αὐτῶν τὰς θυγατέρας ὑμῶν, καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῶν τοὺς υἱοὺς ὑμῶν, ὅπισθεν Κυρίου τοῦ Θεοῦ ὑμῶν." Τὸν δὲ γε προφήτην, ὡς εὐεργετῆσαι δυνάμενον, οὐ μόνον οὐκ ἐκώλυσεν, ἀλλὰ καὶ προσέταξεν ἀπελθεῖν. Οἴμαι δὲ ὅτι καὶ δεῖξαι βουλόμενος

αὐτῷ δαπανωμένην τῷ λιμῷ τῶν ἀνθρώπων τὴν φύσιν, πρῶτον μὲν εἰς τὸν χειμάρρουν ἐπήγαγεν· εἶτα τοῦτον ξηράνας, πρὸς τὴν χήραν ἀπήγαγε γυναῖκα, οὐδὲν ἔχουσαν πλὴν ὀλίγης τροφῆς εἰς μίαν ἀποχρῶσης ἡμέραν. "Ζῆ γὰρ, ἔφη, Κύριος ὁ Θεός σου, εἰ ἔστι μοι ἐγκρυφίας, ἀλλ' ἢ ὅσον δρᾶξ ἀλεύρου ἐν τῇ ὑδρίᾳ, καὶ ὀλίγον ἔλαιον ἐν τῷ καμψάκῃ, καὶ ἰδοὺ συλλέξω δύο ξυλάρια, καὶ εἰσελεύσομαι, καὶ ποιήσω αὐτὸ ἑμαυτῇ καὶ τοῖς τέκνοις μου, καὶ φαγόμεθα καὶ ἀποθανούμεθα." Μόνην, φησὶν, ἔχω τὴν τελευταίαν τροφήν, μεθ' ἣν τὴν τοῦ λιμοῦ προσμένω πληγὴν. Ἐγὼ δὲ ἄγαμαι τῆς γυναικὸς τὸ πρᾶον τῆς ἀποκρίσεως. Οὐ γὰρ ἐδυσχέρανεν, ὡς ἐν τηλικαύταις συμφοραῖς αἰτηθεῖσα τροφήν, ἀλλὰ μόνην ἔδειξε τὴν ἐσχάτην πενίαν. Ἄλλ' ὁ μέγας ἐκεῖνος καὶ δίκαιος ἀνὴρ ὑπέσχετο μὲν τὰς τοῦ ἀλεύρου καὶ ἐλαίου πηγὰς. Προσέταξε δὲ αὐτῷ πρῶτον ποιῆσαι καὶ κομίσαι τὸν ἄρτον. Ἡ δὲ πάλιν οὐκ ἔδυσ φόρησεν, ὡς πενίας, καὶ χηρείας, καὶ παιδοτροφίας τηκομένη φροντίσιν· ἀλλὰ τὴν ἐπαγγελίαν δεξαμένη πιστῶς, προσήνεγκε τὴν τροφήν, καὶ ταῦτα οὐκ εἰδυῖα τὸν ἀνθρώπον· ἀλλόφυλος γὰρ ἦν· προφητικῆς δυνάμεως πείραν οὐ δεδεγμένη. Οἶμαι δὲ ἐν ταύτῃ προτυπωθῆναι τὴν ἐξ ἐθνῶν Ἐκκλησίαν. Τὸν γὰρ ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν διωκόμενον πιστῶς ὑπεδέξατο, καθάπερ καὶ ἐκκλησία τοὺς ἀποστόλους ὑπ' αὐτῶν τούτων ἐξελαθέντας. 80.728 ΕΡΩΤ. ΝΔ'. Τίνος χάριν τὸν τῆς χήρας τελευτῆσαι υἱὸν συνεχώρησεν ὁ Θεός; Ἀφθόνως ὁ προφήτης ἀπολαύων τροφῆς τῆς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἐπελάθετο συμφορᾶς. Οὐδὲν χάριν καὶ τῆς χήρας αὐτῷ ὁ Θεός ἐπεστράτευσεν οἰμωγᾶς. Ἐπέγνω δὲ καὶ αὐτὸς τὴν αἰτίαν· "Οἴμοι γὰρ, φησὶ, Κύριε, ὁ μάρτυς τῆς χήρας μεθ' ἧς ἐγὼ οἰκῶ μετ' αὐτῆς, σὺ ἐκάκωσας τοῦ θανατῶσαι τὸν υἱὸν αὐτῆς." Ἀξιάγαστα δὲ τῆς χήρας τὰ ῥήματα· "Εἰσηλθες γὰρ, φησὶ, πρὸς με, τοῦ ἀναμνήσαι τὰς ἀμαρτίας μου, καὶ θανατῶσαι τὸν υἱόν μου." Τῷ σὺ φωτὶ, φησὶν, ἐγυμνώθη τὰ κεκρυμμένα μου πλημμελήματα· καὶ οὐκ εἶπεν, οἷα δὲ ἀλλόφυλος οὖσα, Οἰωνός μοι γέγονας πονηρός, πρόξενος κακῶν μοι ἢ σὴ γεγένηται παρουσία· ἀλλὰ μᾶλλον ταῖς οἰκείαις ἀμαρτίαις τὸ συμβᾶν ἀνατέθεικε. Τοσοῦτον ὤνησεν αὐτὴν ἢ τοῦ προφήτου διδασκαλία. Τοιγάρτοι καὶ δι' αὐτὴν ἢ τοῦ παιδὸς γέγονε τελευτή· ἵνα θεασαμένη τὴν παρὰ φύσιν γεγενημένην ἀνάστασιν, βεβαίαν δέξηται τὴν εὐσέβειαν. Ὁ δὲ προφήτης προσήνεγκε πρὸς Κύριον περὶ τοῦ τεθνηκότος παιδαρίου· μετὰ τὴν προσευχὴν δὲ τρεῖς ἐμφυσήσας τῷ μαιρακίῳ εἰς ζωὴν ἐπανήγαγε. Δηλοῖ δὲ ὁ μὲν ἀριθμὸς τὴν προσκυνομένην Τριάδα· τὸ δὲ ἐμψύσημα, τὴν ἐν ἀρχῇ τῆς ψυχῆς γεγενημένην δημιουργίαν. Ἄλλ' ὁ προφήτης ἐμφυσήσας οὐκ ἄλλην ψυχὴν ἐδημιούργησεν, ἀλλὰ τὴν χωρισθεῖσαν τοῦ σώματος ἐπανήγαγεν. Ὁ δὲ φιλόανθρωπος καὶ φιλοικτεῖρων Θεός, τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος ὀρώων διολλύνμενον, καὶ τὸν προφήτην αἰτῆσαι τὸν ἔλεον μὴ βουλόμενον, καὶ τοὺς μὲν οἱ κτεῖρων, καὶ δοῦναι τὸν ἔλεον ἐπειγόμενος, τὸν δὲ γεραίρων, καὶ παρὰ τὴν αὐτοῦ γνώμην λῦσαι τὴν ἐξενεχθεῖσαν οὐκ ἀνεχόμενος ψῆφον, αὐτὸς ἔρχεται πρεσβευτῆς πρὸς τὸν οἰκέτην ὁ δεσπότης, πρὸς τὸν πηλὸν ὁ δημιουργός, καὶ πείθει λῦσαι τῶν νεφῶν τὰς ὠδῖνας τὴν πεδήσασαν γλῶσσαν· "Ἐγένετο γὰρ, φησὶ, μεθ' ἡμέρας πολλὰς, καὶ ῥῆμα Κυρίου ἐγένετο πρὸς Ἡλίαν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ τρίτῳ, λέγον· Πορεύου καὶ ὄφθητι Ἀχαάβ, καὶ δώσω ὑετὸν ἐπὶ πρόσωπον τῆς γῆς." ΕΡΩΤ. ΝΕ'. Πῶ νοητέον· "Εἰ ἔστιν ἔθνος ἢ βασιλεία, οὐδὲν οὐκ ἀπέσταλκεν ὁ Κύριος μου ζητεῖν σε, καὶ εἶπον, Οὐκ ἔστιν;" Ἐπειδὴ ὁ προφήτης εἰρήκει τῷ Ἀχαάβ, "Ζῆ Κύριος ὁ Θεός μου, εἰ ἔσται τὰ ἔτη ταῦτα ὑετός ἢ δρόσος, εἰ μὴ διὰ λόγου στόματός μου," λαβὼν τῆς τῶν λόγων ἀληθείας τὴν πείραν ὁ Ἀχαάβ, ἀναγκαίως ἐπεζήτει τὸν τῆς γλώττης τὰ νέφη καθεύξαντα, ἵνα δυοῖν θάτερον δρᾶσιν, ἢ ἀνοῖξαι πείσῃ, ἢ μὴ πειθόμενον διολέσῃ. Ὁ δὲ Ἀβδιὸν τῶν ἄγαν ἦν εὐσεβῶν· 80.729 καὶ τοῦτο διδάσκει οὐ μόνον αὐτοῦ τὰ ῥήματα, ἀλλὰ καὶ τὰ πράγματα. Πρῶτον μὲν γὰρ ἀναιρουμένους ὑπὸ τῆς Ἰεζάβελ τοὺς προφήτας ὀρώων, οὐ μόνον κατέκρυψεν, ἀλλὰ καὶ διέθρεψε, καὶ οὐ

τρεις, οὐδὲ τέσσαρας, οὐδὲ πέντε, καὶ δέκα, ἀλλ' ἑκατὸν διχῆ διελών. Καὶ οὐκ ἔδρασε τῆς κρατοῦσης μαιφονίαν, ἀλλὰ πάντων προετίμησε τὴν εὐσέβειαν. Ἔπειτα δὲ τὸν μέγαν Ἡλίαν ἰδὼν, ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ εἶπεν· "Εἰ σὺ εἶ αὐτὸς, κύριέ μου Ἡλίας;" Καὶ τὰ ἐξῆς δὲ δείκνυσιν αὐτοῦ τὴν εὐσέβειαν. "Ἔσται γὰρ, φησὶν, ὅτε ἀπέλθω ἀπὸ σοῦ, καὶ Πνεῦμα Κυρίου ἄρη σε εἰς γῆν ἣν οὐκ οἶδα." Ἄνδρὸς γὰρ ταῦτα μελετῶντος τὰ θεῖα, καὶ τοῦ θεοῦ Πνεύματος ἐπισταμένου τὴν δύναμιν. ΕΡΩΤ. Ν'. Τί δήποτε, τοῦ νόμου διαγορευόντος ἐν ἐνὶ τόπῳ λατρεύειν, ὁ Ἡλίας ἐν τῷ Καρμῆλῳ θυσιαστήριον ὠκοδόμησεν; Ὅτι "Τῷ δικαίῳ νόμος οὐ κεῖται," κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον, "ἀνόμοις δὲ καὶ ἀνυποτάκτοις." Καὶ γὰρ τὸν Ἰσραὴλ διὰ τὴν εὐκολίαν τῆς γνώμης ἐν ἐνὶ χωρίῳ λατρεύειν ἐνομοθέτησε, ἵνα μὴ λαβόντες ἄδειαν προσκυνήσωσι καὶ τοῖς ψευδωνύμοις θεοῖς. Ὁ δὲ προφήτης δεῖξαι ἠβουλήθη τῶν μὲν λαοπλάνων δαιμόνων τὸ ἀσθενές, τοῦ δὲ Θεοῦ τῶν ὄλων τὸ παντοδύναμον· ἀγαγεῖν δὲ αὐτοὺς εἰς τὸν ἐν Ἱεροσο λύμοις ναὸν οὐχ οἶόν τε ἦν, διχῆ τῆς βασιλείας διηρημένης. Ὅθεν αὐτοὺς ἀνήγαγεν εἰς τὸν Κάρμη λον, ἔνθα τὰς πλείους ἐποιεῖτο διατριβάς. ΕΡΩΤ. ΝΖ'. Πῶς νοητέον· "Ἔως πότε χωλανεῖτε ἐπ' ἄμφο τέραις ταῖς ἰγνύαις ὑμῶν;" Καὶ τὸν Θεὸν προσεκύνουν, καὶ τοῖς εἰδώλοις ἐλάτρευον. Ὅθεν ἐπήγαγεν· "Εἰ ἔστι Κύριος ὁ Θεός, δεῦτε καὶ πορευθῶμεν ὀπίσω αὐτοῦ. Εἰ δὲ ὁ Βάαλ ἔστιν, πορεύεσθε ὀπίσω αὐτοῦ." Οὔτε ὁ Θεὸς βούλεται, φησὶ, τιμᾶσθαι τοὺς ψευδωνύμους θεοὺς, οὔτε αὐτοὶ τὸν ἀληθινὸν προσκυνεῖσθαι Θεόν. Ὑμεῖς δὲ ταῦτα κάκεῖνα ποιεῖτε, καὶ οὐδετέρῳ φυλάττετε βεβαίαν τὴν εὐνοίαν. ΕΡΩΤ. ΝΗ'. Τίνος ἔνεκα τοῖς ἱερεῦσι τοῦ Βάαλ τὸν πίονα βοῦν ἐκ λέξασθαι, καὶ πρώτοις ἐπιτελέσαι τὴν θυσίαν προσέταξεν; Ὁ ὄντως Θεὸς οὐδενὸς τούτων ἐνδεής ἐστιν. Ἴνα τοίνυν καταισχυθέντες οἱ τοῦ ψεύδους ὑπηρέται μὴ εἴπωσι χαλεπαίνειν τὸν Βάαλ, ὡς μὴ τὸ πρῶτον δεξάμενον γέρας, τῶν πρωτείων αὐτοῖς παρεχώρη 80.732 σεν. Ἐπεὶ δὲ καὶ τούτων γεγενημένων οὐδὲν ἐπέ ραινον· τὰ γὰρ εἶδωλα τῶν ἐθνῶν ἀργύριον καὶ χρυσίον, ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων, ὧτα ἔχουσι καὶ οὐκ ἀκούονται· ἐπικερτομῶν αὐτοῖς ἔλεγεν ὁ προ φήτης· "Ἐπικαλεῖσθε ἐν φωνῇ μεγάλη ἅμα, μὴ ποτε ἀδολεσχία τις αὐτῷ ἐστι· μήποτε χρηματίζει αὐτὸς, ἢ μήποτε καθεύδει, καὶ ἐξαναστήσεται." Εἰκὸς αὐτὸν, φησὶ, καθεύδειν, ἢ ἕτερά τινα πρυτα νεύειν, ἢ περὶ ἄλλα σχολάζειν, ὅθεν ἐνός οὐκ ἐπαῖη καλοῦντος. Προσῆκει τοίνυν κοινῇ πάντας βοῆσαι, ἵνα τὸ μέγα τῆς βοῆς ἐξελάσῃ τὸν ὕπνον. Ὑπήχθησαν δὲ τοῖς λόγοις οἱ λίαν ἀνόητοι, καὶ κοινήν ἀφήκαν βοήν, καὶ κατετέμοντο ἐν μαχαίραις καὶ σειρομάσταις ἑαυτοὺς ἕως ἐκχύσεως αἵματος. Μιαί φόνοι γὰρ ὄντες οἱ τῶν ἀνθρώπων ἀλάστορες τοῖς τῶν ἀνθρώπων αἵμασιν ἐπιτέρπονται. Οὗ δὴ χάριν τοῦτον αὐτοὺς τὸν τρόπον οἱ ἱερεῖς ἐθεράπευον. Καὶ τοῦτο δεδήλωκεν ὁ συγγραφεὺς εἰρηκῶς, "Κατετέ μοντο κατὰ τὸν ἐθισμόν αὐτῶν." Τούτων οὕτως τὴν ἀπάτην γυμνώσας, καὶ τῷ τῶν πρωτείων παρα χωρήσαι, καὶ τῷ πᾶσαν αὐτοῖς σχεδὸν τὴν ἡμέραν ἐνδοῦναι, περὶ αὐτὰς τὰς ἡλίου δυσμάς· τοῦτο γὰρ ἡ ἱστορία δεδήλωκεν· ὡς "Ἐγένετο γὰρ, φησὶν, ὁ καιρὸς τοῦ ἀναβῆναι τὴν θυσίαν·" συνήθροισε μὲν ἅπαντα τὸν λαὸν, ἰσαρίθμους δὲ τῶν φυλῶν αὐτῶν, οὐ τῶν δέκα, ἀλλὰ τῶν δυοκαίδεκα λίθους κομισθῆναι κελεύσας, τὸ κατεσκαμμένον τοῦ Θεοῦ θυσιαστήριον ὠκοδόμησε· καὶ τὰ ξύλα συντεθεικῶς, τὸ ἱερεῖον ἐπέθηκεν. Ἐν κύκλῳ δὲ διορύξας, δοχεῖον ἐποίησεν ὕδατος. Τοῦτο ὁ μὲν Ἑβραῖος θααλὰ προσηγόρευ σεν, ὁ δὲ Ἰώσηπος δεξαμενὴν. Προσ ἦνεγκε δὲ οὐ πῦρ, ἀλλ' ὕδωρ τοῖς ξύλοις. Ἰσαρίθμους γὰρ πάλιν τῶν φυλῶν ἀμφορέας ἐνεχθῆναι κελεύ σας, καὶ τούτους ὕδατος ἐμπλήσας, ἐπέχεεν τῇ θυσίᾳ. Οὐχὶ ἅπαξ δὲ μόνον, οὐδὲ δις, ἀλλὰ καὶ τρίς τοῦτο πεποίηκε, τῆς προσκυνουμένης πάλιν Τριάδος ἐμφαίνων τὸν ἀριθμόν. Βοῆ δὲ χρησάμενος ἰκέτευσε τὸν τῶν πατέρων Θεὸν δεῖξαι τὸ διάφορον, καὶ τὸν ἐξαπατημένον ἐπιστρέψαι λαὸν, καὶ θεοσδό τῳ πυρὶ τὴν θυσίαν ὀλοκαυτῶσαι· καὶ τῆς εὐχῆς μηδέπω δεξαμένης τὸ πέρας, κατηνέχθη τὸ πῦρ,

καὶ κατηγάλωσεν οὐ μόνον τὰ ξύλα καὶ τὸ θῦμα, ἀλλὰ καὶ τὸν χοῦν, καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ τοὺς λίθους· ὥστε μὴ καθυβρισθῆναι τὸ θεῖον θυσιαστήριον, τῶν δυσσεβῶν ἐν ἐκείνῳ προσφερόντων θυσίας τοῖς δαίμοσι. Τούτου γενομένου τοῦ θαύματος, προσέταξεν ἀναιρεθῆναι τοὺς τοῦ ψεύδους τεχνίτας, καὶ τότε τῶν νεφῶν ἔλυσε τὰς ὠδῖνας. ΕΡΩΤ. ΝΘ'. Τίνος ἔνεκεν τοσαύτην ἔχων δύναμιν ἐφοβήθη μόνην τὴν Ἰεζάβελ; Ὅτι οὐ μόνον προφήτης, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωπος 80.733 ἦν· ἄλλως τε καὶ τῆς θείας ἦν οἰκονομίας τὸ δέος. Ἴνα γὰρ μὴ τῆς θαυματουργίας τὸ μέγεθος ἐπάρῃ τὸ φρόνημα, ἐνδέδωκεν ἡ χάρις φύσει τὴν δειλίαν εἰσδέξασθαι, ἵνα ἐπιγνῶ τὴν οἰκείαν ἀσθένειαν. Τούτου χάριν αὐτῷ καὶ μεμήνυκεν ὁ Δεσπότης, ὅτι χιλιάδες ἐπτά διέμειναν τῆς ἀσεβείας ἐλεύθεροι. Πρὸς δὲ τούτοις ἐδίδαξεν αὐτὸν, ὡς ἡμερότητι καὶ μακροθυμίᾳ πρυτανεύειν ἐδοκίμασε τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος· καὶ ὅτι ῥάδιον ἦν αὐτῷ, καὶ κεραυνοὺς καὶ σκηπτοὺς ἐπιπέμψαι τοῖς δυσσεβέσι, καὶ κλονῆσαι τὴν γῆν, καὶ τάφον αὐτοῖς αὐτοσχέδιον ἀποφῆναι, καὶ βιαίοις ἀνέμοις ἄρδην ἅπαντας διολέσαι. Τοῦτο γὰρ ἔφη· "Καὶ πνεῦμα μέγα κραταῖον, καὶ διαλύον ὄρη, καὶ συντρίβον πέτρας, ἐνώπιον Κυρίου· οὐκ ἐν τῷ πνεύματι Κύριος· καὶ μετὰ τὸ πνεῦμα, συσσεισμός, καὶ οὐκ ἐν τῷ συσσεισμῷ Κύριος· καὶ μετὰ τὸν συσσεισμὸν πῦρ, καὶ οὐκ ἐν τῷ πυρὶ Κύριος· καὶ μετὰ τὸ πῦρ φωνὴ αὔρας λεπτῆς." Διὰ δὲ τούτων ἔδειξεν, ὅτι μακροθυμία καὶ φιλανθρωπία μόνη φίλη Θεῷ· ἕκαστον δὲ τῶν ἄλλων ἢ πονηρία τῶν ἀνθρώπων ἐφέλκεται. ΕΡΩΤ. Ξ'. Τί δήποτε τὸν Ἄζαήλ, καὶ τὸν Ἰοὺ, καὶ τὸν Ἐλισσαῖον χρίσαι προσταχθεῖς, μόνον τὸν προφήτην ἔχρισεν; Εἰ τὸν προφήτην ἔχρισε, καὶ τῆς πνευματικῆς αὐτῷ μετέδωκε χάριτος, ταύτη καὶ τοὺς ἄλλους ἔχρισε. Καὶ γὰρ ὁ Ἐλισσαῖος, δι' αὐτοῦ τὴν προφητικὴν δεξάμενος χάριν, προσήνεγκεν ἐκείνοις τὸ χάρισμα, καὶ τῆς βασιλικῆς αὐτοῖς μετέδωκε χάριτος. ΕΡΩΤ. ΞΑ'. Τί ἐστίν· "Εὐλόγησε Ναβουθαὶ Θεὸν καὶ βασιλέα;" Ἡ παμμίαρος Ἰεζάβελ τὴν συκοφαντίαν ἐξέφηνε. καὶ πρῶτον μὲν ἐκέλευσεν αὐτὸν τῆς συνήθους ἀξιωθῆναι τιμῆς, καὶ προεδρεῦσαι τῶν ἄλλων· εἶτα τοὺς συκοφάντας εἰσενεγκεῖν, καὶ τὴν τῆς βλασφημίας γραφὴν προθέσθαι· εὐφήμως γὰρ τὸ Εὐλόγησε τέθεικεν, ἀντὶ τοῦ ἐβλασφήμησε. Τὴν δὲ νηστείαν γενέσθαι προσέταξεν, ὥστε ταύτη δεῖξαι τοῦ φόνου τὸ δίκαιον. ΕΡΩΤ. ΞΒ'. Πῶς ὁ Ἀχαάβ ὀρεχθεῖς τοῦ ἀμπελῶνος, καὶ δυσχεράνας ὅτι δὴ τοῦτον οὐκ ἔλαβεν, ἤλγησεν ἐπὶ τῇ τοῦ Ναβουθαὶ τελευτῇ; Κοῦφος ἦν ὁ τρισάθλιος, καὶ ῥαδίως τῆδε κάκεισε 80.736 μεταφερόμενος· ὅθεν αὐτὸν καὶ τὸ παμπόνηρον 80.736 γύναιον εἰς τὸ τῆς ἀσεβείας ἐμβέβληκε βάραθρον. Τοῦτο γὰρ καὶ ἡ ἱστορία διδάσκει· "Δωρεὰν γὰρ, φησὶν, ἐπράθη ὁ Ἀχαάβ, τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, ὡς μετέστησεν αὐτὸν Ἰεζάβελ ἡ γυνὴ αὐτοῦ· καὶ ἐβδελύχθη ὀπίσω τῶν βδελυγμάτων, κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ὁ Ἀμορραῖος, ὃν ἐξωλόθρευσε Κύριος ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ." Τὸν δὲ Ἀμορραῖον ἐνταῦθα οὐ τὸ ἔθνος λέγει, ἀλλὰ πάντας τοὺς Χανααναίους. Ἀμορραῖος γὰρ τῇ Ἑβραίων φωνῇ καὶ ὁ κατοικῶν ὀνομάζεται. Ἡ δὲ τῆς ἀγαθότητος ἄβυσσος ὁ Δεσπότης Θεός, διὰ μὲν τὴν μαιφονίαν τὴν πανωλεθρίαν ἠπέιλησε· διὰ δὲ τὸν ἐπὶ τῷ φόνῳ θρήνον, τὴν τῆς τιμωρίας ἀναβολὴν ἐχαρίσατο. Αὐτίκα γοῦν τῶν Σύρων πολλὰς κατ' αὐτοῦ μυριάδας συνειληχότων, καὶ βρενθυομένων, καὶ λεγόντων, "Εἰ ἐκποιήσει ὁ χοῦς Σαμαρείας ταῖς δραξὶ παντὶ τῷ λαῷ τοῖς πεζοῖς μου;" ταῦτα δὲ ἔλεγον ἀπειλοῦντες τῆς πολιορκίας τὰ χῶματα· τὸν προφήτην ἀποστείλας ὁ Δεσπότης Θεός, διέλυσε τοῦ τρισαθλίου βασιλέως τὸ δέος, τοῖσδε τοῖς λόγοις χρησάμενος· "Ἐώρα κας πάντα τὸν ἦχον τὸν μέγαν τοῦτον. Ἴδου δίδωμι αὐτὸν ἐγὼ εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ γνώσῃ, ὅτι ἐγὼ Κύριος." Μάλα δὲ ἀρμοδίως ἦχον ὠνόμασε τῶν ἀπειλητικῶν ῥημάτων τὸν ψόφον· διελύθη γὰρ συντόμως τῇ θεῖᾳ ῥοπῇ. ΕΡΩΤ. ΞΓ'. Πῶς νοητέον τό· "Ἐν τοῖς παιδαρίοις τῶν ἀρχόντων τῶν χωρῶν;" Οὐ χρήζω πλήθους, φησὶν, ἐγώ. Ἐν ὀλίγοις γὰρ μαιρακίοις, καὶ πολέμων ἀπείροις, τὴν παμπόλλην ταύτην στρατιὰν διολέσω.

Ἀριθμήσας γοῦν αὐτοὺς Ἀχαῶβ τριάκοντα καὶ διακοσίους εὔρε. Διὰ τοῦ των ὁ παντοδύναμος Κύριος τριάκοντα καὶ δύο βασιλέων διέλυσε στρατιάν. Τούτῳ δὲ κατακράτος νενικηκότε προμηνύει τῶν Σύρων τὴν ἔφοδον, τὴν ἐσομένην εἰς νέωτα. "Ἐροῦσι γάρ, φησὶν, οἱ Σύροι· Θεὸς ὁρέων ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ, καὶ οὐ Θεὸς κοιλάδων·" τουτέστιν, ἐν τοῖς ὄρεσιν ἔχει τὴν δύναμιν, ἐν δὲ τοῖς πεδίοις ἠττάται. Ἐπειδὴ γὰρ τοιοῦτους εἶναι τοὺς οἰκείους θεοὺς ὑπελάμβανον, ὥθησαν καὶ τὸν ἀληθινὸν τῶν ὄλων δημιουργὸν μερικὸν εἶναι Θεόν. Ἄλλ' ἔδειξε καὶ τοῖς οἰκείοις, καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις, τὴν ἰδίαν ἰσχύν. Τῆς γὰρ 80.737 συμπλοκῆς ἐν πεδίῳ γεγενημένης, δυοκαίδεκα μυριάδας τῶν ἀντιπάλων ὁ Ἰσραὴλ κατηκόντισεν. Ἴνα δὲ κάκεῖνοι καὶ οὗτοι μάθωσιν, ὡς θεήλατος ἢ πληγὴ, τῶν διαφυγόντων εἰς τὴν Ἀφικὰ πόλιν καταπεφυγόντων καταπεσὸν τὸ τεῖχος ἑπτὰ καὶ εἴκοσι χιλιάδας κατέχωσεν. ΕΡΩΤ. ΞΔ'. Διατί παραβολαῖς οἱ προφηῆται κεχηρήμενοι τὰς θείας προῤῥήσεις προφέρουσιν; Ἴνα ἀγνοοῦντες οἱ τῶνδε τῶν λόγων ἀκούοντες, ὡς καθ' ἑαυτῶν τὴν ψῆφον ἐκφέρουσι, δικαίως ψηφίσωνται. Ἄλλως γὰρ ἐν ἑαυτοῖς, καὶ ἄλλως ἐν ἄλλοις τὴν ἀμαρτίαν ὀρώμεν. Ταῦτα καὶ Νάθαν πεποίηκεν. Οὐ γὰρ εὐθὺς τῷ Δαβὶδ τὸν ἔλεγχον προσεσήνοχεν· ἀλλὰ πρότερον τοῦ πένητος τὴν συμφορὰν διηγήσατο· εἶτα δικαίαν τὴν ψῆφον ἰδὼν, τὸ τῆς κατηγορίας ἐγύμνωσε πρόσωπον. Τοῦτο καὶ ἐνταῦθα πεποίηκεν ὁ προφήτης. Τελαμῶνι γὰρ τὸ πρόσωπον, καὶ τὰς ὀφρῦς συγκαλύψας, τῷ Ἀχαῶβ προσελήλυθεν. Εἶτα ἐδίδαξεν, ὡς ἐν τῷ πολέμῳ δορυάλωτος αὐτῷ παρεδόθη, φυλάξει τοῦτον τοῦ παραδεδωκότες κελεύσαντος, καὶ προσαπειλήσαντος, ὡς εἰ φύγοι θανάτῳ ζημιωθήσεται. Ἐμοῦ δὲ, φησὶ, τὴν παράταξιν θεωμένου, πέφυγε χώραν λαβών. Τούτων ἀκούσας ὁ Ἀχαῶβ, ἀνδροφόνον αὐτὸν ἀπεκάλεσεν. "Ἴδου γὰρ, φησὶ, δικαστὴς σὺ παρ' ἐμοὶ ἐφόνευσας;" πολέμιον γὰρ ἀπέλυσας, ἵνα πολλοὺς ἐκεῖνος πάλιν ἐργάσῃται φόνους. Τότε λοιπὸν ὁ προφήτης τελαμῶνα λύσας, ἔδειξεν ὅστις ἐστὶ· καὶ προσήνεγκε τὴν θεῖαν ἀπόφασιν· "Τάδε λέγει Κύριος· Διότι ἐξαπέστειλας ἄνδρα ὀλέθριον ἐκ τῆς χειρός σου, ἰδὸν ἢ ψυχὴ σου ἀντὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ ὁ λαός σου ἀντὶ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ." ΕΡΩΤ. ΞΕ'. Καὶ διατί φιλανθρωπίας ἀπητήθη δίκαις; Ὅτι χρητὴ φιλανθρωπία συγκιρῶν τὸ δίκαιον. Οὗτος δὲ ὡμότητι χρησάμενος κατὰ τῶν προφητῶν, καὶ πάντας ἄρδην βουλευθεὶς διαφθεῖραι, καὶ τοὺς ἀλόντας ἀνελὼν ἅπαντας, περὶ τὸν τοῦ Ἰσραὴλ πολέμιον τὸ ἡμέρον ἔδειξεν. Ὅτι δὲ πλεῖστα ἐξήμαρτε διὰ τὴν εὐκολίαν τῆς γνώμης, τὰ ἐξῆς μαρτυρεῖ. "Ἀπῆλθε γὰρ, φησὶν, ὁ βασιλεὺς Ἰσραὴλ συνεχόμενος καὶ κλαίων." Πείραν γὰρ τῶν θείων ἔχων προῤῥήσεων· δις γὰρ ἐνίκησε κατὰ τοὺς θεοὺς χρησμούς· τὴν προσενεχθεῖσαν ἔδειξεν ἀπειλήν· ἀλλ' εὐθὺς πάλιν εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανῆλθεν ἀσέβειαν. 80.740 ΕΡΩΤ. ΞΖ'. Πῶς νοητέον· "Πάταξόν με ἐν λόγῳ Κυρίου;" Οὐκ ἐγὼ σοι, φησὶν, ἐπιτάσσω, ἀλλὰ τὸ ἐν ἐμοὶ Πνεῦμα. Διὸ δὴ τῷ ἀντειπόντι τὸν διὰ τοῦ λέοντος ἐπήνεγκεν ὄλεθρον. Ἄλλος δὲ τοῦτο δρᾶσαι κελευσθεὶς πιστῶς ὑπήκουσε, καὶ πατάξας συνέτριψε, τουτέστιν ἐτραυμάτισεν. ΕΡΩΤ. ΞΖ'. Πῶς νοητέον· "Καθὼς σὺ, οὕτω καὶ ἐγώ· καὶ καθὼς ὁ λαός σου, οὕτως καὶ ὁ λαός μου;" Παρακληθεὶς ὁ Ἰωσαφὰτ κοινωνῆσαι τῆς παρατάξεως τοῦτο δρᾶσαι ὑπέσχετο. Τὰ αὐτά σοι, φησὶ, δράσω· ὡς παρατάττη παρατάττομαι· καὶ ὡς ὁ λαός σου, καὶ ὁ ἐμὸς πολεμήσει. Ἐδειξε δ' ὅμως αὐτοῦ τὴν εὐσέβειαν· πυθέσθαι γὰρ πρότερον τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων ἀναγκαῖον ὑπέλαβεν· "Εἶπε γὰρ, φησὶ, πρὸς Ἀχαῶβ· Ἐρωτήσωμεν δὴ τὸν Κύριον." Ἐκείνου δὲ τοὺς προφήτας τοῦ Βαὰλ ἀθροίσαντος, πάλιν ὁ Ἰωσαφὰτ ἐκείνους μὲν ἐβδελύξατο, θεῖον δὲ προφήτην εὐσεβῶς ἐπεζήτησεν· "Οὐκ ἔστι γὰρ, φησὶν, ὧδε προφήτης Κυρίου, καὶ ἐπερωτήσωμεν τὸν Κύριον δι' αὐτοῦ;" Ἐκείνου δὲ εἰρηκότες εἶναι μὲν, καὶ Μιχαίαν κεκλησθαι· ἐχθραίνειν δὲ αὐτῷ, ὡς οὐ τὰ θυμῆρη χρησιμολογοῦντα, ὁ Ἰωσαφὰτ εὐλαβῶς ἀπεκρίνατο· "Μὴ λεγέτω οὕτως ὁ βασιλεὺς." Ἄλλ' ἐν τούτοις μὲν ἀξιεπαῖνος. Ἐλωβήσατο δὲ αὐτοῦ τὴν εὐσέβειαν ἢ φιλίαν καὶ ἡ συγγένειαν· τοῦτο γὰρ

ἡ τῶν Παραλειπομένων ἱστορήσε βίβλος. Ὁ δὲ προ φήτης Μιχαίας, καὶ τοῦ πρὸς αὐτὸν ἀποσταλέντος εὐνούχου χρηστὰ ἀπαγγεῖλαι παρεγγυήσαντος, οὐκ ἠνέσχετο χαρίσασθαι τὸ ψεῦδος τῷ βασιλεῖ. "Ζῆ γὰρ, ἔφη, ὁ Κύριος, ὅτι ἂν εἶπη Κύριος πρὸς με, ταῦτα λαλήσω." ΕΡΩΤ. ΞΗ'. Τίνος οὖν ἔνεκεν ἐρωτηθεῖς ὑπὸ τοῦ Ἀχαάβ, "Ἴνα ἀναβῶ εἰς Ῥαμῶθ Γαλαὰδ, ἔφη, Ἀνάβαινε, καὶ εὐοδώσει Κύριος ἐν χειρὶ τοῦ βασιλέως; Ἀνέμεινεν ὀρκωθῆναι, εἶθ' οὕτω φάναι τὸ ἀληθές. Ἐπειδὴ γὰρ ὑπελάμβανεν Ἀχαάβ διὰ μῖσος τὸν προφήτην προλέγειν τὰ λυπηρὰ, πρότερον τὰ κατα θύμια εἶρηκεν. Εἶτα ὀρκωθεὶς τὰ θεῖα μεμήνυκε. Τοῦ γὰρ Ἀχαάβ εἰρηκότος: "Ποσάκις ὀρκίζω σε ἐγὼ, ὅπως λαλήσης πρὸς με ἀλήθειαν ἐν ὀνόματι Κυρίου;" τὸ δὲ ποσάκις ἀντὶ τοῦ πολλάκις τέθει 80.741 κεν· ἐπήγαγεν ὁ Μιχαίας: "Οὐχ οὕτως," ἀντὶ τοῦ, "οὐ καλῶς, ἔφην ἐκεῖνα. Ἐώρακα γὰρ πάντα τὸν Ἰσραὴλ διεσπαρμένον ἐν τοῖς ὄρεσιν, ὡς πρό βατα οἷς οὐκ ἔστι ποιμήν." Δηλοῖ δὲ διὰ τούτων, ὡς ἡ ἐκείνου πονηρία τὴν ἥτταν ἐργάζεται· εἰ γὰρ ποι μένος ἔτυχον εὐσεβοῦς, κατακράτος ἂν τοὺς πολεμίους ἐνίκησαν. Εἶτα καὶ τρόπον ἀποδείκνυσι σωτηρίας. "Εἶπε γὰρ, φησὶ, Κύριος: Εἰ κυρίως αὐτοὶ πρὸς Θεὸν, ἀποστραφήτω δὴ ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἐν εἰρήνῃ." Εἰ πιστεύοντες τῷ Θεῷ μαθεῖν βούλεσθε παρ' αὐτοῦ τὸ πρακτέον, τὴν στρατιὰν διαλύσατε. Τοῦ δὲ Ἀχαάβ πρὸς τὸν Ἰωσαφὰτ εἰρηκότος: "Οὐκ εἶπόν σοι, ὅτι οὐ προφητεύει οὗτος ἐμοὶ καλὰ, ἀλλ' ἢ κακά;" εἶπεν ὁ προφήτης: "Οὐκ ἐγὼ ἄκουσον τὸν λόγον Κυρίου. Εἶδον Κύριον τὸν Θεὸν Ἰσραὴλ καθήμενον ἐπὶ θρόνου αὐτοῦ, καὶ πᾶσα ἡ στρατιὰ τοῦ οὐρανοῦ εἰστήκει περὶ αὐτὸν ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, καὶ ἐξ εὐωνύμων αὐτοῦ, καὶ εἶπε: Τίς ἀπατήσει τὸν Ἀχαάβ βασιλέα Ἰσραὴλ, καὶ ἀναβήσεται εἰς Ῥαμῶθ Γαλαὰδ, καὶ πεσεῖται ἐκεῖ; Καὶ εἶπεν οὕτως οὗτος, καὶ οὗτος οὕτως. Καὶ εἶπεν, Οὐ δυνήσῃ. Καὶ ἐξῆλθε πνεῦμα, καὶ ἔστη ἐν ὠπιον Κυρίου, καὶ εἶπεν: Ἐγὼ ἀπατήσω αὐτόν. Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς αὐτό, Ἐν τίνι; Καὶ εἶπεν: Ἐξελεύσομαι, καὶ ἔσομαι πνεῦμα ψευδὲς ἐν στόματι πάντων αὐτοῦ τῶν προφητῶν, καὶ ἀπατήσω αὐτόν. 80.744 Καὶ εἶπε, Δυνήσῃ, ἔξελθε καὶ ποιήσον." Ταῦτα δὲ προσωποποιία τίς ἐστι, διδάσκουσα τὴν θεῖαν συγ χώρησιν. Οὐ γὰρ ὁ ἀληθῶς Θεὸς καὶ τῆς ἀληθείας διδάσκαλος προσέταττεν ἀπατηθῆναι τὸν Ἀχαάβ, ὁ διὰ τοῦ προφήτου εἰπὼν: "Εἰ κυρίως αὐτοὶ πρὸς Θεὸν, ἀναστραφήτω δὴ ἕκαστος εἰς τὸν ἑαυτοῦ οἶκον ἐν εἰρήνῃ." Διὰ τούτων τοίνυν ὁ προφήτης ἐδί δαξεν, ὡς τὸ πνεῦμα τῆς ἀπάτης, ὀργάνοις χρώ μενον τοῖς δυσσεβέσιν ἀνθρώποις, ψευδῶς ὑπισχνεῖται τὴν νίκην. Τοῦτο δὲ γίνεται τοῦ Θεοῦ συγχωρῆ σαντος. Κωλυῖσαι γὰρ δυνάμενος, οὐκ ἐκώλυσεν, ἐπεὶπερ ὁ Ἀχαάβ τῆς θεῖας ἦν κηδεμονίας ἀν ἄξιος. Ὁ δὲ Ἰώσηπος τὸν Μιχαίαν ἔφησεν εἶναι, τὸν ἥδη πρότερον τῷ τελαμῶνι χρησάμενον, καὶ τὰ λυπηρὰ τῷ Ἀχαάβ προαγγείλαντα, τεκμαιρόμενος τῷ φάναι τὸν Ἀχαάβ, ὅτι Μεμίσηκα αὐτόν, ὅτι οὐ λέγει περὶ ἐμοῦ ἀγαθὰ, ἀλλ' ἢ κακά. Καὶ νῦν δὲ αὐτόν εἰς τὸ δεσμοτήριον ἔπεμψεν, τροφῆς αὐτόν ὀλίγης ἄγαν μεταλαμβάνειν προστεταχῶς, ἢ μόνον κωλύειν ἔμελλε τὴν ἐκ λιμοῦ τελευτήν. Ἀλλ' οὐδὲ οὕτως ὁ προφήτης ἐξέστη τῆς παρρησίας, ἀλλ' ἔφη βοῶν: "Ἐὰν ἐπιστρέφων ἐπιστρέφῃς ἐν εἰρήνῃ, οὐ λελάθηκε Κύριος ἐν ἐμοί." Καὶ τούτων δὲ ἀκού σας τῶν λόγων ὠρμησεν εἰς τὸν πόλεμον· συναπῆρε δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Ἰωσαφὰτ, τῆς οἰκείας εὐσεβείας ἀν ἄξια δεδρακῶς. Ἐπιζητήσας γὰρ προφήτην, καὶ τοὺς ψευδοπροφήτας ἀποπεμψάμενος, καὶ τὸ πρακτέον παρὰ τοῦ Μιχαίου μεμαθηκῶς, τῆς εὐσεβείας προτε τίμηκε τὴν φιλίαν. Πλὴν διὰ τὴν ἄλλην αὐτοῦ ἄρε τὴν τῆς θεῖας κηδεμονίας ἀπῆλαυσε. Τῶν γὰρ Σύρων ἐκ τῆς βασιλικῆς ἀμπεχόνῃς τοπασάντων αὐτόν εἶναι τὸν βασιλέα Ἰσραὴλ, καὶ κατ' αὐτοῦ χωρησάντων, ὁ μὲν τοῦ Θεοῦ τὴν ἐπικουρίαν ἐκάλεσεν· ὁ δὲ συν τόμως αὐτῷ τὴν σωτηρίαν ἐπόρισεν. Ἡ δὲ θεῖα πρόρρησις τὸ πέρασ ἐδέξατο. Τρωθεὶς γὰρ ὁ Ἀχαάβ ἐπὶ πλεῖστον ἐστῶς ἐπὶ τοῦ ἄρματος διετέλεσεν, ἵνα μὴ τροπὴν ἐργάζηται τῇ φυγῇ· τὸ δὲ αἷμα φερόμε νον ἐνεπάγη τῷ ἄρματι. Τοῦτο παρὰ κρήνην τινὰ τῷ ἄστει πελάζουσαν ὁ ἠνίοχος

ἔπλυνεν· οἱ δὲ κύνες ἐξέλειχον. Αἱ δὲ πόρνοι ὑπὸ τὴν ἕω κατὰ τὸ ἔθος ἐλούσαντο, οὐκ ἐξεπίτηδες εἰς τὸ αἷμα βουλόμεναι λούσασθαι, ἀλλ' εἰς τὸ πηγαῖον ὡς εἰώθεσαν ὕδωρ· Τοῦτο δὲ ἦν κεχρωσμένον τῷ αἵματι. 80.745

ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΕΤΑΡΤΗΝ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ Α'. Πῶς νοητέον τό· "ἠθέτησε Μωὰβ ἐν Ἰσραήλ;" ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ. Δασμὸν ἔφερον οἱ Μωαβῖται τῷ Ἀχαάβ, ὡς ὑπήκοοι· τελευτήσαντος δὲ ἐκείνου, κατεφρόνησαν τοῦ υἱέος, καὶ οὐκ ἠθέλησαν ἄρχεσθαι. ΕΡΩΤ. Β'. Ὅποιόν ἐστι τὸ δικτυωτὸν ὑπερῶν; Οἶκος ἦν ὥρα θέρους ἐπιτήδειος, πολλὰς ἔχων φωταγωγούς δικτυοειδῶς κατεσκευασμένας, ἃς δια τρήτους ὀνομάζουσιν οἱ πολλοί. ΕΡΩΤ. Γ'. Προσοχθῆσαι τί ἐστι; Καὶ προσοχθίσματα καὶ βδελύγματα, τὰ εἰδῶλα προσαγορεύειν εἴωθεν ἢ θεία Γραφή. Καὶ γὰρ βδελυγ μίας μεστὰ, καὶ μίσους ἄξια. Τὸ γὰρ προσόχθισμα τὸ μῖσος δηλοῖ. Οὕτω γὰρ καὶ εἶρηκεν ὁ Ἰσαάκ· "Προσώχθισα τῇ ψυχῇ μου διὰ τὰς θυγατέρας τῶν Χαναανίων·" τουτέστι, μεμίσηκα. Καὶ ὁ μακάριος Δαβὶδ ἔφη· "Παρέστη πάση ὁδῷ οὐκ ἀγαθῇ, κακία δὲ οὐ προσώχθισε·" τουτέστιν, Οὐκ ἐμίσησε τὴν κακίαν. Ἄξιον δὲ θρηνησαι τῶν δυσσεβῶν τὴν ἀλογίαν. Οὐ γὰρ μόνον τὰ μέγιστα τῶν ζῶων ἔθεο ποιήσαν, ἀλλὰ καὶ τὰ σμικρότατα καὶ εὐτελέστατα, καὶ μύσους μεστὰ. Τί γὰρ μυσαρῶτερον μυίας; Ἄλλ' ὅμως τὴν εἰκόνα ταύτης θεὸν ἀνηγόρευσαν, καὶ τὸν ὄντως καταλελοιπότες Θεὸν, τὸ αὐτῆς ἴνδαλμα περὶ ζωῆς ἐπηρώτων· καὶ ἦν ζῶσαν ταῖς ῥίπισιν ἐλαύνουσι, ταύτης τὸν τύπον θεὸν προσηγόρευσαν. ΕΡΩΤ. Δ'. Τινὲς ὠμότητα τοῦ προφήτου κατηγόρησαν, ὅτι δὴ τοὺς δύο πεντηκοντάρχους μετὰ τῶν ὑπ ἠκόων οὐρανίῳ πυρὶ παραδέδωκεν. Οἱ τοῦ προφήτου κατηγοροῦντες κατὰ τοῦ Θεοῦ 80.748 τοῦ προφήτου κινουῖσι τὰς γλώττας· αὐτὸς γὰρ ἐπαφῆκε τὸ πῦρ. Τολμηρὸν τοίνυν ἄγαν τὸ νεμεσῆσαι ταῖς θείαις οἰκονομίαις. Χρὴ γὰρ εἰδέναι τῆς θείας προμηθείας τὸ δίκαιον, καὶ ὡς ἐνδίκως κολάζει τοὺς ἀμαρτάνοντας, καὶ εὐεργετῆ τοὺς θεραπεύοντας. Δῆλοι δὲ ἦσαν οἱ πεντηκόνταρχοι, καὶ οἱ τούτων ὑπ ἠκοοι, συμβαίνοντες τῷ σκοπῷ τοῦ πεπομότος. Ὅθεν καὶ τὰς θεηλάτους τιμωρίας ὑπέμειναν. Ὁ γὰρ τρίτος πεντηκόνταρχος, ἐπιεικεία καὶ πίστει κοσμοῦ μενος, καὶ τῇ πείρᾳ μαθὼν τοῦ προφήτου τὴν δύναμιν, ἠπίοις λόγοις χρησάμενος τὴν τιμωρίαν διέφυγεν. ΕΡΩΤ. Ε'. Πῶς νοητέον τό· "Τότε ἐβασίλευσεν ἐπὶ Ἰσραὴλ Ἰωράμ ἀδελφὸς Ὀχοσίου ἀντ' αὐτοῦ, ὅτι οὐκ ἦν αὐτῷ υἱός;" Νόμος ἦν τῶν βασιλέων τοὺς παῖδας τὴν βασιλείαν κληρονομεῖν. Παίδων δὲ οὐκ ὄντων, τὸν πρεσβύτατον ἀδελφὸν, ἢ τὸν ἐπιτηδειότατον. Αὐτίκα γοῦν τὴν Δαβιδικὴν βασιλείαν μέχρι τῆς αἰχμαλωσίας παῖς παρὰ πατρός παραλαμβάνοντες, διετέλεσαν οἱ κονομοῦντες. Τοῦ δὲ Ἰεχονίου πρὸ τῆς παιδοποιίας δορυαλώτου ληφθέντος, Μεθθανίας, ὁ καὶ Σεδεκίας, κατέσχε τὴν βασιλείαν, θεῖος αὐτοῦ ὢν πρὸς πατρός. ΕΡΩΤ. ΣΤ'. Τίνας υἱοὺς τῶν προφητῶν ἢ θεία προσαγορεύει Γραφή; Αὐτοὺς τοὺς προφήτας, κατὰ τὸ Ἑβραίων καὶ Σύρων ἰδίωμα. Οὕτω γὰρ καὶ τοὺς ἀνθρώπους εἴωθεν ὀνομάζειν. "Υἱοὶ γὰρ, φησὶν, ἀνθρώπων, ἕως πότε βαρυκαρδιοὶ;" Καί· "Κατὰ τὸ ὕψος σου ἐπολύω ρησας τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων·" τουτέστι τοὺς ἀνθρώπους. Δηλοῖ δὲ καὶ ὁ λόγος πολλοὺς γεγενῆσθαι προφήτας. Καὶ γὰρ οἱ τὴν Ἰερικὴ καὶ τὴν Βαιθὴλ οἰκοῦντες, καὶ προεγνώκεισαν καὶ προειρήκεισαν τὴν τοῦ μεγάλου Ἥλιου ἀνάληψιν. Ἐγνώκει δὲ τοῦτο καὶ ὁ τῶν ὄλων πρωτεύων Ἐλισσαῖος ὁ πάνυ. Διὸ καὶ τούτοις ἔφη κάκείνοις· "Καί γε ἐγὼ ἔγνωκα, σιωπάτε." Τοσοῦτον δὲ ἦν τῶν προφητῶν τὸ πλῆθος, ὅτι πενήκοντα μὲν αὐτοῖς πόρρωθεν ἤκο λούθησαν. Μετὰ δὲ

τὴν Ἥλιου τοῦ μεγάλου ἀνάληψιν, τὸν τῆς χάριτος κληρονόμον συναθροισθέντες ἔπεισαν ἀποστεῖλαι τινὰς εἰς ἐπιζήτησιν τοῦ κοινοῦ διδάσκαλου· καὶ ἀπέστειλαν εὐζώνους πεντήκοντα· τοὺς γὰρ τοιοῦτους υἱοὺς δυνάμεως προσηγόρευσεν, ἀντὶ τοῦ, δυνατοῦς. Ἐκ δὲ τῶν ἀποσταλέντων σκοπητέον τῶν ἀποστειλάντων τὸ πλῆθος. 80.749 ΕΡΩΤ. Ζ'. Τί δήποτε, τοῦ Ἐλισσαίου διπλὴν τοῦ πνεύματος τὴν χάριν αἰτήσαμένου, ὁ μέγας εἶπεν Ἥλιος, Ἐσκήρυνας τοῦ αἰτῆσαι; Οὐ φθονῶν τῆς χάριτος τῷ μαθητῇ τοῦτο ἔφη, ἀλλὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων κηδόμενος. Ἐπειδὴ γὰρ τρισὶν ἔτεσι καὶ μηνὶν ἕξ λιμῶν δυσσεβοῦντας τοὺς ἀνθρώπους ἐπαίδευσεν· ἀνάγκη δὲ ἦν, τὸν τῆς διπλῆς κληρονομοῦντα χάριτος διπλάσια ἐργάσασθαι θαύματα· ἐν δὲ τούτων ἦν ἡ διὰ τοῦ λιμοῦ τιμωρία· φειδοῖ κεχηρμένος εἶπεν· "Ἐσκήρυνας τοῦ αἰτῆσαι." Τοῦτο δὲ καὶ ἐκ τῆς ἱστορίας μανθάνομεν. Ἐπτὰ γὰρ ἔτεσιν ἐπηνέχθη τοῖς ἀνθρώποις ἡ τιμωρία. ΕΡΩΤ. Η'. Πῶς νοητέον· "Πάτερ, πάτερ, ἄρμα Ἰσραὴλ, καὶ ἵππεὺς αὐτοῦ;" Οἱ τῶν ἄλλων ἐθνῶν βασιλεῖς ἵπποις κεχηρμένοι καὶ ἄρμασι παρετάττοντο. Τούτου χάριν τὸν μέγαν Ἥλιον ἄρμα Ἰσραὴλ καὶ ἵππεα προσηγόρευσεν. ὡς ἀποχρῶντα καὶ μόνον καταλῦσαι τοὺς πολεμίους, καὶ παρασχεῖν τοῖς ὁμοφύλοις τὴν νίκην. ΕΡΩΤ. Θ'. Πῶς νοητέον· "Ποῦ ἐστὶν ὁ Θεὸς Ἥλιου ἀφῶ; Διαβῆναι βουληθεὶς τὸν Ἰορδάνην ὁ προφήτης ἐμὴ μήσατο τὸν διδάσκαλον, καὶ τῇ μηλωτῇ τὸ ὕδωρ ἐπάταξεν οὐδὲν εἰρηκῶς, ἀλλ' ἀποχρῆν νομίσας εἰς θαυματουργίαν τὴν μηλωτῆν. Ἐπειδὴ δὲ οὐχ ὑπήκουσε τῶν ὑδάτων ἢ φύσις, ἐκάλεσε τὸν τοῦ διδασκάλου Θεὸν, τὸν τοῖς ἀνθρώποις ἀόρατον καὶ ἀνέφικτον. Ἀφῶ γὰρ ὁ κρύφιος ἐρμηνεύεται, κατὰ τὴν ἕκδοσιν τῶν ἄλλων ἐρμηνευτῶν. ΕΡΩΤ. Ι'. Τίνος χάριν δι' ἁλῶν τὴν πικρὰν τῶν ὑδάτων ἰάσατο φύσιν; Μωσῆς ὁ μέγας ξύλον ἐμβαλὼν τὴν πικρὰν τῶν ὑδάτων ποιότητα εἰς γλυκεῖαν μετέβαλεν. Οὗτος δὲ τοῖς ἁλῶσι τῆς λυμαντικῆς ἠλευθέρωσεν ἐνεργείας. Ῥάδιον γὰρ τῷ Δεσπότῃ Θεῷ καὶ βουλήσει, καὶ λόγῳ, καὶ δι' ὧν ἐθέλει, μεταβάλλει τῶν στοιχείων τὰς φύσεις. ΕΡΩΤ. ΙΑ'. Τί ἐστὶ· Καὶ Μωσὰ βασιλεὺς Μωάβ ἦν νωκηδεὶς; Οἱ ἄλλοι ἐρμηνευταὶ τὸ νωκηδεὶς "ἀρχιποικίμενα" ἡρμήνευσαν. Δηλοῖ δὲ καὶ τὰ ἐξῆς, "Καὶ ἦν φέρων 80.752 φόρον τῷ βασιλεῖ Ἰσραὴλ ἑκατὸν χιλιάδας ἀρνῶν, καὶ ἑκατὸν χιλιάδας κριῶν ἐπιπόκων." Ἀντὶ ἐγκωμίου μέντοι περὶ τοῦ Ἐλισσαίου εἰρήκασιν, ὅτι ἐπέχεεν ὕδωρ ἐπὶ χεῖρας Ἥλιου. Τοσοῦτον εἶχον θαῦμα τοῦ μεγάλου προφήτου. Ἡ δὲ χρεία καὶ τοὺς δυσσεβοῦντας βασιλέας ἠνάγκασε πρὸς τὸν πανεύφημον Ἐλισσαῖον δραμεῖν. Ὁ δὲ τῇ τοῦ διδασκάλου παρρησίᾳ χρησάμενος, "Τί ἐμοὶ καὶ σοὶ, ἔφη; Δεῦρο πρὸς τοὺς προφήτας τοῦ πατρός σου, καὶ πρὸς τοὺς προφήτας τῆς μητρός σου." Ἡ δὲ ἀνάγκη καὶ τοὺς θρασεῖς ἐπεικεῖς ἀπεργάζεται. Αὐτίκα γοῦν ὁ Ἰωρὰμ πράως ὑπολαβὼν ἔφη· "Μὴ ὅτι κέκληκε Κύριος τοὺς τρεῖς βασιλεῖς τούτους, τοῦ παραδοῦναι αὐτοὺς εἰς χεῖρας Μωάβ;" Ἄλλ' οὐδὲ οὕτως ἔπεισε τὸν προφήτην, μὴ διελέγξαι αὐτοῦ τὴν ἀσέβειαν. Ἐφη γὰρ· "Ζῆ Κύριος τῶν δυνάμεων, ὃ παρέστην ἐνώπιον αὐτοῦ, ὅτι εἰ μὴ πρόσωπον Ἰωσαφὰτ βασιλέως Ἰουδα ἐγὼ λαμβάνω, εἰ ἐπέβλεψα ἄν πρὸς σέ, καὶ εἶδόν σε." Τῆς χρείας οὖν κατενεγκάσθη τῆς δυναστείας τὸν τύπον, εἰς καὶ ρὸν ὁ ἔλεγχος προσεφέρετο. ΕΡΩΤ. ΙΒ'. Πῶς νοητέον τὸ, "Λάβετε μοι ψάλλοντα;" Ὁ θειότατος Δαβὶδ, καὶ βασιλικῆς καὶ προφητικῆς χάριτος ἠξιωμένος, καὶ τὴν ἱερατικὴν σοφῶς ἔταξε λειτουργίαν, καὶ τοὺς μὲν ἱερέας κατὰ τὸν Μωσαϊκὸν νόμον ταῖς σάλπιγξι κεχρησθαι προσέταξε, τοὺς δὲ Λευῖτας ταῖς κινύραις, καὶ νάβλαις, καὶ κυμβάλοις, καὶ τοῖς ἄλλοις ὄργανοις. Ἐχρῶντο δὲ οὗτοι τῇ πνευματικῇ τοῦ Δαβὶδ μελωδίᾳ. Τούτων ἓνα μετακληθῆναι προσέταξεν ὁ προφήτης. Ἐκείνου δὲ ψάλλοντος, ἡ τοῦ πνεύματος χάρις τὸ πρακτέον ἐσήμαινεν· ἐν γὰρ τῷ χειμάρρῳ βόθρους μεγίστους ὀρυγῆναι προσέταξεν· ἵνα τῆς χαράδρας πόρρωθεν ἐνεχθείσης, πληρωθῶσιν οἱ βόθροι τοῦ ὕδατος, καὶ τὴν χρείαν παράσχωσι τῷ στρατῷ. Ἐπισημαντέον δὲ, ὡς χεῖρα Κυρίου τὴν πνευματικὴν ὠνόμασε χάριν. Ἐγένετο γὰρ,

φησὶν, ἐπ' αὐτὸν χεὶρ Κυρίου, καὶ εἶπε· Τάδε λέγει Κύριος. ΕΡΩΤ. ΙΓ'. Πῶς νοητέον· "Καὶ ἐγένετο μετὰ μελὸς μέγας Ἰσραήλ;" Τῶν Μωαβιτῶν ἄρδην ἀναιρουμένων, ἐπειράθη μὲν τούτων φυγεῖν ὁ βασιλεὺς. Ἐπειδὴ δὲ τὸ στερῶρον καὶ γενναῖον τῆς φάλαγγος οὐκ ἐνδέδωκε, τὸν πρωτότοκον υἱὸν, ὃν τῆς βασιλείας εἶχε διάδοχον, ἐπίτινος ὠλοκαύτωσε πύργου. Τοῦτο θεασάμενον τῶν πολεμίων τὸ πλῆθος, ὤκτειρε τὸ πάθος καὶ τὴν πολιορκίαν κατέλυσε. 80.753 ΕΡΩΤ. ΙΔ'. Περὶ τίνος ἔφησεν ἡ γυνή· "Ὁ δοῦλός σου ἀνὴρ μου τετελεύτηκε, καὶ σὺ οἶδας, ὅτι δοῦλος ἦν τοῦ Κυρίου;" Τινὲς φασὶ τὸν Ἀβδιοῦ εἶναι τὸν οἰκονόμον τοῦ Ἀχαάβ, ὃς τοὺς ἑκατὸν ἄνδρας ἐν δυσὶ κατακρύψας σπηλαίοις, διέθρεψεν αὐτοὺς ἄρτω καὶ ὕδατι· καὶ τὸ χρέος διὰ τὴν ἐκείνων ἐπιμέλειαν γε γενήσθαι. Θαυμάσαι δὲ ἄξιον τῶν προφητῶν τὴν δύναμιν, ὅτι τὰ ὄντα πηγάζειν παρασκευάζοντες, παρέχουσι τοῦ βίου τὰς ἀφορμάς. Καὶ γὰρ ὁ μέγας Ἡλίας τὸ βραχύτατον ἄλευρόν τε καὶ ἔλαιον ἐπὶ πλεῖστον ἐξαρκέσαι πεποίηκε· καὶ ὁ διπλασίαν τὴν ἐκείνου χάριν δεξάμενος, τῆς ἐτέρας χήρας τὸ ὄλιγιστον ἔλαιον παμπόλλοις ἀγγείοις ἐμβληθῆναι κελεύσας, καὶ τοῦ ἀνδρὸς ἐξέτισε τὸ χρέος, καὶ αὐτὴν καὶ τοὺς παῖδας διέθρεψε. Καὶ ἐντεῦθεν δὲ ῥάδιον γινώσκειν, ὡς καὶ τοῦ λαοῦ παρανομοῦντος, καὶ δυσσεβούντων τῶν βασιλέων, ἦσαν τινες εὐσεβεῖς. Ἐκ τούτων γὰρ ὁ Ἀβδιοῦ, καὶ οἱ ἑπτακισχίλιοι, οἱ μὴ κάμψαντες γόνυ τῇ Βάαλ· καὶ ἡ θαυμασία Σωμανίτις, ἡ πολλῆς θεραπείας τὸν προφήτην ἠξίου. Ἦς τὴν ἐπιμέλειαν ἀμειβόμενος ὁ προφήτης, ἤρετο εἰ ἔστιν αὐτῇ λόγος λαλῆσαι πρὸς τὸν βασιλέα, ἢ πρὸς τὸν ἄρχοντα τῆς δυνάμεως· καὶ δυνάμενος αὐτῇ παρασχεῖν τὴν θεῖαν ἐπικουρίαν, καὶ τῆς ἀνθρωπίνης αὐτὴν ἀξιῶσαι βούλεται προμηθείας. ΕΡΩΤ. ΙΕ'. Τί ἐστίν· "Ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ μου ἐγὼ κατ'οικῶ;" Ἀπραγμοσύνη, φησὶ, χαίρω, καὶ εἰρηνικῶς διάγω, καὶ πρὸς τινὰ ἔχειν ἀμφισβήτησιν οὐκ ἂν ἔχομαι. ΕΡΩΤ. Ι'. Πῶς νοητέον· "Κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον, ὡς ἡ ὥρα αὕτη, ζῶσα σὺ, καὶ συμπεριεληφύα υἱόν;" Τοῦτο καὶ πρὸς τὸν πατριάρχην Ἀβραάμ ὁ τῶν ὄλων ἔφη Θεός· "Κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐλεύσομαι, καὶ ἔσται τῇ Σάρββᾳ υἱός." Δηλοῖ τοίνυν δι' ὧν εἶρηκεν ὁ προφήτης, ὡς αὐτὸς ἐφθέγγετο δι' αὐτοῦ ὁ τῶν ὄλων Κύριος. Οὗ δὴ χάριν καὶ ἀποφαντικῶς δέδωκε τὴν ὑπόσχεσιν ὑπερβαίνουσαν τῆς φύσεως τὴν ἀσθένειαν. Τῇ πείρᾳ μέντοι μαθοῦσα τοῦ προφήτου τὴν δύναμιν, καὶ τελευτήσαν τὸ παιδίον ἠλπίσεν ἀναστήσεσθαι. Ἐν τῇ κλίνῃ γὰρ τοῦτο τοῦ προφήτου νεκρὸν κατακλίνασα, καὶ τὴν θύραν ἀποκλείσασα, βαδίζουσα πρὸς τὸν προφήτην ἀφίκετο, 80.756 οὐδὲ τῷ ἀνδρὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἀποδημίας μνηύσασα. Ἐκεῖνος οὖν ἀγνοῶν ἤρετο· "Τί ὅτι σὺ πορεύῃ σήμερον πρὸς αὐτόν; Οὐ νομηνία, οὐδὲ Σάββατον." Καὶ ἐν τοῖς Σάββασι, καὶ ἐν ταῖς νουμῆ νύκτις γὰρ ἐορτάζειν εἰώθεισαν. Ἡ δὲ εἶπεν, Εἰρήνη· προσεπεινὸν αὐτόν, φησὶ, βούλομαι. Πόρρωθεν δὲ αὐτὴν ὁ προφήτης ἰδὼν, ἤρετο διὰ τοῦ Γιεζεὶ ὅπως ἔχουσι καὶ αὐτὴ, καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ τὸ παιδάριον· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, Εἰρήνη σοί; εἰρήνη τῷ ἀνδρὶ σου; εἰρήνη τῷ παιδαρίῳ; ἀντὶ τοῦ, Καλῶς διάγετε, ὑγιαίνετε; Ἡ δὲ πρὸς μὲν τὸν Γιεζεὶ εἶπεν, Εἰρήνη, τῶν δὲ τοῦ προφήτου ποδῶν ἐπιλαβομένη, τὸ πάθος ἐμήνυσε. Ἐδήλου δὲ τὴν ὀδύνην τὰ δάκρυα. Ἀναστῆσαι δὲ αὐτὴν πειρωμένου τοῦ Γιεζεὶ, ὁ προφήτης εἶπεν· "Ἄφες αὐτὴν, ὅτι κατῶδνος ἡ ψυχὴ αὐτῆς, καὶ Κύριος ἀπέκρυψε ἀπ' ἐμοῦ, καὶ οὐκ ἀνήγγειλέ μοι." Δῆλον τοίνυν κἀντεῦθεν, ὡς οὐχ ἅπαντα προήδεισαν οἱ προφῆται, ἀλλ' ἄπερ ἡ θεία χάρις αὐτοῖς ἀπεκάλυπτεν. ΕΡΩΤ. ΙΖ'. Τί δήποτε εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ παιδὸς ἀποστείλας τὸν Γιεζεὶ, παρηγγύησεν αὐτῷ· "Ἐὰν εὔρησιν τινὰ ἐν τῇ ὁδῷ, μὴ εὐλογῆσιν αὐτόν· καὶ ἐὰν εὐλογῆσιν σέ τις, μὴ ἀποκριθῆς αὐτῷ;" Ἦδει αὐτὸν φιλότιμον καὶ κενόδοξον, καὶ ὅτι τοῖς κατὰ τὴν ὁδὸν ἐντυγχάνουσι τοῦ δρόμου τὴν αἰτίαν ἐρεῖ· ἢ δὲ κενοδοξία τὴν θαυματουργίαν κωλύει. ΕΡΩΤ. ΙΗ'. Τί δηλοῖ τὸ, "Ἐλαὰδ ἐπ' αὐτόν;" Τοῦτο οἱ ἄλλοι ἐρμηνευταὶ ἐνεφύσησεν εἰρήκασιν. Ὡσπερ γὰρ τῶν ὄλων ὁ ποιητὴς τοῦ Ἀδάμ τὸ σῶμα δημιουργήσας, διὰ τοῦ ἐμφυσηματος ἐνεφύσησεν τὴν ψυχὴν· οὕτως ὁ

προφήτης ἐμφυσήσας ἂν ἔστησε τὸ μειράκιον. Ἄλλ' ὁ μὲν δημιουργὸς ἐμφυ σήσας ἔδημιούργησε τὴν οὐκ οὔσαν ψυχὴν· ὁ δὲ γε προφήτης τὴν οὔσαν εἰς τὸ οἰκεῖον ἐπανήγαγε σῶμα. Τὸ δὲ ἐνέπνευσεν ἐπ' αὐτὸν, συνεκάλυψεν οἱ ἄλλοι εἰρήκασι. Τὰ δὲ οἰκεῖα αἰσθητήρια τοῖς ἐκείνου προσήρμοσεν, ὀφθαλμοὺς ὀφθαλμοῖς, στόμα στόματι, χεῖρας χερσίν· ἵνα τῆς τοῦ ζῶντος ὁ τε θνεὺς μεταλάβῃ ζωῆς, τῆς πνευματικῆς δηλονότι χάριτος τὴν ζωὴν χορηγούσης. 80.757 ΕΡΩΤ. ΙΘ'. Τί ἐστὶ "συλλέξαι ἀριώθ;" Οἱ ἄλλοι ἄγρια λάχανα ταῦτα ἠρμήνευσαν. Τούτοις τὴν τολύπην οἱ συλλέγοντες ἀγνοοῦντες ἀνέμιξαν· ἀλλὰ τοῦ δηλητηρίου τὴν ἐνέργειαν ἤμ βλυνεν ὁ προφήτης, ἄλευρον ἐπιβληθῆναι κελεύσας τῷ λέβητι. Ἡμβλυνε δὲ οὐχ ἡ τοῦ ἀλεύρου φύσις, ἀλλ' ἡ τοῦ προφήτου χάρις. Οὕτω καὶ τῶν ὑδάτων ἀγονίαν εἰς πολυγονίαν οὐχ οἱ ἄλλες μετέβαλον, ἀλλ' ἡ τοῦ προφητικοῦ πνεύματος δύναμις. Τῶν μέντοι προφητῶν τὸν ἀκτῆμονα βίον ἡ ἱστορία διδάσκει. Ὁ γὰρ τούτων πρωτεύων νῦν μὲν ἀγρίοις αὐτοὺς λα χάνοις εἰστίασε· νῦν δὲ κριθίνους εἴκοσιν ἑκατὸν ἀνδράσι παρέθηκε, καὶ τούτους ὑφ' ἐτέρων προσ ενεχθέντας. Τοσαύτης δὲ αὐτοῖς εὐλογίας μετέδωκεν, ὡς καὶ τῶν ἑκατὸν πληρῶσαι τὴν χρεῖαν, καὶ μετὰ τὸν ἐκείνων κόρον ἱκανοὺς περιττεῦσαι. Τοσαύτη δὲ ἦν τῆς πενίας ἐκείνης ἡ δύναμις, ὡς τὸν βασιλέα τῶν Σύρων ἐκείνης δεηθῆναι τῆς χάριτος, καὶ Νεε μὰν ἀποστεῖλαι τὸν στρατηγόν, ὥστε αὐτὸν διὰ τῆς προφητικῆς προσευχῆς ἀπαλλαγῆναι τῆς λέπρας· καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς Ἰσραὴλ τοῖς τοῦ Σύρου ἐντὺ χῶν γράμμασι, δι' ἀφορίαν τὴν ἐσθῆτα διέβρῆξεν. Ὁ δὲ γε προφήτης ὁ πένης αὐτῷ μὲν ἐνεμέσησεν· ἀποσταλῆναι δὲ αὐτῷ τὸν Νεεμὰν παρηγγύησε, καὶ ἰδεῖν μὲν αὐτὸν, ὡς λεπρὸν, οὐκ ἠνέσχετο τὸν νόμον φυλάττων, ὡς ὑπὸ τῷ νόμῳ πολιτευόμενος· ἐπτάκις δὲ λούσασθαι ἐν τῷ Ἰορδάνῃ αὐτὸν προσέταξε πο ταμῷ. Σώματος δὲ ἦν ἡ λέπρα· ἐκ δὲ τῶν τεσ σάρων τοῦτο στοιχείων συνέστηκεν· ἐν ἐπτὰ δὲ ἡμέραις ὁ παρὼν βίος ἀνακυκλοῦται. Τῆς δὲ ψυχῆς ἡ κάθαρσις κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῆς ἀγίας ἀποτελεῖται Τριάδος. Ὁ δὲ Νεεμὰν τὸ πρῶτον μὲν ἀντίπε, βελτίους εἶναι τοὺς Δαμασκοῦ ποταμοὺς εἰρηκῶς· τὴν εἰσῆγησιν δὲ τῶν οἰκείων δεξάμενος, ἀπελήλυθε· καὶ τοῦ πάθους ἀπαλλαγεῖς προσελήλυθε τῷ προφήτῃ. Καὶ πρῶτον μὲν αὐτῷ τὰ πολύτιμα προσενήνοχε δῶρα· ὁ δὲ προφήτης τὴν πολυπόθητον πενίαν παν τὸς προτετίμηκε πλούτου, καὶ τὴν εὐαγγελικὴν νομοθεσίαν πρὸ τῆς νομοθεσίας πεπλήρωκε. "Δωρεὰν γὰρ, φησὶν, ἐλάβετε, δωρεὰν δότε." Ὁ δὲ θαυμάσιος 80.760 ἐκεῖνος ἀνὴρ, καὶ αὐτὴν τοῦ Ἰσραὴλ τὴν γῆν ἠγιᾶσθαι πιστεύων, ἠξίωσε δύο γόμους ἡμιονικοὺς ἐκ ταύτης λαβεῖν, ὥστε ἐπὶ ταύτης μόνῳ προσ φέρειν τῷ Δεσπότη Θεῷ τὰς νενομισμένας θυσίας. "Οὐ γὰρ ποιήσει, φησὶν, ὁ δούλος σου ὀλοκαύτωμα ἢ θυσίαν θεοῖς ἐτέροις, ἀλλ' ἡ τῷ Κυρίῳ μόνῳ. Καὶ περὶ τοῦ λόγου τούτου ἰλάσεται μοι Κύριος τῷ δούλῳ σου, καὶ ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι τὸν κύριόν μου εἰς οἶκον Ῥεεμὰν προσκυνῆσαι ἐκεῖ, ὅτι αὐτὸς ἐπαναπαύεται ἐπὶ τῆς χειρός μου· καὶ ἐν τῷ προσ κυνεῖν αὐτὸν εἰς οἶκον Ῥεεμὰν, προσκυνήσω ἅμα αὐτῷ Κυρίῳ τῷ Θεῷ, καὶ ἰλάσεται Κύριος τῷ δούλῳ σου περὶ τοῦ λόγου τούτου." Ἀνάγκη με, φησὶ, συνεισέναι τῷ βασιλεῖ τὸν ψευδώνυμον θεὸν προσ κυνεῖν βουλομένῳ. Ἄλλ' εἰσιῶν ἐγὼ τὸν ἀληθινὸν προσκυνήσω Θεόν· συγγνώμης τυχεῖν ἰκετεύων, ὅτι δὴ διὰ τὴν βασιλικὴν ἀνάγκην εἰσελθεῖν πρὸς τὸν ψευδώνυμον θεὸν ἀναγκάζομαι. Τοῦτο γὰρ δεδὴ λωκεν, εἰρηκῶς· "Ἰλάσεται μοι Κύριος τῷ δούλῳ σου περὶ τοῦ λόγου τούτου." Ταῦτα δὲ τὰ ῥήματα τῆς Ἰουδαϊκῆς πληθῆος κατηγορεῖ, ὅτι καὶ νόμον ἔχοντες, καὶ προφήτας, καὶ ἱερέας, καὶ θαυματουργίας καὶ θεοσημίας ὀρώντες, τὴν τῶν εἰδώλων θεοραπίαν τῆς τοῦ Θεοῦ προτετιμήκασι θεραπείας. Ἄξιον δὲ θαυμάσαι τοῦ προφήτου καὶ τῆς χάριτος τὴν ἰσχὺν, καὶ τῆς ψήφου τὸ δίκαιον. Καὶ γὰρ ἔγνω τοῦ Γιεζεὶ τὴν κλοπὴν, καὶ τὴν λέπραν αὐτῷ τοῦ Νεεμὰν ἀπεκλήρωσεν. "Οὐχὶ ἡ καρδία μου, φησὶν, ἦν μετὰ σοῦ, ὅτε κατεπήδησε Νεεμὰν ἀπὸ τοῦ ἄρματος αὐτοῦ εἰς συνάντησίν σου; Καὶ νῦν ἔλαβες τὸ ἀργύριον, καὶ τὰ ἱμάτια, καὶ λήψη ἐν αὐτῷ

κήπους, καὶ ἐλαιῶνας, καὶ ἀμπελῶνας, καὶ ποίμνια, καὶ βουκόλια, καὶ δούλους, καὶ δούλας· καὶ ἡ λέπρα Νεεμὰν κολληθήσεται ἐν σοὶ, καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου ἕως αἰῶνος." Ἄλλ' ἐκεῖνος μὲν ἔραστής χρημάτων γεγονὼς ἀπεφάνθη λεπρός· ὁ δὲ τῶν προφητῶν χορὸς τὴν ἐσχάτην πενίαν ἠσπάσατο. Οὐδὲ γὰρ οἰκίας εἶχον, ἀλλὰ καλύβαις ἐχρῶντο. Διὸ τὸν μέγαν προφήτην ἰκέτευσαν συναπελθεῖν αὐτοῖς ξύλα τέμνουσιν εἰς τὴν τούτων κατασκευὴν. Τοσαύτη δὲ ἐχρῶντο πενία, ὡς μηδὲ ἀξίνην ἀνέχεσθαι κτήσασθαι. Αὐτίκα γοῦν μιᾶς εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπεσοῦσης, εἶρηκεν ὁ ταύτην χρῆσάμενος, "Ὡ δὴ Κύριε, καὶ αὐτὸ κεχρημένον." Ἄλλὰ μηδεὶς ἤγει 80.761 σθω βλάσφημον τὴν φωνήν. Ἐπεὶ καὶ ὁ προφήτης Δαβὶδ ἐν τῇ πνευματικῇ μελωδίᾳ φησὶν· "Ὡ Κύριε, σῶσον δὴ, ὦ Κύριε, εὐδόωσον δὴ." Παραδόξως δὲ ἄγαν ὁ προφήτης ἀνήγαγε τὸ σιδήριον. Ξύλον γὰρ ἐμβαλὼν, παρεσκεύασεν ἐπιπολάσαι τὸ σιδήριον. Τοῦτο δὲ πάλιν προετύπου τὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν οἰκονομίαν. Ὡσπερ γὰρ τὸ μὲν κουφότατον ξύλον ὑποβρύχιον γέγονεν, τὸ δὲ βαρύτερον ἐπέλασε σιδήριον· οὕτω τῆς θείας φύσεως ἡ κατάβασις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐπραγματεύσατο τὴν ἀνάβασιν. ΕΡΩΤ. Κ'. Τί ἐστίν· "Εἰς τὸν τόπον τὸν Φελμουνί;" Ὡς ἂν τις εἴποι, "Εἰς τόνδε τὸν τόπον;" τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ φελμουνί. Ἀξιάγαστον δὲ τοῦ προφήτου καὶ τοῦτο. Θηρευθεὶς γὰρ ἐθήρευσε τοὺς θηρέαντας, καὶ ἀχλὺν τοῖς τούτων ὀφθαλμοῖς ἐπάγαγόν, εἰς τὴν βασιλεύουσαν αὐτοὺς εἰσήγαγε πόλιν. Εἶτα τὴν ἀχλὺν ἀποσκεδάσαι τὸν Θεὸν ἵκετεύσας, γινῶναι παρεσκεύασεν ὡς εἶσω τῶν ἀρκύων ἐλήφθησαν· καὶ ὅτι ζωγρῆσαι πειραθέντες ἐζώγρηται. Ἀξιεπαῖνον δὲ αὐτοῦ κάκεῖνο. Τοῦ γὰρ βασιλέως ἀνελεῖν πειραθέντος, ἔφη· "Οὐ πατάξεις οὐκ ἠχμαλώτευσας ἐν ῥομφαίᾳ σου καὶ τόξῳ σου. Παράθες αὐτοῖς ἄρτους καὶ ὕδωρ, καὶ φαγέτωσαν, καὶ πιέτωσαν, καὶ ἀποστατήτωσαν πρὸς τὸν κύριον αὐτῶν." Εἰ σφαγεῖεν, φησὶν, οὐ γνωσθήσεται τῆς θαυματουργίας τὸ μέγεθος· εἰ δὲ ὑγιεῖς ἀπέλθοιεν πρὸς τὸν ἀποστείλαντα, μαθήσεται κάκεῖνος τοῦ Θεοῦ τοῦ ἡμετέρου τὴν δύναμιν. ΕΡΩΤ. ΚΑ'. Ἡ κόπρος τῶν περιστερῶν ποίαν χρεῖαν ἐπλήρου; Ἡ τῆς πολιορκίας ἀνάγκη, καὶ τοῦ λιμοῦ τὸ μέγεθος, ἠνάγκασεν αὐτοὺς ἀντὶ ἀλῶν κεχρηῆσθαι τῇ κόπρῳ. ΕΡΩΤ. ΚΒ'. Τί δήποτε προσέταξεν ὁ προφήτης κλεισθῆναι τὴν θύραν, καὶ ἐπισχεθῆναι τὸν παρὰ τοῦ βασιλέως σταλέντα; Ὁ ἐμβρόντητος βασιλεὺς, τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς τὴν μαιφονίαν ἐζηλωκῶς, προσέταξεν ἀποτεμεῖν τοῦ προφήτου τὴν κεφαλὴν· καὶ ταῦτα σάκκον περιβεβλημένος, καὶ τὸν Θεὸν ἰκετεύων λῦσαι καὶ σκεδάσαι τὸ στυγνὸν ἐκεῖνο νέφος καὶ τετριγός. Καὶ δέον ἰκετεῦσαι τὸν προφήτην, ὥστε τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ πρεσβείαν προσενεγκεῖν τῷ Θεῷ, τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησεν, ἠπέλιψε δὲ κατασφάττειν ὡς ἄμελοῦντα, ἢ ὡς ἐκόντα παρορῶντα τῆς συμφορᾶς τὴν 80.764 ὑπερβολὴν. Ἄλλ' εὐθύς μεταμεληθεὶς ἔδραμεν ἐπ' ἐχθρῶν τὸν φόνον. Τοῦτο γὰρ καὶ ὁ προφήτης δεδήλωκεν· "Εἰ ἐωράκατε γὰρ, φησὶν, ὅτι καὶ ἀπέστελεν ὁ υἱὸς τοῦ φονευτοῦ οὗτος ἀφελεῖν τὴν κεφαλὴν μου; Ἴδετε ὡς ἂν εἰσέλθῃ ὁ ἄγγελος, ἀποκλείσατε τὴν θύραν, καὶ ἐκθλίψατε αὐτὸν ἐν τῇ θύρᾳ· οὐκ ἰδοὺ ἡ φωνὴ τῶν ποδῶν τοῦ Κυρίου αὐτοῦ κατόπι σθεν αὐτοῦ;" Ἄλλ' ὅμως καὶ ταῦτα πάσχων ὁ προφήτης ἰκέτευσε τὸν Δεσπότην, καὶ τὴν πολιορκίαν ἀθρόως διέλυσε. Μετὰ τοῦτο τὸ διήγημα, ὁ τὴν ἱστορίαν συγγράψας ἐδίδαξεν ἡμᾶς, ὡς τῇ Σωμανίτιδι τὸν ἐσόμενον λιμὸν ὁ προφήτης προεῖρηκεν. Μεμίνυκε δὲ καὶ τὸν χρόνον. "Κύριος γὰρ, φησὶν, ἐκάλεσε λιμὸν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ παρέσται ἐπὶ τὴν γῆν ἑπτὰ ἔτη." Αἰνίττεται δὲ ὁ λόγος, ὡς ὁ Ἰσραὴλ τοῦ λιμοῦ τὴν τιμωρίαν ἐδέξατο. Διὸ δὴ τῇ Σωμανίτιδι παρεγγύησε λέγων· "Ἀνάστηθι καὶ πορεύου σὺ, καὶ ὁ υἱός σου, καὶ ὁ οἶκός σου· καὶ παροίκει οὗ ἂν εὐρῆς ἐκεῖ." Εἰ δὲ κοινὸς ἦν πάσης τῆς γῆς ὁ λιμὸς, οὐκ ἂν αὐτὴν ἐτέρωσε ἀπ' ἐστάλκει. Δῆλον τοίνυν, ὡς ὁ Ἰσραὴλ ταῖς θεηλάτοις πληγαῖς ἐπαιδεύετο, ὡς μετὰ τοσαύτην ἐπιμέλειαν δυσσεβῶς πολιτευόμενος. Μανθάνομεν δὲ καὶ ἐντεῦθεν, ὡς διπλῆς τετύχηκε χάριτος ὁ προφήτης· τοῦδε γὰρ

τοῦ λιμοῦ ὁ χρόνος διπλάσιος. ΕΡΩΤ. ΚΓ'. Τί δήποτε τοῦ Βαραδάδ ὁ προφήτης τὴν τελευταίαν προειπὼν τῷ Ἀζαήλ, παρεσκευάσα το εἰπεῖν αὐτῷ, Ζωὴ ζήση; Ὁ τῶν ὄλων Θεὸς Ἡλίας τῷ μεγάλῳ παρεκελεύσατο χρίσαι μὲν τὸν Ἐλισσαῖον προφήτην, τὸν δὲ Ἀζαήλ εἰς βασιλέα Συρίας, καὶ τὸν Ἰηοῦ εἰς βασιλέα Ἰσραήλ. Ἀλλὰ τὸν μὲν Ἐλισσαῖον ἔχρισεν, ὡςπροσετάχθη, τοὺς βασιλεῖς δὲ οὐκ ἔχρισεν· ἔφθασε γὰρ ἀναληφθῆναι, Ὁ δὲ Ἐλισσαῖος, διπλῆν τὴν ἐκείνου χάριν δεξάμενος, πρῶτον εἰς τὴν Δαμασκὸν ἀπελήλυθεν, ὥστε χρίσαι τὸν Ἀζαήλ. Ὁ τοίνυν Βαραδάδ (ἔν γάρ ἐστιν ὄνομα, υἱὸς Ἄδερ), μαθὼν τοῦ προφήτου τὴν παρουσίαν, ἀπέστειλε τὸν Ἀζαήλ, καὶ δῶρα πολυτελεῖ καὶ φιλότιμα, ὥστε μαθεῖν εἰ τῆς ἀρρώστιας ἀπαλλαγῆσεται. Ἀφικομένῳ τοίνυν τῷ Ἀζαήλ ὁ προφήτης προεῖπε καὶ τὴν αὐτοῦ βασιλείαν, καὶ τοῦ πεπομφότος τὸν θάνατον. Εἶπε δὲ αὐτῷ, μὴ μηνῦσαι τὸν θάνατον, ἵνα μὴ ἀθυμῶν ὑπεξέλθῃ τοῦ βίου. Ἰδὼν μὲντοι τὸν Ἀζαήλ ὁ προφήτης, τὰς τῶν δακρῶν ἀφήκε λιβάδας· προεώρα γὰρ τὰς ἐσομένας δι' αὐτοῦ τῷ Ἰσραήλ συμφοράς. Τοῦτο γὰρ καὶ αὐτῷ προμεμήνυκεν. 80.765 ΕΡΩΤ. ΚΔ'. Πῶς νοητέον τό· "Ἐλαβε τὸ στῶμα, καὶ ἔβαψεν αὐτὸ ὕδατι, καὶ ἐπέβαλεν ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανεν;" Ὁ Ἰώσηπος τὸν Ἀζαήλ εἶρηκε τοῦτο πεποιηκέναι, καὶ βιαίαν ἐπενεγκεῖν αὐτῷ τελευταίαν. Δυσσεβῆς γὰρ ἦν καὶ μαιφόνος. Αὐτὸς γὰρ εἶρηκε· "Θεὸς ὀρέων ὁ Θεὸς Ἰσραήλ, καὶ οὐ Θεὸς κοιλάδων;" καὶ σωθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀχαάβ ἀχάριστος περὶ τὸν εὐεργέτην ἐγένετο. Ἐδίδαξε δὲ ἡμᾶς ἡ ἱστορία τῆς κακῆς συγγενείας τὴν βλάβην· ὁ γὰρ ἕτερος Ἴω ράμ, ὁ τῆς Ἰούδα φυλῆς βασιλεὺς, ἔφυ μὲν ἐκ τοῦ Ἰωσαφάτ ἀνδρὸς εὐσεβοῦς· τοῖς δὲ τῆς ὁμοζύγου ὑπαχθεὶς λόγοις, τῆς ἀσεβείας μετέλαχεν· "Ἐπορεύθη γὰρ, φησὶν, ἐν ὁδῷ τῶν βασιλέων Ἰσραήλ, καθὼς ἐποίησεν ὁ οἶκος Ἀχαάβ, ὅτι θυγάτηρ Ἀχαάβ ἦν αὐτῷ εἰς γυναῖκα, καὶ ἐποίει τὸ πονηρὸν ἔναντι Κυρίου." ΕΡΩΤ. ΚΕ'. Πῶς νοητέον τό· "Ἐπάταξε τὸν Ἐδῶμ, καὶ τὸν λαὸν τὸν κυκλοῦντα αὐτὸν, καὶ τοὺς ἄρχοντας μετὰ τῶν ἀρμάτων, καὶ ἔφυγεν ὁ λαὸς εἰς τὰ σκηνώματα αὐτοῦ;" Ἦρχε τῶν Ἰδουμαίων ὁ τῆς Ἰούδα φυλῆς βασιλεὺς· ἀλλὰ κατὰ τὴν τοῦ πατριάρχου Ἰσαὰκ προφητείαν, τὴν τῆς δουλείας ἀπεσεΐσαντο ζεύγλην. "Ἔσται γὰρ, φησὶ, καιρὸς, ἡνίκα ἂν καθέλῃς τὸν ζυγὸν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ τραχήλου σου." Στρατεύσαντες τοίνυν κατ' αὐτῶν, ἐκείνους μὲν ἀνείλον, καὶ εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανῆλθον γῆν. Οἱ δὲ Ἰδουμαῖοι καὶ νικηθέντες ἄρχεσθαι λοιπὸν οὐκ ἠνέσχοντο. ΕΡΩΤ. Κ'. Τίνος χάριν δι' ἄλλου προφήτου τὸν Ἰηοῦ κέ χρικεν ὁ Ἐλισσαῖε; Λάθρα τοῦτο γενέσθαι συνέφερον, ὥστε συντόμως ἀναιρεθῆναι τὸν Ἰωράμ· εἰ γὰρ προήσθετο, παρ' ἐτάξατο ἂν. Ἐν δὲ τῇ παρατάξει, καὶ πολλοὺς ἦν ἀνάγκη πεσεῖν ἐκατέρωθεν. ΕΡΩΤ. ΚΖ'. Διατί δὲ χρίσαντα φυγεῖν εὐθὺς παρηγγύησεν; Ἴνα μὴ συλληφθεὶς κινδυνεύσῃ· βούλεται γὰρ ἡμᾶς Δεσπότης Θεὸς καὶ ἀνθρωπίναις οἰκονομίαις κεχρηῆσθαι. Τοὺς γὰρ λόγῳ τιμηθέντας εἰς δέον προσήκει κεχρηῆσθαι τῷ λόγῳ. ΕΡΩΤ. ΚΗ'. Διατί ἐπίληπτον τὸν προφήτην ἐκάλεσαν; Ὡς δυσσεβοῦντες ὕβριζον τοὺς θεράποντας τοῦ Θεοῦ· καὶ μαινομένους ἐκάλουν, ὡς παρῤῥησία χρωμένους· ὁ δὲ Ἰηοῦ οὐχ ὡς παροινῶν ἀδολέσχην ὠνόμασεν, ἀλλὰ κρύψαι τὰ εἰρημένα πειρώμενος. Ἐπεὶ δὲ εἶδεν ἐπικειμένους, ἐμήνυσεν. ΕΡΩΤ. ΚΘ'. Τί ἐστί· "Καὶ ἔλαβεν ἀνὴρ τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, καὶ ἔθηκεν ὑποκάτωθεν Ἰηοῦ ἐφ' ἔν τῶν γαρεῖμ;" Τὰ ἐξῆς ἐρμηνεύει τοῦ λόγου τὸ ἀσαφές· "Ἐπῆγαγεν ἐπὶ μίαν τῶν ἀναβαθμίδων." Γνόντες δὲ τὴν θείαν χειροτονίαν, ὡς βασιλεῖ προσήνεγκαν τὴν τιμὴν. Ἀραμῆν δὲ τοὺς Σύρους ἐκάλεσεν· Ἀραμὰ γὰρ οἱ Σύροι. Οὕτω δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἡρμήνευσαν. ΕΡΩΤ. Λ'. Πῶς νοητέον· "Καὶ ἡ ἀγωγή, ἀγωγή Ἰηοῦ υἱοῦ Ναμεσῆ, διότι ἡ παραλλαγή ἦγεν;" Πόρρωθεν ὁ σκοπὸς θεασάμενος, ὡς οἱ μὲν ἀποσταλέντες οὐκ ἀνέστρεψαν, ὁ δὲ τοῦ πλήθους ἡγούμενος ἐώκει εἶναι Ἰηοῦ (τοῦτο γὰρ τὸ σχῆμα ἐδήλου), ἐμήνυσεν ὅπερ ἐώρακεν. Ἐνια μὲντοι τῶν ἀντιγράφων ἔχει, "Καὶ ὁ ἄγων ἦγε τὸν Ἰηοῦ", τουτέστιν ὁ Θεός. ΕΡΩΤ. ΛΑ'. Τί ἐστί, "Καὶ Κύριος ἐλάλησεν ἐπ' αὐτὸν τὸ λῆμμα τοῦτο;" Τὰς προφητείας καὶ ὁράσεις ἐκάλουν

καὶ λήματα. Οἱ μὲν γὰρ τῶν προφητῶν ἢ δι' ἐνυπνίων, ἢ ὑπάρ ἐώρων τινά· καὶ τοῦτο τὸ εἶδος ὄρασις ἐκαλεῖτο. Τινὲς δὲ τοῦ θείου Πνεύματος δι' αὐτῶν ἐνεργοῦντος ἐφθέγγοντο, καὶ προὔλεγον τὰ ἐσόμενα· τοῦτο ἐκάλουν λήμμα. Ἀνεμίμησε τοίνυν ὁ Ἰησοῦ τῆς Ἡλιοῦ τοῦ μεγάλου προῤῥήσεως, ὅτι ἔνθα τοῦ Ναβουθὲ ἔλειξαν οἱ κύνες τὸ αἷμα, ἐκεῖ τὸ αἷμα τοῦ Ἀχαάβ λείξουσιν. Οὐ δὴ χάριν καὶ τοῦ Ἰωράμ ἐκεῖ τὸ σῶμα ριφῆναι προσέταξε· καὶ τῆς Ἰεζάβελ δὲ τὸ σῶμα μεμαθηκῶς ὑπὸ κυνῶν ἀνηλωσθαι, ἐθαύμασεν ὁ Ἰησοῦ τὸ τῆς προῤῥήσεως ἀψευδές. "Ἐν τῇ μερίδι γὰρ, ἔφη, Ἰεσδραὴλ καταφάγον 80.769 ται οἱ κύνες τὰς σάρκας Ἰεζάβελ," καὶ τὰ ἐξῆς. Τῶν δὲ ἄλλων παίδων τοῦ Ἀχαάβ ἀναιρεθέντων ὑπὸ τῶν θρεψαμένων, σοφῶς ἄγαν πρὸς τὸν λαὸν ὁ Ἰησοῦ ἔφη· "Ἴδου ἐγὼ συνεστράφην ἐπὶ τὸν ἔμναυτοῦ κύριον, καὶ ἀπέκτεινα αὐτὸν, καὶ τούτους πάντας τίς ἐπάταξεν; Ἴδετε ἀφ' ὧν, ὅτι οὐ πεσεῖται ἀπὸ τῶν λόγων Κυρίου ἐπὶ τὴν γῆν, ὧν ἐλάλησε κατὰ τοῦ οἴκου τοῦ Ἀχαάβ." Ἐγὼ, φησὶν, ὡς τυραννῆσαι βουλόμενος ἀνείλον τὸν Ἰωράμ· τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ ἑβδομήκοντα ὄντας τὸν ἀριθμὸν τίς ἀνείλεν· Οὐχὶ ἡ θεήλατος ὀργὴ τοῖς οἰκειοτάτοις ὑπουργοῖς χρησα μένη; Ἀψευδεῖς ἄρα τῶν προφητῶν αἱ προῤῥήσεις. ΕΡΩΤ. ΑΒ'. Γνώστας τίνας καλεῖ; Τοὺς μάντις, τοὺς οἰομένους εἰδέναι τὰ μέλλοντα. Ὡσπερ γὰρ ὀρῶντας καὶ βλέποντας τοὺς προφήτας ὠνόμαζον, ὡς τὰ μέλλοντα προορῶντας· οὕτω καὶ τοὺς μάντις γνώστας ἐκάλουν, ὡς καὶ γινώσκειν τὰ κεκρυμμένα οἰομένους, καὶ προγινώσκειν τὰ μηδέπω γεγενημένα. ΕΡΩΤ. ΙΓ'. Τί ἐστὶν "Ἰωναδὰβ ὁ τοῦ Ῥηχάβ;" Εὐσεβῆς ἀνὴρ ἦν καὶ αὐτὸς, καὶ τὸ γένος αὐτοῦ. Ἐν σκηναῖς γὰρ διετέλεσαν κατοικοῦντες, καὶ τῆς τοῦ οἴνου πόσεως ἀπεχόμενοι. Τούτων καὶ ὁ προφήτης Ἰερεμίας σὺν ἐπαίνοις ἐμνήσθη. Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ ἱστορία δηλοῖ αὐτῶν τὴν εὐσεβίαν. Πρῶτον μὲν γὰρ ἰδὼν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Ἰησοῦ εὐλόγησεν αὐτὸν, τουτέστι προσεῖπεν αὐτῷ. Εἶτα ἦρε το· "Εἰ ἔστιν εὐθεῖα ἡ καρδία σου μετὰ τῆς καρδίας μου, καθὼς ἐστὶν ἡ καρδία μου μετὰ τῆς καρδίας σου;" Τοῦ δὲ εἰρηκότος· "Ἔστιν, εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦ· "Εἰ ἔστι, δὸς τὴν χεῖρά σου." Ἐπειτα αὐτὸν σύνεδρον εἰς τὸ ἄρμα αὐτοῦ λαβὼν ἔφη· "Δεῦρο μετ' ἐμοῦ, καὶ ἴδε ἐν τῷ ζηλωσαί με τῷ Κυρίῳ· καὶ ἐπεκάθισεν αὐτὸν ἐν τῷ ἄρματι αὐτοῦ." Καὶ ἐν τεῦθεν τοίνυν δῆλον, ὡς καὶ ἐν ταῖς δέκα φυλαῖς ἦσαν τινες εὐσεβεῖα κοσμούμενοι, δι' οὓς καὶ τῶν ἄλλων ὁ σοφῶς πάντα πρυτανεύων ἠνεύχετο. ΕΡΩΤ. ΑΔ'. Τί δήποτε μέλλων κατασφάττειν τῶν εἰδώλων τοὺς ἱερεῖς ἐψεύσατο; Ἐφη γάρ· "Ἀχαάβ ἐδούλευσε τῷ Βάαλ ὀλίγα, καὶ γέ ἐγὼ δουλεύσω αὐτῷ πολλά." Καὶ τῶν λόγων καὶ τῶν ἔργων τὸν σκοπὸν ἐξετάζειν δεῖ. Τοῦτο κἀνταῦθα ποιητέον. Καὶ γὰρ ὁ 80.772 Ἰησοῦ μηδένα διαφυγεῖν βουλόμενος τὴν σφαγὴν, ἐκείνοις ἐχρήσατο τοῖς λόγοις, ἵνα θαρρήσαντες πάντες παραγένωνται. Ἴνα δὲ μήτις τῶν θείων ἱερέων μεταλάβῃ τῆς τιμωρίας, ὡς ἀναξίου δὴ θεν τῆς ἑορτῆς ἐξελαθῆναι προσέταξεν· εἶθ' οὕτω μόνους ἐκείνους κατηκόντισεν ἅπαντας. Καὶ τοῦ Βάαλ δὲ τὴν στήλην ἐνέπρησε, καὶ τὰ ἄλλα ἐξέκοψε, καὶ τῶν ἄλλων εἰδώλων πᾶσαν τὴν γῆν τοῦ Ἰσραὴλ ἠλευθέρωσε. Τὰς δὲ γε χρυσᾶς δαμάλεις σέβων διατετέλεκε. Βααλεῖμ δὲ τὸν τοῦ Βάαλ σηκὸν προσηγόρευσε. ΕΡΩΤ. ΑΕ'. Τίνος χάριν ἡ Γοθολία καὶ τοὺς ἐγγόνους ἀνείλεν; Ὡς δυσσεβῆς καὶ τυραννικὴ, ἅπαν τοῦ Δαβὶδ τὸ γένος, ὡς εὐσεβῆς, ἐκκόψαι προῤῥίζον ἠβουλήθη· ἵνα ἐπειλημμένη τῆς δυναστείας ἐκπαιδεύσῃ τὸν λαὸν τὴν οἰκίαν ἀσεβίαν. Ἄλλ' ὁ πάντα σοφῶς ἰθύνων Δεσπότης παρεσκεύασεν αὐθις τῇ βασιλικῇ τὴν ἱερατικὴν μιγῆναι φυλὴν, καὶ τὸν Ἰωδαὲ τὸν σοφώτατον ἱερέα γῆμαι τὴν Ἰωσαβεὲ τοῦ Ἰωράμ τὴν θυγατέρα, ἵνα φυλαχθῇ τοῦ βασιλικοῦ σπέρματος ὁ σπινθήρ. Αὕτη γὰρ ὀρῶσα τὸ βασιλικὸν ἀναιρούμενον γένος, καὶ ἔκλεψε καὶ ἔκρυψε τὸν ἀδελφιδοῦν Ἰωᾶς, καὶ διετέλεσεν ἔνδον ἐν τῷ ναῷ διατρέφουσα, καὶ ἔξ μὲν ἔτη κατέσχε διέπουσα τὴν βασιλείαν ἢ μιαιρωτάτη Γοθολία· τῷ ἑβδόμῳ δὲ ἔτει ὁ πάνσοφος ἀρχιερεὺς τὴν βασιλείαν εἰς τὸ βασιλικὸν ἐπανήγαγε γένος. ΕΡΩΤ. Α'. Παρατρέχοντας τίνας καλεῖ; Τοὺς

ήγουμένους τοῦ βασιλέως· Χορρὶ δὲ καὶ Ῥα σείμ ἀσπιδηφόρους καὶ δορυφόρους. Τούτους τριχῆ διελὼν, τοὺς μὲν ἐκέλευσε φυλάσσειν τοῦ βασιλέως τὸν οἶκον, τοὺς δὲ τὴν εἴσοδον τοῦ θείου ναοῦ, τοὺς δὲ τὴν πύλην τὴν ἑτέραν. ΕΡΩΤ. ΑΖ'. Τί σημαίνει τό· "Φυλάξατε τὴν φυλακὴν τοῦ οἴκου μεσσαέ;" Τὸ μεσσαέ οἱ λοιποὶ ἐρμηνευταὶ ἀπὸ διαφθορᾶς εἰρήκασι, τουτέστι μετὰ πάσης φυλακῆς, ὥστε μηδεμίαν γίνεσθαι βλάβην ἐν τῷ οἴκῳ τῷ θείῳ. Τὸ δὲ, "Δύο χεῖρες ὑμῖν," ἀντὶ τοῦ, ἄρτιοί ἐστε καὶ ὑγιεῖς, καὶ ἱκανοὶ φυλάξαι καὶ τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸν τοῦ βασιλέως. Ἐκέλευσε δὲ τοὺς Λευῖτας μαχαιροφόρους εἶναι, καὶ τὸν βασιλέα φρουρεῖν. Τὸ δὲ, "Εἰσερχόμενος εἰς τὰ σαδηρῶθ ἀποθανεῖ 80.773 ται," τῶν Παραλειπομένων ἢ βίβλος οὕτως ἔχει· "Εἰσπορευόμενος εἰς τὸν οἶκον ἀποθανεῖται." Οὕτω δὲ καὶ ὁ Ἰώσηπος εἴρηκε. Τὸ δὲ, "Ἀπὸ τῆς ὠμίας τοῦ οἴκου τῆς δεξιᾶς, ἕως ὠμίας τοῦ οἴκου τῆς ἀριστερᾶς," δηλοῖ ὡς μονοειδὲς σχῆμα οἱ Λευῖται πεπονηκότες, τὰ κέρατα εἶχον συνημμένα τῷ οἴκῳ, καὶ ἐν μέσῳ δὲ ὄντα τὸν βασιλέα ἐφρούρουσαν, ὁ δὲ στρατὸς ὄπλοφόρων ἕξω εἰστήκει, τοὺς εἰσιέναι πειρωμένους ἐπέχων. ΕΡΩΤ. ΑΗ'. Τί ἐστίν· "Ἐδωκεν ἐπ' αὐτὸν τὸ ἀγίασμα καὶ τὸ μαρτύριον;" Ἡ βίβλος τῶν Παραλειπομένων οὕτως ἔχει· "Ἐδωκεν ἐπ' αὐτὸν τὸ βασίλειον, καὶ τὸ μαρτύριον· καὶ ἐβασίλευσαν αὐτὸν, καὶ ἔχρισαν αὐτὸν Ἰωδαὲ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ εἶπον, Ζήτω ὁ βασιλεύς." Ὡς εἶναι δῆλον, ὅτι τὸ μὲν ἀγίασμα χρίσμα ἐκάλεσε· μαρτύριον δὲ τὸν βασιλικὸν στέφανον, ὡς τῆς βασιλείας δηλωτικόν· σύνδεσμον δὲ τὴν τυραννίδα εἰώθασιν ὀνομάζειν. Τοιαύτη δὲ ἦν τῆς Γοθολίας ἢ πονη ρία, ὅτι τὸν ἔκγονον βεβασιλευκότα θεασαμένη, καὶ τὴν ἐσθῆτα διέρρηξε, καὶ ἐβόησε· "Σύνδεσμος, σύν δεσμος." Ἀλλὰ καὶ τοῖς ἑκατοντάρχουσιν ἐκέλευσεν ὁ σοφώτατος ἱερεὺς "ἕξω τῶν ἱερῶν ἀνελεῖν αὐτὴν περιβόλων." Κάνταῦθα δὲ ἡ μὲν τῶν Βασιλειῶν βίβλος, "ἕξωθεν τῶν σαδηρῶθ," ἔχει, τῶν δὲ Παραλειπομένων, "ἐκτὸς τοῦ οἴκου." ΕΡΩΤ. ΑΘ'. Πῶς νοητέον τό· "Διέθετο Ἰωδαὲ ὁ ἱερεὺς διαθήκην ἀναμέσον Κυρίου, καὶ ἀναμέσον τοῦ λαοῦ, τοῦ εἶναι εἰς λαὸν Κυρίου;" Τὴν διαθήκην πανταχοῦ οἱ ἄλλοι ἐρμηνευταὶ συνθήκην εἰρήκασι. Τέθεικε, φησὶ, καὶ ὅρους καὶ νόμους, καὶ τῷ βασιλεῖ καὶ τῷ λαῷ, ὥστε μόνῳ τῷ Κυρίῳ δουλεύειν, καὶ κατὰ τοὺς αὐτοῦ πολιτεύεσθαι νόμους. Ὅσον δὲ ὀνίνησι διδάσκαλος εὐσεβῆς, καὶ ἡ ἱστορία διδάσκει· "Ἐποίησε γὰρ, φησὶ, Ἰωὰς τὸ εὐθὲς ἐνώπιον Κυρίου πάσας τὰς ἡμέρας, ἅς ἐφώτισεν αὐτὸν Ἰωδαὲ ὁ ἱερεὺς." Τὸ δὲ ἀτελὲς καὶ τοῦδε τοῦ βασιλέως, καὶ τοῦ λαοῦ, ὁ ἱστοριογράφος ἐδίδασκεν. Ἐπήγαγε γὰρ· "Πλὴν τῶν ὑψηλῶν οὐκ ἀπέστησαν· ἔτι ὁ λαὸς ἐθυσίαζον καὶ ἐθυμίων ἐν τοῖς μετεώροις." Οἶμαι δὲ νῦν μὴ τῶν ψευδωνύμων αὐτῶν 80.776 τοῖς θεῶν ἐπιμέμφεσθαι λατρείαν, ἀλλὰ τὰς παρὰ τὸν Μωσαϊκὸν νόμον ἕξω τοῦ Θεοῦ νεῶν γεγενημένων θυσίας. ΕΡΩΤ. Μ'. Τί ἐστὶ· "Ἀργύριον συντιμήσεως ἀνδρὸς, ἀργύριον συντιμήσεως ψυχῶν;" Τούτων τὸν νοῦν τὸ Δευτερονόμιον ἐρμηνεύοντες δεδηλώκαμεν. Προσέταξε γὰρ ὁ Δεσπότης τοὺς ὑπὸ ἰσχυμένους τὴν ὑπὲρ αὐτῶν τιμὴν προσφέρειν τῷ Σωτῆρι Θεῷ πόσους σίκλους προσήκει διδόναι. Ἐκέλευσε τοίνυν ὁ βασιλεὺς Ἰωὰς ἅπαν τὸ προσφερόμενον ἀργύριον τοὺς ἱερέας κομίσασθαι, καὶ αὐτοὺς ποιεῖσθαι τὴν προσήκουσαν θεραπείαν τοῦ νεῶ. Τοῦτο γὰρ λέγει, "Αὐτοὶ κραταιώσουσι τὸ βεδέκ οἴκου Κυρίου, εἰς πάντα οὗ ἔαν εὐρεθῆ ἐκεῖ." Βε δέκ δὲ καλεῖ τῶν ἐφθαρμένων ξύλων ἢ λίθων τὴν θεραπείαν. Ἡ δὲ τῶν Παραλειπομένων βίβλος ἀντὶ τοῦ "ποιῆσαι τὸ βεδέκ," "ἐπισκευάσαι τὸν οἶκον Κυρίου," λέγει, καὶ πάλιν, "τοῦ θεραπεῦσαι τὸν οἶκον Κυρίου." ΕΡΩΤ. ΜΑ'. Πῶς νοητέον· Καὶ μετεμελήθη Κύριος, καὶ ᾤκει ρεν αὐτοὺς διὰ τὴν διαθήκην αὐτοῦ πρὸς Ἀβραάμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακώβ; Ἰωάχας ὁ τοῦ Ἰηοῦ υἱὸς, ὁ τῶν δέκα φυλῶν βασιλεὺς, εἰς ἀσέβειαν ἀποκλίνας, κοινωνὸν ἔσχε τὸν λαὸν τῆς τῶν εἰδώλων λατρείας. Δίκας τοίνυν αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰσπραττόμενος, τῷ Ἀζαήλ παρέδωκεν ὃν χειροτονῶν βασιλέα Συρίας Ἐλισσαῖος ὁ μέγας πλεῖστα ἐξέχεε δάκρυα· ἅτε δὴ προβλέπων τὸν ὄλεθρον, ὃν ἔμελλεν ποιήσων ταῖς δέκα φυλαῖς.

Οὕτω γὰρ αὐ τοὺς ἀνήλωσεν, ὡς ἵππεῖς μὲν αὐτοῖς ὑπολειφθῆναι πεντήκοντα, ἄρματα δὲ δέκα, πεζοὺς δὲ μυρίους. Πλείους δὲ πολλάκις τῶν ἑκατὸν ἐσχῆκασι μυριάδων. Ἄλλ' ὥκτειρε πάλιν αὐτοὺς ὁ Θεὸς, καὶ τὰς οἰκείας αὐτοῖς ἀποδέδωκε πόλεις. Ταύτην ἐκάλεσεν ὁ συγ γραφεὺς μεταμέλειαν, τουτέστιν, ἀπὸ τῆς δυσκληρίας εἰς εὐκληρίαν μεταβολήν. ΕΡΩΤ. ΜΒ'. Τί δήποτε μέλλων τελευτᾶν ὁ προφήτης Ἰωᾶ χας τῷ τοῦ Ἰωᾶς υἱῷ διὰ τόξου καὶ βέλους τὴν ἐσομένην ἐμήνυσε νίκη; Οὐχ οὕτως ἐπίστευεν τοῖς λόγοις, ὡς ταῖς δι' ἔργων προρρήσεσιν. Οὐδὲ χάριν καὶ τόξον τεῖναι ἐκέλευσε, καὶ προσαρμοῖσαι τούτῳ τὸ βέλος. Ὑπολαβὼν δὲ ὡς 80.777 αὐτομάτως ἀφήσει πολλὰ, ἔφη τοῦ πρώτου πεμ φθέντος, "Βέλος σωτηρίας Κυρίῳ, καὶ βέλος σωτηρίας ἐν Ἰσραὴλ, καὶ πατάξεις τὴν Συρίαν ἐν Ἀφὲκ ἕως συντελείας." Ἐπειδὴ δὲ τρία μόνον ἐξέπεμψεν, ἠχθέσθη λίαν ὁ προφήτης, ὡς τρὶς τῆς Συρίας μόνον ἠττωμένης, καὶ πανωλεθρίαν οὐ δεχομένης. Ὁ δὲ προφήτης καὶ τελευτήσας τὸν νεκρὸν ἀνέστησε τὸν πελάσαντα· ἵνα καὶ τοῦτο μαρτυρῆ τὸ θαῦμα, ὡς διπλασίαν τοῦ διδασκάλου τὴν χάριν ἐδέξατο. ΕΡΩΤ. ΜΓ'. Τί δηλοῖ ἡ παραβολὴ τοῦ ἄκαν, καὶ τῆς κέδρου; Ὁ Ἀμεσσίας τῶν Ἰδουμαίων πολέμου νόμῳ κρατήσας, ἤλπισε καὶ τὰς δέκα νικήσειν φυλάς, καὶ τὸν ἐκείνων εἰς μάχην προὔκαλέσατο βασιλέα. Ἐκεῖνος δὲ ἀντεδήλωσεν, ὡς ὁ ἄκαν τῇ κέδρῳ δεδήλωκε κατ' ἐγγυῆσαι τῷ παιδί τὴν θυγατέρα. Τῶν δὲ περὶ τοῦ γάμου γινομένων λόγων, τὰ θηρία διελθόντα συνεπάτησε τὸν ἄκαν καὶ διέφθειρε. Διὰ δὲ τούτων τῶν λόγων ἀπέικασεν ἑαυτὸν μὲν τῇ κέδρῳ, τὸν δὲ Ἀμεσσίαν τῷ ἄκαν. Τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὰ ἐξῆς· "Πατάξας γὰρ, φησὶν, ἐπάταξας τὴν Ἰδουμαίαν, καὶ ἐπῆρέ σε ἡ καρδία σου ἡ βαρεῖα· ἐνδοξάσθητι, ἐνδοξάσθητι ἐν τῷ οἴκῳ σου. Καὶ ἵνα τί ἐρίζεις ἐν κακίᾳ; Καὶ πεσῆ σὺ, καὶ ὁ Ἰούδας μετὰ σοῦ." Αὕτη δὲ ἡ παραίνεσις ἀλαζονικῆ μὲν, συμφέρουσα δέ· καὶ τὸ τέλος ἐδίδαξε. Μὴ πεισθεὶς γὰρ ὁ Ἀμεσσίας παρετάξατο μὲν, ἠττηθεὶς δὲ καὶ δορυάλωτος γε νόμενος, εἰσαγαγεῖν τὸν πολέμιον εἰς τὴν πόλιν τὴν βασιλικὴν ἠναγκάσθη. Ὁ δὲ τῶν Ἱεροσολύμων γενόμενος ἐγκρατῆς, τετρακοσίους πήχεις τῶν περιβόλων κατέλυσε, καὶ τοὺς θεῖους θησαυροὺς, καὶ τοὺς βασιλικοὺς συλῆσας ἀνέστρεψεν. Ἔλαβε δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς τῶν συμμίξεων τῶν βδελυγμάτων, τουτέστι τοὺς τῶν ψευδωνύμων θεῶν ἱερέας. ΕΡΩΤ. ΜΔ'. Ποία πόλις Αἰλών; Ἦν νῦν ὀνομάζουσι Αἰλάν. Κεῖται δὲ ἐν τῷ στόματι τοῦ Ἀραβικοῦ κόλπου, ὃν Ἐρυθρὰν προσαγορεύουσι θάλασσαν. ΕΡΩΤ. ΜΕ'. Τὴν ταῖς Βασιλείαις ἐγκειμένην προφητείαν τοῦ Ἰωνᾶ οὐχ εὔρομεν ἐν τῇ βίβλῳ τοῦ Ἰωνᾶ. Τὰ κατὰ τὴν Νινευὴ ἐν ἐκείνῃ μόνον συνέγραψε· 80.780 τούτου χάριν ἑτέραν οὐ συνῆψε προφητείαν ἐκεῖνοις. ΕΡΩΤ. Μ'. Διατί Ὀζίας ὁ βασιλεὺς ἐλεπρώθη; Σαφέστερον τὰ κατὰ τοῦτον ἢ τῶν Παραλειπομένων ἐδίδαξε βίβλος. Ἐκείνην τοίνυν ἐρμηνεύοντες, σὺν Θεῷ φάναι, τὴν αἰτίαν ἐροῦμεν. Τὸ δὲ, "Ἐκάθητο ἐν οἴκῳ Ἀφφουσῶθ," κρυφαίως οἱ λοιποὶ ἐκδεδώκασι· τουτέστιν, ἔνδον ἐν θαλάμῳ ὑπ' οὐδενὸς ὀρώμενος. Ἰθύνε δὲ τὴν βασιλείαν Ἰωαθὰμ ὁ τούτου υἱός· καὶ ταῦτα δύο καὶ πεντήκοντα τοῦ Ὀζίου βασιλεύσαντος ἔτη. Καὶ τοῦ πατρὸς δὲ τελευτήσαντος, αὐτὸς τῆς βασιλείας ἐγένετο κληρονόμος, καὶ τῆς μὲν ἄλλης ἀσεβείας τὸν λαὸν ἠλευθέρωσε, καὶ τοῦ θεοῦ νεῶ τὴν πύλην τὴν ὑψηλὴν ὠκοδόμησε. Τελείαν δὲ οὐκ εἶχε τὴν εὐφημίαν· τὴν γὰρ ἐν τοῖς ὑψηλοῖς λατρεῖαν οὐκ ἔπαυσεν. Ἀχαζ δὲ ὁ τούτου υἱὸς τῇ τῆς δυσσεβείας ὑπερβολῇ τῶν ἄλλων ἀπέκρυψε τὴν ἀσέβειαν. ΕΡΩΤ. ΜΖ'. Πῶς νοητέον τὸ, "Διῆγε τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐν πυρὶ;" Ὁ μὲν Ἰώσηπος ἔφη, καὶ τὸν ἕνα αὐτῶν τῶν υἱῶν ὀλοκαυτῶσαι τῷ Βάαλ. Ἐγὼ δὲ οἶμαι τὸ μέγιστον ἡμῶν φθάσαν τῆς πλάνης εἶδος τὸν λόγον αἰνίττεσθαι. Εἶδον γὰρ ἐν τισὶ πόλεσιν ἅπαξ τοῦ ἔτους ἐν ταῖς πλατείαις ἀπτομένας πυρὰς, καὶ ταύτας τινὰς ὑπεραλλομένους, καὶ πηδῶντας, οὐ μόνον παῖδας, ἀλλὰ καὶ ἄνδρας· τὰ δὲ γε βρέφη παρὰ τῶν μητέρων παραφερόμενα διὰ τῆς φλογός. Ἐδόκει δὲ τοῦτο ἀποτροπιασμός εἶναι καὶ κάθαρσις. Ταύτην οἶμαι καὶ τοῦ Ἀχαζ γεγενῆσθαι τὴν

κατηγορίαν. ΕΡΩΤ. ΜΗ΄. Τίνι τὸ θυσιαστήριον ἐπέταξεν ὁ Ἄχαζ οἴκο δομηθῆναι ἐν τῷ θείῳ νεῶ; Οὐκ οἶμαι αὐτὸ τῷ τῶν ὄλων κατεσκευακέναι Θεῶ, ἀλλὰ τινὶ τῶν ψευδωνύμων θεῶν. Τοῦτο γὰρ ἡ τῶν Παραλειπομένων αἰνίττεται βίβλος. Λέγει δὲ οὕτως· "Καὶ προσέθηκεν Ἄχαζ ἀποστῆναι ἀπὸ τοῦ Κυρίου, καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς Ἄχαζ, Ζητήσω τοὺς θεοὺς Δαμασκοῦ τοὺς τύπτοντάς με· καὶ εἶπεν, ὅτι Θεοὶ βασιλέως Συρίας κατισχύουσιν αὐτούς. Τοί νυν θύσω αὐτοῖς, καὶ ἀντιλήψονται μου. Καὶ ἐγένοντο αὐτῷ αὐτοὶ εἰς σκῶλον, καὶ παντὶ Ἰσραήλ." Καὶ τὰ 80.781 ἐξῆς δὲ τοῦτο δηλοῖ· "Καὶ ἀπέστησεν Ἄχαζ τὰ σκεύη οἴκου Κυρίου, καὶ κατέκοψεν αὐτὰ, καὶ ἀπέκλεισε τὰς θύρας οἴκου Κυρίου, καὶ ἐποίησεν ἑαυτῷ θυσιαστήριον ἐν πάσῃ γωνίᾳ Ἱερουσαλήμ." Ταῦτα καὶ τοῦ τοῖς ἀκόλουθα διεπράττετο. Καὶ αὕτη δὲ ἡ τῶν Βασιλειῶν βίβλος τοῦτο σημαίνει. "Ἐπορεύθη γὰρ, φησὶν, ὁ βασιλεὺς Ἄχαζ ἐπὶ συνάντησιν τῷ Θεῷ γλαθφαλασάρ βασιλεῖ Ἀσσυρίων εἰς Δαμασκόν· καὶ εἶδε τὸ θυσιαστήριον τὸ ἐν Δαμασκῶ, καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς Ἄχαζ πρὸς Οὐρίαν τὸν ἱερέα τὸ μέτρον, καὶ τὴν ὁμοίωσιν, καὶ τὸν ῥυθμὸν αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν ποιήσιν αὐτοῦ." Αὐτίκα γοῦν καὶ τὸ χαλκοῦν θυσιαστήριον, ὃ Σολομῶν κατεσκευάκει, μετ' ἐθήκε· τὸ δὲ νεοποίητον ἐν τῷ ἐκείνου ἔθηκε τόπῳ. Ὅτι δὲ καὶ αἱ μεχωνῶθ βάσεις ἦσαν, τὰ ἐξῆς διδάσκει. "Συνέκοψε γὰρ, φησὶν, ὁ βασιλεὺς Ἄχαζ τὰ συγκλείσματα τῶν μεχωνῶθ, καὶ μετῆρεν ἀπ' αὐτῶν τὸν λουτήρα." Ἐτόλμησε δὲ καὶ ἑτέραν ἀσέβειαν. Τῶν γὰρ βασιλείων τὴν θύραν ἔνδον ἐν τῷ θείῳ ναῶ μετέθηκε, τὴν δίοδον διὰ τῶν ἱερῶν περιβόλων ποιούμενος. Καὶ τοῦτο δὲ ἡμᾶς ἡ ἱστορία διδάσκει, ὡς Ἀδραμέλεχ ὁ Αἰθίοψ ἐν Αἰγύπτῳ κατῶκει. Μα ναὰ δὲ δῶρα ἡρμήνευσαν οἱ λοιποὶ. ΕΡΩΤ. ΜΘ΄. Τί ἐστίν, "Ἀπὸ πύργου φυλασσόντων, ἕως πὸ λεως ὄχυρᾶς;" Ἐν παντὶ τόπῳ, φησὶ, βωμοὺς τοῖς δαίμοσιν ὥκο δόμησε, καὶ οὐ μόνον ἐν πόλεσι καὶ κώμαις, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς κατὰ τὴν ὁδὸν πύργοις, ἐν οἷς ὀλίγοι τι νὲς εἰώθασιν φρουρεῖν. Ἐνταῦθα δὲ τὰ ὑψηλὰ τὰ τε μένη τῶν εἰδώλων ἐκάλεσεν. "Ὡκοδόμησαν γὰρ, φησὶν, ἑαυτοῖς ὑψηλὰ ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν αὐτῶν· καὶ ἐστήλωσαν ἑαυτοῖς οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ στήλας καὶ ἄλση, ἐν παντὶ βουνῶ ὑψηλῶ, καὶ ὑποκάτω παντὸς ξύλου ἀλσώδους· καὶ ἐθυμίωσαν ἐκεῖ ἐν τοῖς ὑψηλοῖς, καθὼς τὰ ἔθνη ἃ ἀπώκισε Κύριος ἐκ προσώπου αὐτῶν." Κοινωνοὺς δὲ οἶμαι εἰρησθαι τὴν πρὸς τὰ ἔθνη συμφωνίαν, καὶ τοὺς ἐξ ἐκείνων ὀρμωμένους, καὶ διδάξαντας τῆς ἀσεβείας τοὺς νόμους. Τοῦτο γὰρ αἰνίττεται τὰ ἐξῆς· "Καὶ ἐποίησαν κοινωνοὺς, καὶ ἤρξαντο παροργίσει Κύριον, καὶ ἐλάτρευσαν τοῖς εἰδώλοις, οἷς εἶπε Κύριος αὐτοῖς, Οὐ ποιήσετε τὸ ῥῆμα τοῦτο." Πανταχοῦ δὲ ἄλλος οἱ λοιποὶ Ἄστα ρῶθ ἑρμηνεύουσι. Δηλοῖ δὲ τοῦτο τὴν Ἀστάρτην, 80.784 ἡγουν τὴν Ἀφροδίτην. Τὸ δὲ "Ἐποίησαν ἐφοῦδ καὶ θεραφίμ" τὸ μὲν ἐφοῦδ κατὰ μίμησιν τοῦ ἱερατικοῦ ἐνδύματος, τὸ δὲ θεραφίμ ταῖς μαντικαῖς ἦν ἄρ μόττον προῤῥήσεσιν. Ἴνα δὲ μή τις εἰς ἀπολογίαν προφέρῃ τοῦ Ἰσραὴλ, τὸ τῆς ἀσεβείας αἰτίαν γε νέσθαι τὴν τῆς βασιλείας διαίρεσιν, καὶ τὸ πόρρω τῶν Ἱεροσολύμων διάγειν, ἀναγκαίως τῆς Ἰούδα φυλῆς ἀπέδειξε τὴν ἀσέβειαν. Ἐφη δὲ οὕτως· "Καὶ γε καὶ Ἰούδας καὶ αὐτὸς οὐκ ἐφύλαξε τὰς ἐντολὰς Κυρίου τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐπορεύθη ἐν τοῖς δικαίωμασι παντὸς Ἰσραὴλ οἷς ἐποίησαν, καὶ ἀπώσαντο τὸν Κύριον ἐξ αὐτῶν." Ὅτι δὲ χρόνῳ ὕστερον τῶν Βασιλειῶν συνεγράφη ἡ βίβλος ἐκ τῶν ὑπὸ τῶν προφητῶν καθ' ἕκαστον συγγραφέων καιρὸν, καὶ τότε τὸ χωρίον διδάσκει. "Ἀπωκίσθη γὰρ, φησὶν, Ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς γῆς αὐτοῦ εἰς Ἀσσυρίους ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης." Καὶ τοῦτο πολλάκις εἶρηκεν ὁ τὴν ἱστορίαν συγγεγραφώς. Ἐδίδαξε δὲ καὶ τὰ κατὰ τοὺς νῦν καλουμένους Σαμαρείτας, ὅθεν τε μετωκίσθησαν, καὶ ὅπως τὸν Μωσαϊκὸν φυλάττειν ἠναγκάσθησαν νόμον. Ὑπὸ γὰρ τῶν θηρίων ἀναλισκόμενοι, ἰκέτευσαν ἕνα τῶν Ἰσραηλιτῶν αὐτοῖς ἱερέων ἀποσταλῆναι, ἵνα οὗτος ἐκπαιδεύων αὐτοὺς τοῦ Θεοῦ τῆς γῆς τὸν νόμον, τῆς ἐπικειμένης λώβης ἐλευθερώσῃ. Ἐτόπαζον γὰρ μερικὸν εἶναι τῶν ὄλων τὸν ποιητὴν. Ἄλλ' ὅμως καὶ

τοῦ ἱερέως ἀποσταλέντος, καὶ τὸν νόμον διδάσκοντος, "Τὸν Κύριον, φησὶν, αὐτοὶ ἐφοβοῦντο, καὶ τοῖς θεοῖς δὲ αὐτῶν ἐλάτρευον κατὰ τὸ κρῖμα τῶν ἔθνων." Ὅθεν ἀπώκισεν αὐ τοὺς ἐντεῦθεν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. Οὕτως ἐποίουν κατὰ τὸ κρῖμα αὐτῶν τὸ ἀπ' ἀρχῆς. Ταῦτα περὶ τῶν Σαμαρειτῶν εἰρηκῶς, ἐπὶ τὴν Ἰούδα μετ' ἐβή φυλὴν, καὶ τὸν Ἐζεκίαν ἠγάσθη, ὡς τῷ Δα βιδ παραπλησίως τὸν τῶν ὄλων τεθεραπευκότα Θεόν. Οὐ γὰρ μόνον τὰς στήλας συνέτριψε, καὶ τὰ ἄλλα συνέκοψεν, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑψηλὰ ἐξήρεν, ὅπερ οὐ δεῖς τῶν πρὸ αὐτοῦ πεποίηκε. Συνέτριψε δὲ καὶ τὸν χαλκοῦν ὄφιν, ὃν ὁ μέγας Μωσῆς κατεσκεύασεν, οὐχ ἵνα προσκυνῆται, ἀλλ' ἵνα προτυπώσῃ τὸ σω τήριον πάθος· "Τούτῳ, φησὶν, ὁ λαὸς θυμιῶν διετέλεσε, καὶ ἐκάλεσαν αὐτὸν Νεεσθάν." Τοῦτο δὲ ἐν τῇ τῶν Ἑβραϊκῶν ὀνομάτων ἐρμηνεῖα κείμενον εὔρον, "Χαλκὸς αὕτη." Οἱ δὲ λοιποὶ, τὸν Νεεσθάν Νάας. Ἐντεῦθεν οἶμαι καὶ τοὺς ὀφίτας, αἵρεσις δὲ αὕτη δυσσεβεστάτη, Ναασηνοὺς ὀνομάζεσθαι. 80.785 ΕΡΩΤ. Ν'. Τί ἐστίν, "Εἰς τὸ τέλος τριῶν ἐτῶν;" Τρία τέλεια, φησὶν, ἔτη ἐπὶ τῆς Σαμαρείας κατ' ἐσχεν ἢ πολιορκία. ΕΡΩΤ. ΝΑ'. Τί δήποτε δῶρα δώσιν τῷ Σεναχηρείμ ὁ Ἐζεκίας ὑπέσχετο; Ἄχαζ ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὸν Θεγλαθφαλασάρ εἰς συμμάχον κατὰ τῶν Σύρων καλέσας, φόρον τελέσειν ὑπέσχετο. Τοῦτον ἐκεῖνος διετέλεσε παρέχων. Ὁ δὲ Ἐζεκίας τὸν ἐπικείμενον δασμὸν οὐκ ἐξέτισε· τὴν δὲ στρατιὰν θεασάμενος, δώσιν ὑπέσχετο, καὶ ἔδωκε τριακόσια τάλαντα ἀργυρίου, καὶ τριακόσια τάλαντα χρυσοῦ. Τοσοῦτον γὰρ ὁ Ἀσσύριος δασμὸν παρέχειν ἐκέλευσεν. ΕΡΩΤ. ΝΒ'. Τί δήποτε τὸ Θεῖον θεραπεύειν σπουδάζων, ἐκ τῶν ἱερῶν χρημάτων παρέσχε τὸν φόρον; Οὐκ ἀπέχρων οἱ βασιλικοὶ θησαυροί. Ἔθος οὖν ἐν ταῖς τοιαύταις ἀνάγκαις καὶ τοὺς ἱεροὺς θησαυροὺς δαπανᾶν, καὶ πάλιν αὐτοὺς ἐκ τῶν πολεμίων ἀναπληροῦν. Ἡ ἀνάγκη δὲ παρεσκεύασε καὶ τὰς πύλας χωνεῦσαι τὰς χρυσᾶς, ἃς οὗτος κατ' ἐσκεύασε, καὶ τοὺς σταθμοὺς τῶν θυρῶν. Τούτους γὰρ ἐστηριγμένα οἶμαι κληθῆναι· ἵνα μὴ πολέμῳ κρατήσας ὁ Σεναχηρείμ, καὶ τὸν ναὸν καὶ τὴν πόλιν ἐμπρήσῃ· καὶ ἐνταῦθα δὲ πάλιν δεδήλωκεν ὁ τὴν ἱστορίαν συγγράψας, ὅτι οὐ μόνον τὰ τεμένη τῶν εἰδώλων ὑψηλὰ ὀνομάζουσι, ἀλλὰ καὶ τὰ τῷ Θεῷ τῶν ὄλων ἐν τοῖς ὑψηλοῖς τόποις δεδομημένα θυσιαστήρια. "Ἐὰν γὰρ εἴπητε, φησὶ, πρὸς με, Ἐπὶ Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν πεποιθήκαμεν· οὐχὶ αὐτὸς ἔξεκίας ἀπέστησε τὰ ὑψηλὰ αὐτοῦ, καὶ τὰ θυσιαστήρια αὐτοῦ, λέγων τῷ Ἰούδα καὶ τῇ Ἱερουσαλήμ, Ἐνώπιον τοῦ θυσιαστηρίου προσκυνήσατε ἐν Ἱερουσαλήμ;" Καὶ ταῦτα ἔλεγεν ὁ Ῥαψάκης, Ἑβραῖος ὢν οἶμαι, πρὸς ἐκείνους αὐτομο 80.788 λήσας, ἢ τοῖς ἐξανδραποδισθεῖσιν ἤδη συναπαχθεῖς, καὶ ὡς εὐνοίαν δείξας τοῖς Ἀσσυρίοις τὴν στρατὴν γίαν θαρρήθεις· τῇ γὰρ Ἑβραΐδι φωνῇ χρώμενος ἐποιεῖτο τοὺς λόγους· αὐτίκα γοῦν αὐτὸν οἱ ἄρχοντες διαλεχθῆναι Συριστὶ παρεκάλεσαν, ὥστε μὴ γινῶναι τὸν λαὸν τὰ γενόμενα. Ἐκεῖνος δὲ μαθὼν ἀνιᾶν τοὺς ἄρχοντας τὸν λαὸν ἐπαΐειν τῶν λεγομένων, τῇ Ἑβραίων φωνῇ χρώμενος τὰς δυσσεβεῖς ἐκείνας βλασφημίας ἐτόλμησε, τοῖς ψευδῶν νόμοις θεοῖς τὸν ἀληθινὸν ἀπεικάσας Θεόν. Ἄλλ' ὁ σοφώτατος βασιλεὺς, οὐχ ὄπλα ταῖς ἐκείνου βλασφημίαις, ἀλλὰ προσευχὴν καὶ δάκρυα, καὶ σάκκον ἀντέταξε, καὶ τὸν προφήτην Ἡσαΐαν γενέσθαι πρεσβευτὴν ἠντιβόλησεν. Ἀξιάγαστα δὲ αὐτοῦ καὶ τὰ ῥήματα. "Ἡμέρα γὰρ, ἔφη, θλίψεως, καὶ ὄνειδισμοῦ, καὶ ἐλεγμοῦ, καὶ παροργισμοῦ ἢ ἡμέρα αὕτη, ὅτι ἦλθον οἱ υἱοὶ ἕως ὠδίνων, καὶ οὐκ ἔστιν ἰσχύς τῇ τικτούσῃ." Ἐμπιπράμεθα, φησὶ, καὶ ἐξαπτόμεθα τῷ θυμῷ, τῶν ἀρρήτων ἐκείνων βλασφημιῶν ἐπακούσαντες, κολάσαι δὲ τοὺς ἄνδρας ἐκείνους τοὺς δυσσεβεῖς οὐ δύναμεθα. Ὅθεν ἰκετεύομεν τὸν τῶν βλασφημιῶν ἐκείνων ἀκηκοῦτα Δεσπότην, διδάξαι τοὺς ἀνοσίους, ὡς οὐκ ἔστιν εἷς τῶν καλουμένων θεῶν. Παραυτίκα δὲ τὴν ἰκετείαν δεξάμενος ὁ φιλόανθρωπος Θεὸς, ἀπεσκέδασε τοῦ βασιλέως τὸ δέος. "Ἴδου γὰρ, ἔφη, δίδωμι πνεῦμα ἐν αὐτῷ, καὶ ἀκούσεται ἀγγελίαν πονηρὰν, καὶ ἀποστραφήσεται εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ· καὶ καταβαλῶ αὐτὸν ἐν ῥομφαίᾳ ἐν τῇ γῆ αὐτῶν." Τὸ δὲ, "Ἴδου

ἐγὼ δίδωμι 80.789 πνεῦμα ἐν αὐτῷ," τὴν δειλίαν οἶμαι δηλοῦν. Καὶ γὰρ ὁ θεῖος Ἀπόστολος οὕτως ἔφη· "Οὐ γὰρ ἔδωκεν ἡμῖν πνεῦμα δειλίας. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ πρόρρησις εὐθύς τὸ τέλος ἐδέξατο. Φήμης γὰρ θρυλληθείσης ὡς τῶν Αἰθιοπῶν ὁ βασιλεὺς ἐπεστράτευσε, δείσας ὁ Σεναχηρεῖμ ὑπεχώρησε τῆς πάσης δυσσεβείας με στὴν ἀποστείλας ἐπιστολήν. Ἀλλὰ ταύτην ὁ σοφὸς βασιλεὺς ἀναπτύξας ἐν τῷ ναῷ, τὴν θαυμασίαν ἐκείνην προσεμήνοχε φωνήν· "Κύριε παντοκράτωρ ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ, ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν Χερουβὶμ, σὺ εἶ ὁ Θεὸς μόνος ἐπὶ πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς γῆς· σὺ ἐποίησας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν." Ἐκεῖνοί σε, φησὶν, ἕνα νομίζουσι τῶν πολλῶν τῶν οὐκ ὄντων· ἐγὼ δὲ σε μόνον οἶδα Θεὸν, ποιητὴν τῶν ἀπάντων· "Κλῖνον, Κύριε, τὸ οὖς σου, καὶ ἄκουσον· ἄνοιξον τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ ἴδε· καὶ ἄκουσον τῶν λόγων Σεναχηρεῖμ βασιλέως Ἀσσυρίων, οὓς ἀπέστειλεν ὀνειδίζειν Θεὸν ζῶντα." Τὸ δὲ, "Κλῖνον καὶ ἄκουσον," ἀνθρωπίνως τέθεικε, μετ' εὐμενείας δεχθῆναι τὴν ἰκετείαν ἀντιβωλῶν. "Ἐπ' ἀληθείας γὰρ, Κύριε, ἠρήμωσαν βασιλεῖς Ἀσσυρίων καὶ τὰ ἔθνη, καὶ τὴν γῆν αὐτῶν, καὶ ἔδωκαν τοὺς θεοὺς αὐτῶν εἰς τὸ πῦρ. Οὐ γὰρ ἦσαν θεοὶ, ἀλλ' ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων, ξύλα καὶ λίθοι, καὶ ἀπώλεσαν αὐτούς." Τοῦτο, φησὶ, τὸν ἀνόσιον τοῦτον ἐκίνησεν εἰς ἀσέβειαν. Ὡθήθη γὰρ ὁμοίον σε εἶναι τῶν οὐκ ὄντων θεῶν· ἀλλὰ τῇ πείρᾳ μαθέτω, Δέσποτα, ὅσον τὸ διάφορον ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ ψευδοῦς. Ἀλλὰ 80.792 γὰρ περιττὸν οἶμαι ταυτολογεῖν. Ταῦτα γὰρ τὸν προφήτην Ἡσαΐαν ἐρμηνεύων ἀνέπτυξα. Συντόμως τοί νυν ἐρῶ, ὡς τὴν ἰκετείαν ὁ Δεσπότης δεξάμενος, νύ κτωρ ἐν ἀκαρεῖ ὀκτῶ καὶ δέκα μυριάδας τῶν Ἀσσυρίων, καὶ πεντακισχιλίους, τῷ θανάτῳ παρέπεμψεν. Ὁ δὲ Σεναχηρεῖμ τὸν θάνατον διέφυγεν· ἵνα πᾶσι μηνύσῃ ὅση τοῦ Θεοῦ τῶν Ἰουδαίων ἡ δύναμις. Εὐθύς δὲ παρὰ τῶν παιδῶν ἐδέξατο τὴν δικαίαν πληγὴν. Ἐπειδὴ γὰρ κατὰ τοῦ πεπονηκότος ἐλύττησεν, ὑπὸ τῶν φύντων ὑπέμεινε τὴν ἀναίρεσιν. Ἄρα ρὰτ δὲ τὴν Ἀρμενίαν ἐκάλεσεν. Ἡ γὰρ προφητεία τοῦ Ἡσαΐου ταύτην ἔχει τὴν ἐρμηνείαν. Καὶ τὰ περὶ τῆς ἀρρώστιας δὲ ἐν τῇ τοῦ θεσπεσίου Ἡσαΐου προφητεῖᾳ δῆλα πεπονηκῶς, παρέλκον οἶμαι δις τὴν αὐτὴν ἐρμηνείαν ποιήσασθαι. Τὸ μέντοι κατὰ τὸν ἥλιον θαῦμα εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην δι' ἐδραμε. Πᾶσι γὰρ ἐγένετο γνώριμος ἀναστρέψας ὁ ἥλιος. Οὗ δὲ χάριν τῶν Βαβυλωνίων ὁ βασιλεὺς, καὶ τὸν ὄλεθρον ἐγνωκῶς, καὶ τὰ κατὰ τὸν ἥλιον παραδόξως γεγενημένα μεμαθηκῶς, καὶ πρέσβεις καὶ δῶρα τῷ τῶν Ἰουδαίων ἀπέστειλε βασιλεῖ· καὶ οὓς ἐξανδραποδίζειν εἰώθεσαν, τούτους ὡς κρείττους ἐτίμησεν. Οὕτως αὐτοὺς ἐπισήμους ὁ παρ' αὐτῶν θεραπευθεὶς Θεὸς ἀπέφηνεν. ΕΡΩΤ. ΝΓ'. Τί δήποτε μέμψιν ὑπέμεινε Ἐζεκίας ὁ βασιλεὺς, τοὺς θησαυροὺς τοῖς τῶν Βαβυλωνίων πρεσβευταῖς ὑποδείξας; Ὅτι δέον τοῦ Θεοῦ διδάξαι τὴν δύναμιν, καὶ τὴν κηδεμονίαν ἧς ἔτυχεν, τὸν πλοῦτον ὑπέδειξε, τὸν οὐδὲν ἔχοντα μόνιμον. Ὅτι δὲ οὐ φύσις, ἀλλὰ γνώμη ἐν τοῖς ψυχικοῖς κρατεῖ, μαρτυρεῖ Μανασσῆς, τὴν εὐσεβῆ τοῦ πατρὸς πολιτείαν καταλιπὼν, καὶ τὴν ἐναντίαν ὀδεύσας. "Ἐκοδόμησε γὰρ, φησὶ, τὰ ὑψηλὰ, ἃ κατέσκαψε καὶ κατέσπασεν Ἐζεκίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ἀνέστησε θυσιαστήριον τῷ Βάαλ· καὶ ἐποίησεν ἄλση, καθὼς ἐποίησεν Ἀχαάβ βασιλεὺς Ἰσραὴλ· καὶ προσεκύνησε πάσῃ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἐδούλευσεν αὐτοῖς." Στρατιὰν δὲ λέγει τοῦ οὐρανοῦ, τὸν ἥλιον, καὶ τὴν σελήνην, καὶ τοὺς ἀστέρας· καὶ τὸ πάντων δυσσεβέστατον, ὃ ἐκοδόμησε θυσιαστήριον ἐν οἴκῳ Κυρίου, ἐν ᾧ εἶπεν, Ἐν Ἱερουσα 80.793 λήμ θήσω τὸ ὄνομά μου." Καὶ οὐχ ἕν μόνον, ἀλλὰ πλεῖστα. Πάσῃ γὰρ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ ἐν ταῖς δύο αὐλαῖς οἴκου Κυρίου ἐκοδόμησε· καὶ ἐκληδονίζετο, καὶ οἰωνίζετο, καὶ ἐποίησεν ἐγγαστριμύθους καὶ γνώστας ἐπλήθυνε. Κληδὼν δὲ ἐστὶν ἡ διὰ λόγων παρατήρησις· οἰώνισμα δὲ ἡ διὰ πτηνῶν. Γνώστας δὲ οἶμαι τοὺς δι' ἥπατος μαντευομένους κληθῆναι. Τὸ δὲ πάντων ἀνοσιώτατον, τὸ ἐν τῷ θείῳ στήσαι ναῷ τὸ τῆς ἀκολάστου δαίμονος ἄγαλμα. "Ἐθηκε γὰρ, φησὶ, τὸ γλυπτὸν τοῦ ἄλλους ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου." Καὶ τὰ ἐξῆς διδάσκει

τὴν τῆς ἀσεβείας ὑπερβολήν. ΕΡΩΤ. ΝΔ'. Πῶς νοητέον τὸ, "Ἐκτενῶ ἐπὶ Ἱερουσαλήμ τὸ μέτρον Σαμαρείας;" Ταῖς αὐταῖς, φησὶ, καὶ τούτους περιβαλῶ συμφοραῖς. Καὶ ὡς περ ἐκείνων τοὺς μὲν ὁ λιμὸς, τοὺς δὲ ὁ πόλεμος ἐδαπάνησε, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐξανδραποδίσαντες εἰς ἑτέραν μετέστησαν γῆν· οὕτω καὶ τοῖς ἐν Ἱερουσαλήμ οἰκοῦσι τοσαύτας τιμωρίας ἐποίησεν. Καὶ ὡς περ τοῦ Ἀχαάβ τὸν οἶκον πανωλεθρία παρέδωκε· οὕτω τῆς Ἱερουσαλήμ μεταβαλῶ τὴν ὑπερφηανίαν εἰς εὐτέλειαν. Οὐ γὰρ μόνον εἰς τὴν τῶν εἰδώλων ἐλύττησε πλάνην, ἀλλὰ καὶ αἷμα ἀθῶον ἐξ ἔχρεε Μανασσῆς σφόδρα, ἕως οὗ ἐνέπλησε τὴν Ἱερουσαλήμ στόμα ἐπὶ στόμα. Ἀνήρει δὲ διαφερόντως τοὺς τῆς εὐσεβείας ἀντεχομένους, καὶ τὴν θεῖαν ὀργὴν αὐτοῖς σημαίνοντας. Τοῦτόν φασι καὶ τὸν προφήτην Ἡσαΐαν διαπρίσαι ξυλίνῳ χρησάμενον πρίονι. Ἄλλ' οὗτος μὲν, ὡς ἡ τῶν Παραλειπομένων ἐδίδαξεν ἱστορία, μεταμελεία χρησάμενος τῆς ἀφέσεως ἔτυχεν. Ἀμμὸν δὲ ὁ τούτου υἱὸς, τὴν μὲν τοῦ πατρὸς ἐμιμήσατο πονηρίαν· τὴν δὲ μεταμέλειαν οὐκ ἐζήλωσεν. Ὁ δὲ ἔκγονος τὴν ἄκραν ἤσκησεν ἀρετὴν, καὶ τοῦ προγόνου Δαβὶδ ἐκτήσατο τὴν εὐσέβειαν. Καὶ πρῶτον μὲν τὰ θεραπείας δεόμενα τοῦ θεοῦ νεώπασης ἐπιμελείας ἠξίωσεν· ἔπειτα τῶν θείων λογίων ἀκούσας, τῶν ἐν τῷ Δευτερονομίῳ κειμένων, καὶ τὴν ἐσθῆτα διέβρηξε, καὶ ἐπὶ πλεῖστον ἐθρήνησε, καὶ μαθεῖν τὸ πρακτέον περὶ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων ἐζήτησεν. Εἰς τοσαύτην δὲ τῶν θείων ἀμέλειαν ἐξώκειλαν ἅπαντες, ὡς μηδὲ τῶν θείων ἐπακούειν λογίων. Τοῦτο γοῦν τὸ βιβλίον ἐν τινὶ τῶν ἱερῶν οἴκων Χελκίας ὁ ἀρχιερεὺς ἐρρίμμενον εὐρών, ἀπέστειλε τῷ 80.796 βασιλεῖ. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὰ ἐγκείμενα γνοῦς, καὶ τοὺς ἀρχιερέας, καὶ τοὺς ἄρχοντας πρὸς Ὀλδὰν ἀπέστειλε τὴν προφήτιν. Ὁ δὲ Θεὸς διὰ ταύτης κατὰ μὲν τοῦ λαοῦ, καὶ τοῦ ναοῦ, καὶ τῆς πόλεως, τὴν ψῆφον ἐξήνεγκε διὰ τὰς παρ' αὐτῶν τολμηθείσας παρανομίας· τῷ εὐσεβεῖ δὲ βασιλεῖ χρηστὰ προηγόρευσεν· "Ἄνθ' ὧν γὰρ, φησὶν, ἤκουσας τῶν λόγων μου, καὶ ἠπαλύθη ἡ καρδία σου, καὶ ἐνετράπησ ἀπὸ προσώπου μου, ὡς ἤκουσας ὅσα ἐλάλησα ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἐπὶ τοὺς ἐνοικοῦντας ἐν αὐτῷ, τοῦ γενέσθαι εἰς ἀφανισμόν, καὶ διέβρηξας τὰ ἱμάτιά σου, καὶ ἔκλαυσας ἐνώπιόν μου· καὶ γὰρ ἐγὼ ἤκουσα, φησὶ Κύριος. Οὐχ οὕτως· ἴδου ἐγὼ προστίθημί σε πρὸς τοὺς πατέρας σου, καὶ συναχθήσῃ εἰς τὸν τάφον σου ἐν εἰρήνῃ· καὶ οὐκ ὄψονται οἱ ὀφθαλμοί σου πάντα τὰ κακὰ, ἃ ἐπάγω ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦτον, καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας αὐτόν." Τοσοῦτον κατὰ νυξίς καὶ δάκρυον τοὺς χρωμένους ὀνίνησι· τοσοῦτον εὐσεβῆς εὐεργετῆ βασιλεὺς, ὅσον οἱ δυσσεβεῖς τοῖς ἀρχομένοις πημαίνονται. Ὡς περ γὰρ Ἀμμὸν καὶ Μανασσῆς εἰς ἀσέβειαν ἐξέκλιναν τὸν λαόν, καὶ ἄλλα φυτεύσαντες, καὶ τεμένη τοῖς δαίμοσιν ἀναστήσαντες· οὕτως Ἰωσίας ὁ εὐσεβῆς βασιλεὺς τὰ τῷ Βάαλ, καὶ τῇ Ἀστάρτῃ, καὶ τοῖς ἄλλοις εἰδώλοις κατασκευασθέντα σκεύη ἐν τῷ χειμάρρῳ τῶν κέδρων συνέτριψε καὶ ἐχώνευσεν· ἐν δὲ τῇ Βαιθήλ τοὺς τῶν εἰδώλων ἱερέας κατέκαυσε. Τὸ δὲ Μαζουρῶθ ἀστέρος οἶμαι ὄνομα εἶναι, καὶ τοπάζω τὸν ἐωσφόρον οὕτως ὠνομάσθαι. Ἐφη γὰρ οὕτως· "Καὶ ἐθυμίῳ τῷ Βάαλ, καὶ τῷ ἡλίῳ, καὶ τῇ σελήνῃ, καὶ τοῖς Μαζουρῶθ, καὶ πάσῃ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ." ΕΡΩΤ. ΝΕ'. Τίνα λέγει τὸν οἶκον τῶν Καθησεῖμ, τῶν ἐν οἴκῳ Κυρίου; Ὁμωνύμως ἐκάλεσεν ἁγίους τοὺς δαίμονας. Τὸ γὰρ Κάδης ἅγιος ἐρμηνεύεται. "Ἐν τούτῳ δὲ τῷ οἴκῳ ὕφαινον, φησὶν, αἱ γυναῖκες στολὰς τῷ ἄλσει." Τὸ δὲ ἄλσος, ὡς ἔφην πολλάκις, οἱ ἄλλοι ἐρμηνευταὶ ἢ Ἀσηρῶθ, ἢ Ἀσταρῶθ ὀνομάζουσιν. Ὄνομα δὲ τοῦτο τῆς Ἀφροδίτης· αὐτὴν γὰρ καλοῦσιν Ἀστάρτην. Ταύτης δὲ καὶ τὸ ξόανον ἔνδον ἔστησαν ἐν τῷ θείῳ ναῷ. Ἄλλ' ὁ ἀξιάγα στος βασιλεὺς καὶ τὸ ἄλσος ἐξέκοψε, καὶ τὸ ξόανον ἐξενήνοχε, καὶ πυρὶ παραδέδωκεν· οἱ δὲ περὶ τὸν 80.797 Ἀκύλαν τὸ καθησεῖμ οὕτως ἠρμήνευσαν, "Οὗ ἐποίουν ἐνδύματα τοῖς ἐκπορνεύουσιν ἀπὸ Κυρίου." Ὅτι δὲ ὑψηλὰ οὐ μόνον οἱ τῶν εἰδώλων ἐκαλοῦντο βωμοὶ, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν τοῖς ὑψηλοῖς χωρίοις δομηθέντα τῷ Θεῷ θυσιαστήρια, πάλιν ἡ ἱστορία διδάσκει. Λέγει γὰρ οὕτως· "Πλὴν

οὐκ ἀνέβησαν οἱ ἱερεῖς τῶν ὑψηλῶν πρὸς τὸ θυσιαστήριον Κυρίου ἐν Ἱερουσαλὴμ, εἰ μὴ ἔφαγον ἄζυμα ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν." Δῆλον δὲ, ὅτι ἐκ τοῦ ἱερατικοῦ γένους ὑπῆρχον οὗτοι. Εἰ δὲ τοῖς εἰδώλοις ἐλάτρευσαν, οὐκ ἂν αὐτοὺς ὁ εὐσεβὴς βασιλεὺς συγγνώμης ἠξίωσεν. ΕΡΩΤ. Ν΄. Τὸ Ταφέθ τί δηλοῖ; Ἐν τῇ τῶν Ἑβραϊκῶν ὀνομάτων ἑρμηνεῖα πτωσιν εὖρον σημαῖνον τὸ ὄνομα. Τόπος δὲ ἦν οὗτος, ἐν ᾧ διῆγον ἐν πυρὶ τὰ παιδιά τῷ Μελχὼλ· Ἀμμανιτῶν δὲ ἦν τοῦτο τὸ εἶδωλον. Τοῦτο δὲ καὶ ἡ ἱστορία δεδήλωκεν. "Ἐμίανε γάρ, φησὶ, τὸ Ταφέθ τὸ ἐν φάραγγι υἱοῦ Ἐννὸμ, τοῦ μὴ διάγειν ἄνδρα τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν πυρὶ τῷ Μελχὼλ." Τὸ δὲ φαρουρίμ τοῦ φρουρίου οἱ περὶ τὸν Σύμμαχον ἠρμήνευσαν. Ὅπως δὲ τοῦτον ἐμίανεν ὁ εὐσεβὴς βασιλεὺς, ἡ ἱστορία διδάσκει. "Ἐπλησε γάρ, φησὶ, τοὺς τόπους αὐτῶν ὁστέων ἀνθρώπων." Καὶ πάλιν· "Ἀπέστειλε καὶ ἔλαβε τὰ ὀστά ἐκ τῶν τάφων, καὶ κατέκαυσεν αὐτὰ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, κατὰ τὸ ρῆμα Κυρίου, ὃ ἐλάλησεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, ἐν τῷ ἐστᾶναι Ἱεροβοὰμ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐν τῇ ἑορτῇ." Ὅτι δὲ οὐ ψευδοπροφήτης ἦν ὁ τὸν ἄνθρωπον τοῦ Θεοῦ παραπείσας τροφῆς μεταλαβεῖν παρ' αὐτῶ, καὶ ἐντεῦθεν καταμαθεῖν εὐπετές. Διεσώθη γάρ, φησὶ, τὰ ὀστά τοῦ πρεσβυτέρου τοῦ προφήτου, τοῦ κατοικοῦντος ἐν Βαιθήλ, μετὰ τῶν ὁστέων τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ τοῦ ἡκόντος ἐξ Ἰουδα, καὶ λελαηκότος πάντα τὰ ἔργα, ἃ ἐποίησεν Ἰωσίας. ΕΡΩΤ. ΝΖ΄. Τί δήποτε καὶ περὶ τοῦ Ἐζεκίου, καὶ περὶ τοῦ Ἰωσίου, τὰ αὐτὰ ἔφη· ὅτι ὅμοιος αὐτοῦ οὐκ ἐγένετο ἔμπροσθεν αὐτοῦ, καὶ μετ' αὐτὸν οὐκ ἀνέστη ὅμοιος αὐτῶ; Οὔτε ἐκείνον τούτῳ συνέκρινεν, οὔτε τοῦτον ἐκείνῳ, ἀλλὰ τοῖς ἄλλοις τοῖς δόξασιν εὐσεβεῖν, τῷ Ἀσᾶ, καὶ τῷ Ἰωσαφάτ, καὶ τῷ Ἰωάθαμ· καὶ τοῦτον κάκεινον παρεξέτασας, τούτους κρείττους 80.800 ἀπέφηνεν. Ἐὰν δὲ τις ψιλῶ προσέχη τῷ γράμματι, εὐρεθήσεται κάκεινος καὶ οὗτος τοῦ Δαβὶδ ὑπερκείμενος. Καὶ περὶ ἐκείνου γάρ, καὶ περὶ τούτου ἔφη ὅτι "Ὅμοιος αὐτῶ οὐκ ἐγένετο βασιλεὺς ἔμπροσθεν αὐτοῦ." Ἀλλὰ δῆλον, ὡς οὔτε τὸν Ἐζεκιάν τοῦ Δαβὶδ προϋπέθεικεν, οὔτε τοῦ Ἐζεκίου τὸν Ἰωσίαν, καὶ τοῦ Δαβὶδ ἀπέφηνεν κρείττονα· ἀλλὰ τοῖς ἄλλοις αὐτοὺς εὐσεβεῖσι συνέκρινεν. Εἰ δὲ τις ὑπέιληφε μεμφθῆναι τὸν Ἐζεκιάν, ὡς φρονήματι χρησάμενον ὑψηλῶ, καὶ τοῖς Βαβυλωνίου πρεσβευταῖς τοὺς θησαυροὺς ὑποδείξαντα, ὄψεται καὶ τὸν Ἰωσίαν οὐ παντάπασιν αἰτίας ἐλεύθερον. Ἦνίκα γὰρ Φαραὼ Νεχαὼ κατὰ τῶν Ἀσσυρίων ἐστρατεύσατο, ἐπικουρήσαι τοῖς Ἀσσυρίοις ἐσπούδασε· καὶ ὡς ἡ τῶν Παραλειπομένων ἐδίδαξε βίβλος, ἔφη πρὸς αὐτὸν Φαραὼ· "Τί ἐμοὶ καὶ σοὶ, βασιλεῦ Ἰουδα; Οὐκ ἐπὶ σὲ ἤκω σήμερον ποιῆσαι πόλεμον, ἀλλ' ἢ ἐπὶ τὸν τόπον τοῦ πολέμου, καὶ ὁ Θεὸς εἶπε τοῦ κατασπεῦσαί με. Πρόσεχε σὺ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τοῦ μετ' ἐμοῦ, μὴ καταφθείρη σε. Καὶ οὐκ ἀπέστρεψεν Ἰωσίας τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· ἀλλ' ἐκραταιώθη τοῦ πολεμεῖν αὐτόν· καὶ οὐκ ἤκουσεν Ἰωσίας τῶν λόγων Φαραὼ Νεχαὼ ἐκ στόματος Κυρίου· καὶ ἦλθε τοῦ πολεμεῖν ἐν τῷ πεδίῳ Μαγεδδῶ. Καὶ ἐτόξευσαν οἱ τοξόται Φαραὼ ἐπὶ τὸν βασιλέα Ἰωσίαν. Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς παισὶν αὐτοῦ, Ἐξαγάγετέ με, ὅτι ἐπόνεσα σφόδρα." Ὁ δὲ Ἔσδρας οὕτω φησὶ· "Καὶ διεπέμψατο ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου πρὸς Ἰωσίαν, λέγων, Τί ἐμοὶ καὶ σοὶ, βασιλεῦ τῆς Ἰουδαίας; Οὐχὶ πρὸς σὲ ἐξαπέσταλμαι ὑπὸ Κυρίου τοῦ Θεοῦ. Ἐπὶ γὰρ τοῦ Εὐφράτου ὁ πόλεμός μοι ἐστίν. Καὶ νῦν Κύριος μετ' ἐμοῦ ἐπισπεύδων ἐστίν· ἀπόστηθι, καὶ μὴ ἐναντιῶ τῷ Κυρίῳ. Καὶ οὐκ ἀπέστρεψεν ἑαυτὸν Ἰωσίας ἐπὶ τὸ ἄρμα αὐτοῦ· ἀλλὰ πολεμεῖν αὐτὸν ἐπεχειρεῖ, οὐ προσέχων ρήμασιν Ἱερεμίου τοῦ προφήτου ἐκ στόματος Κυρίου· ἀλλὰ συνεστήσατο πρὸς αὐτὸν πόλεμον ἐν τῷ πεδίῳ μετὰ ἀδίκου." Οὐ τοίνυν αὐτοὺς ἀλλήλοις συγκρίνει, οὐδὲ ἀλλήλων ὑπετίθησι. Τὸ γὰρ οὕτω νοεῖν ἀνοίας ἐστίν ἐσχάτης· ἀλλὰ τοῖς ἄλλοις αὐτοὺς παρεξήτασε βασιλεῦσι. Τὰ δὲ κατὰ τὸν Ἰωαχὶμ, καὶ Ἰωακείμ, καὶ Ἰεχνίαν, καὶ Σεδεκιάν, πλατύτερον ὁ θεὸς Ἱερεμίας συνέγραψε. Κάκεινην δὲ τὴν βίβλον διὰ τῆς θείας χάριτος πᾶσαν ἠρμηνεύσαμεν. Παρέλκον τοίνυν ὑπολαμβάνω δις τοὺς αὐτοὺς

ἀνελίττειν λόγους. Τὸν δὲ Ἰωαχὶμ, τὸν τοῦ Ἰωακεὶμ υἱὸν, ὁ θεῖος Ἰερεμίας Ἰεχονίαν καλεῖ· ἡ δὲ τῶν Παραλειπομένβιβλος Ἰωακεὶμ. Τοῦτον ὁ Εὐίλατ Μερωδᾶχ τῆς εἰρκτῆς ἀπαλλάξας, ὁμοδίαιτον εἶχε καὶ ὁμοτράπε ζον. Ὁ τύπτων γὰρ καὶ ἰώμενος τοῖς πολεμίοις ἐκδεδωκῶς, πάλιν αὐτὸν ἐλευθερίας ἠξίωσεν. 80.801

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗΝ ΤΩΝ ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΩΝ.

Τῆς βίβλου τῶν Παραλειπομένων τὴν ὑπόθεσιν ἡ προσηγορία δηλοῖ. Ὅσα γὰρ παρέλιπεν ὁ τὰς Βασιλείας συγγεγραφῶς, ταῦτα συντέθεικεν ὁ τόνδε τὸν πόνον ἀναδεξάμενος, ἐκ πολλῶν αὐτὰ προφητικῶν βιβλίων συναγαγών. Πολλὰ δὲ καὶ τῶν ἐκεῖ συγγεγραμμένων τούτοις συνήρμοσεν, ἵνα φυλάξῃ τῆς ἱστορίας τὴν ἀρμονίαν· Ἄνωθεν δὲ ἀπὸ τῆς γενεαλογίας ἤρξατο, ἵνα δείξῃ συντόμως, ὡς ἐξ ἑνὸς ἀνθρώπου πάντα τὰ φύλα τῶν ἀνθρώπων ἐβλάστησεν. Ἐπειδὴ δὲ μόνης τῆς Ἰούδα βασιλείας ποιεῖ τὴν μνήμην, διδάσκει τίνες αἱ τούτων πόλεις καὶ κῶμαι, καὶ ἐκ τίνων τὰς προσηγορίας ἐσχήκασιν. Ἐντεῦθεν μανθάνομεν ὡς Νάθαν, ἐξ οὗ τὸν Σωτῆρα καὶ Κύριον ἡμῶν ἐγενεαλόγησεν ὁ Λουκᾶς ὁ θαυμάσιος, καὶ τοῦ Δαβὶδ ἦν υἱὸς, καὶ τοῦ Σολομῶντος ὁμομήτριος ἀδελφός. "Οὗτοι γὰρ, φησὶ, τῷ Δαβὶδ ἐτέχθησαν ἐν Ἱερουσαλήμ, Σαμαᾶ, καὶ Σωβᾶβ, καὶ Νάθαν, καὶ Σολομών, υἱοὶ τέσσαρες τῆς Βηρσαβεῆ θυγατρὸς Ἠλᾶ." Καὶ τὸν Ῥηχάβ δὲ, τὸν πολλαχοῦ τῆς Γραφῆς ἐπαινούμενον, αὕτη δείκνυσιν ἡ βίβλος ἐκ τῆς Ἰούδα ὄντα φυλῆς. Διδάσκει δὲ σαφέστερον τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ὁ μὲν Ῥουβεὶμ τῶν πρωτοτοκίων ἐξέπεσεν, ὁ δὲ Ἰωσήφ τούτων τετύχηκεν, ἡ δὲ Ἰούδα φυλὴ τιμῆς ἀπήλαυσε πλείονος. "Υἱοὶ γὰρ, φησὶ, Ῥουβεὶμ πρωτοτόκου Ἰσραὴλ, ὅτι αὐτὸς ὁ πρωτότοκος. Ἐν δὲ τῷ βεβηλῶσαι τὴν στρωμνὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἔδωκε τὰ πρωτοτόκια αὐτοῦ τοῖς υἱοῖς Ἰωσήφ, καὶ οὐκ ἐγενεαλογήθη εἰς πρωτοτόκια ὁ Ῥουβεὶμ, ὅτι Ἰούδας δυνατὸς ἰσχύει ἐν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, καὶ εἰς ἡγούμενον ἐξ αὐτοῦ, καὶ τὰ πρωτοτόκια τῷ Ἰωσήφ." Δηλοῖ δὲ ὁ λόγος, ὡς τὰ μὲν πρεσβεῖα τῶν πρωτοτοκίων ὁ Ἰωσήφ ἐκομίσατο, τὴν δὲ ἡγεμονίαν Ἰούδας ἐδέξατο διὰ τὸν ἐξ αὐτοῦ κατὰ σάρκα βλαστήσαντα Κύριον. Τοῦτο γὰρ αἰνίττεται τὸ εἰς ἡγούμενον ἐξ αὐτοῦ. Οὐ γὰρ μόνους τοὺς ἐξ αὐτοῦ βασιλέας ὁ λόγος δηλοῖ, ἀλλὰ καὶ τὸν αἰώνιον βασιλέα, ὃς οὔτε ἀρχὴν ἔσχεν ἡμερῶν, οὐδὲ 80.804 τέλος λήψεται. Διδάσκει δὲ, ὅπως καὶ αἱ πέραν τοῦ Ἰορδάνου φυλαὶ, ἡ τοῦ Ῥουβεὶμ, καὶ ἡ τοῦ Γὰδ, καὶ τὸ ἡμισυ τῆς Μανασσήτιδος φυλῆς, συνεπλάκησαν τοῖς Ἀγαρηνοῖς, καὶ τοῖς Ἰτουραίοις καὶ Ναφισαίοις, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς μετὰ τούτων παρατασσομένοις, καὶ ὡς μάχης καρτερᾶς γενομένης κατακράτος ἐνίκησαν, καὶ τοὺς Ἀγαρηνοὺς ἐξήλασαν. Λέγει δὲ καὶ τὴν αἰτίαν τῆς νίκης, "Ὅτι τῷ Θεῷ, φησὶν, ἐβόησαν ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ ἐπήκουσεν αὐτῶν, ὅτι ἐπεποιθῆσαν ἐπ' αὐτῷ." Συνέγραψε δὲ καὶ τῆς λείας τὸν ἀριθμὸν· "Πεντὴ κοντα γὰρ, φησὶ, χιλιάδας καμήλων ἔλαβον, καὶ προβάτων διακοσίας καὶ πεντήκοντα χιλιάδας, καὶ ὄνους δισχιλίους, καὶ ψυχὰς ἀνθρώπων ἑκατὸν χιλιάδας. Τραυματῆται γὰρ πολλοὶ ἦσαν, ὅτι παρὰ Θεοῦ ἦν ὁ πόλεμος, καὶ κατώκισαν ἀντ' αὐτῶν ἕως τῆς ἀποικίας." Γενεαλογεῖ δὲ καὶ τοὺς ἱερέας, καὶ τοὺς Λευῖτας· καὶ λέγει τὸν Σαδούκ, τὸν ἐπὶ τοῦ Δαβὶδ ἀρχιερατεύσαντα, ἐνδέκατον ἀπὸ Ἀαρὼν γεγενῆσθαι· Ἀζαρίαν δὲ, ὃς ἔκγονος ἦν τοῦ Σαδούκ, πρῶτον ἐν τῷ ναῷ οἰκοδομηθέντι ὑπὸ τοῦ Σολομῶντος ἱερατεῦσαι. Ἐκ τούτων ἦν καὶ Ἰωσεδὲκ, ὃς δορυάλωτος εἰς Βαβυλῶνα μετὰ τῶν ἄλλων ἀπήχθη. Τούτου υἱὸς ἦν Ἰησοῦς ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, ὃς σὺν τῷ Ζοροβάβελ τὴν αἰχμαλωσίαν ἐπανήγαγε, καὶ τὸν θεῖον ναὸν ᾠκοδόμησεν. Ἐντεῦθεν μανθάνομεν, ὡς Κορὲ ὁ κατὰ Μωσῆ τοῦ μεγάλου τὴν στάσιν ἐγείρας, τοῦ Σισαάρ ἦν ἔκγονος· ὃς τοῦ μὲν Καθθ ἦν υἱός, ἀδελφὸς δὲ Ἀμράμ τοῦ πατρὸς Ἀαρὼν καὶ Μωσῆ· τοιγάρτοι ἀνεψιδοῦς ἦν τοῦ

νομοθέτου. Ἄλλ' οὗτος μὲν ἐν τῇ ἐρήμῳ δίκας εἰς ἐπράχθη τῆς τυραννίδος· οἱ δὲ υἱοὶ τῆς τιμωρίας οὐκ ἐκοινώνησαν τῷ γεννήτορι. Αὐτίκα γοῦν Σαμουήλ ὁ μέγας ἐκ τούτου κατάγει τὸ γένος. Καὶ Αἰμάν δὲ ὁ ψαλτωδὸς ἕκγονος ἦν Σαμουήλ τοῦ προφήτου· υἱὸς γὰρ ἦν Ἰωήλ τοῦ υἱοῦ Σαμουήλ. Ὁ δὲ Ἀσάφ, εἷς δὲ καὶ οὗτος τῶν ψαλτωδῶν, ἐκ τοῦ Γερσῶν κατήγε τὸ γένος, ὃς υἱὸς μὲν ἦν τοῦ Λευΐ, ἀδελφὸς δὲ τοῦ Καάθ. Ὁ δὲ Αἰθάμ, καὶ οὗτος δὲ τῶν ἀδόντων ἐτύγχανεν ὦν, πρόγονον εἶχε τὸν Μεραρί, τὸν τρίτον υἱὸν τοῦ Λευΐ. Διδάσκει δὲ καὶ τῶν ἱερέων, καὶ τῶν Λευϊτῶν τὸ διάφορον. Λέγει γὰρ τοὺς Λευΐτας δεδῶσθαι εἰς πᾶσαν δουλείαν τῆς σκηνῆς οἴκου τοῦ Θεοῦ. "Καὶ Ἀαρῶν, φησὶ, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, θυμιῶντες ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὀλοκαυτωμάτων, καὶ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάματος, καὶ εἰς πάντα τὰ ἔργα τοῦ Ἁγίου τῶν ἁγίων, καὶ τοῦ ἐξιλιάσκεσθαι περὶ τοῦ Ἰσραήλ, κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο Μωσῆς ὁ δούλος τοῦ Θεοῦ." Δοκεῖ δὲ 80.805 καὶ αὕτη ἡ βίβλος μετὰ τὴν ἐπάνοδον συγγραφεῖν τὴν ἀπὸ Βαβυλώνας. Μέννηται γὰρ καὶ τῆς αἰχμαλωσίας, καὶ ταύτης τὴν αἰτίαν διδάσκει. "Πᾶς γὰρ, φησὶν, Ἰσραήλ ἐγενεαλογήθησαν, καὶ ἰδοὺ εἰσι γεγραμμένοι ἐπὶ βιβλίου ἡμερῶν βασιλέων Ἰσραήλ καὶ Ἰούδα, καὶ ἀπωκίσθησαν εἰς Βαβυλώνα διὰ τὴν ἀσυνθεσίαν αὐτῶν, ἣν ἠδίκησαν· καὶ οἱ κατοικοῦντες πρότερον ἐν ταῖς κατασχέσεσιν αὐτῶν, καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν Ἰσραήλ, καὶ οἱ ἱερεῖς, καὶ οἱ Λευῖται, καὶ οἱ Ναθιναῖοι. Ταῦτα δὲ δηλοῖ μεταγενεστέραν εἶναι τῆς αἰχμαλωσίας τὴν συγγραφεῖν. Οὐδεὶς γὰρ ἱστορίαν συγγράφων τὰ μεταγενέστερα λέγει, ἀλλ' ἢ τὰ πρότερα, ἢ τὰ ἐπ' αὐτοῦ γεγενημένα. Προφητῶν γὰρ ἴδιον τὸ προλέγειν τὰ μέλλοντα." Ἐφη δὲ, ὅτι σὺν αὐτοῖς ἠχμαλωτεύθησαν καὶ οἱ πρὸ αὐτῶν τὴν γῆν ἐκείνην κατεσχηκότες. Πολλοὶ γὰρ καὶ Χαναναῖοι, καὶ Χεθθαῖοι, καὶ Ἰεβουσαῖοι συνώκουν αὐτοῖς, καὶ τῆς συμφορᾶς ἐκοινώνησαν. Σὺν τῷ Ἰσραήλ δὲ καὶ οἱ ἱερεῖς, καὶ οἱ Λευῖται ἀπήχθησαν δορυάλωτοι. Ναθιναῖους δὲ οἶμαι καλεῖσθαι τοὺς ἱεροδούλους ὀνομαζομένους. Πολλοὶ γὰρ ἑαυτοὺς ἀφιέρουν εἰς τὰς τῶν ἱερέων καὶ Λευϊτῶν ὑπουργίας. Ἐχρῆν γὰρ καὶ τοὺς ἐκ τῶν ἄλλων φυλῶν, καὶ ὑδροφορεῖν, καὶ ξυλοκοπεῖν, καὶ τᾶλλα ὅσα τοιαῦτα ἐργάζεσθαι. Εἰ γὰρ τοὺς Γαβαωνίτας, ἀλλοφύλους ὄντας, Ἰησοῦς ὁ πανεῦφη-μος ἐκέλευσεν ὑδροφόρους εἶναι τῆς σκηνῆς, καὶ ξυλοκόπους, πολλῶ μᾶλλον Ἰσραηλίταις ἢ τοιαύτη πρόσφορος ἦν λειτουργία. Εὗρον δὲ καὶ ἐν τῇ τῶν Ἑβραϊκῶν ὀνομάτων ἐρμηνείᾳ τοῦτο δηλοῦν τὸ ὄνομα δόσιν Ἰαῶ, τουτέστι, τοῦ ὄντος Θεοῦ. Μέννηται δὲ καὶ τῶν τῆς Ἱερουσαλήμ οἰκητόρων· καὶ λέγει τούτους εἶναι ἐκ τῶν υἱῶν Ἰούδα, καὶ Βενιαμίν, καὶ Ἐφραΐμ, καὶ Μανασσῆ. Μέννηται καὶ ἱερέων καὶ Λευϊτῶν, τῶν ἐκείνην ὥκηκόντων τὴν πόλιν. Κορηνοὺς δὲ καλεῖ τοῦ Κορὲ τοὺς ἀπογόνους. Ἐκ τούτων λέγει καὶ πυλωροὺς τῷ θεῷ γεγενῆσθαι ναῶ· καὶ τὴν διάταξιν ταύτην ὑπὸ Σαμουήλ καὶ Δαβὶδ γεγονέναι. "Τούτους γὰρ, φησὶν, ἠρίθ μῆσε καὶ ἔστησε Σαμουήλ καὶ Δαβὶδ ὁ ὄρων ἐν τῇ πίστει αὐτῶν· οὗτοι καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν ἐπὶ τῶν πυλῶν οἴκου Κυρίου, καὶ τοῦ οἴκου τῆς σκηνῆς, τοῦ φυλάσσειν αὐτὴν εἰς τοὺς τέσσαρας ἀνέμους." Τῆς δὲ σκηνῆς ἐμνημόνευσεν, ἐπειδὴ ὑπὸ Σαμουήλ καὶ Δαβὶδ οὐδέπω ὁ θεῖος ναὸς ὠκοδόμητο, ἀλλ' ἐν τῇ σκηνῇ ἐπετέλουν τὰς ἱεράς λειτουργίας. Ἠρμήνευσε δὲ καὶ τὰς ἐφημερίας. Οὐ γὰρ καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἡμεῖβοντο, ἀλλὰ κατὰ ἑπτὰ ἡμερῶν ἀριθμὸν. Τοῦτο γὰρ ἐπήγαγε· "Καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν ἐν ταῖς ἐπαύλεσιν αὐτῶν ἤρχοντο εἰς τὰ 80.808 ἑβδομα τῶν καιρῶν, τοῦ εἰσπορεύεσθαι κατὰ ἑπτὰ ἡμέρας ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μετὰ τούτων." Καὶ τὰ σκεύη δὲ τῆς λειτουργίας ἕτεροι ἦσαν Λευῖται πεπιστευμένοι. "Καὶ ἐξ αὐτῶν γὰρ, φησὶν, ἐπὶ τὰ σκεύη τῆς λειτουργίας· ὅτι ἐν ἀριθμῷ εἰσοίσουσι, καὶ ἐν ἀριθμῷ ἐξοίσουσι αὐτά· καὶ ἐξ αὐτῶν καθιστάμενοι ἐπὶ τὰ σκεύη, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ ἅγια, καὶ ἐπὶ τῆς σεμιδάλεως, καὶ τοῦ οἴνου, καὶ τοῦ ἐλαίου, καὶ τοῦ λιβάνου, καὶ τῶν ἀρωμάτων." Τὸ μέντοι θυμίαμα οἱ ἱερεῖς κατεσκεύαζον. "Ἀπὸ γὰρ τῶν ἱερέων, φησὶ, μυρεψοὶ τοῦ μύρου ἐν τοῖς ἀρώμασι." Περὶ δὲ τοῦ τάφου τοῦ Σαοὺλ σαφέ

στερον ένταῦθα συγγέγραπται. Ἐν μὲν γὰρ τοῖς Βασιλείοις ἀνέγνωμεν, ὅτι ἔλαβον τὰ ὀσῶ αὐτοῦ, καὶ ἔθαψαν ὑπὸ τὴν ἄρουραν ἐν Ἰαβεΐς· ένταῦθα δὲ ὑπὸ τὴν δρῦν ἐν Ἰαβεΐς. Καὶ τὰ περὶ τῆς ἔγγα στριμύθου σαφέστερον ένταῦθα δεδήλωται. "Ἄπ ἔθανε γὰρ, φησὶ, Σαοὺλ ἐν ταῖς ἀνομίαις αὐτοῦ, αἷς ἠνόμησε Κυρίῳ, κατὰ τὸν λόγον Κυρίου, διότι οὐκ ἐφύλαξεν αὐτὸν, καὶ ὅτι ἐπηρώτησε Σαοὺλ ἐν τῇ ἔγγαστριμύθῳ τοῦ ἐκζητῆσαι· καὶ ἀπεκρίνατο αὐτῷ Σαμουήλ ὁ προφήτης." Δηλοῖ δὲ ὁ λόγος, ὡς οὐχὶ γοητεῖαις τῆς ἔγγαστριμύθου τὸν Σαμουήλ ἀνήγαγεν· ἀλλ' ὅτι μὲν ἐκεῖνος δυσσεβῶς καὶ παρα νόμως δι' ἐκείνης ἤτησε τοῦτο γενέσθαι· ὁ δὲ Θεὸς κατ' αὐτοῦ τῆς τιμωρίας τὴν ψῆφον ἐξήνεγκε. Διδά σκει δὲ ταῦτα σαφῶς, ὡς οὐ ψευδῆς, καθ' ἅ τινες εἶπον, ἢ γενομένη πρόρρησις. "Ἀπεκρίθη γὰρ αὐτῷ, φησὶ, Σαμουήλ ὁ προφήτης." Οἶμαι δὲ οὕτως ὠνομάσθαι τὴν ὄψιν, ἐπειδὴ παρὰ τοῦ Σαμουήλ ὁ Σαοὺλ μαθεῖν τὸ πρακτέον ἐπόθησεν. Εἶτε δὲ ἄγγε λος ἦν ὁ ὄφθεις, ἐν τύπῳ τοῦ Σαμουήλ τὸ σχῆμα δεικνύων· εἶτε αὐτοῦ τοῦ Σαμουήλ ἢ ψυχῆ ἐν ταύτῃ τῇ ὄψει· ἰστέον ὡς οὐ τῇ μαγγανείᾳ τῆς ἔγγαστριμύθου τοῦτο γεγένηται· ἀλλὰ τῇ τοῦ Θεοῦ σοφίᾳ τε καὶ δυνάμει· ὅς καὶ διὰ δυσσεβούντων πολλὰ τῶν ἐσομένων πολλακίς προεῖρηκε· διὰ τοῦ Φαραῶ, τὴν εὐθηνίαν καὶ τὸν λιμόν· καὶ διὰ τοῦ Ναβουχοδονόσορ, τὰς μεγίστας βασιλείας τῆς οἴκου μένης. Ἄλλὰ γὰρ καὶ ἀποχρώντως περὶ τούτων ἐν τῇ τῶν Βασιλείων εἰρήκαμεν ἐρμηνεῖα. Ἐπὶ τὰ λοιπὰ τοίνυν ἰτέον. Τὸν Δαβὶδ ἔφη κεχρίσθαι ἐν τῇ Χεβρῶν κατὰ τὸν λόγον Κυρίου, διὰ χειρὸς Σαμουήλ, ἐπειδὴ τῷ Σαμουήλ ἐνετείλατο ὁ Θεὸς χρίσαι αὐτόν. Τὸ δὲ, "Ἐπορεύετο Δαβὶδ, πορευόμενος καὶ μεγαλυνόμενος, καὶ Κύριος παντοκράτωρ ἦν μετ' αὐτοῦ," δηλοῖ τοῦ παναγίου Πνεύματος τὴν ἀξίαν. Κύριον γὰρ παντοκράτορα τὸ πανάγιον ἐκάλεσε Πνεῦμα. Πεντάπηχυν δὲ τὸν Αἰγύπτιον ἔφη, ὃν Βανέας ἀνείλε. Πῶς οὖν ἔφασάν τινες μὴ γεγενῆσθαι τινὰς μεγάλα σώματα ἐσχηκότας; Γεδοὺρ δὲ 80.809 τῶν Ἀμαληκιτῶν τὸ στίφος ὠνόμασεν· ἢ δὲ τῶν Βασιλείων βίβλος σύστρεμμα αὐτὸ κέκληκε. Καταλέγων δὲ τοὺς συνελθόντας εἰς τὴν Χεβρῶν ὁ συγγραφεὺς, ἔφη καὶ ταῦτα· "Ἀπὸ τῶν υἱῶν Ἰσαὰρ, γινώσκοντες σύνεσιν εἰς τοὺς καιροὺς αὐτῶν, γινώσκοντες τί ποιήσει Ἰσραὴλ εἰς τὰς ἀρχὰς αὐτοῦ, διακόσιοι, καὶ πάντες ἀδελφοὶ αὐτῶν μετ' αὐτῶν." Τούτους δὲ ἐπὶ σοφίᾳ τεθαύμακεν, ὡς ἱκανοὺς καὶ δεινοὺς ἰδεῖν τὸ πρακτέον, καὶ προ ἰδεῖν, οὐ προφητικῶς, ἀλλὰ συνετῶς, τὰ ἐσόμενα, καὶ τὰ συμφέροντα εἰσηγήσασθαι. Τῆς κιβωτοῦ δὲ μετακομιζομένης, ὁ Ὄζᾶ περιτρεπομένην ἰδὼν προσήρρισε τὴν χεῖρα· ἐκολάσθη δὲ, ὡς Λευῖτης ὢν, καὶ οὐχ ἱερεὺς, ὅτι πελάσαι ταύτη τετόλμηκε. Μόνων γὰρ ἦν τῶν ἱερέων τὸ ταύτην φέρειν ἐπ' ὤμων. Ἐπειδὴ δὲ δείσας ὁ Δαβὶδ εἰς τὸν βασιλικὸν αὐτὴν οἶκον εἰσαγαγεῖν οὐκ ἐτόλμησεν, ἀλλ' εἰς τὸν οἶκον Ἀβεδδαράν τοῦ Χετθαίου κατέστησε· δει κνὺς ὁ Θεὸς, ὡς οὐκ οἶδεν Ἰσραηλίτου καὶ ἀλλοφύλου διαφορὰν, ἀλλ' εὐσέβειαν μόνην τιμᾶ, ἐπέκλυσε παντοδαπαῖς εὐλογίαις τοῦ ἀλλοφύλου τὴν οἰκίαν. Ταύτας ὁ Δαβὶδ τὰς πηγὰς θεασάμενος, εἰς τὰ βασι λεια πάλιν τὴν κιβωτὸν μετατέθεικεν. Ἐγνώ δὲ τὴν αἰτίαν τῆς τοῦ Ὄζᾶ τιμωρίας· οὗ δὴ χάριν αὐτὴν οὐ δι' ἀμάξης, ἀλλὰ διὰ τῶν ἱερέων μετήνεγκεν. "Ἦραν γὰρ αὐτὴν, φησὶν, ὡς ἐνετείλατο Μωσῆς ἐν λόγῳ Κυρίου Θεοῦ Ἰσραὴλ κατὰ τὴν γραφὴν ἐν ἀναφορεῦσιν ἐπ' ὤμοις αὐτῶν." Εἶτα λέγει καὶ τὰς διατάξεις τῶν ψαλτωδῶν, καὶ τίνες μὲν ἐν κινύραις ἦδον, τίνες δὲ ἐν νάβλαις, τίνες δὲ ἐν κυμβάλοις. Τὴν δὲ τῶν μουσικῶν ὀργάνων διαφορὰν ἐν ταῖς Βασιλείαις εἰρήκαμεν.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ Α΄. Πῶς ὁ Δαβὶδ οὐκ ὢν ἱερεὺς ἐφοῦδ ἠμπόσχετο; Καὶ ἐπὶ Δαβὶδ γὰρ, φησὶν, ἐφοῦδ μόνον. Πολλάκις εἰρήκαμεν, ὅτι τὸ ἐφοῦδ ἐπένδυμα ὁ Ἀκύλας εἶπεν· ὁ δὲ Σύμμαχος ἐπωμίδα. Ἄλλ' ἦν ἐπενδύματα ἱερατικά, ἦν δὲ καὶ κοινά. Δηλον δὲ, ὡς ὁ μέγας Δαβὶδ, καὶ θεοσεβῆς ὢν καὶ θεοφιλῆς ἀνὴρ, οὐκ ἂν παρέβη τὸν νόμον, οὐδ' ἱερατικὴν ἐτόλμησε περιβαλέσθαι στολήν. Ἄλλὰ διδάσκει λόγος, ὡς ἠγούμενος τῆς κιβωτοῦ, καὶ χορεύων, οὐ τὸ βασιλικὸν περιεβέβλητο σχῆμα, ἀλλ' ἐξωμίδα

μόνην, ἣν νῦν καλοῦσιν Ἀρκαδίικιν. Τὸ δὲ χερχάλ ἀντὶ κολλυρίδα ἐν ταῖς Βασιλείαις εὐρήκαμεν. Αἰνίττεται δὲ ἡ βίβλος, ὡς τοῦ πανευφήμου Δαβίδ εἰσιν ἅπαντες οἱ ψαλμοί. Λέγει δὲ οὕτως· "Ἔταξε Δαβὶδ ἐν ἀρχῇ τοῦ αἰνεῖν τὸν Κύριον ἐν χειρὶ Ἀσάφ, καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ." Διηνεκῶς δὲ τῆς ὑμνωδίας ἐπετέλουν τὰς λειτουργίας, τῇ διαδοχῇ τὸν πόνον συλῶντες. Νῦν μὲν γὰρ οὗτοι, νῦν δὲ ἐκεῖνοι, τῷ ποιητῇ τῶν ὄλων ὕμνον προσέφερον. Λέγει δὲ ὅτι καὶ ἐν τῇ Γαβῶν Σαδοῦκ τὸν ἱερέα προσφέρειν τὰς θυσίας ἐκέλευσεν, ἐπειδὴ περ ἡ 80.812 ὑπὸ Μωσῆ κατασκευασθεῖσα σκηνὴ ἐν ἐκείνῃ ἐπε πῆγει τῇ πόλει. Ἦνικα δὲ ὁ θεήλατος θάνατος ἐπ ηνεχθη τῷ λαῷ, καὶ τὸν ἄγγελον ἐπάγοντα τὸν ὄλεθρον ἐθεάσατο, ἐν τῇ ἀλῶ Ὁρνά θυσιαστήριον ὠκοδόμησεν, καὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ θυσίαν προσ ἤνεγκεν· οὐχ ὡς τὸν θεῖον παραβαίνων νόμον, ὃς ἐκέλευσεν ἐν τῷ πρὸ τῆς σκηνῆς θυσιαστηρίῳ τὰς θυσίας προσφέρειν· ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ λαοῦ τιμωρίαν ἠπείχθη τὸν Θεὸν ἰλεῶσασθαι. Τοῦτο γὰρ καὶ ἡ ἴστο ρία ἐδίδαξε. "Καὶ ἡ σκηνὴ γὰρ, φησὶ, Κυρίου, ἦν ἐποίησε Μωσῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὀλοκαυτωμάτων, ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἦν ἐν Βαμᾶ τῇ ἐν Γαβῶν· καὶ οὐκ ἠδυνήθη Δαβὶδ τοῦ πορευθῆναι ἔμπροσθεν αὐτῆς τοῦ ἐκζητῆσαι τὸν Θεὸν, ὅτι οὐ κατέπαυσεν ἀπὸ προσώπου τῆς ῥομφαίας τοῦ ἀγγέλου Κυρίου." Εἶτα τὸν τόπον, ἐν ᾧ τὸν Θεὸν ἰλεῶσατο τὴν θυσίαν προσενεγκῶν, ἀφιέρωσεν, ὥστε ἐν αὐτῷ τὸν θεῖον οἰκοδομηθῆναι ναόν. "Εἶπε γὰρ, φησὶ, Δαβὶδ, Οὗτός ἐστιν ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦτο τὸ θυσιαστήριον εἰς ὀλοκαύτωσιν τῷ Ἰσραήλ." "Ὅτι δὲ οὐκ ἐμέμφθη πόρρω τῆς σκηνῆς τὴν θυσίαν προσενεγκῶν, ἡ ἱστορία διδάσκει. Τὰ γὰρ ἱερεῖα κατέκαυσεν οὐ χειροποιήτων πῦρ, ἀλλ' οὐρανόθεν καταπεμφθέν. "Ἐβόησε γὰρ, φησὶ, Δαβὶδ πρὸς Κύριον, καὶ ἤκουσεν αὐτοῦ Κύριος ἐν πυρὶ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῆς ὀλοκαυτώσεως." Ἐκέλευσε δὲ καὶ πάντας ἀριθμηθῆναι τοὺς προσηλύτους· καὶ τοὺς μὲν λιθοτόμους ἀπέφηνε, τοὺς δὲ μετακομίζειν τοὺς τεμνομένους λίθους προσέταξεν. Ἐνετείλατο δὲ τοὺς λίθους ἐν αὐταῖς ταῖς λιθοτομίαις καθαιρεῖσθαι καὶ ἀποξέσθαι, εἶθ' οὕτω μετακομίζεσθαι. Τὸ δὲ, "Σὺ οὐκ οἰκοδομήσεις οἶκον τῷ ὀνόματί μου, ὅτι αἵματα πολλὰ ἐξ ἔχεας ἐπὶ τῆς γῆς ἐναντίον μου," εἰρησθαι οἶμαι εἰς ὠφέλειαν τῶν τὰς μαιφονίας ἐργαζομένων. Οὐ γὰρ ἂν δίκαιον φόνον ἐπεμέμψατο βασιλεῖ, ὁ τοῦ Φινεῆς τὸν δίκαιον φόνον θυσίαν προσαγορεύσας. Καίτοι Φινεῆς ἱερεὺς ἦν ἐπαινούμενος. "Φινεῆς γὰρ, φησὶν, υἱὸς Ἐλεάζαρ ἔστησε τὸν θυμὸν μου ἐν τῷ ζῆλῳσαι αὐτὸν τὸν ζῆλόν μου." Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ προ φήτης Δαβὶδ μετὰ πολλὰς ἔφη γενεάς· "Καὶ ἔστη Φινεῆς, καὶ ἐξιλιάσατο, καὶ ἐκόπασεν ἡ θραῦσις, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην, εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν ἕως τοῦ αἰῶνος." Καὶ Μωσῆς δὲ ὁ νομοθέτης τρισχι λίους ἀνείλε τελεσθέντας τῷ μόσχῳ, τοῖς Λευῖταις χρησάμενος ὑπουργοῖς· καὶ Σαμουὴλ δὲ ὁ μέγας αὐτόχειρ ἐγένετο τοῦ Ἄγαγ· καὶ Ἡλίας ὁ μέγας πεντήκοντα πρὸς τοῖς ὀκτακοσίοις κατέκτεινε τοῦ 80.813 Βάαλ προφήτας καὶ ἱερέας. Δι' ἑτέραν τοιγαροῦν αἰ τῖαν οὐκ αὐτὸς, ἀλλ' ὁ τούτου παῖς, τὸν θεῖον νεὼν ὠκοδόμησεν. Ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλεν ὁ Χριστὸς, ὁ κατὰ σάρκα μὲν υἱὸς τοῦ Δαβὶδ, ὡς Θεὸς δὲ, καὶ κύριος τοῦ Δαβὶδ καὶ δεσπότης, τὰς κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην οἰκοδομήσειν ἐκκλησίας, οὐκ εἶασε τὸν Δαβὶδ τὸν Ἰουδαϊκὸν οἰκοδομῆσαι νεὼν· ἀλλὰ τὸν ἐκείνου υἱὸν τοῦτο δρᾶσαι προσέταξεν, οὗ ἡ προσ ηγορία τὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν προετύπου εἰρήνην. Καὶ γὰρ Σολομῶν εἰρηνικὸς ἐρμηνεύεται· καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν εἰρήνην προσαγορεύεται. Καὶ μάρτυς ὁ μακάριος Παῦλος βοῶν· "Αὐτὸς ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφοτέρα ἐν, καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας." Ἡ μέντοι ἱστορία διδάσκει τὸν τῶν Λευῖτῶν ἀριθμὸν, καὶ πόσαι μὲν χιλιάδες τῇ οἰκοδομίᾳ ἐπιστατεῖν προσετάγησαν, πόσαι δὲ κρί νειν, καὶ παιδεύειν τὸν νόμον, πόσαι δ' αὖ πάλιν πυλωρεῖν, καὶ φυλάσσειν τοῦ ναοῦ τὰς εἰσόδους, πόσαι δὲ ἄδειν καὶ τῶν ὄλων τὸν Κύριον ἀνυμνεῖν. Λέγει δὲ ὅπως καὶ τοῦ Μωσέως τοὺς ἀπογόνους τοῖς Λευῖταις συνέταξε· "Μωσῆς γὰρ, φησὶν, ἄνθρωπος

τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, ἐκλήθησαν ἐπὶ τῆς φυλῆς Λευΐ." Ἐδίδαξε δὲ καὶ ὡς Σαδούκ ὁ ἀρχιερεὺς τοῦ Ἑλεάζαρ ἀπόγονος ἦν, ὁ δὲ Ἀβιμέλεχ τοῦ Ἰθάμαρ· καὶ ὅτι πλειόνων εὐρεθέντων ἀπὸ τοῦ Ἑλεάζαρ καταγόντων τὸ γένος, δύο μοίρας ἐν ταῖς ἑφημερίαις ἀπένειμε τούτοις, μίαν δὲ τοῖς ἀπὸ τοῦ Ἰθάμαρ· "Διεῖλε γὰρ καὶ αὐτοὺς, φησὶ, Δαβὶδ τοῖς υἱοῖς Ἑλεάζαρ ἄρχοντας κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, καὶ διεῖλεν αὐτοὺς ἐν κλήροις." Τούτων τῶν ἑφ ημεριῶν καὶ ὁ μακάριος μέμνηται Λουκάς ἐν αὐτῇ τῇ τοῦ Εὐαγγελίου ἀρχῇ. Ἔφη γὰρ εἶναι τὸν Ζαχαρίαν ἐξ ἑφημερίας Ἀβιά· τοῦτον δὲ τὸν Ἀβιάν ἑβδομον εἰληχέναι κληρὸν ἢ προκειμένη βίβλος ἐδίδαξε. Τὸν δὲ Ἀσάφ, καὶ Αἰμάν, καὶ Ἰδιθοῦμ τῶν ψαλτωδῶν τοὺς ἄρχοντας, τινὲς μὲν ἔφασαν οὐ τοῦ Θεοῦ κε κληθῆναι προφήτας, ἀλλὰ τοῦ Δαβὶδ, ἐπειδὴ παρ' αὐτοῦ τοὺς ὕμνους λαμβάνοντες ἦδον ἐν τοῖς ὄργα νοῖς. Ἐγὼ δὲ οἶμαι καὶ αὐτοὺς προφητικοῦ μετεῖληχέναι χαρίσματος. Τοῦτο γὰρ καὶ ἡ ἱστορία διδάσκει· "Ἔστησε γὰρ, φησὶ, Δαβὶδ ὁ βασιλεὺς, καὶ οἱ ἄρχοντες τῆς δυνάμεως, εἰς τὰ ἔργα τοὺς υἱοὺς Ἀσάφ, Αἰμάν καὶ Ἰδιθοῦμ, τοὺς προφητεύοντας ἐν κινύραις, καὶ νάβλαις, καὶ κυμβάλοις." Καὶ μετ' ὀλίγα· "Υἱοὶ Ἀσάφ ἐχόμενοι Ἀσάφ τοῦ προφήτου, ἐχόμενοι τοῦ βασιλέως." Καὶ πάλιν τῷ Ἰδιθοῦμ, "Οἱ υἱοὶ Ἰδιθοῦμ ἐχόμενοι τοῦ πατρὸς αὐτῶν Ἰδιθοῦμ ἐν κινύραις τοῦ προφητεύοντος ἐξομολόγησιν καὶ αἶ νεσιν τῷ Κυρίῳ." Καὶ μετὰ βραχέα· "Πάντες οὗ 80.816 τοὶ υἱοὶ τοῦ Αἰμάν τοῦ ὀργάνου τῷ βασιλεῖ ἐν λόγοις Θεοῦ τοῦ ὑψῶσαι κέρας. Καὶ ἔδωκεν ὁ Θεὸς τῷ Αἰμάν υἱοὺς τέσσαρας καὶ δέκα, καὶ θυγατέρας τρεῖς. Πάντες οὗτοι μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτῶν ὕμνουσιν τες ἐν οἴκῳ Κυρίου ἐν κυμβάλοις, καὶ ἐν νάβλαις, καὶ κινύραις, εἰς τὴν δουλείαν οἴκου τοῦ Θεοῦ, ἐχόμενοι τοῦ βασιλέως, καὶ Ἀσάφ, καὶ Ἰδιθοῦμ, καὶ Αἰμάν." Καὶ Μωσέως δὲ τοῦ μεγάλου τοὺς ἀπο γόνους τῶν ἱερῶν θησαυρῶν ἀπέφηνε φύλακας. Ἀπέκειντο δὲ ἐν τούτοις, καὶ τὰ ἐκ τῶν πολέμων ἀκροθίνια, καὶ τὰ δῶρα τὰ προσφερόμενα τῷ Θεῷ. "Ὅσα γὰρ, φησὶν, ἠγάσσε Δαβὶδ ὁ βασιλεὺς, καὶ οἱ ἄρχοντες τῶν πατριῶν, χιλίαρχοι, καὶ ἑκατόνταρχοι, καὶ οἱ ἄρχοντες τῆς δυνάμεως, ἃ ἔλαβον ἐκ τῶν πολέμων, καὶ ἐκ τῶν λαφύρων, καὶ ἠγάσεν ἀπ' αὐτῶν τοῦ μὴ καθυστερῆσαι τὴν οἰκοδομὴν τοῦ οἴκου Κυρίου, καὶ ἐπὶ πάντων ἀγίων τοῦ Θεοῦ, ὅσα ἠγάσσε Σαμουὴλ ὁ ὀργάνου, καὶ Σαούλ ὁ τοῦ Κίς, καὶ Ἀβεννήρ ὁ τοῦ Νῆρ, καὶ Ἰωάβ ὁ τοῦ Σαρουΐα, καὶ πᾶς ὁ ἀγιάζων διὰ χειρὸς Σαλωμῆθ, καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ." Μηδεὶς δὲ νομιζέτω διαφωνίαν εἶναι, τῷ τὸν Βανέαν ἐν ταῖς Βασιλείαις ἀυλάρχην εἶρησθαι, καὶ τοῦ βασιλέως ἀδελφιδοῦν, ἐνταῦθα δὲ ἱερέα. Ὁμώνυμοι γὰρ εἰσιν· ἀλλ' οὗτος μὲν ἐκ τῆς ἰερατικῆς, καὶ οὐκ ἐκ τῆς βασιλικῆς ἦν φυλῆς. Ἀξιάγαστος δὲ τοῦ Δαβὶδ ἢ παραίνεσις, ἦν πρὸς τὸν υἱὸν ἐποίησατο. "Γνωθὶ γὰρ, ἔφη, τὸν Θεὸν τῶν πατέρων σου, καὶ δούλευε αὐτῷ ἐν καρδίᾳ τελείᾳ καὶ ψυχῇ θελούσῃ, ὅτι πάσας καρδίας ἐξετάζει Κύριος, καὶ πᾶν ἐνθύμημα διανοιῶν γινώσκει." Τὴν ἀναγκαστήν, φησὶ, δουλείαν οὐκ ἀποδέχεται· τὴν δὲ ἔθε λούσιον ἐπαινεῖ, καὶ τὴν τελείαν ἀγαπᾷ προθυμίαν. "Ἐὰν ζητήσης αὐτὸν, εὐρεθήσεται σοι, καὶ ἂν ἐγκαταλείψῃς αὐτὸν, ἐγκαταλείψῃ σε εἰς τέλος." Εὐαγγελικὴ ὑπόσχεσις· "Ζητεῖτε γὰρ, φησὶ, καὶ εὐρήσετε· κρούετε καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν." –"Ἴδε τοίνυν ὅτι προεῖλετό σε, φησὶν, ἐμοῦ οἰκοδομησάμενος αὐτῷ οἶκον εἰς ἀγίασμα· ἀνδρίζου καὶ ποιεῖ." Προέκρινέ σε, φησὶν, ἐμοῦ· ἐγὼ ἠβουλήθη οἰκοδομησάμενος, καὶ σοὶ τὸ ἔργον ἐπέτρεψε. Σὺν πάσῃ τοι γαροῦν προθυμίᾳ τὸ κελευσθὲν ἀποπλήρωσον. Εἶτα ὡς νέω, καὶ ἀγνοοῦντι καὶ τὰ μέτρα καὶ τὸ σχῆμα τῆς οἰκοδομίας, σκαριφεύσας ἔδωκεν. "Ἐδωκε γὰρ, φησὶ, Δαβὶδ Σολομῶντι τῷ υἱῷ αὐτοῦ τὸ παράδειγμα τοῦ ναοῦ, καὶ τῶν οἰκῶν αὐτοῦ, καὶ τῶν ἀποθηκῶν αὐτοῦ, καὶ τῶν ὑπερώων, καὶ τῶν ταμιείων αὐτοῦ τῶν ἐσωτέρων, καὶ τοῦ οἴκου τοῦ ἰλαστηρίου." Καὶ διδάσκων, ὡς οὐ λογισμὸς ἀνθρώπινος ταῦτα διέγραψεν, ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος, ἐπήγαγε· "Καὶ τὸ παράδειγμα πάντων ὧν ἦν ἐν πνεύματι μετ' αὐτοῦ, καὶ τῶν αὐλῶν οἴκου Κυρίου, καὶ πάντων 80.817 παστοφοριῶν τῶν κύκλω, τῶν εἰς τὰς ἀποθήκας οἴκου Κυρίου."

Ἐδίδαξε δὲ αὐτὸν καὶ πόσου σταθμοῦ προσήκει εἶναι τὰς λυχνίας τὰς χρυσᾶς, πόσου δὲ τὰς τραπέζας. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ πυρεῖα, καὶ τὰς κρεάγρας, καὶ τὰ σπονδεῖα, καὶ τὰς φιάλας. Καφ φωρὲ δὲ καλεῖ σκεύη τινὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἐν οἷς ἐφύρων τὴν σεμίδαλιν τῷ ἐλαίῳ. Καὶ ἄλλα δὲ πάντα διεξελθὼν, ἐπήγαγε· "Πάντα ἐν γραφῇ ἐκ χειρὸς Κυρίου ἔδωκε Δαβὶδ τῷ Σολομῶντι, κατὰ τὴν περιγενηθεῖσαν αὐτῷ σύνεσιν, τοῦ συνιέναι τὴν κατ' ἐργασίαν τοῦ παραδείγματος." Ἐπισημαντέον δὲ, ὡς ἄνω μὲν ἐν πνεύματι δεδόσθαι τὴν γνῶσιν εἶρη κεν· ἐνταῦθα δὲ, ἐκ χειρὸς Κυρίου. Κύριος ἄρα τὸ πανάγιον Πνεῦμα, κἂν μὴ θέλωσιν οἱ τῷ Πνεύματι πολεμοῦντες. Μετὰ διορισμοῦ δὲ τὴν θείαν αὐτῷ κη δεμονίαν ὑπέσχετο. "Οὐκ ἀνήσει γὰρ σε, φησὶν, οὐδὲ μὴ ἐγκαταλίπη, ἕως τοῦ συντελέσαι σε πᾶσαν ἐργασίαν οἴκου Κυρίου." Οἰκοδομῶν γὰρ ἠύσβετι, καὶ τῆς θείας προνοίας ἀπήλαυσε· μετὰ δὲ τὴν οἴκο δομίαν, εἰς ἀσέβειαν ἀποκλίνας, ἔρημος τῆς θείας κηδεμονίας ἐγένετο. Ὅτι δὲ καὶ μαρμάρους ὁ ναὸς ἐπεποίκιλτο, ἡ ἱστορία διδάσκει. "Λίθους γὰρ, φησὶν, ὄνυχος, καὶ λίθους πληρώσεως, λίθους πολυτελεῖς καὶ ποικίλους, καὶ πάντα λίθον τίμιον, καὶ λίθους Παρίους εἰς πλῆθος." Δείξας δὲ ὀπόσας μυριάδας ταλάντων χρυσοῦ καὶ ἀργύρου συνήγαγε, καὶ χαλκὸν καὶ σίδηρον ὑπερβαίνοντα τοὺς τῶν ἀνθρώπων λογισμοὺς, προέτρεψε τοὺς ἄρχοντας ἐκόντας προσενεγκεῖν δῶρα τῷ Δεσπότη Θεῷ. Τοῦτο γὰρ ἔφη· "Καὶ τις ἐκου σιάσεται πληρῶσαι τὰς χεῖρας αὐτοῦ σήμερον τῷ Κυρίῳ;" Τὴν δὲ τοῦ λαοῦ θεασάμενος προθυμίαν, ὕμνον τῷ μεγαλοδῶρῳ Δεσπότη Θεῷ προσήνεγκε. "Τίς γὰρ, φησὶν, εἰμὶ ἐγὼ, καὶ τίς ὁ λαὸς μου, ὅτι ἰσχύσαμεν τοῦ ἐκουσιάζασθαί σοι οὕτως, ὅτι σὰ ἐστι τὰ πάντα, καὶ ἐκ τῶν σῶν δεδώκαμέν σοι. Ὅτι πάροικοί ἐσμεν ἐναντίον σου, καὶ παρεπίδημοι καθὼς πάντες οἱ πατέρες ἡμῶν ἐσμεν, καὶ ὡσεὶ σκιαὶ αἱ ἡμέραι ἡμῶν ἐπὶ τῆς γῆς." Οὕτω τῆς ἀνθρώπινης φύσεως τὴν ἀσθένειαν ὁμολογήσας, ἤτησε καὶ τῷ λαῷ, καὶ τῷ βασιλεῖ τῆς εὐσεβείας τὴν κτῆσιν. "Δὸς γὰρ αὐτῷ, φησὶ, καρδίαν ἀγαθὴν τοῦ ποιεῖν τὰς ἐντολάς σου, καὶ τὰ μαρτύριά σου, καὶ τὰ προστάγματά σου." Εἶτα πάντα τὸν λαὸν κοινῶς νωνῆσαι τῆς ὕμνωδίας παρεγγυᾶ, καὶ κοινῶς πάντας κλῖναι τὰ γόνατα, καὶ προσενεγκεῖν τὴν προσκύνησιν. Ἐπειτα χιλιόμβην προσενεγκῶν, καὶ θυσίας ἐτέρας ἐπιτελέσας, τοῦ λαοῦ παρόντος ἐχειροτόνησε τὸν υἱόν. Τὸ δὲ, "Ἐκάθισε Σολομῶν ἐπὶ θρόνου Κυρίου εἰς βασιλείαν ἀντὶ Δαβὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ," ἀντὶ τοῦ, "Εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δοθέντα θρόνον ἐκάθισε." Δηλοῖ δὲ τῆς προτέρας ἱστορίας τὸ τέλος, ὡς καὶ Σαμουὴλ ὁ ὄρων, καὶ Νάθαν δὲ ὁ προφήτης, καὶ Γὰδ ὁ ὄρων βίβλους εἶχον συγγεγραμμένας. 80.820

ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΕΥΤΕΡΑΝ ΤΩΝ ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΩΝ

Ἡ δευτέρα τῶν Παραλειπομένων βίβλος διδάσκει, ὡς ἡ σκηνὴ μὲν, ἦν ὁ μέγας Μωσῆς κατ' ἐσκεύασεν, ἐν τῇ Γαβῶν εἰστήκει, ἡ δὲ κιβωτὸς ἐν τοῖς βασιλείοις, τῇ ἐτέρᾳ κεκαλυμμένη σκηνῇ. Ὁ δὲ Σολομῶν ἐν τῷ Μωσαϊκῷ θυσιαστηρίῳ χιλιόμβας ἱερατεύσας, ἰκέτευσε τὸν Θεὸν καὶ σοφίας τυχεῖν καὶ συνέσεως. Τῷ δὲ Χειρᾶμ ἐπιστέλλων, τὴν οἱ κείαν θεογνωσίαν ἀπέδειξε· "Τίς γὰρ, φησὶν, ἰσχύσει οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ Θεῷ, ὅτι ὁ οὐρανὸς, καὶ ὁ οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ, οὐχ ὑπόισουσιν αὐτόν; Καὶ τίς εἰμὶ ἐγὼ ὁ οἰκοδομῶν αὐτῷ οἶκον, ἀλλ' ἡ τοῦ θυμῶν κατέναντι αὐτοῦ;" Τὴν ἑαυτοῦ, φησὶ, χρεῖαν πληρῶ. Τὴν αὐτοῦ γὰρ χωρῆσαι φύσιν οὐδὲ ὁ ὑπέρτερος οὐρανὸς δύναται· προσφέρειν δὲ αὐτῷ τὸ δυνατὸν ἐμοὶ βουλόμενος σέβας, χειροποίητον οἶκον οἰκοδομῶ. Ὅσον δὲ ὀνίνησιν ἡ τῶν εὐσεβῶν φιλία, δεδήλωκεν ὁ Χειρᾶμ ἀντιγράφων. Οὕτως γὰρ ἔφη· "Εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ, ὃς ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· ὃς ἔδωκε τῷ βασιλεῖ Δαβὶδ υἱὸν σοφόν, καὶ εἰδότα φρόνησιν καὶ ἐπιστήμην, ὃς οἰκοδομήσει οἶκον τῷ

Κυρίω." Δῆλον δὲ, ὡς ἐκ τῆς πρὸς τὸν Δαβίδ συνηθείας μεμάθηκεν οὗτος, ὡς τοῦ Ἰσραὴλ ὁ Θεὸς οὐρανοῦ καὶ γῆς ἐστὶ ποιητής. Μηδεὶς δὲ νομι ζέτω, τήνδε τὴν βίβλον πρὸς τὰς Βασιλείας διαφω νεῖν, ἐπειδὴ τοῦ ναοῦ τὸ μῆκος ἐξήκοντα μὲν πήχεων ἐνταῦθα εὐρίσκομεν, ἐκεῖ δὲ τεσσαράκοντα. Εὐρήσει γὰρ πρὸς τοῖς τεσσαράκοντα ἄλλους εἴκοσι τοῦ κα λουμένου Δαβείρ, τουτέστι τοῦ Ἁγίου τῶν ἁγίων· εἴκοσι δὲ προστιθεμένων τοῖς τεσσαράκοντα, ἐξήκοντα γίνονται. Οὕτως πάλιν τὸ ὕψος πέντε μὲν καὶ εἴκοσι πήχεων ἐν ταῖς Βασιλείαις εὐρίσκομεν, ἐν ταῦθα δὲ εἴκοσι καὶ ἑκατόν. Ἄλλ' ἐν τῷ παραδείῳ ματι δεδήλωκεν ὁ θεῖος Δαβίδ, ὡς οὐχ ἓνα μόνον ὄροφον εἶχεν ὁ θεῖος νεὼς· "Τὸν οἶκον γὰρ, φησί, καὶ τὰ ὑπερῶα αὐτοῦ ποιήσεις." Καὶ ἡ ἱστορία δὲ τῶν Βασιλείων διδάσκει, ὅτι οὐ μόνον διώροφα, ἀλλὰ καὶ τριώροφα εἶχεν ὁ οἶκος. Πόλιν δὲ Δαβίδ τὴν Σιών ὠνόμασεν. "Ἐξεκκλησίασε γὰρ, φησὶν, ὁ Σολομῶν 80.821 πάντας τοὺς πρεσβυτέρους Ἰσραὴλ, καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας τῶν φυλῶν, καὶ τοὺς ἡγουμένους τῶν πατριῶν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, τοῦ ἀνενεγκεῖν τὴν κιβωτὸν διαθήκης Κυρίου ἐκ πόλεως Δαβίδ· αὕτη δὲ Σιών." Οὕτω δὲ καλεῖ τὴν ἀνωτέραν πόλιν. Ὡς ὀχυρωτέραν γὰρ τειχίσας, ἐν αὐτῇ τὰ βασιλεία ὠκοδόμησε· "Καὶ ἐξεκκλησιάσθη πρὸς τὸν βασιλέα Σολομῶντα πᾶς ἀνὴρ Ἰσραὴλ ἐν τῇ ἑορτῇ· οὗτος μὲν ἔβδομος." Ἐορτὴν δὲ τὴν σκηνοπηγίαν καλεῖ· αὕτη γὰρ τρίτη ἦν ἑορτή. "Καὶ εἰσήνεγκαν οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν διαθήκης Κυρίου εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, εἰς τὸ Δαβείρ τοῦ οἴκου, εἰς τὰ Ἁγία τῶν ἁγίων, ὑποκάτω τῶν Χερουβείμ." Καὶ ἐντεῦθεν οὖν δῆλον, ὡς Δαβείρ τὸ ἄδυτον, καὶ ἄψαυστον, καὶ ἀνάκτορον ἐκάλεσε τοῦ ναοῦ, ὅπερ Ἁγία ἁγίων ὀνομάζειν φίλον τῇ θεῖᾳ Γραφῇ. Τοῦ μέντοι Σολομῶντος προσευξαμένου, καὶ πέρας ἐπιτεθεικότος τῇ προσευχῇ, πῦρ κατενεχθὲν οὐρανόθεν τὰς προσενηχθείσας θυσίας ἀνάλωσε. Πάλιν μέντοι ἡ ἱστορία διδάσκει, ὡς τοῦ πανευφήμου Δαβίδ εἰσὶν οἱ ψαλμοί. Λέγει δὲ οὕτως· "Καὶ οἱ Λευῖται ἐν ὀργάνοις ᾠδῶν Κυρίου, ᾧ ἐποίησε Δαβίδ ὁ βασιλεὺς, τοῦ ἐξομολογεῖσθαι ἐναντι Κυρίου, ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ, ἐν ὕμνοις Δαβίδ διὰ χειρὸς αὐτοῦ." Τοσαύτη δὲ ἦν ἡ τοῦ Σολομῶντος εὐσέβεια, ὅτι τοῦ Φαραὼ τὴν θυγατέρα εἰς τὰ νεόδημα μετέστησε βασιλεία, λέγων· "Οὐ κατοικήσει ἡ γυνή μου ἐν οἴκῳ Δαβίδ βασιλέως Ἰσραὴλ, ὅτι ἅγιος οὗτος, οὗ εἰσῆλθεν ἐκεῖ ἡ κιβωτὸς Κυρίου." Κατέστησε δὲ καὶ τοὺς πυλωροὺς, καὶ τοὺς ᾠδοὺς, κατὰ τὰς τοῦ Δαβίδ διατάξεις. Τὰ δὲ ἀγώγιμα ξύλα πεύκινα ὁ Ἰώσηπος κέκληκε. Ταῦτα τῶν μὲν Βασιλείων ἢ βίβλος ὑποστηρίγματα ἔφη γεγενῆσθαι τοῦ οἴκου Κυρίου, καὶ τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως· ἡ δὲ προκειμένη ἱστορία, ἀναβάσεις τῷ οἴκῳ Κυρίου, καὶ τῷ οἴκῳ τοῦ βασιλέως. Πάλιν μέντοι μαρθάνομεν ἐντεῦθεν, ὡς Νάθαν ὁ προφήτης, καὶ Ἀχιά ὁ Σιλωνίτης, καὶ Ἰωὴλ ὁ κατὰ τοῦ Ἱεροβοὰμ τὴν ψῆφον ἐξενεγκῶν, βίβλους εἶχον συγγεγραμμένας. "Καὶ οἱ κατάλοιποι γὰρ, φησὶ, τῶν λόγων Σολομῶντος, οἱ πρῶτοι καὶ οἱ ἔσχατοι, οὐκ ἴδου οὗτοι γεγραμμένοι ἐπὶ τῶν λόγων Νάθαν τοῦ προφήτου, καὶ ἐπὶ τῶν λόγων Ἀχιά τοῦ Σιλωνίτου, καὶ ἐν ταῖς ὁράσεσιν Ἰωὴλ τοῦ ὀρώντος περὶ Ἱεροβοὰμ υἱοῦ Ναβάτ;" Μεμαθήκαμεν δὲ ἐντεῦθεν, καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, ὁ τὸ ἐν Βαιθήλ θυσιαστήριον ῥαγῆναι κελεύσας, ὃν ὁ λέων συνέτριψε τοῦ Θεοῦ παραβεβηκότα τὴν ἐντολήν, Ἰωὴλ προσηγορεύετο. ΕΡΩΤ. Α'. Πῶς νοητέον τὸ, "Οὐκ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς τοῦ λαοῦ, ὅτι ἦν μεταστροφή ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἵνα στήσῃ Κύριος τὸν λόγον αὐτοῦ, ὃν ἐλάλησεν ἐν χειρὶ Ἀχιά τοῦ Σιλωνίτου;" Οἱ τῆς θείας κηδεμονίας ἀπολαύοντες συνορώσι τὸ 80.824 πρακτέον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ σοφιζόμενοι. Οἱ δὲ ταύτης ἐστερημένοι τῆς χάριτος, ὡς ἔτυχε φέρονται. Τοῦτο γὰρ ἐνταῦθα ὁ λόγος δεδήλωκεν, ὅτι ἔδοξε τῷ Δεσπότη Θεῷ ῥῆξαι διχῆ τὴν βασιλείαν διὰ τὰς τοῦ πατρὸς παρανομίας. Τῆς μέντοι διαιρέσεως γενομένης, καὶ τοῦ Ἱεροβοὰμ τὰς χρυσᾶς δαμάλεις κατασκευάσαντος, οἱ ἐν ταῖς δέκα φυλαῖς οἰκοῦντες ἱερεῖς καὶ Λευῖται πρὸς τὴν Δαβιδικὴν μετέστησαν βασιλείαν· ἐν ἐκείνῃ γὰρ ὁ θεῖος ναός. Ἐνταῦθα δὲ ἡ ἱστορία διδάσκει, ὅτι καὶ

ἄκοντας αὐτοὺς ἐξέβαλεν Ἱερο βοάμ, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, τοῦ μὴ λειτουργεῖν τῷ Κυρίῳ· καὶ κατέστησεν αὐτῷ ἱερεῖς τῶν ὑψηλῶν, καὶ τοῖς εἰδώλοις, καὶ τοῖς ματαίοις, καὶ ταῖς δα μάλεσιν αἷς ἐποίησεν Ἱεροβοάμ. Ἦκολούθησαν δὲ τοῖς ἱερεῦσι, καὶ τοῖς Λευῖταις, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων φυλῶν εὐσεβεῖς· "Ἀπῆλθον γάρ, φησὶν, ὀπίσω αὐ τῶν ἀπὸ πασῶν φυλῶν Ἰσραήλ, οἱ ἔδωκαν καρδίαν αὐ τῶν ζητῆσαι Κύριον τὸν Θεὸν Ἰσραήλ." Καὶ, "Ἦλθον εἰς Ἱερουσαλήμ θῦσαι Κυρίῳ τῷ Θεῷ αὐτῶν, καὶ κατισχυῖσαι τὴν βασιλείαν Ἰούδα." Ὁ δὲ φιλόανθρωπος Δεσπότης δυσσεβήσαντα μὲν τὸν Ἱεροβοάμ τῷ Σουσακεὶμ παραδέδωκε. Διὰ Σαμαίου δὲ τοῦ προφήτου καὶ αὐτῷ καὶ τοῖς ἄρχουσιν εἰπὼν, "Ὑμεῖς ἐγκατελίπετέ με, καὶ ἐγὼ ἐγκαταλείψω ὑμᾶς ἐν χειρὶ Σουσακεὶμ·" ὡς εἶδεν ἐντραπέντας, καὶ τὴν ἀσέβειαν ὁμολογήσαντας, ἔφη τῷ προφήτῃ· "Ἐνετράπησαν, οὐ καταφθερῶ αὐτούς, καὶ δώσω αὐτούς ὡς εἰς σμικρὸν εἰς σωτηρίαν·" ἀντὶ τοῦ, Τὸν σπινθῆρα τῆς εὐλογίας τῆς οἰκουμένης ἐν αὐτοῖς διαφυλάξω· "καὶ οὐ μὴ στάξῃ ὁ θυμὸς μου ἐπὶ Ἱερουσαλήμ ἐν χειρὶ Σουσακεὶμ." Οὐ νῦν αὐτούς, φησὶ, παραδώσω πανωλεθρία, ἀλλ' εἰς ὕστερον φυλάξω τὴν τιμωρίαν· ἐπὶ δὲ τοῦ παρόντος αὐτοῖς τὸν τῆς δουλείας ἐπιθήσω ζυγόν. "Ἔσονται γὰρ αὐτῷ, φησὶν, εἰς δούλους, καὶ γνώσονται τὴν δουλείαν μου, καὶ τὴν δουλείαν τῆς βασιλείας τῆς γῆς." Ἀπὸ συγκρίσεως, φησὶν, αὐτούς διδάξω, ὅπως χρηστὸς ὁ ἐμὸς ζυγός, καὶ ὅπως βαρὺς ὁ τῶν ἀνθρώπων ζυγός. Πάλιν δὲ καὶ ἑτέρας ἐδιδάχθημεν γεγενῆσθαι βίβλους προφητικὰς· "Οἱ λόγοι γάρ, φησὶ, Ῥο βοάμ, οἱ πρῶτοι καὶ οἱ ἔσχατοι, οὐκ ἰδοὺ εἰσι γε γραμμένοι ἐν τοῖς λόγοις Σαμαίου τοῦ προφήτου, καὶ Ἰαδὼκ τοῦ ὀρῶντος τοῦ γενεαλογῆσαι, καὶ αἱ πράξεις αὐτοῦ;" Ἄξιον δὲ θαυμάσαι τὴν τοῦ Ἀβιά δημηγορίαν. Τῶν γὰρ δέκα φυλῶν ὀκτακοσίας χιλιάδας κατ' αὐτοῦ στρατευομένας ἰδὼν· ἠγεῖτο δὲ αὐτῶν Ἱεροβοάμ· οὗτος μετὰ τετρακοσίων χιλιάδων παραταττόμενος, πρὸς τοὺς ἀντιπαρατασσομένους ἔφη· "Οὐχ ὑμῖν γινῶναι, ὅτι Κύριος ὁ 80.825 Θεὸς Ἰσραήλ ἔδωκε βασιλείαν τῷ Δαβὶδ ἐπὶ Ἱερουσαλήμ εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ διαθήκην ἀλὸς αἰωνίαν; Οὐχ ὑμᾶς, φησὶν, ἔδει γινῶναι, ὡς θεόδοτος ἢ τοῦ Δαβὶδ βασιλεία, καὶ τέλος οὐ δεχομένη κατὰ τὴν θείαν ὑπόσχεσιν; Πῶς οὖν ἀνεστήσατε τύραννον τοῦ πατρός μου τὸν δούλον; Διαθήκην δὲ ἀλὸς αἰωνίαν τὸ βέβαιον τῆς βασιλείας ἐκάλεσεν· ἐπειδὴ καὶ βάρβαροι πολλάκις συνεσθίοντες πολεμίοις βεβαίαν εἰρήνην φυλάττουσι, τῶν ἀλῶν μεμνημένοι. Ἄλλ' ὁ ἐμὸς πατήρ, φησὶ, διὰ νεότητα καὶ δειλίαν παρεχώρησε τῇ τυραννίδι· ἐγὼ δὲ ὑμῖν ἐπιμέμφομαι, ὅτι κατὰ τῆς θείας βασιλείας θρασύνησθε, ἦν τῷ γένει τοῦ Δαβὶδ ὁ τῶν ὅλων ἐδωρὴσατο Κύριος· καὶ θαρρῶντες τῷ πλήθει, καὶ ταῖς χρυσαῖς δαμάλεσι, δι' ἃς καὶ τοῦ Θεοῦ τοὺς ἱερέας ἐξελάσαντες, ἑτέρους ἀντ' αὐτῶν κατεστήσατε, παραπλήσια δρῶντες τοῖς ἔθνεσι. Καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τοὺς τυχόντας ἱερέας χειροτονοῦσι τοῖς οὐκ οὔσι θεοῖς. Ἡμεῖς δὲ τῷ ἀληθινῷ θαρροῦμεν Θεῷ, οὐ καὶ τοὺς ἱερέας, καὶ τοὺς Λευῖτας γεραίρομεν, καὶ κατὰ τὸν θεῖον νόμον τὰς θυσίας προσφέρομεν, καὶ κατὰ τὰς τούτου διατάξεις παρατασσομέθα, ταῖς θείαις σάλπιξι τὸν πόλεμον προσημαίνοντες. Διὸ παρεγγυῶ μὲν ὑμῖν μὴ ἀντιπαρατάξασθαι τῷ Δεσπότη τῷ Θεῷ, ὃς τῆς ἡμετέρας φάλαγγος στρατηγεῖ. Μεταγνώσεσθε γὰρ τοῦτο ποιήσαντες. Τούτων εἰρή μόνων, ἐκύκλωσαν μὲν τὸν Ἰούδαν αἱ δέκα φυλαί· ἠλάλαξαν δὲ οὗτοι, καὶ τὴν θείαν ῥοπήν εἰς ἐπικουρίαν ἐκάλεσαν. Ὁ δὲ κληθεὶς εἰς συμμαχίαν Θεὸς εἰς δειλίαν τῶν πολεμίων τὸ θράσος μετέβαλε καὶ τραπέντες ἀπέδρασαν πάντες, καὶ πεντήκοντα μυριάδες ἀνηλώθησαν φεύγουσαι. Λέγει δὲ καὶ τῆς φυγῆς τὴν αἰτίαν· "Καὶ κατίσχυσαν οἱ υἱοὶ Ἰούδα, ὅτι ἤλπισαν ἐπὶ Κύριον τὸν Θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν." Ἔλαβον δὲ καὶ πόλεις ὑποκειμένας ἐκεῖ νοῖς. Τὸν δὲ Ἱεροβοάμ αὐτὸς ὁ τῶν ὅλων Θεὸς τῷ θανάτῳ παρέδωκεν. Ἐπαινεῖ δὲ καὶ τοῦ Ἀσά τὴν προτέραν εὐσεβίαν· "Ἐποίησε γάρ, φησὶν, Ἀσά τὸ εὐθὲς ἐνώπιον Κυρίου τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ, καὶ ἀπέστησε τὰ θυσιαστήρια τὰ ἀλλότρια," τουτέστι, τὰ τῶν εἰδώλων. Εἶτα ἐπήγαγε, "καὶ τὰ

ὕψηλά." Ἐγὼ δὲ οἶμαι διὰ τούτων αἰνίττεσθαι τὰ παρανόμως τῷ Θεῷ ἐν τοῖς βουνοῖς ἀνακείμενα. "Καὶ συνέτριψε τὰς στήλας, καὶ ἐξέκοψε τὰ ἄλση." Καὶ ἐν τοῖς ἐξῆς δὲ τοὺς ἐπαίνους διέξεισι. Μετὰ τῆς εὐσεβείας δὲ ταύτης παραταξάμενος ἐτρέψατο τοὺς Αἰθίοπας, καὶ διώκων ἅπαντας κατηνάλωσεν. Ὀμόρους δὲ λέγει τούτους αὐτῶν γεγενῆσθαι. "Ἐσκύλευσαν γὰρ, φησὶ, σκῦλα πολλὰ, καὶ ἐξέκοψαν τὰς κώμας αὐτῶν κύκλῳ Γεράρων, ὅτι ἐγένετο ἕκστασις Κυρίου ἐπ' αὐτούς· καὶ διήρπασαν τὰς πόλεις αὐτῶν, 80.828 ὅτι σκῦλα πολλὰ ἐγενήθη αὐτοῖς. Καί γε τὰς σκηνὰς κτηνῶν, καὶ τοὺς Ἀμαζονεῖμ ἐξέκοψαν, καὶ ἔλαβον πρόβατα πολλὰ, καὶ καμήλους, καὶ ὑπ' ἐστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ." Ὅτι δὲ τὰ Γέραρα τῆς Παλαιστίνης ἐστίν, οὐδένα ἀντερεῖν οἶμαι. Περὶ γὰρ τὴν καλουμένην Ἐλευθερόπολιν Γεραρηνῶν σαλ τὸν μέχρι τοῦ παρόντος ὠνόμασαι. Εἰκὸς τοίνυν ἀποίκους Αἰθιόπων ἐκείνην οἰκῆσαι τὴν χώραν· καὶ ἄλλους δὲ τινὰς Ἀμαζονεῖμ ὠνομασμένους, οὓς κατ' αὐτῶν στρατεύσαντας ἄρδην κατέκτειναν ἅπαντας. Μετὰ μέντοι τὴν νίκην, Ἀζαρίας υἱὸς Ὀδηδὸ προφήτης Πνεύματος θεοῦ πλησθεὶς ἀπαντήσας τῇ στρατιᾷ, καὶ τῆς θείας ἐπικουρίας ἐμνημόνευσε, καὶ προσμένειν τῇ εὐσεβείᾳ παρέτρεψεν. "Ἐὰν γὰρ, φησὶν, ἐκζητήσητε αὐτὸν, καὶ εὐρεθήσεται ὑμῖν· καὶ ἐὰν ἐγκατελίπητε αὐτὸν, ἐγκαταλείψει ὑμᾶς." Ἐπιδείκνυσι δὲ αὐτοῖς καὶ τῶν δέκα φυλῶν τὴν ἀσέβειαν. "Ἡμέραι γὰρ, φησὶ, πολλαὶ τῷ Ἰσραὴλ ἐν οὐ Θεῷ ἀληθινῷ, καὶ οὐχ ἱερέως ὑποδεικνύντος, καὶ ἐν οὐ νόμῳ. Καὶ ἐκάθισαν ἐν στενότητι· καὶ ἐπιστρέψουσιν ἐν θλίψει ἐπὶ Κύριον τὸν Θεὸν Ἰσραὴλ· καὶ ζητήσουσιν αὐτὸν, καὶ εὐρεθήσεται αὐτοῖς." Μὴ ζηλώσητε, φησὶ, τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν τὴν ἀσέβειαν. Ἐκεῖνοι γὰρ οὐ τῷ ἀληθινῷ Θεῷ, ἀλλὰ τοῖς ψευδωνύμοις λατρεύουσι· καὶ ἐστέρηνται ἱερέων καὶ διδασκάλων ἐκπαιδευόντων τὸν τοῦ Θεοῦ νόμον· ἀλλὰ μαθήσονται τῇ πείρᾳ ὅσον κακὸν ἡ ἀσέβεια. Παντοδαπαῖς γὰρ συμφοραῖς περιπεσόντες τὴν θείαν ἐπικουρίαν ζητήσουσι· καὶ τεύξονται ταύτης διὰ τὴν ἄφατον ἀγαθότητα. Προλέγει δὲ καὶ τῶν Ἀσσυρίων τὴν ἔφοδον. "Ἐν γὰρ τοῖς καιροῖς, φησὶν, ἐκείνοις οὐκ ἔστιν εἰρήνη τῷ ἐκπορευομένῳ, ὅτι ἕκστασις Κυρίου πολλὴ ἐπὶ πάντα τοὺς κατοικοῦντας γαίαν. Καὶ πολεμήσει ἔθνος πρὸς ἔθνος, καὶ πόλις πρὸς πόλιν, ὅτι ὁ Θεὸς ἐξέστησεν αὐτοὺς ἐν πάσῃ θλίψει." Εἶτα αὐτοῖς εἰσηγεῖται τὴν εἰς τὸν Θεὸν ἐλπίδα κατέχειν ἀσάλευτον. "Καὶ ὑμεῖς γὰρ, φησὶν, ἰσχύσατε· καὶ μὴ ἐκλυέσθωσαν αἱ ὀσφύες ὑμῶν, ὅτι ἔστι μισθὸς τῆς ἐργασίας ὑμῶν." Τοῦτων ὁ βασιλεὺς ἀκούσας, ὅσα ἦν ὑπόλοιπα τῶν εἰδώλων τεμένη κατέλυσε, καὶ ὅσας παρέλαβε τῶν δέκα φυλῶν ἐξεκάθηρε πόλεις. Ἐδίδαξε δὲ ἡ ἱστορία καὶ τοῦτο, ὡς ἐκ τῶν ἄλλων φυλῶν πλῆθος πολὺ τῇ πείρᾳ μεμαθηκὸς τῶν δύο φυλῶν τὴν εὐσέβειαν, καὶ τὴν θείαν κηδεμονίαν, ἧς ἀπολαύουσι, τὰς μὲν 80.829 οἰκείας κατέλιπον πόλεις, εἰς δὲ τὰς τούτων κατέφυγον, καὶ τὸ παροικεῖν ἐν ἀλλοτρίαις τοῦ τὰς οἰκείας οἰκεῖν προετίμησαν. Τούτους μετὰ τῶν δύο φυλῶν συναγαγὼν ὁ Ἀσά, ἑορτὴν ἐπινίκιον ἐπετέλεσε· καὶ πάμπολλα θύματα προσενεγκῶν τῷ Θεῷ, ὁμόσαι παρεσκεύασεν ἅπαντας, ὡς τῆς ἐννόμου πολιτείας οὐκ ἀποστήσονται, ἀλλὰ μόνῳ λατρεύσουσι τῷ σεσῶ κόντι Θεῷ. Οὕτω δὲ θερμῶς τοὺς θεοὺς ἠσπάσατο νόμους, ὅτι καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, τῇ Ἀστάρτῃ λατρεῦσαι προειλομένην, τῆς βασιλείας ἐγύμνωσε· καὶ τὸ εἶδωλον συγκόψας κατέκαυσε ἐν τῷ χειμάρρῳ Κέδρων. Ἄλλ' οὐκ ἐν ἅπασιν τέλειος ἦν. Πρῶτον μὲν γὰρ οὐχ ἅπαντα ἐξῆρε τὰ ὕψηλά, τουτέστι τοὺς ἐν τοῖς ὕψηλοῖς χωρίοις ἀνακειμένους τῷ Θεῷ τῶν ὄλων βωμούς. Ἀπηγόρευτο γὰρ ἐτέρωσε θύειν· ἐνὶ γὰρ ἡ κατὰ νόμον λατρεία περιώριστο τόπῳ. Ἐπειτα δὲ τοῦ Βασαῶ στρατεύσαντος κατ' αὐτοῦ, καὶ τὴν Ῥαμὰ τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπιτειχίσαντος, δέον εἰς συμμαχίαν καλέσαι τὸν τοσοῦτων ἀγαθῶν αὐτῷ γενόμενον χορηγόν, τὸν βασιλέα τῆς Συρίας εἰς συμμαχίαν ἐκάλεσεν· ἐκ τῶν βασιλικῶν θησαυρῶν, καὶ μέντοι καὶ τῶν θείων, χρυσὸν αὐτῷ πέμψας ὅτι μάλιστα πλεῖστον. Ἄλλ' οὐκ εἶασεν αὐτὸν ἀνία τον ὁ φιλόανθρωπος Κύριος· Ἀνανὶ δὲ

τὸν προφήτην τὴν ἀποστείλας, τὴν ἀπιστίαν διήλεγξε, τάδε εἰπὼν· "Ἐν τῷ πεποιθῆναι σε ἐπὶ βασιλέα Συρίας, καὶ μὴ πεποιθῆναι ἐπὶ Κύριον τὸν Θεὸν σου, διὰ τοῦτο διεσώθη ἡ δυνάμις βασιλέως Ἰσραὴλ." Ἡ σὴ, φησὶν, ἀπιστία προὔξενησεν ἐκείνοις τὴν σωτηρίαν. Εἰ γὰρ συνήθως ἐπίστευσας, ἄρδην ἂν πάντας κατέκτεινας. Ἀναμιμνήσκει δὲ αὐτὸν καὶ τῶν Αἰθίοπων, καὶ τῶν Λιβύων, καὶ τῶν ἵππων, καὶ τῶν ἀρμάτων, καὶ τῆς αὐτοῦ πίστεως, δι' ἣν αὐτοὺς κατηνάλωσεν ἅπαντας· ὅτι "Ὀφθαλμοὶ Κυρίου, φησὶν, ἐπιβλέπουσιν ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, κατισχυῖσαι ἐν πάσῃ καρδίᾳ πλήρει πρὸς αὐτόν." Πᾶς γὰρ, φησὶ, γνησίως αὐτὸν καλῶν, τεύξεται τῆς σωτηρίας. Εἶτα σαφέστερον ἐλέγχει· "Ἠγνόησας ἐπὶ τούτῳ" ἔπειτα προλέγει τὰ ἐσόμενα σκυθρωπά· "Ἀπὸ τοῦ νῦν γὰρ, φησὶν, ἔσται σοι πόλεμος." Ἐντεῦθεν ἔστι μαθεῖν, ὡς οἱ Ἀμαζονεῖμ Λιβυκὸν ἔστιν ἔθνος. Οὐς γὰρ ἄνω Ἀμαζονεῖμ ὠνόμασεν, ἐνταῦθα Λίβυας κέκληκεν. Ὁ δὲ Ἀσὰ, δέον ἀλγῆσαι, καὶ θρηνῆσαι, καὶ τὴν θείαν καλέσαι φιλιαν θρωπίαν, οὐ μόνον ὠργίσθη, ἀλλὰ καὶ δεσποτηρίῳ τὸν προφήτην παρέδωκε. Συναπῆλαυσε δὲ καὶ ὁ λαὸς τῆς τούτου πλημμελείας. "Ἐλυμήνατο γὰρ, φησὶν, Ἀσὰ ἐν τῷ λαῷ, ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ." Ἐπιμέμφεται δὲ αὐτῷ, ὅτι ἀρρώστησας οὐ τὸν Κύριον ἐζήτησεν, ἀλλ' ἰατρούς. Ἀλλὰ τούτου τὴν 80.832 σαφήνειαν ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν Βασιλείων τεθεικῶς, ἐπὶ τὰ ἐξῆς βαδιοῦμαι τῆς ἐρμηνείας. Ἐπαινεῖ τὸν Ἰωσαφάτ ἡ ἱστορία, ὡς κατ' ἀρχὰς τοῦ Δαβὶδ ζηλώσαντα τὴν ἀρετὴν· τοῦτο γὰρ λέγει τὸ "Ἐν ταῖς πρώταις." Διηγεῖται δὲ αὐτοῦ καὶ τὰ ἀξιόπαινα κατορθώματα. "Κύριον γὰρ, φησὶ, τὸν Θεὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐξεζήτησε, καὶ ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ ἐπορεύθη, καὶ οὐ κατὰ τὰ ἔργα Ἰσραὴλ. Δείκνυσι δὲ καὶ τὸν τούτων καρπὸν· "Καὶ κατεύθυνε Κύριος τὴν βασιλείαν ἐν χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο αὐτῷ πλοῦτος καὶ δόξα πολλή." Τὸ δὲ, "Ἐψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ," οὐκ ἐπὶ κατηγορίας, ἀλλ' εὐφημίας ἔθηκεν. Ἐπήγαγε γὰρ, "Ἐν ὁδοῖς Κυρίου, καὶ ἐξῆρε τὰ ἄλλα ἀπὸ τῆς γῆς Ἰούδα." Ἐπέστησε δὲ καὶ παντὶ τῷ λαῷ διδασκάλους τοῦ Θεοῦ νόμου, καὶ ἱερέας, καὶ Λευίτας, καὶ ἄρχοντας. Ἐκομίζετο δὲ παρὰ τοῦ Δεσπότη Θεοῦ τῆς εὐσεβείας τὰ ἐπίχειρα. "Ἐγένετο γὰρ, φησὶν, ἕκστα σις ἐπὶ πάσας τὰς βασιλείας τῆς γῆς τῆς κύκλω Ἰούδα· καὶ οὐκ ἐπολέμουν τῷ Ἰωσαφάτ." Τοσοῦτο δὲ πᾶσιν ἐπέπεσε δέος, ὅτι καὶ ἀλλόφυλοι καὶ οἱ Ἄραβες δασμὸν αὐτῷ προσεκόμιζον. Ταύτην ἔχων τὴν ἀφθονίαν, καὶ πόλεις ὠκοδόμησε, καὶ οἰκίας ἐδείματο, καὶ τὰς ἀτειχίστους ὠχύρωσε κώμας. Ἐκουσιαζόμενον δὲ τῷ Κυρίῳ λέγει τὸν οὐχ ὑπὲρ ἀμαρτημάτων προσφέροντα, ἀλλὰ δῶρα προσκομίζοντα τῷ Θεῷ. "Ἐπιμέμφεται δὲ αὐτῷ τὴν γαμικὴν ἐπιμιξίαν, ἣν πρὸς τὸν Ἀχαάβ ἐποίησατο." Γοθολίαν γὰρ τοῦ Ἀχαάβ τὴν θυγατέρα κατηγγύησε τῷ παιδί. Τέθεικε δὲ καὶ τὸ κατὰ τὸν Μιχαῖαν διήγημα, καὶ τοὺς ψευδοπροφήτας, ὅπερ ἐν ταῖς Βασιλείαις ἡρμήνευται παρ' ἡμῶν. Τὸ δὲ παρ' ἐκείνου τοῦ συγγραφέως παραλειφθὲν, ἐνταῦθα δὲ τεθὲν, ἀναγκαῖον οἶμαι εἰπεῖν. Ἐπανιόντι γὰρ ἀπ' ἐκείνης τῆς παρατάξεως τῷ Ἰωσαφάτ ἀπῆντησεν Ἰηοῦ ὁ τοῦ Ἀνανὶ ὁ προφήτης, καὶ εἶπεν αὐτῷ· "Βασιλεῦ Ἰωσαφάτ, εἰ ἀμαρτωλῶ σὺ βοηθεῖς, εἰ μισουμένῳ ὑπὸ Κυρίου σὺ φιλιάζεις; διὰ τοῦτο ἐγένετο ἐπὶ σὲ ὀργὴ παρὰ Κυρίου· ἀλλ' ἢ λόγοι ἀγαθοὶ εὐρέθησαν ἐν σοὶ, ὅτι ἐξῆρας τὰ ἄλλα ἀπὸ τῆς γῆς Ἰούδα, καὶ κατηύθυνας τὴν καρδίαν σου ἐκζητῆσαι τὸν Κύριον." Ἐντεῦθεν μανθάνομεν, ὡς ἐλαττοῖ τὰς ἐπὶ τοῖς ἀμαρτήμασι τιμωρίας τὰ προγενόμενα κατορθώματα. Καὶ γὰρ ὁ δίκαιος κριτὴς ταῦτα ἐκείνοις ἀντιμετρῶν οὕτως ἐκφέρει τὴν ψῆφον. Τοῦτο καὶ ἐπὶ τούτου πεποίηκεν. Ἐχα λέπαινε μὲν γὰρ κατ' αὐτοῦ διὰ τὴν συγγένειαν· διὰ δὲ τὴν ἄλλην ἀρετὴν, τῶν προσβαλόντων καὶ κυκλωσάντων ἡλευθέρωσε πολεμίῳν. Προσῆκει τοῖς νῦν ἡμᾶς, ταῦτα μεμαθηκότας, φεύγειν τῶν θεομισῶν καὶ τὴν συγγένειαν, καὶ τὴν φιλιαν. Ὁ δὲ 80.833 συγγραφεὺς τὸν ψόγον καταλιπὼν, εἰς τὸν τῆς εὐφημίας μετέβη κατάλογον, καὶ διδάσκει τοὺς ἐντυχᾶ νοντας, ὡς τὸν ἔλεγχον ὁ βασιλεὺς δεξάμενος, ἐσπούδασεν ἐν τοῖς εὐσεβέσι πόνους τὴν τῆς συγγενείας ἐξαλεῖψαι

κηλῖδα. "Πάλιν γάρ, φησὶν, ἐξῆλθεν Ἰωσαφάτ εἰς τὸν λαὸν ἀπὸ Βερσαβεὲ ἕως ὄρους Ἐφραΐμ, καὶ ἐπέστρεψεν αὐτοὺς ἐπὶ Κύριον τὸν Θεὸν αὐτῶν." Καὶ οὐ μόνον τῆς εὐσεβείας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλης ἐφρόντισεν εὐνομίας. "Κατέστησε γάρ, φησὶ, κριτὰς ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν Ἰούδα ταῖς ὄχυραῖς." Ἀξιόγαστα δὲ αὐτοῦ καὶ τὰ πρὸς τοὺς κριτὰς ῥήματα· "Ἴδετε γάρ, φησὶ, τί ὑμεῖς ποιεῖτε, ὅτι οὐκ ἀνθρώπων ὑμεῖς κρίνετε, ἀλλ' ἢ τῷ Κυρίῳ, καὶ μεθ' ὑμῶν λόγοι κρίσεως. Καὶ νῦν γενέσθω ὁ φόβος Κυρίου ἐφ' ὑμᾶς, καὶ φυλάσσετε, καὶ ποιεῖτε, ὅτι οὐκ ἔστι μετὰ Κυρίου Θεοῦ ὑμῶν ἀδικία, οὐδὲ θαυμάσαι πρόσωπον, οὐδὲ λαβεῖν δῶρα." Ἐδει ξεν αὐτοῖς τὸν τῶν ὄλων ὀπτῆρα, καὶ τὸ τούτου δέος ἐντέθεικεν, ἵνα μὴ δῶροις, μηδὲ φιλίᾳ πωλῶσι τὸ δίκαιον. Παραπλησίως δὲ καὶ τοῖς τῆς Ἱερουσαλήμ κριταῖς ἐνετείλατο, ὥστε μὴ μόνον τοῖς πολίταις δικά ζειν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐτέρωθεν ἀφικνουμένων τὰς ἀμφι βολίας διαλύειν ἐνδίκως, καὶ παραινεῖν τὰ προσήκοντα. "Διαστελεῖτε γὰρ αὐτοῖς, φησὶ, καὶ οὐχ ἁμαρτή σονται τῷ Κυρίῳ· καὶ οὐκ ἔσται ὀργὴ ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἐπὶ τοὺς ἀδελφούς ὑμῶν. Οὕτω ποιήσετε, καὶ οὐχ ἁμαρτήσεσθε." Ἐπέστησε δὲ αὐτοῖς Ἀμαρίαν τὸν ἱερέα, ὥστε εἰ ἀγνοοῖεν οἱ δικάζοντες, ὅπως ἐξ ενεγκεῖν τὴν ψῆφον, παρὰ τοῦ Θεοῦ μάθοιεν δι' ἐκείνου. "Ἴδου γάρ, ἔφη, Ἀμαρίας ὁ ἱερεὺς ἡγούμενος ἐφ' ὑμᾶς εἰς πάντα λόγον Κυρίου· καὶ Ζαβα δίας υἱὸς Ἰσμαήλ, ἡγούμενος τῷ οἴκῳ Ἰούδα εἰς πάντα λόγον τοῦ βασιλέως· καὶ γραμματεῖς, καὶ οἱ Λευῖται ἐνώπιον ὑμῶν." Εἴ τι οὖν ἔρροσθαι τὸν Θεὸν βούλεσθε, διὰ τοῦ ἱερέως τοῦτο γινέσθω· εἰ δὲ τὸν βασιλέα, διὰ τοῦ ἄρχοντος· εἰ δὲ τὰ δοκοῦντα τῷ νόμῳ μαθεῖν θέλετε, παρὰ τῶν Λευιτῶν τῶν διδασκόντων τὸν νόμον μάθετε. Τοὺς γὰρ διδασκάλους γραμματέας ἐκάλεσεν. Εἶτα ἐπήγαγεν· "Ἄν δρίξεσθε, καὶ ποιεῖτε, καὶ ἔσται Κύριος μετὰ τοῦ ἀγαθοῦ." Οὐχ ἀπλῶς εἶπε, μεθ' ὑμῶν, ἀλλὰ "μετὰ τοῦ ἀγαθοῦ," τουτέστι, τοῦ σκοπὸν ἀγαθὸν ἔχοντος, καὶ πρὸς τοῦτο ῥέποντος. Καὶ τῶν παμπόλλων δὲ πολεμίων κατ' αὐτοῦ στρατευσάντων, οὔτε τῷ πλήθει τῶν ὑπηκόων, οὔτε τοῖς ὅπλοις ἐθάῤῥησεν. Ἄλλ' "ἔδωκε, φησὶ, τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ἐκζητῆσαι τὸν Κύριον· καὶ ἐκήρυξε νηστείαν ἐν παντὶ Ἰούδα." Εἶτα πάντων συνειλεγμένων, καὶ τὸν Θεὸν ἰλεουμένων, αὐτὸς τὴν ὑπὲρ πάντων προσενήνοχε προσευχήν, Κύριον μὲν αὐτὸν καὶ Θεὸν τῶν πατέρων ὀνομάσας, οὐρανοῦ δὲ καὶ γῆς ποιητὴν, καὶ τῶν ἐθνῶν ἀπάντων Δεσπότην. Εἶτα ἀναμνησκει τῆς 80.836 γεγεννημένης εὐεργεσίας τε καὶ θαυματουργίας. "Σὺ γὰρ εἶ, φησὶ, Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐξολοθρεύσας τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν ταύτην ἀπὸ προσώπου τοῦ λαοῦ σου Ἰσραὴλ, καὶ ἔδωκας αὐτὴν τῷ σπέρματι Ἀβραάμ τοῦ φίλου σου." Ἀνέμνησε δὲ τοῦ προπάτορος, ἵνα διὰ τῆς πρὸς ἐκείνον ἐπαγγελίας τύχη τῆς βοηθείας. Ἐφη δὲ καὶ ὅπως ὁ ναὸς ὠκοδομήθη, καὶ ὅπως Σολομῶν προσευξάμενος ἤτησεν, ὡς εἰ πολεμίων ἐπεληλυθόντων προσδράμη ὁ λαὸς τῷ ναῷ, καὶ τὸν τούτου καλέσῃ Θεὸν, τῆς ἄνωθεν αὐτοὺς ἀπολαῦσαι ῥοπῆς. Οἶδας δὲ, φησὶν, ὡς οἱ πατέρες ἡμῶν, διῶντες τὴν ἔρημον, καὶ εἰς τήνδε τὴν γῆν ἀφικνούμενοι, οὔτε τοῖς Ἰδουμαίοις, οὔτε τοῖς Ἀμμανίταις, οὔτε Μωαβίταις ἔλυ μῆναντο παριόντες κατὰ τὰς σὰς ἐντολάς. Ἄλλ' οὗτοι νῦν κατὰ ταυτὸν ἀθροισθέντες ἐξέλασαι πειρῶνται ἡμᾶς τῆς ὑπὸ σοῦ ἡμῖν δεδομένης κληρονομίας. Εἶτα ἐρωτηματικῶς· "Οὐκ κρινεῖς ἐν αὐτοῖς;" Ὁμολογεῖ δὲ καὶ τὴν οἰκείαν ἀσθένειαν· ὅτι "Οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἰσχύς τοῦ ἀντιστῆσαι πρὸς τὸ πλῆθος τὸ πολὺ τοῦτο τὸ ἐλθὸν ἐφ' ἡμᾶς. Καὶ οὐκ οἶδαμεν τί ποιήσομεν ἡμεῖς, ὅτι ἐπὶ σοὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν." Τούτων λεγομένων, ἅπαν εἰστήκει τὸ πλῆθος μετὰ βοῆς τὸν Θεὸν ἱκετεῦον. Αἱ δὲ γυναῖκες σὺν ὀλολυγμῷ καὶ κωκυτῷ τὰς ἱκετηρίας προσέφερον. Ὁ δὲ φιλοικτίρμων Θεὸς, Ἰεζεὴλ τῷ Λευίτῃ χρησάμενος ὑπουργῷ, ἔλυσε τὸ δέος τῆς τῶν ἀγαθῶν ὑποσχέσει· "Ἐγένετο γάρ, φησὶν, ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα Κυρίου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ εἶπεν· Ἀκούσατε, πᾶς Ἰούδα, καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἱερουσαλήμ, καὶ ὁ βασιλεὺς Ἰωσαφάτ." Τιμῆς ἢ διαίρεισι· χωρὶς γὰρ τοῦ βασιλέως ἐμνήσθη, καὶ χωρὶς τῶν τῆς Ἱερουσαλήμ οἰκούντων· πολλοὶ δὲ καὶ τῶν ἄλλων φυλῶν ὤκουν ἐκείνην

τὴν πόλιν. "Τάδε λέγει Κύριος ὑμῖν· Μὴ φοβηθῆτε ὑμεῖς, μηδὲ πτοηθῆτε ἀπὸ προσώπου τοῦ ὄχλου τοῦ πολλοῦ τούτου· ὅτι οὐκ ὑμῖν ἐστὶν ἡ παράταξις, ἀλλ' ἡ τῶ Θεῶ." Εἶτα κελεύει ἐπὶ τινος στήναι κορυφῆς, καὶ θεατὰς γενέσθαι τῆς παρατάξεως· "Οὐκ ὑμῖν γὰρ, φησὶ, πολεμήσαι ἐν ταύτῃ. Στήτε, καὶ συνίετε, καὶ ἴδετε τὴν σωτηρίαν Κυρίου τὴν μεθ' ὑμῶν. Ἰούδα καὶ Ἱερουσαλήμ, μὴ φοβεῖσθε, μηδὲ δειλιᾶτε ἐξελθεῖν αὐριον εἰς ἀπάντησιν αὐτῶ, καὶ ὁ Κύριος μεθ' ὑμῶν." Ἔδωκε τὸ τοῦ θάρσους ἐνέχυρον, καὶ ἐξήλασε τὸ ἀνθρώπινον δέος. Τούτων εἰρημένων ὑπὸ τοῦ Ἰεζεὶλ, προσεκύνησαν ἅπαντες· οἱ δὲ Λευῖται ταῖς ὑμνωδίαις ἐχρήσαντο. Ἐξίοντας δὲ τῇ ὑστεραίᾳ ὁ βασιλεὺς περιεθάρρυνε, λέγων· "Ἀκούσατέ μου, υἱοὶ Ἰούδα, καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἱερουσαλήμ, πιστεύσατε Κυρίῳ τῶ Θεῶ ὑμῶν, καὶ ἐμπιστεύσατε ἐν τοῖς προφήταις αὐτοῦ, καὶ εὐοδωθήσεσθε." Εἶτα τῆς στρατιᾶς ἡγεῖσθαι προσέταξεν, οὐ τοὺς προμάχους ὀπλοφοροῦντας, ἀλλὰ τοὺς Λευῖτας ὑμνοῦντας. Ὁ δὲ διασκεδάζων φυλάς ἐθνῶν, καὶ ἀθετῶν λογισμοὺς λαῶν, καὶ ἀθετῶν βουλάς ἀρχόντων, καὶ ἀποστρέφων φρονίμους εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ τὴν βουλήν αὐτῶν μωραίνων, κατ' ἀλλήλων τοὺς πολεμίους διήγειρε. Καὶ πρῶτον μὲν Ἀμμανῖται καὶ Μωαβῖται τοὺς Ἰδουμαίους ἀνήλωσαν· εἶτα κατ' ἀλλήλων χωρήσαντες τὰ παραπλήσια ἀλλήλοις διέθηκαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς σὺν τοῖς ὑπηκόοις τὰς τῶν πολεμιῶν ἐθεώρει σφαγὰς. Ἐπειδὴ δὲ ἅπαντες ἔπεσον, καὶ οὐδὲ εἷς διέφυγεν, ἵνα τοῖς οἰκείοις μηνύσῃ τὸ πάθος, ἀδεῶς τοὺς νεκροὺς ἐσκύλευσαν, καὶ τὴν λείαν ἀπήγαγον ἅπασαν. Ἐν τρισὶ δὲ τοῦτο δεδρακότες ἡμέραις, τῇ τετάρτῃ τὸν δοτῆρα τῆς νίκης ἀνύμνησαν. Ἔλαβε δὲ καὶ τὸ πεδῖον ἐκεῖνο τῆς εὐλογίας τὴν ἐπωνυμίαν· Κοιλὰς γὰρ εὐλογίας ἐκλήθη. Τὸ δὲ τῆς νίκης παράδοξον ἐξεδειμάτωσεν ἅπαντας τῶν ὁμόρων τοὺς βασιλεῖς. Ἀλλὰ καὶ τῆς μεγίστης ταύτης θαυματουργίας γεγεννημένης ἔτι, φησὶν, "Ὁ λαὸς οὐ κατηύθυναν τὴν καρδίαν αὐτῶν πρὸς Κύριον τὸν Θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν." Ἐμνημόνευσε δὲ πάλιν ἡ ἱστορία τῆς τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ἀνανι ἐγγράφου προφητείας. Ἔφη δὲ οὕτως· "Καὶ οἱ λοιποὶ λόγοι Ἰωσαφάτ, οἱ πρῶτοι καὶ οἱ ἔσχατοι, οὐκ ἰδοὺ γεγραμμένοι εἰσὶν ἐν λόγοις Ἰησοῦ Ἀνανι, οὓς κατέγραψεν ἐπὶ βιβλίου λόγων βασιλέων Ἰσραήλ;" Ἐπιμέμφεται δὲ πάλιν τῶ Ἰωσαφάτ, ὅτι τῶ Ὀχοζία τῶ υἱῶ Ἀχαάβ ἐκοινώνησε· καὶ ἐπήγαγε· "Καὶ αὐτὸς ἠνόμησε τοῦ ποιῆσαι καὶ πορευθῆναι εἰς Θαρσεῖς· καὶ ἐποίησε ναῦς ἐν Γασίων Γαβέρ." Καὶ ἤδη δὲ ἔφην, ὅτι πόλις ἦν αὕτη τῶ Ἰνδικῶ πελάγει παρακειμένη, Αἰθίοπας οἰκίτορας ἔχουσα. Καλοῦσι δὲ αὐτὴν κατὰ τὴν Ἑλλάδα φωνὴν Βερονίκη. Ὁ δὲ τῶν ψυχῶν ἰατρὸς, Ἐλιέζερ τὸν τοῦ Δωδίου, τὸν προφήτην, πρὸς τὸν Ἰωσαφάτ ἀποστείλας, ἐπεμέμψατο τῇ φιλίᾳ, καὶ τὴν παιδείαν προεῖπεν· "Ὡς ἐφιλίασας γὰρ, φησὶ, τῶ Ὀχοζία, καὶ ἐκοινώνησας μετ' αὐτοῦ, διέκοψε Κύριος τὰ ἔργα σου, καὶ συνετρίβησαν αἱ νῆές σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν τοῦ πορευθῆναι εἰς Θαρσεῖς." Ὅσων δὲ κακῶν πρόξενος ἡ δυσσεβῆς ἐκείνη συγγένεια, τὰ ἐξῆς διδάσκει τῆς ἱστορίας· Ἰωρὰμ γὰρ, ὁ τοῦ Ἰωσαφάτ υἱός, Ἀχαάβ τοῦ κηδεστοῦ ἐζήλωσε τὴν ἀσέβειαν. Οὗτος καὶ τοὺς ἀδελφοὺς κατέκτεινεν ἅπαντας, καὶ διὰ πάσης ὤδευσε πονηρίας. "Ἐπορεύθη γὰρ, φησὶν, ἐν 80.840 τῇ ὁδῶ βασιλέων Ἰσραήλ, ὡς ἐποίησεν οἶκος Ἀχαάβ, ὅτι θυγάτηρ Ἀχαάβ ἦν αὐτῶ γυνή· καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ οὐκ ἠβούλετο Κύριος ἐξολοθρεῦσαι τὸν οἶκον Δαβὶδ διὰ τὴν διαθήκην, ἣν διέθετο τῶ Δαβὶδ, ὃν τρόπον εἶπε δοῦναι αὐτῶ λύχνον, καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, πάσας τὰς ἡμέρας." Ἐντεῦθεν ἐδιδάχθημεν ὅσον ὀνίνησιν ἡ τῶν προγόνων εὐσέβεια. Ἀνέχεται γὰρ καὶ πονηρῶν ὁ φιλόανθρωπος, τῆς τῶν κατοικομένων ἀρετῆς μεμνημένος. Ἐδρέψατο δὲ καὶ τοὺς τῆς εὐσεβείας καρπούς. Ἀπώσατο μὲν γὰρ Ἰδουμαία τὸν τῆς δουλείας ζυγόν· ἀπέστη δὲ καὶ Λομνὰ, πόλις οὖσα τῆς Ἰουδαίας. Ὁ δὲ Δεσπότης διὰ Ἡλιοῦ τοῦ πάνυ τὴν ψῆφον κατ' αὐτοῦ ἐξενήνοχεν. Ἀλλ' οὐκ αὐτὸς ὁ προφήτης ἀφίκετο, διὰ γραμμάτων δὲ μεμήνυκε τὴν θεῖαν ἀπόφασιν. "Ἦλθε γὰρ, φησὶν, ἐγγραφὴ παρὰ

Ἡλίου τοῦ προφήτου λέγοντος· Τάδε λέγει Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ πατρὸς σου· Ἄνθ' ὧν οὐκ ἐπορεύθης ἐν ὁδῶ Ἰωσαφὰτ τοῦ πατρὸς σου, καὶ ἐν ὁδοῖς Ἀσὰ βασιλέως Ἰούδα, καὶ ἐπορεύθης ἐν ὁδοῖς βασιλέων Ἰσραὴλ, καὶ ἐξεπόρνευσας τὸν Ἰούδα, καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν Ἱερουσαλὴμ, ὃν τρόπον ἐξεπόρνευσεν ὁ οἶκος Ἀχαάβ· καὶ τοὺς ἀδελφούς σου, καὶ τοὺς υἱούς τοῦ πατρὸς σου τοὺς ἀγαθοὺς ὑπὲρ σὲ ἀπέκτεινας· διὰ τοῦτο ἰδοὺ Κύριος πατάσσει πληγὴν μεγάλην ἐν τῷ λαῷ σου, καὶ ἐν τοῖς υἱοῖς σου, καὶ ἐν ταῖς γυναῖξί σου, καὶ ἐν πάσῃ τῇ οἰκίᾳ σου. Καὶ σὺ ἔσῃ ἐν ἀβρῶστιάς πονηραῖς, ἐν ἀβρῶστίᾳ κοιλίας σου, ἕως οὗ ἐξέλθῃ τὰ ἔντερα σου ἀπὸ τῆς ἀβρῶστίας ἐξ ἡμερῶν εἰς ἡμέρας." Ἐντεῦθεν μανθάνομεν, ὡς καὶ Ἀσὰ καὶ Ἰωσαφὰτ οὐ παντάπασι ἦσαν ἀδόκιμοι· ἀλλ' εἰ καὶ τινα ἐπλημμέλησαν, ἐν τοῖς πλείοσι τὸν Θεὸν ἐθεράπευσαν. Καὶ γὰρ οὗτος ἐνεκλήθη, ὡς τὴν ἐκείνων πορείαν καταλιπών. Ἔλα βε δὲ πέρασ ἢ πρόρρησις. Οὐ γὰρ μόνον ἀλλόφυλοι τῷ Ἰωρὰμ ἐπεσράτευσαν, ἀλλὰ καὶ Ἄραβες, καὶ τῶν Αἰθιοπῶν οἱ πρόσκοι, καὶ προσβαλόντες κατακράτος ἐνίκησαν, καὶ τὴν πόλιν ἀνείλον, καὶ τὸ πλῆθος ἐξηνδραπόδισαν, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ τὰς θυγατέρας κατέκτειναν, καὶ τὸν βασιλικὸν ἐσφετερίσαντο πλοῦτον. Μόνος δὲ Ὀχοζίας διέφυγε, τῶν παίδων ὁ νεώτατος. Ἐπέσκηψε δὲ αὐτῷ καὶ τῆς γαστρὸς τὸ πάθος, κατὰ τὴν πρόρρησιν, καὶ οὐδὲ μετὰ θάνατον βασιλικῆς ἡξιώθη ταφῆς. "Οὐκ ἐποίησε γὰρ αὐτῷ, φησὶν, ὁ λαὸς ἐκφορὰν καὶ καῦσιν, κατὰ τὴν καῦσιν τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν οὐκ ἐν τάφοις βασιλέων." Ἀληθῶς φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος. "Ὡς περ γὰρ ὁ ἔλεος αὐτοῦ ἄρρητος, οὕτω καὶ ἡ κόρη 80.841 λασίς ἀνυπόστατος. Ἐκ ταύτης τῆς ἱστορίας μανθάνομεν, ὡς οἱ Ἀμαζονιεῖς πρόσκοι Αἰθιοπῶν εἰσίν. Ἄνω γὰρ τοὺς ἐπελθόντας πολεμίους τῷ Ἰωρὰμ ὁ συγγραφεὺς ἐδίδαξεν ὁμόρους εἶναι τῶν Αἰθιοπῶν. Ἐνταῦθα δὲ εἰπὼν, ὅτι καὶ τὸν Ὀχοζίαν ἐβασίλευσαν ἀντ' αὐτοῦ, τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν νεώτερον, ἐπήγαγεν, ὅτι πάντας τοὺς πρεσβυτέρους ἀπέκτεινε τὸ ληστήριον, τὸ ἐλθὼν ἐπ' αὐτοὺς ἀπὸ τῶν βαρβάρων, καὶ ἀπὸ τῶν Ἀμαζονιεῖν ἐν τῇ παρεμβολῇ. Καὶ οὗτος δὲ τοῦ πατρὸς ἐζήλωσε τὴν ἀσέβειαν. Διδάσκαλον γὰρ εἶχε τὴν μιαινωτάτην μητέρα. Τοῦτον ἀνείλεν ὁ Ἰησοῦς, σὺν τῷ Ἰωρὰμ τῷ βασιλεῖ Ἰσραὴλ. Ἐτυχε μέντοι ταφῆς διὰ τὴν τοῦ πάππου εὐσέβειαν· ἔθαψε γὰρ αὐτὸν Ἰησοῦς, "Ὅτι, εἶπεν, υἱὸς ἐστὶν Ἰωσαφὰτ, ὅστις ἐζήτησε τὸν Κύριον ἐν ὅλῃ καρδίᾳ αὐτοῦ." Μετὰ ταῦτα ἐξηγεῖται τὰ κατὰ τὸν Ἰωὰσ, ἅπερ ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν Βασιλειῶν ἡρμηνεύσαμεν· ἐροῦμεν δὲ ὅσα ἐν ἐκείνῃ τῇ βίβλῳ μὴ εὐρήκαμεν κείμενα. Ὁ γὰρ τὰς Παραλειπομένων συγγεγραφὼς βίβλους, ἐδίδαξεν, ὡς ὑπὸ θανάτου ἀρχιερέως εἰς ζῆλον ὁ λαὸς πυρσευθεὶς κατέσπασε τοῦ Βάαλ τὴν στήλην, καὶ συνέτριψε, καὶ ἐκ βάθρων ἀνέσπασε τὰ θυσιαστήρια, καὶ τὰς τῶν δαιμόνων εἰκόνας ἐλέπτυνε. Ματθὰν δὲ τοῦ Βάαλ τὸν ἱερέα κατέκτεινε· τὰς δὲ τῶν ἱερέων ἐφ' ἡμερίας ἐκράτυνε, καὶ τῶν Λευϊτῶν τὴν τάξιν, καὶ τὰ ἄλλα ἀπαξιαπλῶς, ὅσα Δαβὶδ ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ διατάξατο θεραπείαν. Συνήργει δὲ τοῖς ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως πραττομένοις ὁ βασιλεὺς φωτιζόμενος ὑπ' αὐτοῦ· "Ἐποίησε γὰρ, φησὶν, Ἰωὰσ τὸ εὐθὲς ἐνώπιον Κυρίου πάσας τὰς ἡμέρας Ἰωδαὲ ἱερέως." Προσήνεγκε δὲ καὶ τῇ οἰκοδομίᾳ τοῦ ναοῦ τὴν ἀρμόττουσαν θεραπείαν. Ἐν γὰρ τῷ παρελθόντι χρόνῳ ἡμελήθη, ὅτι "Γοθολία, φησὶν, ἡ ἄνομος, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῆς, κατέσπασαν τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, καὶ πάντα τὰ ἅγια Κυρίου ἐποίησαν τοῖς Βααλεῖμ." Τούτων δὲ πάντων ὁ ἀξιάγαστος ἀρχιερεὺς αἰτιώτατος, ὃς διὰ τὴν εὐσέβειαν, καὶ τὴν πολλὴν ἀρετὴν, ἐβίω μὲν ἔτη τριάκοντα καὶ ἑκατὸν, θήκης δὲ ἡξιώθη βασιλικῆς. "Ἐθαψαν γὰρ αὐτὸν, φησὶν, ἐν πόλει Δαβὶδ μετὰ τῶν βασιλέων, ὅτι ἐποίησεν ἀγαθὴσύνην ἐν Ἰσραὴλ, καὶ μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ." Ἐκείνου δὲ τελευτήσαντος, ὁ Ἰωὰσ ἀπέκλινεν εἰς ἀσέβειαν τοῖς ἀρχουσὶν ὑπαχθεῖς· ἀλλ' οὐκ ἡμέλησεν ὁ τῶν ψυχῶν ἰατρός. "Ἀπέστειλε γὰρ, φησὶ, Κύριος εἰς αὐτοὺς προφήτας, ἐπιστρέψαι αὐτοὺς πρὸς Κύριον· καὶ διεμαρτύρατο αὐτοὺς, καὶ οὐκ

ἤκουσαν." Ἐνὸς δὲ προφήτου καὶ ὀνομαστὶ ἐμνήσθη· "Πνεῦ μα γὰρ, φησὶ, Κυρίου ἐνέδυσσε τὸν Ζαχαρίαν, τὸν τοῦ Ἰωδαῆ τοῦ ἱερέως, καὶ ἀνέστη ἐπάνω τοῦ λαοῦ, 80.844 καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Τάδε λέγει Κύριος· Ἴνα τί ὑμεῖς παραπορεύεσθε τὰς ἐντολὰς Κυρίου; Καὶ οὐκ εὐ ὠδοθήσεσθε, ὅτι ἐγκατελίπετε τὸν Κύριον, καὶ ἐγ καταλείψει ὑμᾶς." Ἄλλ' οὐ μόνον τοῖς θείοις λόγοις ἀντεῖπον, ἀλλὰ καὶ κατέλευσαν τὸν προφήτην, τοῦ βασιλέως κελεύσαντος, καὶ κατέλευσαν αὐτὸν ἐν δὸν ἐν τῷ ὑπαίθρῳ τοῦ ναοῦ. Τοιαύτην οὗτος ἀχα ριστίαν ἐνόησε, καὶ περὶ τὸν σεσωκότα Θεὸν, καὶ περὶ τὸν ὑπουργηκότα τῇ σωτηρίᾳ. Τοῦτο γὰρ ἡ ἱστορία διδάσκει. "Καὶ οὐκ ἐμνήσθη, φησὶν, Ἰωᾶς ὁ βασιλεὺς τοῦ ἐλέους, οὗ ἐποίησεν Ἰωδαῆ ὁ πατὴρ αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐθανάτωσε τὸν υἱὸν αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. Ὡς δὲ ἀπέθνησεν, εἶπεν· Ἴδοι Κύριος, καὶ κρίναι." Καὶ οὐ διήμαρτε τῆς αἰτή σεως. Ἐνιαυτοῦ γὰρ διελθόντος, ὀλίγη μὲν αὐτοῖς Σύρων προσέβαλε στρατιὰ· ἐξεδόθησαν δὲ ὑπὸ τοῦ καταφρονηθέντος Δεσπότη· καὶ τοὺς μὲν ἀνείλον, τοὺς δὲ ἐξανδραποδίσαντες ὥχοντο. Οὗτος δὲ ἀρῶ στίᾳ περιπεσὼν ὑπὸ τῶν ὑπηκόων ἐσφάγη. Ταύτην γὰρ κατ' αὐτοῦ τὴν ψῆφον ἐξήνεγκεν ὁ Δεσπότης, ὡς ὁ ἱστοριογράφος ἔφη· "Καὶ μετὰ Ἰωᾶς ἐποίησε κρίματα, καὶ ἐπέθεντο τῷ Ἰωᾶς οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐν αἵμασιν υἱῶν Ἰωδαῆ τοῦ ἱερέως, καὶ ἐθανάτωσαν αὐτὸν ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανε, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν πόλει Δαβὶδ, καὶ οὐκ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν τῷ τάφῳ τῶν βασιλέων." Ἀληθῆς ἄρα ὁ λόγος ὁ πρὸς τὸν Νῶε ῥηθεις, "Ὁ ἐκχέων αἷμα ἀνθρώπου, πίνει αὐτὸ, ἀντὶ τοῦ αἵματος αὐτοῦ ἐκχυθήσεται, ὅτι ἐν εἰκόνι Θεοῦ ἐποίησα τὸν ἄνθρωπον." Καὶ τοῦ τους δὲ ὁ τοῦ Ἰωᾶς υἱὸς Ἀμασίας βασιλεύσας κατέκτεινε. Οὐ γὰρ ζήλω θείῳ πυρσευθέντες ἀνείλον, ἀλλὰ μαιφόνῳ χρησάμενοι γνώμη. Ἄντ' αὐτοῦ δὲ ἐβασίλευσεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀμασίας. Οὗτος στρατεῦσαι βουληθεὶς κατὰ τῶν Ἰδουμαίων, ἐμισθώσατο Ἰσραηλιτῶν ἑκατὸν χιλιάδας ἰσαρίθμων ταλάντων. Ἄλλ' ὁ προφήτης πρὸς αὐτὸν θεόθεν ἀποσταλεὶς ταῦτα ἔφη· "Βασιλεῦ, μὴ πορευέσθω μετὰ σοῦ δὺ ναμισ Ἰσραήλ, ὅτι οὐκ ἔστι Κύριος μετὰ Ἰσραήλ πάντων τῶν υἱῶν Ἐφραΐμ. Ὅτι ἐὰν ὑπολάβης καταισχυσαί ἐν τούτοις ἐν τῷ πολέμῳ, τροπώσεται σε Κύριος ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν σου, ὅτι ἐστὶν ἰσχύς τῷ Κυρίῳ τοῦ βοηθῆσαι καὶ τοῦ τροπώσασθαι." Ἀρκῶ σοι, φησὶν, εἰς βοήθειαν· οὐ χρήζεις πλήθους παρα τασσόμενος, μὴ λάβῃ εἰς ἐπικουρίαν τοὺς εὐσεβείας γεγυμνωμένους. Τούτου δὲ εἰρηκότος, "Καὶ τί ποιήσω τοῖς ἑκατὸν ταλάντοις, οἷς ἔδωκα τῇ δυνάμει Ἰσραήλ;" ὑπολαβὼν ὁ προφήτης ἔφη· "Ἔστι τῷ Κυρίῳ δοῦναί σοι πλεῖον τούτων." Πιστεύσας δὲ τοῖς εἰρημένοις ἀπῆλθε, καὶ κατέκτεινε μυρίους, ἐξηνδραπόδισε δὲ τοσοῦτους· ἀλλὰ τῆς θείας ἐπικου 80.845 ρίας τυχὼν, οὐκ ἔγνω τὸν εὐεργέτην. Τῶν γὰρ ἡττηθέντων τοὺς θεοὺς, οὓς μετὰ τῶν λαφύρων ἐκόμισεν, ὡς δοτήρας τῆς νίκης ἐτίμησε, καὶ ἱερουργίας ἐγέραιεν. Ἄλλ' ἤλεγξεν αὐτοῦ τὴν ἀσεβείαν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου. Εἶπε γὰρ αὐτῷ, "Τί ἐζήτησας τοὺς θεοὺς τοῦ λαοῦ, οἳ οὐκ ἐξείλοντο τὸν λαὸν αὐτῶν ἐκ χειρός σου;" Ἐπὶ πολὺν, φησὶ, χρόνον τοῦ τους ἐθεράπευσαν Ἰδουμαῖοι, ἀλλ' οὐκ ἀπώσαντο τῆς θεραπείας· οὐδεμιᾶς γὰρ παρ' αὐτῶν ἐπικουρίας ἀπήλασαν. Σὺ δὲ τῆς ἐμῆς ἀπολαύσας ῥοπῆς, οὐ μόνον κατέκτεινας ἐκείνους, ἀλλὰ καὶ τούτους ἐξηνδραπόδισας. Τούτων οὐδὲν ὤνησε τὸν ἀνόητον. Ἐφη γὰρ πρὸς τὸν προφήτην, "Μὴ σύμβουλον τοῦ βασιλέως δέδωκά σε; πρόσεχε σεαυτῷ, ἵνα μὴ πατάξω σε." Ὁ δὲ προφήτης εἶπε σὺν παρρησίᾳ· "Ἔγνω ὅτι ἐβουλεύσατο Κύριος τοῦ διαφθεῖραί σε, ὅτι ἐποίησας τοῦτο, καὶ οὐκ ἤκουσας τῆς συμβουλίας μου." Οὕτω τῆς θείας γυμνωθεὶς προμηθείας, προσκαλεῖται μὲν εἰς πόλεμον τοῦ Ἰσραήλ τὸν βασιλέα· πέπονθε δὲ ἄπερ ἐν ταῖς Βασιλείαις εἰρήκα μιν. Ὁμοίως δὲ τῷ πατρὶ καὶ τὸ πέρας ἐδέξατο. Ἐπαινεῖ δὲ τὸν Ὅσιαν ἢ θεία Γραφή. "Ἦν γὰρ, φησὶν, ἐκζητῶν τὸν Κύριον ἐν φόβῳ Κυρίου, ἐν ταῖς ἡμέραις Ζαχαρίου τοῦ συνιόντος ἐν ὀράσει Θεοῦ." Λέγει δὲ καὶ τοὺς τῆς εὐσεβείας καρπούς· "Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ἐξεζήτησε τὸν Κύριον, καὶ κατηύθυνεν αὐτὸν Κύριος ὁ Θεός."

Ἐντεῦθεν μαν θάνομεν, ὡς πολλοὶ Ζαχαρίαί γεγένηται. Καὶ γὰρ ὁ τοῦ Ἰωδαε υἱός, ὃν Ἰωὰς κατέλυσε, Ζαχαρίας ὠνόμασται· καὶ οὗτος ὁ ἐπὶ τοῦ Ὄζιου Ζαχαρίας κέκληται. Οἶμαι δὲ τοῦτον εἶναι, περὶ οὗ πρὸς τὸν Ἡσαΐαν ἔφη Θεός· "Ποίησόν μοι μάρτυρας πιστοὺς ἄνθρώπους, τὸν Οὐρίαν τὸν ἱερέα, καὶ Ζαχαρίαν υἱὸν Βαραχίου." Καὶ γὰρ ὁ Ἡσαΐας κατ' ἐκεῖνον προεφήτευσεν τὸν καιρόν· "'Ορασις γὰρ, φησὶν, ἦν εἶδεν Ἡσαΐας υἱὸς Ἀμώς, ἦν εἶδε κατὰ τῆς Ἰουδαίας, καὶ κατὰ Ἱερουσαλήμ, ἐν ἡμέραις Ὄζιου, καὶ Ἰωάθαμ, καὶ Ἀχαζ, καὶ Ἐζεκίου, οἱ ἐβασίλευσαν τῆς Ἰουδαίας." Λέγει δὲ αὐτὸν καὶ ἐν πολέμοις ἀνδρείον, καὶ ἐν οἰκοδομαῖς φιλότιμον, καὶ ἐν γεωργίαις φιλόκαλον. Πέτρας δὲ τῆς πόλεως τοὺς οἰκῆτορας Ἀραβας ὀνομάζει. Ἄλλ' οὐκ ἤκουσε τοῦ προγόνου Δαβὶδ, λέγοντος, "Εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρης." Ἀλαζονικῶ γὰρ φρονήματι χρησάμενος, ἔργον ἄρ χειρατικὸν ἐπιτελέσαι τετόλμηκεν· "'Ὡς γὰρ κατ' ἰσχυσε, φησὶν, Ὄζιας, ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ τοῦ 80.848 διαφθεῖραι, καὶ ἠδίκησεν ἐν Κυρίῳ Θεῷ αὐτοῦ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν ναὸν Κυρίου, τοῦ θυμιάσαι ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν θυμιαμάτων." Οὐ γὰρ ἐν τῷ βωμῷ τῶν ὀλοκαυτωμάτων τοῦτο δρᾶσαι τετόλμηκεν, ἀλλ' ἔνδον ἐν τῷ ναῷ. Ἄλλ' οὐ παρεχώρησεν ὡς βασιλεὶ ὁ ἀρχιερεὺς, ἀλλ' ἐν παρῥησίᾳ διήλεγξεν. "Εἰσῆλθε γὰρ, φησὶν, ὀπίσω αὐτοῦ Ζαχαρίας ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ μετ' αὐτοῦ ὀγδοήκοντα ἱερεῖς, υἱοὶ δυνάμεως· καὶ ἐπέστησαν τὸν Ὄζιαν τὸν βασιλέα, καὶ εἶπον αὐτῷ· Οὐ σοὶ, Ὄζια, τοῦ θυμιάσαι τῷ Κυρίῳ, ἀλλ' ἢ τοῖς ἱερεῦσι τοῖς υἱοῖς Ἀαρὼν, τοῖς ἡγιασμένοις τοῦ θυμιάσαι. Ἐξελθε ἀπὸ τοῦ ἁγιάσματος, ὅτι ἀπέστης ἀπὸ τοῦ Κυρίου· καὶ οὐκ ἔσται σοι εἰς δόξαν παρὰ Κυρίου τοῦ Θεοῦ." Διόρισται, φησὶ, παρὰ τοῦ Θεοῦ τὰ τοῖς βασιλεῦσι προσήκοντα, καὶ τὰ τοῖς ἱερεῦσιν ἀρμόττοντα. Γενικὸν ἔχουσι τὸ γέρας οἱ ἱερεῖς. Τί πατεῖς τὸν θεόσδοτον νόμον; τί παραβαίνεις τοὺς ὅρους; ἀρπάζων τὰ μὴ προσήκοντα, καὶ τὰ οἰκεῖα προσαπολέσεις. Ἄλλ' οὐ μόνον οὐκ εἶξεν, ἀλλὰ καὶ ἐχαλέπηνε πρὸς τοὺς λόγους, καὶ ἐπέμεινε τῆς ἱερατικῆς κατατολμῶν. Ἄλλ' ἀντὶ τῆς δόξης ἀτιμίαν ἐδρέψατο. "Ἀνέτειλε γὰρ, φησὶν, ἡ λέπρα ἐν τῷ μετώπῳ αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου ἐναντίον τῶν ἱερέων, ἐπάνω τοῦ θυσιαστηρίου τῶν θυμιαμάτων." Παραντίκα δὲ οἱ ἱερεῖς τὴν θεήλατον πληγὴν θεασάμενοι, καὶ ἄκοντα αὐτὸν ἐξήλασαν τοῦ νεώ· καὶ τὰ αὐτὰ πέπονθεν Ἀδὰμ τῷ προπάτορι. Καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἐπιθυμήσας γενέσθαι Θεός, καὶ τὸ εἶναι εἰκὼν Θεοῦ προσαπάλεσεν· καὶ οὗτος πειραθεὶς τὴν ἱερωσύνην ἀρπάσαι, καὶ τῆς βασιλείας ἐξέπεσεν. Ἐνδον γὰρ ἐν θαλάμῳ ἐκάθητο, τῆς ἐν τῷ μετώπῳ λέπρας τὴν ἐν τῷ πλήθει διατριβὴν καὶ παρῥησίαν ἀπειργούσης. Ἐφερε γὰρ ἐν τῷ μετώπῳ τῆς παρανομίας τὸν ἔλεγχον. Ἰωάθαμ δὲ ὁ τούτου παῖς ἰθύνων διετέλει τὴν βασιλείαν. Αὐτὸς γὰρ καὶ τοῦ πατρὸς τελευτήσαντος τὰ σκῆπτρα παρέλαβεν. Ἠρίστευσε δὲ καὶ οὗτος ἐν πολέμοις, καὶ τοὺς Ἀμμανίτας δασμὸν φέρειν ἠνάγκασε. Λέγει δὲ καὶ τὴν αἰτίαν ὁ συγγραφεὺς, "ὅτι ἠτοίμασε τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ ἐναντὶ Κυρίου τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ." Ἀχαζ δὲ ὁ τοῦ πατρὸς ἐν ταῖς τῆς ἀσεβείας ἐπινοίαις τοὺς ὁμοίους ἀπέκρυψεν ἅπαντας. Τοῦτο καὶ τῶν Βασιλειῶν ἡ βίβλος ἐδίδαξεν. Αὕτη δὲ πρὸς τούτοις ἡ ἱστορία καὶ τὴν συμφορὰν ἐδήλωσεν, ἦν ὑπέμεινε. Πρῶτον μὲν γὰρ ἐξεδόθησαν Σύροις· καὶ πολλοὶ μὲν ἀνηρέθησαν, πολλοὶ δὲ ἐξηνδραποδίσθησαν. Ἐπειτα δὲ Φακεὲ, τῶν δέκα φυλῶν ὁ βασιλεὺς, ἐν μιᾷ συμπλοκῇ δώδεκα αὐτῶν μυριάδας κατέκτεινε, καὶ τοῦ βασιλέως τοὺς παῖδας, καὶ τοὺς στρατηγούς· εἴκοσι δὲ μυριάδας ἐξηνδραπόδισεν. Ὡδῆδ δὲ ὁ προφήτης τοῖς νενικηκόσιν ὑπαντήσας ἠπέλιψε τοῦ Θεοῦ τὴν 80.849 ὀργὴν, ὅτι δὴ παρὰ τὸν θεῖον νόμον εἰς δουλείαν ἤγον οὐς ἠχμαλώτευσαν. "Ἴδου γὰρ, φησὶν, ὀργὴ τοῦ Θεοῦ τῶν πατέρων ἡμῶν ἐπὶ Ἰούδαν· καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν, καὶ ἄπ' ἐκτείνετε ἐν αὐτοῖς ἐν ὀργῇ, καὶ ἕως τῶν οὐρανῶν ἔφθασε. Καὶ νῦν υἱοὺς Ἰούδα καὶ Ἱερουσαλήμ ὑμεῖς λέγετε κατακτήσασθαι εἰς δούλους καὶ δούλας. Ἴδου οὐκ εἰμὶ μεθ' ὑμῶν, μαρτύρεται Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν. Καὶ νῦν ἀκούσατέ μου, καὶ

ἀποστρέψατε τὴν αἰχμαλωσίαν ἣν ἠχμαλωτεύσατε ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν, ὅτι ὀργὴ θυμοῦ Κυρίου ἐφ' ἡμᾶς." Ἐβουλήθη, φησὶν, ὁ Δεσπότης Θεὸς δίκας ἐκείνοις εἰσπράξασθαι τῆς ἀσεβείας. Τοῦτο ἀκείνοις τὴν ἤτταν, καὶ ὑμῖν παρέσχε τὴν νίκην. Ὑμεῖς δὲ νε νικηκότες ἐπελήθητε τῆς συγγενείας, τὴν φύσιν εἰς νοῦν οὐκ ἐλάβετε, ἀλλ' ὡς βαρβάρους καὶ ἄλλοφύλοις τοῖς ὁμοφύλοις ἐχρήσασθε. Καὶ οὐκ ἠρκέσθητε ταῖς μυρίαῖς σφαγαῖς, ἀλλὰ καὶ δουλεύειν τοὺς ὁμογενεῖς ἀναγκάζετε. Μαρτύρομαι τοῖνυν ὑμᾶς, ὡς χαλεπώτερα πείσεσθε. Εἶξαν οἱ ἄρχοντες τῷ προφήτῃ· καὶ τῷ λαῷ παρήνεσαν, καὶ θεραπείας τοὺς δορυαλώτους ἤξιωσαν. Ἐνέδυσαν γὰρ, φησὶ, τοὺς γυμνοὺς, καὶ ἀλοιφήν αὐτοῖς προσήνεγκαν καὶ τροφήν, καὶ τοῖς ἀσθενεστέροις ἔδωκαν ὑποζύγια, καὶ μέχρι τῆς Ἱεριχοῦς ἀπήγαγον πόλεως. Ἐπισημαντέον δὲ, ὅτι πόλιν φοινίκων τὴν Ἱεριχὼν κέ κληκε. "Κατέστησαν γὰρ αὐτοὺς, φησὶν, εἰς τὴν Ἱεριχὼν, τὴν πόλιν τῶν φοινίκων." Ἐδίδαξε δὲ καὶ τοῦτο ἡ ἱστορία, ὡς ἐπιμείναντες τῇ ἀσεβείᾳ παρ ἐδόθησαν τοῖς ἄλλοφύλοις, καὶ εἰς τὰς τούτων πόλεις ὤκησαν οἱ πολέμιοι. "Ἐταπείνωσε γὰρ, φησὶ, Κύριος τὸν Ἰούδα, διὰ τὸν Ἀχαζ τὸν βασιλεῖα Ἰουδαῖαν" ὃν ἀπεκάλυψε ἐν τῷ Ἰούδα ἀσεβείαν, καὶ ἀπέστη ἀποστάσει ἀπὸ Κυρίου. Τὸ δὲ ἀπέκαμψεν, ἀντὶ τοῦ, ἐδίδαξεν αὐτὸν ἃ μὴ δεῖ. Ξένα γὰρ εἰσήγαγεν ἔθνη, καὶ τοὺς τῶν ἄλλων ἔθνων θεοὺς παρ ἐσκεύασε σέβειν. Καλέσας δὲ τὸν Ἀσσύριον εἰς ἐπικουρίαν, διήμαρτε τῆς σπουδῆς. Τοῦτο γὰρ ἐπ ἤγαγεν· "Οὐκ εἰς βοήθειαν αὐτῷ, ἀλλ' ἢ τοῦ θλιβῆναι αὐτόν." Καὶ ταύταις δὲ πάσαις ταῖς τιμωρίαις ὑποβληθεῖς ἐπέτεινε τὴν ἀσεβείαν. Τοῦτο γὰρ ἔφη· "Καὶ προσέθηκεν Ἀχαζ ἀποστῆναι ἀπὸ Κυρίου. Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς Ἀχαζ· Ζητήσω τοὺς θεοὺς Δαμασκοῦ τοὺς τύπτοντάς με· καὶ εἶπεν, ὅτι οἱ θεοὶ Συρίας κατισχύουσιν αὐτούς. Θύσω τοῖνυν αὐτοῖς, καὶ ἀντιλήψονται μου· καὶ ἐγένοντο αὐτοῖς αὐτῷ εἰς σκῶλον." Οὐ γὰρ μόνον οὐκ ἐπεκούρησαν, ἀλλὰ καὶ παντοδαπῶν αὐτῷ συμφορῶν ἐγένοντο πρό 80.852 ξενοί. Εἰς ἐσχάτην δὲ πονηρίαν ἐλάσας, "Καὶ τὰ ἱερά κατέκοψε σκεύη, καὶ τοῦ θεοῦ ναοῦ τὰς θύρας ἀπέκλεισε, καὶ ἐποίησεν ἑαυτῷ θυσιαστήρια ἐν πάσῃ γωνίᾳ ἐν Ἱερουσαλήμ." Καὶ τὰ ἐξῆς δὲ τὴν αὐτὴν ἔχει κατηγορίαν. Τοῦτον ἀποθανόντα τῆς μετὰ τῶν εὐσεβῶν βασιλέων ταφῆς οὐκ ἤξιωσαν. Ἐζεκίας δὲ ὁ τούτου υἱὸς τὴν ἀκροτάτην κατώρθωσεν ἀρετήν. "Ἐποίησε γὰρ, φησὶν, Ἐζεκίας τὸ εὐθὲς ἐνώπιον Κυρίου, κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησε Δαβὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ." Καὶ πρῶτον ἀνέωξε τὰς θύρας τοῦ οἴκου Κυρίου, καὶ ἀπεσκεύασεν αὐτάς. Εἶτα τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς Λευῖτας ἀγιάσας, ἐκαθῆραι παρηγγύησε τὸν θεῖον ναόν. "Οἱ δὲ παραυτίκα ἐξέβαλον, φησὶ, πᾶσαν τὴν ἀκαθαρσίαν, τὴν εὖρε θεῖσαν ἐν οἴκῳ Κυρίου, εἰς τὴν αὐλὴν οἴκου Κυρίου· καὶ ἐδέξαντο οἱ Λευῖται ἐξενεγκεῖν εἰς τὸν χειμάρρουν Κέδρων ἕξω." Ἐπειτα τούτων γεγεννημένων τὰς νενομισμένας θυσίας προσήνεγκεν, οὐχ ὑπὲρ μόνων τῶν δύο φυλῶν, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν δώδεκα. "Ἐξιλίασατο γὰρ, φησὶ, περὶ παντὸς Ἰσραὴλ, ὅτι περὶ παντὸς Ἰσραὴλ εἶπεν ὁ βασιλεὺς προσενεχθῆναι τὰ ὀλοκαυτώματα, καὶ τὰ περὶ ἁμαρτίας· καὶ ἔστησε τοὺς Λευῖτας ἐν οἴκῳ Κυρίου, αἰνοῦντας ἐν κυμβάλοις, καὶ ἐν κινύραις, καὶ ἐν ναύλαις, κατὰ τὴν ἐντολὴν Δαβὶδ τοῦ βασιλέως, καὶ γὰρ τοῦ ὀρῶντος τῷ βασιλεῖ, καὶ Νάθαν τοῦ προφήτου· ὅτι δι' ἐντολὴν Κυρίου τὸ πρόσταγμα ἦν ἐν χειρὶ τῶν προφητῶν αὐτοῦ. Τοῦτο διελέγχει τῶν Ἰουδαίων τὴν ἀφροσύνην, οἱ τὸν μέγαν Δαβὶδ προφήτην καλεῖν οὐκ ἀνέχονται. Ἐνταῦθα γὰρ ἡ Γραφή τῶν τριῶν μνημονεύουσα ἐπήγαγεν, "Ὅτι δι' ἐντολὴν Κυρίου τὸ πρόσταγμα ἐν χειρὶ τῶν προφητῶν αὐτοῦ." Μετ' ὀλίγα δὲ ὁ λόγος αἰνίττεται, ὅτι καὶ ὁ Ἀσάφ ὑμνοποιὸς ἐγεγόνει. "Εἶπε γὰρ, φησὶν, Ἐζεκίας ὁ βασιλεὺς, καὶ οἱ ἄρχοντες, τοῖς Λευῖταις, τοῦ ὑμνεῖν τὸν Κύριον ἐν λόγοις Δαβὶδ, καὶ Ἀσάφ τοῦ προφήτου." Διδάσκει δὲ ἡμᾶς πάλιν ἡ ἱστορία, ὅτι τῶν ἱερέων οὐκ ἀποχρώντων ἀποδεῖραι τὴν ὀλοκαύτωσιν, ἀντελάβοντο αὐτῶν οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ Λευῖται, ἕως οὗ συνετελέσθη τὸ ἔργον, καὶ ἕως οὗ ἡγιασθησαν οἱ ἱερεῖς, ὅτι οἱ Λευῖται προθύμως ἡγιασθησαν παρὰ τοὺς ἱερεῖς. Τοῦτο

δὲ καὶ νῦν ἔστιν εὐρεῖν γιγνόμενον. Πρεσβυτέρου γὰρ οὐ παρόντος, καὶ τῆς χρείας κατεπειγούσης, ἀναγκάζεται καὶ διάκονος προσφέρειν τῷ δεομένῳ τὸ βάπτισμα. Ὁ μέντοι βασιλεὺς ἄγαν ὦν εὐσεβής, καὶ τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι τῶν δέκα φυλῶν οἰκοῦντας εἰς τὴν ἑορτὴν συνεκάλεσε. Καὶ τινες μὲν ἐκωμῶδουν τοὺς συγκαλοῦντας, τινὲς δὲ ὑπακούοντες ἤσαν. Πλείστου δὲ πλήθους συναθροισθέντος, ἐπετελέσθη τοῦ Πάσχα ἡ ἑορτή. Πάλιν μέντοι οὐκ ἐξαρκούντων τῶν ἱερέων, οἱ Λευῖται ἔθνον τῷ πλήθει τὰ θύματα, 80.853 καὶ τοῖς ἱερεῦσι τὸ αἷμα προσέφερον· οἱ δὲ τοῦ θυσιαστηρίου προσέχεον βάσει. Ἐξαπίνης δὲ κληθέντες πρὶν ἀγνισθῆναι τῶν ἱερείων μετέλαβον. Τοῦτο καὶ ἡ ἱστορία διδάσκει, ὅτι τὸ πλεῖστον τοῦ λαοῦ, ἀπὸ Ἐφραΐμ, καὶ Μανασσῆ, καὶ Ἰσαάκ, καὶ Ζαβουλῶν, οὐχ ἡγιάσθησαν, ἀλλ' ἔφαγον τὸ Φασέκ τοῦτο παρὰ τὴν θεῖαν Γραφήν. Ἐτυχον δὲ συγγνώμης διὰ τὴν τοῦ βασιλέως εὐσέβειαν. Προέθεσαν δὲ τῇ ἑορτῇ ἑτέρας ἰσαρίθμους ἡμέρας, τῶν ἀρχόντων παρεσχηκότων φιλοτίμως τὰ θύματα. Ἐφη δὲ τοιαύτην ἑορτὴν ἐκ τῶν ἡμερῶν Σολομῶντος μὴ γεγενῆσθαι. Ἐντεῦθεν ὀρμήσαντες, καὶ τὰ τεμένη τῶν εἰδώλων κατέλυσαν, καὶ τὰ ἄλλα ἐξέτεμον, καὶ μετὰ τούτων τὰ ἐν τοῖς ὑψηλοῖς ἀνατεθέντα τῷ Θεῷ θυσιαστήρια ἐκ βάθρων ἀνέσπασαν. Ἐφρόντισε δὲ καὶ τῆς ἱερατικῆς τάξεως, καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ προγόνου γεγενημένην ἐκράτνε, καὶ τὸν λαὸν παρεσκεύασε τὰς κατὰ νόμον ἀπαρχὰς ἀποδοῦναι τοῖς ἱερεῦσιν. Εἶτα ὁ συγγραφεὺς ἐπήγαγεν, ὡς μετὰ τοὺς λόγους τούτους, καὶ τὴν ἀλήθειαν ταύτην, ἦλθε Συναχρηεῖμ ὁ βασιλεὺς Ἀσσυρίων. Δηλοῖ δὲ ὁ λόγος, ὅτι καὶ τοὺς θεοσεβεῖς ἄνδρας δοκιμάζων ὁ τῶν ὄλων Θεὸς, συμφοραῖς παραπεσεῖν συγχωρεῖ, εἶτα ἐπικουρῶν διαλύει τὰ σκυθρωπά. Ὁ δὲ βασιλεὺς τῷ Θεῷ θαρρῶν, καὶ τὰ παρ' αὐτοῦ συνεισφέρων, πρῶτον τὰς πρὸ τῆς πόλεως πηγὰς ἐνέφραξεν· ἵνα μὴ προσεδρεύων πολιορκῆ ἔχων τὴν ἀφθονίαν τοῦ ὕδατος. Ἐπειτα τοὺς περιβόλους ὠχύρωσε, καὶ τοὺς πύργους εἰς ὕψος ἀνέστησε, καὶ προτείχισμα προσωκοδόμησεν ἕτερον. Ἄλλ' οὔτε τούτοις, οὔτε τοῖς ὅπλοις ἐθάρρησεν, ἀλλὰ πρὸς τὸ πλῆθος ἔφη· "Ἀνδρίζεσθε, καὶ ἰσχύσατε· μὴ φοβηθῆτε, μηδὲ πτοηθῆτε ἀπὸ προσώπου τοῦ βασιλέως Ἀσσυρίων, καὶ ἀπὸ προσώπου παντὸς ἔθνους τοῦ μετ' αὐτοῦ, ὅτι μεθ' ἡμῶν πλείους ὑπὲρ τοὺς μετ' αὐτοῦ. Μετ' αὐτοῦ βραχίονες σάρκινοι, μεθ' ἡμῶν Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, τοῦ σῶσαι ἡμᾶς, καὶ τοῦ πολεμεῖν τὸν πόλεμον ἡμῶν." Διὰ δὲ τούτων ἐδίδαξε καὶ τῆς θείας ἐπικουρίας τὸ ἄμαχον, καὶ τῆς ἀνθρωπείας φύσεως τὸ πρόσκαιρον καὶ ἐπίκηρον. Τὰ δὲ λοιπὰ καὶ ἡ τετάρτη τῶν Βασιλειῶν ἔχει. Ἐπιμέμφεται δὲ αὐτῷ ἡ ἱστορία, ὅτι καὶ τοσαύτην νίκην νενικηκῶς, καὶ τῆς ἀρρώστιας ἀπαλλαγείς παραδόξως, οὐ κατὰ τὸ ἀνταπόδομα ὃ ἀνταπέδωκεν αὐτῷ Κύριος, ἀνταπέδωκεν αὐτῷ Ἐζεκίας, "ἀλλ' ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο ὀργὴ ἐπὶ Ἰούδα, καὶ ἐπὶ Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπ' αὐτόν. Καὶ ἐταπεινώθη Ἐζεκίας ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς καρδίας αὐτοῦ, αὐτὸς καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἱερουσαλήμ. Καὶ οὐκ ἦλθεν ἐπ' αὐτοὺς ὀργὴ Κυρίου ἐν ταῖς ἡμέραις Ἐζεκίου." Ἀληθὴς ἄρα ὁ λόγος ἐκεῖνος, ὅτι "Ὁ 80.856 ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται." Οὗτος μέντοι διὰ τὴν εὐσέβειαν αὐτόπτης οὐκ ἐγένετο τῶν λυπηρῶν, ἀλλὰ πρὸ τῆς ἐφόδου τῶν πολεμίων τοῦ βίου τὸ τέλος κατέλαβε. Γηῶν δὲ, ὡς προεῖρηται, τὸν Σιλωὰμ καλεῖ. Ὅτι μέντοι διὰ τὸ ἀναστρέψαι τὸν ἥλιον τοὺς δέκα ἀναβαθμοὺς, ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν τῶν Βαβυλωνίων ὁ βασιλεὺς, ἡ ἱστορία διδάσκει. Διηγησαμένη γὰρ ὄν συνήγαγε πλοῦτον, καὶ ὄσους κατεσκεύασε θησαυροὺς, ἐπήγαγε· "Καὶ εὐωδῶθη Ἐζεκίας ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. Καὶ οὕτως ἐν τοῖς πρεσβυταῖς τῶν ἀρχόντων τῶν ἀπὸ Βαβυλῶνος, τοῖς ἀποσταλεῖσι πρὸς αὐτὸν πυθέσθαι παρ' αὐτοῦ τὸ τέρας ὃ ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐγκατέλιπεν αὐτὸν Κύριος, τοῦ πειρᾶσαι αὐτὸν εἰδέναι τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ." Δηλοῖ δὲ ὁ λόγος, ὅτι ἄμεινον ἐν Κυρίῳ καυχᾶσθαι. Δέον γὰρ αὐτὸν τὰ περὶ τῆς θείας δυνάμεως ἐξηγήσασθαι, τοὺς θησαυροὺς ἐπέδειξε, τοὺς οὐδὲν μόνιμον ἔχοντας. Τὸ δὲ "πειρᾶσαι αὐτὸν εἰδέναι τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ,"

τοῦτο σημαίνει, ὅτι ἠθέλησε γυμνῶσαι τοὺς λογισμοὺς αὐτοῦ. Οὐ γὰρ αὐτὸς ἀγνοεῖ τῶν ἀνθρώπων τὰ ἐνθυμήματα ὁ ἐπιστάμενος καρδίας μονώτατος· ἀλλὰ τοῖς ἄλλοις ἀποκαλύπτει τὰ κεκρυμμένα. Ἀπήλαυσε δὲ καὶ ἐπιταφίων λαμπρῶν. Μετὰ πολλῆς γὰρ αὐτὸν τιμῆς καὶ δόξης κατέθηκαν. Τοῦ Μανασσῆ δὲ τὴν ἀσεβειαν καὶ ἡ τῶν Βασιλειῶν ἐδίδαξε βίβλος. Οὐ γὰρ μόνον τοὺς δυσσεβεῖς βασιλεῖς ὑπερηκόντισεν· ἀλλὰ καὶ τὰ ἔθνη, φησὶν, ἃ ἐξῆρε Κύριος ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. Ἔτισε δὲ καὶ δίκας τῆς ἀσεβείας. Παρεδόθη γὰρ τῷ βασιλεῖ τῶν Ἀσσυρίων, καὶ ἀπήχθη πεπεδημένος εἰς Βαβυλῶνα. Ἀλλὰ τῆς φιλανθρωπίας ἡ ἄβυσσος μετέδωκε καὶ τούτῳ τῶν τοῦ ἐλέους κρουνῶν· "Ὡς γὰρ ἐθλίβη, φησὶ, Μανασσῆς, ἐδέθη τοῦ προσώπου Κυρίου τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐταπεινώθη σφόδρα ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ τῶν πατέρων αὐτοῦ. Καὶ προσηύξατο πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐπήκουσε τῆς φωνῆς αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψεν αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ ἐπὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ· καὶ ἔγνω Μανασσῆς, ὅτι Κύριος αὐτὸς ἐστὶν ὁ Θεός." Τοσοῦτον ἡ παιδεία τοὺς βουλομένους ὀνίνησι. Ἄ γὰρ βασιλεύων οὐκ εἶχε, ταῦτα δουλεύων ἐκτήσατο. Τῆς γὰρ δουλείας ἀπαλλαγείς, "περιεῖλε, φησὶ, τοὺς θεοὺς τοὺς ἀλλοτρίους, καὶ τὸ γλυπτὸν ἐξ οἴκου Κυρίου, καὶ πάντα τὰ θυσιαστήρια, ἃ ὠκοδόμησεν ἐν ὄρει οἴκου Κυρίου, καὶ ἐν Ἱερουσαλήμ· καὶ ἔξεβαλεν ἔξω τῆς πόλεως, καὶ κατώρθωσε θυσιαστήριον Κυρίου, καὶ ἔθυσεν ἐπ' αὐτῷ θυσίαν σωτηρίου καὶ αἰνέσεως." Ἐδίδαξε δὲ καὶ τὸν λαὸν εὐσεβεῖν. "Εἶπε γὰρ, φησὶ, Μανασσῆς τῷ Ἰούδα, δουλεύειν Κυρίῳ τῷ Θεῷ Ἰσραήλ." Τὸ δὲ ἀτελὲς τοῦ λαοῦ πάλιν ὁ λόγος δεδήλωκεν. Ἐπήγαγε γὰρ, ὅτι ἔτι ὁ λαὸς ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν ἐθυσίαζεν. "Ὅτι δὲ τῷ Θεῷ ἐν τοῖς ὑψηλοῖς ἔθουον, σαφῶς ἐνταῦθα ἡ ἱστορία δεδήλωκεν· ἐπήγαγε γὰρ· "Πλὴν εἰς κενὸν Κυρίῳ τῷ Θεῷ αὐτῶν." Τὰ δὲ κατὰ τὸν Ἀμὼν καὶ Ἰωσίαν ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν Βασιλειῶν ἡρμηνεύσαμεν. Ζητητέον δὲ, πῶς ἔνδον οὐσης τῆς κιβωτοῦ ἐν τῷ Ἁγίῳ τῶν ἁγίων, τοῖς Λευίταις ὁ Ἰωσίας ἀγνισθῆναι προσέταξε, τοῦ δοῦναι τὴν κιβωτὸν τὴν ἁγίαν ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου. Καὶ τὰ ἐξῆς δὲ τοῦτο δηλοῖ· "Καὶ ἔθηκαν τὴν κιβωτὸν τὴν ἁγίαν ἐν τῷ οἴκῳ, 80.857 ὃν ὠκοδόμησε Σολομῶν, ὁ υἱὸς Δαβὶδ τοῦ βασιλέως Ἰσραήλ." Ἐγὼ δὲ οἶμαι, ἢ τὸν Ἀσσύριον ἐπὶ τοῦ Μανασσῆ τὴν πόλιν ἐλόντα ἐξαγαγεῖν τὴν κιβωτὸν ἔνδοθεν· ἢ τινὰ τῶν δυσσεβῶν βασιλέων, τῶν μετὰ τὸν Ἐζεκίαν βεβασιλευκότων, ἢ τὸν Μανασσῆν, ἢ τὸν Ἀμὼν· εἴτα τοῦτο τὸν Ἰωσίαν μεμαθηκότα εἰς τὸν οἰκεῖον ἀποκαταστήσαι τόπον. Πάλιν μέντοι ἡ ἱστορία τὸν Ἀσάφ, καὶ Αἰμάν, καὶ Ἰδιθούμ προφήτας ἐκάλεσε. "Κατὰ τὰς ἐντολάς, φησὶ, Δαβὶδ, καὶ Ἀσάφ, καὶ Αἰμάν, καὶ Ἰδιθούμ, τῶν προφητῶν τοῦ βασιλέως." Τὸ δὲ Κερεσεῖμ εἶδος εἶναι μαντείας ὑπολαμβάνω· τοῖς γὰρ ἐγγαστριμύθοις, καὶ τοῖς γνώσταις, καὶ τοῖς θεραφίμ συνήπται. Τοσαύτη δὲ ἦν τοῦδε τοῦ βασιλέως ἡ ἀρετὴ, ὅτι καὶ θρῆνον ὁ προφήτης Ἱερεμίας συνέγραψε, καὶ τοῦτον τοῖς ὠδοῖς δέδωκε, καὶ ταῖς ἀδούσαις, ὥστε τοῦτον ἄδειν καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἐπιτελοῦντας τὴν μνήμην. Τὰ δὲ κατὰ τοὺς λοιποὺς βασιλεῖς ὁ προφήτης Ἱερεμίας διὰ πλειόνων ἐδίδαξεν. Ἡμεῖς δὲ διὰ τῆς θείας χάριτος κάκεινην τὴν βίβλον ἐρμηνεύσαντες αὐθις ἐρμηνεύσαι ταύτην περιττὸν ὑπειλήφαμεν. Ὅτι δὲ ἐκ πολλῶν προφητικῶν βιβλίων ταῦτα ὁ ἱστοριογράφος μετὰ πολὺν χρόνον συνήγαγε, τὸ τέλος τῆς βίβλου ἐκδιδάσκει· μέμνηται γὰρ Κυρίου τοῦ Περσῶν βασιλέως, καὶ τῆς ἐπανόδου τῶν αἰχμαλώτων.